W. Butterfield Ch: Ch:
1854.

32685
B27/67

Olim Bl. 76

136/30

E246

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS
x808.81
Or13a
Emblems
Rare Book & Special
Collections Library

Æreoplaſtes Theo-Sophicus,

SIVE

EICONES MY-STICÆ,

Rarâ ſolertiâ, ac ſagacitate ſingulari effictæ, eæq; æri inciſæ: Integram veræ θεοσοφίας Rationem mirâ dexterita-te adumbrantes: Euolutione Latinâ ex Sacris Scripturis, Sanctis Patribus, Philoſophis, Oratoribus, Hiſtoricis ac Poëtis tàm Græcis quàm Latinis Chriſtianis iuxtà atq; Gentibus nunc illuminatæ, ac Bonorum bono editæ

AB

HENRICO ORÆO ASSNHMS. WEDDERAVO, AD RADIC. Montis S. Ioann.

Πάντα σύμφωνα ταῖς γραφαῖς.

Acutior calumnia. *Thearid.*

FRANCOFVRTI, Apud Iacobum de Zetter Anno. MDCXX.

S. Hieronym. Procem. Lib. xiii. Commentar. in Ezechiel.

ÆMulorum maledicta præuenio, qui non quid ipſi poſſint, ſed quid ego non poſſim, conſiderant, & cum noſtra dijudicent, ſua iudicanda non præbent, nunquam in agone pugnantes, ſed de pugnantibus otiöſo, imò ſuperbo animo iudicantes.

S. Auguſtin. de Blaſphem. in SS. Liter. F.

IN omni copia Sanctarum Scripturarum paſcimur apertis, exercemur obſcuris: Illîc fames pellitur, hîc faſtidium.

S. Hieronym. Epiſt. ad Nepotian.

CAue ne Hominum rumuſculos aucuperis, ne offenſam Dei populorum laude commutes: Per bonam enim & malam Famam à dextris & à ſiniſtris miles CHRISTI graditur, NEC LAVDE EXTOLLITVR, NEC VITVPERATIONE FRANGITVR.

PERILLVSTRI AC GENEROSISS. CO-miti ac Domino,

DN. ALBERTO-OTTONI

POSTHVMO, COMITI IN SOLMS,

Domino in Müntzenberg/Wildenfels/Sonnenwaldt/
Baruth & Pouch. Domino ſuo clementiſſimo.

Ὑγιαίνειν & Omnium Bonorum Corporis atque Animæ ſalubria
Incrementa per ſingula momenta.

ROS ILLE COELESTIS, *quem III. ab Orbis primordiis An-* *MANNA.*
norum Millenario, XXV. ſeculo. A.M. 2454. in Ἐξόδω *ex Ægy-*
pto cœlitus deplutum Iſraëlitæ ex re præſenti Manna, *quod Do-*
num ſonat, dicebant, diuerſarum rerum fuit Typicus, PERIL-
LVSTRIS AC GENEROSISSIME COMES, DO-
MINE *Clementiſsime, propterea* ſpiritualis Alimonia *ab A-* *1. Cor. 10. v. 3.*
poſtolo vocatus, quod ſpiritualem ac Myſticam haberet ſignifica-
tionem. Nam quod & quomodo D.N.I.C. per eum figuratus fuerit, haud obſcure bre-
uiterve ipſe exponit, Iohan. 6. c. inquiens: Amen, Amen dico vobis: Non Mo- *Ioh. 6. v. 32.*
SES dedit vobis panem de cœlo, ſed Pater meus dat vobis panem de cœ-
lo verum. Panis enim DEI eſt, qui de çœlo deſcendit, & dat Mundo vi- *ibid. v. 33.*
tam. EGO ſum Panis vitæ, qui de cœlo deſcendi. Patres veſtri manduca- *ibid. v. 35.*
uerunt Manna in Deſerto, & mortui ſunt. Hic eſt Panis de cœlo deſcen- *verſ. 41.*
dens, vt ſi quis ex ipſo manducauerit, non moriatur. EGO ſum Panis vi- *verſ. 48.*
uus qui de cœlo deſcendi, ſi quis manducauerit ex Hoc PANE, viuet in æ- *verſ. 50. 51. 58*
ternum, &c. *Similiter interpretatur* S. Martyr CHRISTI *Cyprianus* Cartha- *Cyprian. Epi-*
ginenſium Præſul *in Epiſtol.* Si dies, *inquit*, æqualiter naſcitur OMNIBVS, ſi *ſtolar. lib. 4.*
Sol ſuper omnes æquali ac pari luce diffunditur, quantò magis Chriſtus *Epiſt. 7.*
Sol & dies verus in Eccleſia ſua lumẽ vitæ æternæ pari æqualitate largitur.

[Cit. Extr. de Con. e. r. Diſtinct 4 C Nec quenquam.] Cuius Æqualitatis Sacramentum videmus in Exodo eſſe celebratum, cũ de cœlo Manna deflueret, & futurorum præfiguratione alimentum Panis cœleſtis cibum CHRISTI venientis oſtenderet. Illic enim ſine diſcrimine ſexus vel ætatis Gomor à ſingulis æqualiter colligebatur; Vnde apparebat, CHRISTI indulgentiam & cœleſtem gratiam poſtmodum ſecuturam, ęqualiter omnibus diuidi ſine ſexus varietate, ſine annorum diſcrimine, ſine Acceptione Perſonæ, ſuper omnem Dei populum, ſpiritualis muneris gratiam infundi. *[Ambroſ. lib. 5. de Sacram. cap. 4.]* *Et B.* Ambroſius *Mediolanenſis.* Non iſte Panis eſt, *ait*, qui vadit in corpus, ſed ille PANIS Vitæ Æternæ, qui animæ noſtræ ſubſtantiam fulcit. *[Hieronym. Quæſtion. ad Hedibiam. quæſt. 2.]* *Beatus etiam Hieronymus.* Nec Moyſes, *inquit*, dedit panem verum, ſed Dominus IESVS, ipſe conuiua & conuiuium, Ipſe comedens & qui comeditur.

Deinde ROS ille cœleſtis ſpeciatim ſignabat Corpus Carnemve Domini SALVATORIS noſtri; Eo ipſo aſſeuerante: *[Ioh. 6. v. 49.]* Patres veſtri manducauerunt Manna in deſerto & mortui ſunt, *[ibid. v. 51.]* ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. *[verſ. 55. & 56]* Et Panis quem EGO dabo CARO MEA eſt, pro Mundi vita. Caro enim mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo. *Ita* *[Cyrill. Alex. lib. 4 in Ioh. cap. 6.]* *B. Cyrillus.* Mannæ (*inquit*) alimentum non æternam vitam, ſed breue famis remedium adferebat, non ergo erat verus cibus, hoc eſt, panis de cœlo. Sanctum verò CHRISTI corpus ad immortaliratem & vitam æternam nutriens, cibus eſt. *Plura huiuſmodi apud eundem Sanctum Patrem* CYRILLVM ALEXANDRINVM *leguntur ibi. cap.* XXII. *[Id. ibid. c. 22. Conf. Ambroſ. lib de his qui initiantur. c. 8. & 9.]* Si putatis carnem meam vitam vobis adferre non poſſe, *&c.* Si præter Naturam caro mea in cœlum adſcendet, quid prohibet, ne præter Naturam viuificet? Nam qui terreſtre hoc corpus cœleſte efficit, is etiam viuificum reddit. Magnus *quoque Origenes Adamantius:* *[Origenes Comment. in Numer. Homil. 7.]* Tunc, *inquit*, in ænigmate Manna erat cibus; Nunc autẽ in ſpecie caro VERBI DEI verè eſt cibus. Sicut & ipſe dixit: Caro mea verè eſt cibus. *[Idem in Pſal. 36.]* *Similiter in Pſalm. XXXVI. commentatur. Dabatur autem Manna ad manducandum, non adſeruandum, hoc enim modo computreſcebat, fœtebat, vermes gignebat: Ita nec corpus Dominicum in ciborio adſeruari, ſed à fidelibus manducari debet, vt fiat ipſis Panis vitæ æterna, &c.* *[Exod. 16. v. 20 Ioſeph Antiquit. lib. 3. c. 1.]*

Verum, quæ inter Rorem illum cœleſtem, MANNA, *& verbum Dei ſaluificum, cœlitus manifeſtatum, & in Sacro Prophetarum, Euangeliſtarum atque Apoſtolorum Codice comprehenſum, inſtituitur Allegoria, vere grauiſſima iuxta atque ſuauiſſima eſt, & huic Noſtro inſtituto proprie conueniens.* *[Exod. 16. v. 14]* *Nam.* ¶ *Manna ſummum erat Dei, tametſi exiguum nimis videretur donum ac beneficium, quod denominatione planum faciebant Pij, & Regius* Pſaltes *in Pſalm. prædicat:* *[Pſal. 78. v. 23]* Mandauit Nubibus deſuper, & ianuas

& ianuas cœli aperuit (*IEHOVAH,*) Et pluit illis Manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis. Panem Angelorum manducauit homo, cibaria miſit eis in abundantia. *Talia & in Pſalm.* 105. *&* 106. *leguntur. Ita Verbum Dei coram oculis Mundi vile atque contemptum apparet, & eſt* inſtar grani Sinapis; *Conciò eius* Stulta prædicatio *eſt*, Stultitia *eſt*, Scandalum *eſt, ſed reuera tamen* POTENTIA DEI ad ſalutem OMNI CREDENTI. *Et* malleo conterente ſaxa ac petras potentius, *ac* quouis acinace penetrantius. ¶ *Erat rotunda ac* * *orbicularis figura. Huius autem figuræ res facilè in quamuis partem voluuntur, vt per ſe currant, vt citò currant, vt longiſſime currant. Nimirum,* Verbum DEI currit velociter, adeoque ad omnes fines Terræ. ¶ *Saporem* † *habebat dulciſſimum,* ſimilæ inſtar melle mixtæ: *Tale quid & de verbo diuino PSALTES prædicat:* Deſiderabile ſuper Aurum verbum Tuum: Et dulcius ſuper mel ac fauum. Spirituale Manna, *(inquit B. Ambroſius)* eſt pluuia ſpiritualis Sapientiæ, quæ ingenioſis & quærentibus de cœlo infunditur, & irrorat mẽtes piorum, & obdulcat fauces eorum. * Melle dulcius eſt Manna, eſt ſermo, quem ordinauit Deus, hæc alimonia alit animam ſapientis, & illuminat atque obdulcat, mulcetque tanquam fauo quodam diuerſarum virtutum & ſermone Sapientiæ, *&c.* ¶ *Summo mane quærendum erat, nam* ab exoriente ſole colliquefiebat. *Summo itidem mane quærendus* DEVS, *quærendum* DEI VERBVM, *quærendum* regnum & iuſtitia eius, *dum inuenitur, dum dies eſt, dum propè eſt.* Mane, *ait Propheta,* adſtabo tibi. *Qui enim* clamantem in plateis ſapientiam *non audit, ille ipſe quandoque clamabit, & non exaudietur. Aduertendum igitur* Tempus gratiæ. ¶ *Diuerſos Manna habebat effectus vermes alijs procreans alijs victum præbens ſalutarem. Ita Verbum Diuinum, alijs* ſcandalum, *alijs* ſtultitia *eſt, alios* ſaluat, iudicat *alios; alijs* eſt odor vitæ ad vitam, *alijs* odor mortis ad mortem: *Illud per ſe, hoc per accidens, nempe, Incredulitate ac culpa Hominum. Quam in rem pie admodum & grauiter* B. Origenes *ſcribit:* Manna, quia ſecundum tempus illud, ſi quis ita ſumpſiſſet, nutriretur ex eo. Si quis verò contra præceptum Dei, & contra ſtatutum diuinitus modum, voluiſſet aſſumere, non frueretur eo, vt vitali cibo, ſed vermes ebullirent ex eo. Et ita fiebat, vt vna eademque ſpecies Mannæ aliis vermes & putredines generaret, aliis verò ſalubrem cibum conferret. Igitur & noſtrum Manna verbum Dei eſt, & apud nos ergò ſermo DEI aliis efficitur ad ſalutem, aliis ad pœnam. Et propter hoc arbitror, quod DOMINVS, qui eſt viuum Dei Verbum, dicebat: In iudicium ego veni in mundum iſtum, vt non videntes, videant; & videntes cæci fiant. ¶ *Sexta die tantum colligebatur, quantum binis diebus ſufficiebat, quod quid ſignârit, melius non poſſumus declarare quàm* Origenes, *is ſcribit:* Sicut in deſerto ſex diebus colligebant Manna, in ſexta autem die non vnius diei modium, ſed quantum ſufficeret & in

ibid v 24. *&* 25. *Pſal.*105. *v.* 40. *Pſal.*106. *v.* 15. *Matth.*13. *v.* 31. 1. *Cor.*1. *v.*21. *ibid. v.*23. *Rom.*1. *v.*16. 1. *Cor.*1. *v.*24. *Ierem.*23. *v.* 29. *Hebr.*4. *v.*12. * *Exod.*16. *v.* 14. *Pſal.*148. *v.*15 *Rom.*10. *v.*18 † *Num.*11. *v.* 8. *Pſal.*19. *v.*11. *Ambroſ. Epiſtolar. lib.*7. *Epiſt.*44. * *Ioſeph. Antiquit. Iudaicar. lib.*3. *c.*1. *Suauitate ad mellis dulcedinem accedebat.* *Exod.*16. *v.*21 *Eſai.*55. *v.*6. *&c.* *Matth.*6. *v.*33 *Pſal.*5. *v.*4. *Prou.*1. *v.*20. *&* 28. *Eſai* 49. *v.*8. 2. *Cor.*6 *v.*2. *Exod.*16. *v.*20 *&c.* 1. *Cor.*1. *v.*23. *Ioh.*5. *v.*39. *& c.*12. *v.*47 2. *Cor.*2. *v.*15. 16. *Origen. Comment. in Numer. Homil.*3. *Ioh.*9. *v. vlt.* *Exod.*16. *v.*22 *Origen. Hom.* 3. *in Pſal.*36.

craſtinum, colligebant, & vnuſquiſque edebat in die Sabbathi, quæ collegerat in die ſexta: Ita etiam nunc velut ſexta quædam dies putanda eſt, D. N. I. C. Aduentus, & Tempus hoc Diſpenſationis eius, quam Paſſione ſua hoc ſeculo procurauit. Et iccircò dum in ſexta die ſumus, colligamus Mannam dupliciter, vt ſufficere nobis poſſit, dum aduenerit vera Sabbathi obſeruatio populi DEI. Si autem non collegerimus duplices cibos, qui nobis & in præſenti & in futuro ſeculo ſufficiant, in duobus futuris non ſaturabimur. ¶ *Cæleſtis ille ros ſeruabatur* in Sancto Sanctorum in Aurea vrna: *Hoc verò Verbum Diuinum ſeruatur in Sancta Catholica atq; vera Apoſtolica* Eccleſia, quæ eſt domus Dei viuentis & columna ac Firmamentum Veritatis *in Aurea Sacroſancti Miniſterij vrna, vnde Miniſtri Verbi illius ſaluifici* Myſteriorum Dei & Chriſti Diſpenſatores *vocantur.* ¶ *Ab ingreſſu Iſraëlitarum in Terram Repromiſſionis Canaan ceſſabat Manna: Ita externa Verbi Diuini prædicatio, poſtquam intromiſſi fuerimus in realem cæleſtis Canaan poſſeſſionem, ceſſabit: Non enim opus erit, vt doceant ibi Miniſtri, diſcant Auditores, quæ ſunt adminicula Hominis mortalis de DEO ac rebus Diuinis erudiendi, nec enim, quando* Chriſtus tradet regnum Deo Patri Templum viſetur in cœleſti Hieroſolyma, *ſed* omnes erunt θεοδίδακτοι à minimo vſque ad maximum: *Nam* DEVS erit omnia in omnibus. ¶ *Cæterum vt perueniamus demum ad id, cuius gratia hæc collatio potiſſimum inſtituta eſt, quo Iſraëlitis omnis nauſea faſtidiumq; tanti tamq; pretioſi cibi abſtergeretur, ſingulari Dei fiebat Prouidentia ac Diſpoſitione, vt cuiuſuis palato ac voluptati eſſet aptus, &* vt omne delectamentum in ſe haberet, *vt loquitur* SAPIENS, & omnis ſaporis ſuauitatem; *Nam* ſecundum propriam voluntatem in ore cuiuſque ſapiebat, *vt ait B. Auguſtinus* Hipponenſ. aliis frangentibus mola, aliis terentibus in mortario, aliis coquentibus in olla, facientibusque ex eo tortulas, ſaporis, quaſi Panis oleati, *melle mixti. Ad eundem plane modum VERBVM DEI cuiuſque appetitui ſatisfacit, & quiſque, prout vult, ex eo ſibi conficere edulia poteſt. Famelicis eſt cibus ſapidiſſimus, Siticuloſis eſt potus pretioſiſſimus: Ægris præſtat præſtantiſſima φάρμακα, infirmis robur ac ſanitatem dat: Errantibus eſt via, obtenebratis eſt Lux: Languentes confirmat, contritos conſolidat, rudes docet, triſtes exhilarat: Tentatis eſt ſolamen, Depreſſis dat releuamen; Verbo dicam:* Ἁπαξαπλῶς κοινὸν ταμεῖον ἐςὶν ἀγαθῶν διδαγμάτων, καὶ ἑκάςῳ πρόσφορον κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν ἐξευρίσκουσα, *vt D. Baſilius pronunciat.* Ex *hoc* Ταμείῳ *Theologi* concipiunt *Sermones ſuos.* Si quis enim habet prophetiam, fidei ſit analoga oportet: Et ſi quis loquitur, loquatur ὡς λογία Θεοῦ. *Ex hoc Iureconſulti* excipiunt *Legum Cynoſuram, quæ eſt IVSTITIA.* Iuſtitia enim thronus Regis firmatur. Iuſtum, *inquit Dominus Saluator*, iudicate iudicium. *Ex hoc Medici* recipiunt; Altiſſimus creauit de terra Medicinam, & vir prudens non abhorrebit eum. Diſciplina Medici exaltabit

Simil. leg. apud B. Ambroſ. Epiſtolar. lib. 8. Epiſt. 62.
Exod. 16. v. 33. Hebr. 9. v. 4. 1. Tim. 3. v. 15. 1. Cor. 4. v. 1.
Ioſue 5. v. 12. Ioſeph. Antiquit. lib. 5. c. 1. 1. Cor. 13. v. 9. 1. Cor. 15. v. 24. Apoc. 21. v. 22. Eſai. 54. v. 13. Ierem. 31. v. 34. 1. Cor. 15. v. 28.
Num. 11. v. 8. Sap. 16. v. 20. Auguſtin. de Eccleſiaſt. Dogmatib. c. 53. Numer. 11. v. 8. 9. Ioſeph. Antiquit. lib. 3. c. 1.
Verbum Diuinum ad omnia vtile.
Auguſtin. de verb. Domini ſecũd. Matth. Serm. 19. B. Baſilius in Pſalm prim.
Rom. 12. v. 6. 1. Pet. 4. v. 11. Prou. 16. v. 12. Prou. 20. v. 28. Ioh. 7. v. 24. Syrac. 38. v. 4. ibid. v. 2. 3.

caput illius, & à Rege accipiet donationem, in conſpectu Magnatum collaudabitur. A Deo eſt omnis medela, *&c. Philoſophi hinc veram θεοσοφίαν* ibid.v.2.
ſuſcipiunt. Nam quicunque ſine huius præeunte face σοφίαν ſeſe addiſcere poſſe ſperant, næ illi abludunt longiſſime, & pro σοφίᾳ ψευδοσοφίαν ἢ μᾶλλον μωρίαν, pro Theſauro, carbones, proq́ corpore fumos captant. Hoc Verbum Dei apprehendens, Prou.1.v.2. verſ.3.
diſcet ſapientiam & diſciplinam, ad intelligenda verba prudentiæ, & *ſuſcipiendam* eruditionem Doctrinæ, iudicium, iuſtitiam, atque æquitatem. ibid.v.4.
Vt detur paruulis aſtutia, & adoleſcenti ſcientia ac intellectus. Audiens ibid.v.5.
ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit. *Hoc penuariũ* Geneſ.1.v.14.
ſuppeditat Hiſtoricis ſolidam cognitionem diſcriminationemq́ Temporum. Informat Mathematicos. Erudit Chorographos. Inprimis Poëtæ quoque, diuino quodam ſpiritu adflati, id tractant, & ex eo apta parant fercula. Teſtis Dauid Pſalmographus. *Teſtis* Paræmiaſtes Salomon. *Teſtis in* N. T. ARATOR Subdiaconus Eccleſiæ Vixit circa A.C.540.
Romanæ, *qui Actus Apoſtolicos carmine reddidit. Teſtis* IVVENCVS Presbyter Vixit circa
Hiſpanus, *qui totam Euangelicam Hiſtoriam carmine deſcripſit. Et teſtis ante hos* A.C.400.
PRVDENTIVS Poëta Nobilis Hiſpano-Cæſar Auguſtanus, *qui eruditiſſimis* Vixit circa
ſuis carminibus partim Doctrinam Chriſtianam in genere, partim refutationes variarum atq́ intricatarum Hæreſeῶn, partim etiam Hiſtorias Martyrum libr. quem περὶ στεφάνων inprimis inſcripſit, complexus eſt. Non iam dicam de SEDVLIO celeberrimo illo Scoto *& Poëta feliciſſimo; Non de* Franciſco Bonnado *Angeriæ Presbytero; Non de* Helio Eobano Heſſo; *Non de* Lauten: & Roſa: Pachiis, *aliisq́, qui noſtra patrumq́ noſtrorum memoria vixerunt*, *Neotericis.* ¶ *Denique ex cœleſti hoc Rore Tragemata conficiunt & Bellaria exquiſitiſſima Eiconoplaſtæ θεόσοφοι, Emblemata, nimirum, pictas ac Hieroglyphicas Literas, quod ex Editis libris hoc incoante & ſuperioribus ſeculis exemplis pluribus compertum eſt. Quod ſane Inſtitutum, vt Antiquiſſimum eſt, ita eſt & vtiliſſimum, & cum maxima ſuauitate dulcedineq́ coniunctum. Optume Clariſſimus Theologus* D. DANIEL CRAMERVS *in ſua ſocietate IESV & Roſeæ crucis VERA præludit:* Etiam Nobis (*inquit*) in Sacroſanctis Cramer. in Præfat. in Societat.
noſtris Bibliis hæc ſeges eſt. Putabunt profani, in profanis tantum ſuis ſcriptis extare Emblemata, Floſculos, Pictas ſententias, Hieroglyphica. Corrigant demum mentem. Noſtrum agrum ne vllius fac ſis ſterilitatis arguas. Te potius Mundiq; oſcitantiam corripe, qui minus lectionem Bibliorum curatis, &c. *Hactenus Dn. D. D. Cramer. Quare nullo modo improbandum eſt eorum ſtudium, qui exemplo Sanctorum Dei Hominum per Emblemata, Hieroglyphica, Eicones æreas, Picturas, virtutem commendare, vitia emendare ſatagunt: Maxime verò, cùm multorum faſtidium erga cœleſtem illum rorem Mannæ ſaluificæ, Verbi diuini ſiue lecti ſiue prædicati eò vſq́ pceſſerit, vt tãtum non aperto rictu nauſcabundi cum illis conclament:* Faſtidit Anima noſtra MAN: nihil enim ob oculos Num.11.v.6.
noſtros eſt, niſi MAN. *quoniã tanto faſtidio ſaltem ſuaui ſimul atq́ vtili hoc inſtituto quodãmodo ſuccurritur. Cõmendat iſtud ſtudij & operis etiã Poëta:* Omne

Schaw-Eſſen.

Horat. de Art. Poët. quæ Plaſtic. Proplaſtic. & Criptic. maximè cognata eſt.

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci,
Lectorem delectando, pariterq; monendo, &c.

Negari autem non poteſt, hoc ſtudium maximopere adficere ac percellere mentes graues, & ſingularem quandam oblectationem, vſumque multiplicem in ſeſe continere, adeo, vt negare qui id auſit, Solem in Meridie lucere eadem facilitate negaturus ſit.

Huc igitur collineat etiam EICONOPLASTES *hic noſter* THEO-SOPHICVS, *qui mediante ante omnia ſaluifico Dei Verbo per virtutes ac vitia, per omnes ferè Status atque Ordines, Artes, Diſciplinas, Studia, Artificia etiam Opificiaq; Orbis Chriſtiani diſcurrit, curſum τȣτȣ τȣ αἰῶν& conſiderat, Fidei, Dilectionis, reliquarumq; Virtutum nitorem priſtinum reſtituere, & vitiorum maculas abſtergere conatur, vt ſi*

Horat. de Art.

Segnius itritent animos demiſſa per Aures
Nunc hæc ſint oculis commiſſa fidelibus, &c.

Non dubitamus etiam, quin Plaſtices, Proplaſtices, & inciſoria huius Artis, cripticaq; præcipuus iam inde à ſuis incunabulis vſus is ſit, quē Plaſtes *hic noſter* Theo-Sophicus *opere ipſo nititur exhibere. Teſtantur iſtud vetuſtiſſimi* Ægyptij. *Teſtatur* Ammianus Marcellinus Scriptor Romanus, *dum ſcribit:* Formarum innumeras Notas Hieroglyphicas appellatas, quas vndique inciſas videmus, INITIALIS SAPIENTIÆ vetus inſigniuit Authoritas. *Teſtatur &* Lucanus *canens:*

Ammianus Marcell. lib. 17. Et lib. 22.

Phœnices primi, Famæ ſi creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris:
Nunquam Flumineas Memphis contexere Biblos
Nouerat, & ſaxis tantum volucresque, feræque
Sculptaque ſeruabant magicas animalia linguas.

Lucan. Pharſal. ſeu de Bell. ciuil. lib. 1. p. 67.

Teſtantur denique pluſcula hoc incoante & ſuperioribus ſeculis edita opuſcula Emblematica & Hieroglyphica, non à Politicis tantum, ſed & ab Eccleſiaſticis viris, quorum Nomina hîc intimare nihil attinere arbitramur.

Tua verò, Generoſiſſime Comes, Clementiſſime Domine, Illuſtriſſ. Celſitud. *hanc meam Opellam & Euolutionem Hieroglyphicam vt deuouerem, & ad* Illuſtr. & Potentis Tui Patrocinij *curam deponerem, plures ſane me perpulerunt cauſæ. Principio enim glorioſos illos* Generoſiſſimi Dn. Parentis Tui *Beatiſſimæ Recordationis Cineres hac Inſcriptione debitæ gratitudinis ergò concelebrare volui; Debui ſanè. Is enim tot tantisq; benefactis, in me tam gratioſe tamq; copioſe congeſtis ita de me meruit, vt Ingratiſſimus Ipſe mihi viderer, (ſed quantum, quamq; ineluibile hoc eſſet crimen!) ſi non aliquod ſaltem grati animi τεκμήριον ad puluinaria* T. Illuſtr. Celſitud. *deponerem. Præterquam autem, quod de Me* Illius Celſitud: *Auguſtæ memoriæ tàm benè meruit; Fuit quoq; tali ac tanta Virtute* HEROS, *vt verè* ANTIQVA GERMA-

GERMANICA VIRTVTE AC FIDE COMES meritiſſimo iure celebretur. Verumenimuero cùm quatuor præcipuè cardinales Virtutes in Principe aut Magnate requirantur: PIETAS, IVSTITIA, TEMPERANTIA, FORTITVDO. vnde Regibb. Perſicis quatuor morum Rectores adiungebantur: * Piiſſimus. Iuſtiſſimus. Temperantiſſimus. Fortiſſimus. Omnes illæ Virtutes in IPSO, Heroë Germano, perſpicuè relucebant. Erat in IPSO vera Pietas, & Verbi Diuini, cœleſtis illius Mannæ, ardens ac auidum ſtudium. Miniſtros Verbi Diuini ſingulari clementia ac benigno fauore ſemper complectebatur. Sed ô quanta & quàm rara hodie alicubi virtus! Concionatori Ipſ. Celſitud. Dn. M. Georgio Fladungo ſemper erat (ſcio) integra ac libera facultas ad Ipſ. Celſitud. accedendi, quem non minus libenter quàm clementer audiebat, ſi quid, quod in Ipſ. Celſitud. ſinum humiliter deponeret, haberet. Atque adeo erat inter æquales ſuos Fax quaſi coruſca & Decus ſummum. IVSTITIÆ præterea germanus & γνήσιος Alumnus, &, quod non vltima laus eſt, PATER PATRIÆ, quod de ſe aliquando dici Auguſtiſſimæ memoriæ IMPER. AVGVSTVS ſummo gaudio percepit, adeò, vt præ ſummo gaudio etiam illacrymaretur. Et quod in conuerſatione Ipſ. Celſitud. primum ac princeps, ſummus erat in Ipſo CANDOR: Artes, ac præſtigiæ Hetruſci illius Florentini Rabulæ (maledictæ & in omne æuum damnatæ memoriæ) longiſſimè ab Ipſ. Celſitud. aberant, Piam hanc Animam ineſcare aut intoxicare non poterant. Temperantia talis erat, qualis Talem ac Tantum Heroa, tamq́; Generoſum Pectus non dedeceret, neque committeret, quod Ipſius Celſit. poſtmodum puderet, pigeret, pœniteretve ſobriam. De Fortitudine iſtius Glorioſiſſimi Herois, & Conſtantiſſimi Athletæ Chriſti quid attinet dicere? quam ad extremũ vſque ſpiritum intrepidè retinuit, dum in acie contra Hoſtes ſuos, imò CHRISTI, pro CHRISTO ſtans fortiter occubuit, illud VESPASIANI IMP. opere ipſo comprobans: Imperatorem ſtantem mori oportere. Et laudatiſſimi Arragonum Regis ALPHONSI Apophthegma reapſe complens: PRO LEGE & PRO GREGE. Equidem, ſi ſecundum Hominem loqui fas eſſet, alio fato erat digniſſimus, ſed quis peſſulum obderet SORTI? Sortes autem noſtræ in manu Domini, &c. inquit Regum imò Mortalium omnium Sapientiſſimus. Verum non amiſit ille hoc modo, ſed ſeruauit Vitam; Salus ac Veritas hoc dicit. Perdidiſſe poterat vitam, niſi perdidiſſet; & profundere, niſi profudiſſet propter CHRISTVM. Perire poterat, niſi periiſſet: Sed ô quàm pretioſa mors talis in conſpectu Dei. Multi ac magni viri ardenter optarunt propter CHRISTVM, proq́; eius Gloria ac Veritate ſanguinem fundere, vitam ponere, quod illi optarunt, hoc diuino Heroi, Parenti Tuo, diuino munere conceſſum eſt, vnde cum quouis etiam glorioſiſſimo CHRISTI Athleta ac Martyre comparari iure poteſt, quare eò maiori nunc, (quis dubitaret?) gloria ac claritate in cœleſti regno CHRISTI in omnem æternitatem ſplendeſcit.

Herodot. in Thalia. Plato in Alcibiad. Xenoph. item & Philoſtrat.

* Σοφώτατος. i.e. Sapientiſſimus: Vera Sapientia eſt Pietas.

C. Sueton. Tranquill. in D. Octau. Auguſt. c. 58.

Sueton. in D. Veſpaſ. cap. 24

Ref. Abb. Panormitan. Æneas Sylu. Dau. Chytræ. Eraſm. & al.

Prou. 16. v. 33

Ioh. 12. v. 25.

Pſal. 116. v. 15

Hæc verò dum apud Illuſtr. Celſitud. T. commemoro, non refrico vulnus ſanatum, ſed laudum meritarum memoriam conſeruo, ne (quod per Deum immorta-

):( ):(lem

lem indigniſsimum eſſet!) non tàm apud Illuſtr. Celſitud. T. *quàm apud omnes Bonos vllo vnquam tempore intercidat aut intermoriatur. Meritò autem hæc memoria à Me conſeruatur, de quo Heros ille planè diuinus tam benigne ac prolixe meritus eſt. Quare vt Nemo cordatus Aſſentationis (quam à me longiſsime abeſſe nouit is, quem nihil latet, nôrunt & omnes, quibus non penitus ſum ignotus) labem adſpergere mihi poteſt, dum laudes Tanti Herois delibo, & glorioſos ac beatos manes hoc honore macto; Ita neque apud* Illuſtr. T. Celſitud. *eam me gratiam initurum arbitror, quam apud* Alexandrum Magnum Macedona CLITVS *paternarum* (Philippi Macedonis *dico) laudum apud filium* Alexandrum *præco retulit, quinimò* Gloriam Patris, *vt Sapiens monet,* in propriam Gloriam deputabis *atque conuertes. Quinetiam in tot tantarumq́; Virtutum ac Laudum paternarum æmulationem* Tuam Generoſiſſimam Indolem *pellicere ſatago, vt qui nominis ditionisq́;, Sedis & Ædis Paternæ Hæres extas, eiuſdem etiam Pietatis ac Virtutum γνήσι@- hæres eluceas. Sed ô vtinam mitiori fato ac longiori vita!*

Ex Trogo Iuſtin. lib. 12. p. 91.
Syrach 3. v. 13

Deinde non fugit me, quod excelſæ mentes ac ſublimia Ingenia Emblematis ac Hieroglyphicis Literis ſingulariter capiantur, mirificè oblectentur, vtiliter erudiantur: Et multum refert, vt exempla ac typi morum, & virtutum iis, qui ad gubernationem aliquando accepti ſunt, ob oculos ponantur, quibus ad omnis generis virtutes incitentur: *ait* M. Lucas Geyerberg in Orat. quam ſcripſit de vita & obitu Illuſtris Herois Dn. PHILIPPI Senioris Comitis in Solms, *Abaui* T. C. *laudatiſsimi. Quî igitur potui aliter, quam vt* Excelſiſſimam Indolem Tuam, *de qua certò teſtantur ij, qui* Celſitud. T. *propius nouerunt, hac ſubmiſſa ſimul atque parabeſiaſtica appellatione ornarem? fouetq́; adeò certa me atq́; indubitata Spes, fore, vt Hieroglyphicum iſthoc Ignitabulum Virtutis fauillas in Te magis magisq́; ſit reſuſcitaturum. Habes quidem, habes profectò,* Generoſiſſime Comes, *Virtutum Domeſticas tàm Illuſtres tamq́; luculentas Maiorum Tuorum Faces, inprimis* D. Parentis, Magni *illius* ALBERTI-OTTONIS, *Pientiſsimi quoq́; atque grauiſsimi Aui* D. IOANNIS-GEORGII, *cuius mihi quoque nota virtus, perſpectaq́; conſtantia fuit, & clementia; nec non Proaui* FRIDERICI *verè* MAGNI, *Abaui Tui bellicoſiſsimi* Dn. REINHARDI: *Inprimis autem ATAVI & Antiqua Virtute Herois* Dn. PHILIPPI SENIORIS, Comitis Solmenſis, & Comitatus Solmenſis quaſi AVGVSTI, *quem Auguſtiſsimæ Memoriæ IMP. CAROLVS V. ſummi Honoris ergò PATREM vocare ſolitus eſt, eiq́;, cum iam Grandæuus ad Imp. in Gallias exercitum ducentem in caſtra veniret, præ multis Principibus primo dextram dedit: Cuius ſapientiam ac moderationem Sereniſſ. Saxoniæ Dux & Elector FRIDERICVS (indicio B. illius Animæ* Philippi Melanchthonis *in Epiſt. ad M. Lucam Geyerbergium) eo loco habuit, vt Neminem ex Conſiliariis pluris fecerit, eiuſque conſilium in re omnium maxime ardua & ſingulari ſit ſecutus. Sed quid vetera hæc Ego*

Maiorum

Maiorum T.Celſitud.exempla? quis neſcit Virtutẽ & Gloriam Inclyti,ac Magnificentiſſimi Herois Noſtri huius Æui & Anni Dn. FRIDERICI à Solms,T. Celſit. Patrui, in quo ita ſibi diuinitus congeſtæ virtutes, Pietas, Fides, Integritas, Sapientia,Fortitudo,Moderatio,Clementia,&c.certant,vt omnes ſint in Ipſ.Celſit.plane eximiæ ac raræ, vt de alteris illis T.Celſitud.Patruis Generoſiſſimis acFortiſſimis Heroibus Dn. HENRICO-GVILIELMO,& Dn. IOHANNE-GEORGIO nunc non amplius dicam:Has,inquam,tàm Illuſtres tamq́; longe ac late micantes Maiorum ſuorum præuias Faces habet Celſitud.Tua, vt ad cumulum ac ſplendorem illum ab exteris parum adijci poſſe videatur, quid autem impedit, quo minus tanta & tam Generoſa Tua indoles etiam aliunde illuſtretur, & virtuti per ſe comitatæ ſubdatur calcar.

Inſuper ætas illa Tua viridiſſima ac florentiſſima, Grammaticalibus gryphis, Syntacticis conſtructionibus,& ſimilibus Scholaſticis ſtrophis non ita plane deteri debet, ad altiora nunc atque grauiora allectanda atque adſuſcipienda venit, ad quæ Theoſophicus hic noſter Plaſtes haud parum forte profuturus eſt.

Denique in animo eſt, oſtendere hac Deuotiſſima Nuncupatoria προσφωνήσει, quanti Laupacia illa Tua à me fiat,quàm ea mihi ſemper in oculis ſit, &, dum ſpiritus hos reget artus, futura eſt. Certe tantum me illi obſtrictum ac deuinctum eſſe agnoſco,quantum vel Natali ſolo Patriæ ASSENHEMIÆ. Hæc enim viuere mihi diuina gratia, Illa bene-viuere dedit: In Hac natus ſum, in Illa verò magis magisq́; renatus: Hæc Genetrix mihi fuit, Illa verò dulcis ſuauisq́; Nutricula. Auſim dicere,atque adeo vere dicere: Plura ac maiora Illa mihi quàm Hæc præſtitit benefacta: Dedit Hæc aliqua Naturæ Bona,Fortunæ atque Gratiæ Illa plura: Auxit quoque συζυγίᾳ & multis ocul.ſſimis Neceſſariis, perpetuum mihi cum obſeruandis tum amandis, quorum,dum non morior,non morietur apud me dulcis Recordatio & conſtans Amicitia. His igitur de cauſis Delicium eſt meum manetq́; LAVPACVM: & Illuſtr.Celſitud.T. vnà cum Illuſtriſſima ac Pientiſſima Principe Domina Matre Celſitud.Tuæ, Summum ac Ordinarium eius (imò Aſſenhemij ratione & meum adnatum) Magiſtratum votis piis, ardentibus, & cotidiè ad DEVM fuſis, ſeruitiisque, ſi quæ à me infimæ conditionis Homine vllo modo proficiſci poterunt, fideliſſimis proſequi in DOMINO nunquam intermittam.

Accipe igitur, Generoſiſſime Comes, Clementiſſime Domine, HEROVM GERMANA SOBOLES, Accipe, inquam à Cliente Tuo munus papyraceum illud quidem ac leuidenſe, ſed ab animo pio, Humilimo, ac candido, Tuæq; Celſitud.ad omnia Pietatis Probitatisq́; officia vltrò addictiſſimo, profectum, gratiſſimæ ac paratiſſimæ mentis indubitatum Indicium, illudque vna mecum in

Tuam Tutelam, Protectionem & Aſſertionem *vindex ſuſcipe, Meq;* Tuo Illuſtri Fauore *non dedignare. DEVS Opt. Max.* Generoſiſſ. Celſit. T. *vnà cum* Illuſtriſſima Principe Domina Matre, *&* Tota Illuſtri Domo *quàm diutiſſimè incolumem ſeruet ac ſoſpitet, & omnis generis Benedictione Corporis & Animæ abundè cumulet. AMEN. Præfeſtinabam* Nauhaimij *in Muſæolo poſtrid. Eidibus Maij, (quo die Deus ante Annos* 3130. *MANNA primum de cœlo depluit Iſraëlitis in deſerto, &c.) Anno* cIↄ. Iↄ. c. xx.

Illuſtr. ac Generoſiſſ. Celſitud. T.

Humili ac deuoto adfectu colens

HENRICVS ORÆVS.

IN HASCE

EICONES MYSTICAS

Programma.

VIrtutum ad viuum exſculptas ſimul ac vitiorum
Ecquis es, EICONAS, qui non mireris, amesque?
Ingenij qui non laudes ſolertis acumen?
Quis non fila manus doctæ deprædicet? Et quis
Hæc Hieroglyphica [& ceu viuida grammata Zeuxis
Peniculo depicta, ſtylóve inciſa Tabellis
Phidiaco] quis non diuinis laudibus ornet?
Aſpectu informant, ac prouida pectora mulcent,
Atque animis odium Vitij, & Virtutis Amorem
Inſtillant, mentique ſemel concredita ſeruant
Fortiter, vnâ operâ indocto & proſtantia docto.
Certè peritis rerum id afferent boni,
Vt vel tuendo imaginum effigiem, illicò
Hiſtoriam, vel quò digitum autor intulit,
Reuocent ſibi, & menti imprimant fideliter.
Vt quando opus retexere illam calleant
Pulcro ordine, ad ſtuporem inaudientium.
Sed & imperitum & implicitum in Artibus
In Attica, aut Latina in Eloquentia
Docere poſſunt non minus veraciter,
Quàm ſi vocâſſet quicquid omnes Ethici
Cumulo librorum ediſſeruere maxumo.
Indoctos, ſed enim, quia tantum Emblemata forſan
Vermiculata, adytis imisque petita Sophorum
Intuitu iſta iuuare queunt, [quantum autumo] quantum
Vel lippum pictæ tabulæ, aut fomenta podagram:
Dic, quem TE memorem, TE HENRICE ORÆE, loquentes
Eicones mutas qui facis arte graui?
Nuncque ORE Auſonio inducis, nunc ORE Pelaſgo
Argutè immiſcens vtile dulciloquo.

Vt dubites, docto an mage demirere reciſa
Æra ſtylo, an docta ſcripta notata manu.
Dum ſæpè hiſtorias remotiores
Dumque Emblemata rara & erudita,
Quæ ſculptor penitiſſimis figuris
Excudit, ſcholiis refers diſertis?
Quæ ſi tollere quis velit figuris
Vix ſenſum tibi Delius natator
Vix neruum Oedipus explicabit. Ergò
Macti agite ingenio! macti calamoque ſtyloque
Laus [crepet Inuidia!] attribuetur VTRIQVE Bonorum.
Quod vobis vouet & ſpondet mea Muſa. VALETE.

ARTVS VIGELIVS HEIGERAN. NASSOV.
Eccleſiæ Rhodheimenſ. Paſtor: & Capituli Fridbergenſ. Hanoicus DEFINITOR.
Amic. F. Calend. VIIbr. Anno cIↃ.IↃ.c.xx.

IN

IN ÆREOPLASTEN THEO-SOPHICVM R. DN. HENRICI ORÆI Fr. ac vicini honorandi.

Ἐπίγραμμα.

ASTripotens quondam cupiens ſacra Tecta parari,
AEdem quò ſacram conderet ipſe ſibi.
Talia per Moſen lectis ſibi iuſſa ferebat
Iſacidis, ſummis collibus in Sinai:
Vi ductus Nemo, ſed ſtet ſua cuique voluntas,
Quilibet arbitrio ſacrificet proprio.
Immolat hinc alius magnum Auri atque AEris aceruum,
Taxorum pelles immolat hinc alius.
Caprarumq́ pilos alius, pellesq́ rubentes,
Coccum alius tinctum. Victima grata Deo eſt.
Tempore ſic noſtro ſtat adhuc Diuina voluntas,
Quilibet vt Templiis immolet atque Scholis.
Huius nunc ORÆE *memor, venerande* Πάροικε,
Iam promis, cudit quæ Tua Muſa domi.
Ligna Setim ſint hæc, Onychis lapides, Hiacynthi,
Sint Byſſus, ſint & linea veſtis Ephod.
Perge ita, mi Frater, Spartam, quam es nactus, adorna,
Et præſta officij munia digna Tui.
Prome ſubinde, rogo, plures ORÆE *libellos,*
Sic Te poſteritas omnis in ore feret.

Hildebrand. Kefferus appoſuit
Calend. Maij.

SYLLA-

SYLLABVS AVCTORVM
qui in hoc Opuſculo allegantur.

Actius Sannazarius.
Ælianus.
Æl.Lampridius.
Æſopus.
A.Gellius.
Alcoranus.
Alexander Alexandri.
Aluarus Scholaſtic.
Alardus Franciſcus.
Amandus Polanus.
S.Ambroſius.
Ammianus Marcellin⁹.
B.Anshelmus.
Apuleius.
Aratus vel Arator.
Ariſtoteles.
B.Arnobius.
Arrianus Nicomedienſ.
S.Athanaſius.
Athenæus.
S.Auguſtinus.
Auſonius.
Balæus.
S.Baſilius.
Baptiſta Fulgoſius.
B.Beda.
B.Bernhardus.
SS.Biblia.
Bibliotheca Patrum.
Bodinus.
Bruno Seidelius.
Bruſonius.
Budovvecius.
Bullingerus.
Caſparus Peucerus.
Carus.
B.Cæſarius Arelatenſis.
Claudianus.
S.Clemens Alexandrin.
Chriſtoph.Binder.
Conradus Celtes.
S.Cyprianus.
S.Cyrillus.
Damhouderus.
Diodorus Siculus.
Diogenes Laërtius.
Dion Caſſius Nic.
Dioſcorides.
Eobanus Heſſus.
Euripides.
S.Euſebius Cæſarienſis.
Fl.Vopiſcus.
B.Fortunatus Venãtius.
Franciſcus Hottoman.
S.Fulgentius.
Funccius.
Georgius Remus.
Georgius Sabinus.
S.Gregorius Magnus.
S.Gregorius Nazianz.
S.Gregorius Nyſſen.
Henricus Büntingius.
Herodotus.
Heſiodus.
S.Hieronymus.
S.Hilarius.
Hiſtoria Eccleſiaſtica.
Homerus.
Horatius.
Ioannes à Münſter.
Ioan.Baptiſta Egnatius.
S. Ioan. Chryſoſtomus.
Ioannes Stobæus.
Ioſephus Hiſtoricus.
Ioſephus Paſſus Rauennas.
S Irenæus.
Iſocrates.
Iulius Capitolinus.
Ius Canonicum.
B.Iuſtinus.
Iuuenalis.
B.Lactantius Firmian⁹.
Lambertus Danæus.
Leonardus Aretinus.
Leonclauvvius.
Liuius.
Loſſius.
Lucanus.
Lucas Pollio.
Lucretius.
Ludouicus Viues.
Lutherus.
Macrobius.
Martialis.
M.Tullius Cicero.

Maxi-

Maximus Tyrius.
Molinæus.
Nicephorus.
Nicolaus Berſius.
Nicolaus Machiauell⁹.
B.Origenes.
Oſiander.
Otto Melander.
Ouidius.
Palladius.
Panormitanus.
Paulus Diaconus.
Paulus Iouius.
Perſius.
Petrus Crinitus.
Petrus Bembus.
Pezelius.
Philemon.
Philipp. Melanchthon.
Philoſtratus.
Platina.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Plutarchus.
Pindarus.
Pomponius Lætus.
Propertius.
B.Prudentius.
Quintilianus.
Q.Curtius Hiſtor.
Regulæ Societat.Ieſu.
RoterodamusEraſmus.
Ruffinus.
Salomon Neugebauer.
Saluſtius.
Selneccerus.
Seneca Philoſophus.
Seneca Poëta.
Sext. Aurel.Victor.
Strabô.
Socrates.
Sozomenus.
Suetonius.
Suidas.
B.Taulerus.
Tacitus.
B.Tertullianus.
Terentius.
Theognis.
Theologi Wittembergenſ.
S.Theodoretus.
B.Theophylactus.
Thomas Aquinâs.
Thomas Stapletonus.
Thucydides.
Thyrtæus.
Tibullus.
Trebellius Pollio.
Trogus Hiſtoric.
Valerius Maximus.
Varro.
Virgilius.
Vitæ Patrum.
Xenophon.

A CVNCTA

I.

CVNCTA REGIT SERVATQVE DEVS qui cuncta creauit.

Mundi Auriga ſuos Noctémq; Diémq; Caballos
Aſſiduò gyrum Tempus inire iubet.
Aptè ſunt comites Aqua, Tellus, Ignis, et Aër,
Cúmq; Euro Zephyrus cúmq; Aquilone Notus.

Der welt Fuhrman, die Zeit, treibt pferd,
Nacht vnd Tag: Fewer, Waſſr, Lufft, vnd Erd
Bey dieſem vffzug Gfährten ſindt,
Samt Sud, Oſt, Weſt, vnd Norten windt.

Le chartier de ce Monde, c'eſt le Temps qui conduit
Ses cheuaux qui ont ailes, ceux ſont le Iour et la Nuit.
En compagnie ſont le Feu, l'Air, l'Eau, la Terre,
Auſsi les quatre vents, qui ſe font ſorte guerre.

CREATIOnis cauſa, effecta, vſus.
*Geneſ. 1.**
Ioh. 1. v. 3.
Coloſſ. 1. v. 13.
Geneſ. 1. v. 1.
ibid. v. 2.
Pſal. 33. v 6.
** Virgil lib. 6. Æneid.*
Spiritus intus agit.

CREATIONEM, CONSERVATIONEM, & GVBERNATIONEM rerum omnium hac Tabella pręfigurari intelligimus. *Cauſa efficiens* eſt DEVS, qui eſt PATER, FILIVS, & SPIRITVS SANCTVS. *Deus Pater* principium agendi. *Filius* cauſa δημιεργικὴ. *Spiritus Sanctus* fotrix & inſtar Gallinæ excludens, adeoq; cuiq; creaturarum formam & eſſe dans. Sicut ſcriptũ eſt: *In principio creauit Deus cœlum & terrā.* Et: * *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas.*

& DIXIT

& DIXIT DOMINVS: *Fiat Lux*, &c. *Verbo Domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis exercitus eorum. Neq; enim corporalibus modis loquitur diuina natura, nec quoties dicitur:* DIXIT, *totiens verba formauit. Vnum enim* VERBVM *genuit coæternum & conſubſtantiale ſibi, in quo omnia ineffabiliter & inſcrutabiliter dixit.* Sic *Auguſtinus.*

Auguſtin. Enucleat. variar. Quæſt. ad Oroſ. q. 23.

Primum, Princeps ac præſtantiſſimum Operum Dei & LVX, quam primo die creauit, cùm dicit Scriptura: Et DIXIT DEVS: *Fiat Lux, & facta eſt lux.* Atque ita ſecreuit lucem à tenebris, imò *è tenebris iuſſit ſplendeſcere lucem.* Fuit autem Lux illa primigenia, non *Angelica natura*, vt opinatus eſt *Auguſtinus*, ſed *maſſa lucida, quæ ſe mouit ab Ortu ad Occaſum, & ita diē perfecit*, donec quarta die in orbem Solis omnis lucis materia compingeretur, vnde reliqua aſtra, *Luna* & *Stellæ* lucem ſuam mutuarentur. In hoc opere primo naturam ſuā declarauit Deus, qui *Lux eſt, & tenebræ non ſunt in ipſo, lucemq; adeo habent inacceſſam*, & *nos filios lucis, lucis opera vult facere.* Secuta ſunt diebus ſubſequentibus reliqua opera Dei; Quatuor Elementa: *Ignis, Aër, Aqua, Terra*, vt hoc noſtrum Ἔμβλημα primum demonſtrat. Etiam VENTI: *Eurus, Auſter, Nothus, Aquilo*; Nam *ex angulis ſuis laceſſit ventos Deus, &c.* Aurigatur *Tempus volatile*, nam Deus cuilibet creaturarum indidit ſua ſemina, & curſum ſuum ἔμφυτον, quem naturaliter retinet, donec ipſi videtur; *Vt cunctis diebus terræ ſementis & menſis, frigus & æſtus, æſtas & hyems, nox & dies non requieſcant.* Ipſe autem Opt. Maximus Deus, non diſcedit ab opere ſuo, quemadmodum architectus ab exſtructa domo, ſed *ſemper operatur*, & *verbo potentiæ ſuæ omnia gerit*, mouet & retardat curſum, prout ipſius *Sapientiæ, cuius non eſt numerus*, videtur, ſemper operans. Hæcque adeo omnia facit, *ſecundum beneplacitum voluntatis ſuæ*, PROPTER SEMETIPSVM, *ad laudem glorioſæ gratiæ ſuæ*, quod vel Ethnicum illum agnoſcere & celebrare oportuit, quando ita canit:

> *Hæc cum depoſiti cernebam fœdera Mundi*
> *Præſcriptosq; maris fines, anniq; meatus,*
> *Et Lucis Noctisq; vices, tunc omnia rebar*
> *Conſilio firmata Dei, qui Lege moueri ſydera*, &c. Hactenus Claudianus.

Nec infelicius *Xenophon* in Ἀπομνημονεύμασι: Ταῦτα σοφοῦ τινος δημιουργοῦ καὶ φιλοζώου τέχνημα εἶναι ſc. οἶδα. At noſtra cognitio multo firmior, tanquam ex verbo Dei hauſta, quæ tametſi *Platoni*, aliiſque nihil probare videtur, eſt tamen nobis credentibus diuina Sapientia.

Lux præſtantiſſimum Operum Dei.
Geneſ. 1. v. 3.
2. Cor. 4. v. 6.
Auguſtin. Soliloq. c. 8.
Luther. Cygn. Cant. in Geneſ. c. 1 fol. 14. 15.
Geneſ. cap. 1. per tot.
1. Ioh. 1. v. 5.
1. Tim. 6. v. 16
Rom. 13. v. 12.
Epheſ. 5. v. 8. 9. 10. & ſeqq.
Philip. 2. v. 15
Iob. 36. v. 9.
TEMPVS.
Inde Tempus producit non ager.
Geneſ. cap. 8. verſ. vlt.
Irenæus libr. 3. cap. 42.
Ioh. 5. v. 17.
Hebr. 1. v. 3.
Conf. Ioh. c. 10. Iob. 37. & 2. Reg. 20. v. 11.
Epheſ. 1. v. 5.
Prou. 16. v. 4.
Luther. lib. de ſeru. arbitr.

INGENS DIVITIÆ DONVM, TAXATVR abuſus.

Auriga hîc Dolus eſt, vehiturq́ Opulentia rhedâ
Gloriæ Equi currus Frauſq; Rapináq; ſunt.
Dextrum Vſura tenet; cum Proditione Siniſtrum
Omne Voluptatis Lætitiǽq; genus.

Reichthumb vnd güter vbermaas
Zu Stoltz vnd hochfahrt gibt anlaas,
Ihr gwünſter vortrab voran Zeücht
Gleich gſelſchafft hinden nacher ſchleicht.

Tromperie conduit le char de l'Opulence,
Icelle engendre Orgueil; Rapine ſans demence
Et Fraude bien fort tirent: Vſure au coſte droit.
Plaiſir charnel au gauche ſes compagnes cognoit.

OPVLENtia carnalis. OPVLENTIÆ carnalis & improbæ effigiem ſecundum cauſas, adiuncta, effecta, &c. heîc habemus illuſtriſſimam. Modus diteſcendi *tur-*
Pſal. 17. v. 14. *pis ſeculi hominum* per *Equos rhedam carnalis Opulentiæ trahentes* præfiguratus
1. Tim. 6. v. 9. eſt. Nempe: *Rapina & fraus. Qui enim diteſcere cupiunt, Ius, Phas, ſusq; deq; habent:*
Ex Sueton. c. 43. *Bonus odor lucri ex re qualibet. Dum Ius violandum eſt, regnandi gratia violandum*
Ex Plaut. *eſt.* Videas diteſcere cupientes nullo plane humanitatis, nedum honeſtatis adfectu duci. Hi tales ſunt, qui apud Prophetam aiunt: *Quando tranſi-*
Amos 8. v. 5. *bit menſis, & venundabimus merces; & Sabbatbum, & operiemus frumentum; vt imminuamus*

minuamus menſuram & augeamus ſiclum, & ſupponamus ſtateras doloſas, vt poßideamus in argento egenos, & pauperes pro ca'ciamentis, & quiſquilias frumenti vendamus. Qui aliquo honeſtatis ſtudio capiuntur, per fraudes & cuniculos agunt, quod per alterum Equum FRAVDIS nomine ſignificatum eſt. Hi inſidiantur proximi bonis ſub titulo licitorum commerciorum, ſed adulterantur bona quæ vendunt, aut plus iuſto intendunt pretia, aut vtuntur falſis ſtateris, vlnis, metretis & ſimilibus, de quibus ſæpe in Sacris, quod ſint *abominatio coram Deo.* Accedit *Vſura*, quæ plane obarietat Charitati Chriſtianæ, quæ *mutuum dare* iubet & *nihil inde ſperare*, & talibus promittitur *manſio in monte ſanctitatis diuina.* Sed de vſuris Luther.* Selnecc. Bullingerus, Danæus, Theolog. Wittemberg. latè. Inprimis autē Franciſc. Hotomannus ſui ſeculi lumen lib. de vſur. hęc omnia & eruditiſſ. & copioſiſſ. explicauit. *Cicero* ſane *pro Q. Nullum eſſe officium*, putat, *tam ſanctum, tamq́; ſolemne, quod non Auaritia atque Vſura comminuere ac violare ſoleat.* Aurigam *Dolus* agit: *Doloſe enim agit improbus, Diues in omnibus actibus ſuis.* Stipant rhedam ponè retróque *Superbia.* Fortunæ enim huius ſeculi inflant & extollunt oculos, vt diues † *os in cœlum ponat*, & *Deum ipſum non curet:* Sæpe tamen Idolum ſuum contingere non potis, quo vel **abortiuus* præſtat: & irridet Poëta: *Si quis emat cytharas, cytharas comportet*, &c. *Libido* non deficit, vt enim Opulentus alias tenax nimis ſit nec ſibi beneficus, in libidines tamen profuſiſſimus eſt, exempla odioſa ſunt. Hiſce ſe iungit *Proditio* ſeu verius *Aſſentatio:* Diuiti enim propter offam vel ſacrum nummum aſſentantur, † ſaliuam eius lingunt, dicta eius pro oraculis prædicant. *Vana voluptas* in diuitiis; quemadmodum de *Domitiano* referunt, quod in aureis ſuis pro voluptate inambulare ſolitus ſit. Denique *vana fiducia* gyrum claudit.

Opulentus enim *ſacrificat auro; cor apponit. Spem ponit in caducis diuitiis Deo vero detractam*; atq; adeo *Auaritia Idololatria* fit & *radix omnium malorum.*

ibid. v. 6.
FRAVS.
Leuit 19. v. 35. 36.
Deut. 25. v. 15
Hoſ. 12. v. 8.
Mich. 6. v. 11.
Prou. 20. v. 10
VSVRA.
Deut. 15. v. 8.
Luc. 35. v. 5. 6
Pſal. 15. v. 4.
** Pædagog. in 7. præ.*
Tractat. ſingular. Ethic. Chriſtian.
Conſil. peculiar.
Pſal. 10. v. 4.
† Pſal. 73. v. 9
Pſal. 10. v. 4.
Syr. 14. v. 4. 5. 6.
** Eccleſ. 6. v. 3*
Horat. Satyr. lib. 2. Satyr. 3.
NB.
Prodigalitas diuitis in Libidinem.
† Adulator.
Dionyſ.
Vide Selnecc. è Diodor. Sicul.
Luc. Poll. lib. de vita ætern.
Syr. 31. v. 7.
Pſal. 62. v. 11.
1. Tim. 6. v. 17
Epheſ. 5. & it.
1. Tim. 6. v. 10

FORTVNIS TVIS NE INSOLESCAS.

Invidiam gignit fœcunda Superbia; currum
Dans à contemtu filiolámq; regi.
Hochfahrt gebiert Miſgönſtigkeit,
Sie haſt die Leüt vnd Wird geneidt:
Qui veut eſtre Orgueilleux, donne lieu à l'Enuie
A Curioſité Meſpris et Moquerie:

Oris Equus duri currus non audit habenâ:
Hic nulli cedens perplacet ipſe ſibi.
Will vorn dran ſeÿn: acht niemand nicht:
Daher offt groſer Schad geſchicht.
La Deſobeiſſance, l'Opiniaſtreté,
Et la folle Vantance il n'ha point reietté.

SVPERBIA. Diuitiarum ratio. *Prou.10.v.22* *Auguſtin. Epiſt.ad Hilarium.89.* *Matth.8.v.11* *Matth.13.v.22.* *Luc.8.v.14.* *Matth.19.v.22.23.&ſeqq.*

SVPERBIAM gignit opulentia, Illa INVIDIAM. Gut macht Muth. Diuitiæ quidem corporales per ſe nec malæ ſunt nec noxiæ, ſed *bonum Dei donum*: Nam *Benedictio Domini diuites facit*. Tum quoque Sancti Dei homines, cum quibus vel nos *in regno cœlorum diſcumbemus*, citra pietatis ſaluriſq; iacturam magnas opes facultatesque huius æui poſſederunt. *Spinis* tamen aſſimilat *Dominus Saluator*, periculoſum eſſe eas tractare innuens. Quare *quibus diuitiæ affluant*, opus eſſet ſumma cautione, vt ita vtantur, vt ne abutantur. Quid igitur in opulento improbo homine maximè taxatur? PRIMVM: *Superbia*, quod hiſce ſuis fortunis tanquam ſuis ſuperbit, glorioſe ef-

ferr

fert, ſupercilia alta gerit, non penſi habens illud Apoſtolicum: *Quis te prætulit?* SECVNDVM. *Inuidia*, quod aliorum bonis inuidet, & vel dimidium bonorum ſuorum poneret, vt ne quidquam proximo ſupereſſet, adeoque *alterius rebus marceſcit opimis*, quo *maius tormentum reperiri non* poteſt. Adde *Iactantiam*, quod bonis ſuis tacitus frui non poteſt, iactat inſuper & gloriatur, inſtar felis os rodentis, quale erat illud *Nabuchodonoſoris*: *Nonne hæc eſt Babylon, ciuitas magna, quam ego ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei:* Itidem *Rex Ægypti: Meus eſt fluuius, & ego feci*, &c. quando *ex abundantia cordis os loquitur Magnifica*, &c. Quibus accedit *Curioſitas*, quod opulentus ac ſuperbus omnia rimatur, nihil ſe vult latere, & in omnium conſiliorum adyta inuolare vult. Et *Pertinacia*, numo ſe omnia iura præuertere poſſe præſumens, ſecundum illud: *Pecuniæ obediunt omnia*, ac proinde *Deum non timens, nec curans homines*, quemadmodum de illo *iniquo Iudice* Euangelica hiſtoria teſtatur; & tale quid ſonant ſuperba & impietatis pleniſſima verba *Pharaonis* Regis Ægypti, dicentis: *Quis eſt Dominus, vt audiam vocem eius, & dimittam Iſraël? Neſcio Dominum, & Iſraël non dimittam.* O blaſphemum ac ſuperbum furorem! *Inobedientia* etiam comitatur hunc currum, non enim bonis monitis audit Diues ac Superbus, quod vel ex vnico *Epulonis* in inferno exiſtentis reſponſo liquet; Aienti enim Abrahæ: *Habent Moſen & Prophetas, audiant illos*; ipſe regerit: *Non Pater Abraham, ſed ſi quis ex mortuis reſurgens ipſos acceſſerit, reſipiſcent & ad frugem redibunt.* Sed moderatrix omnium actuum opulenti ac ſuperbi eſt *Contemptus* ac *Deriſio*: **Es iſt jhnen niemand gut genug**; Omnes tranſuerſis tuentur oculis, nec dignos habent qui corrigias calceamentorum ſuorum ſoluant, in corde & ore verſant illud Phariſaicum: *Neque etiam vt publicanus iſthic!* Magnum hoc crimen eſt: *Qui enim faſtidit Pauperem, dehoneſtat creatorem ipſius.*

1. Cor. 7. v. 31.
Abuſus diuitiarum.
Bernhard. Epiſt. 42.
1. Cor. 4 v. 7.
Timoth. lib. Saluiano adiect. 1. ad Eccl. Cathol.
Horat. Serm. lib. 1.
Anshelm. in Ep. ad Rom.
Luc. 12. v. 12.
Iactantia.
2. Tim. 3. v. 4.
v. 2. πετυφωμένοι
Dan. 4. v. 27.
h. arx ſplendida.
Pharao Necho.
Ezech. 29. v. 3 & v. 9.
Matth. 12. v. 34.
Pſal. 12. v. 4.
Luc. 18. v. 1. 2
Exod. 5 v. 2.
Diues impius non auſcultat bonis monitis.
Luc. 16. v. 29
ibid. v. 11.
Pſal. 31. v. 19.
Luc. 18. v. 11.
Prou. 17. v. 5.

SVPER-

SVPERBVS SIBI BENE ESSE, MALE *vult cæteris.*

Inuidiæ proles Bellum eſt, vbi regnat iniquum: Auriculas falſo ſermone Calumnia replet,
Selectos ſatagit flectere Liuor equos, Perturbat mentes Inquietudo malas.
Miſgunſt erreget Krieg vnd Streit: Mit vnder Vnruh, falſch Geſchreÿ,
Da laufft viel Vngerechtigkeit Bitterkeit, Böſheit mancherleÿ.
La ou regne l'Enuie, la Guerre n'eſt pas loin Ne mangent, Mais Meſdit l'vn, l'autre Calomnie,
Aupres eſt malveillance des cheuaux qui du foin Troublement ſans Repos accompagne l'Enuie.

INVIDIA. Lucan. lib. 1. de bell. ciuil. Thom. Aquinas in ſecund. 2. quæſt. 36. Bernhard. Serm. 13. in Pſalm. 15. 1. Cor. 13. Cyprian. lib. de liuor. & inuid. Ioſeph ἀμήχανον [ἀδύνατον] ἐν στρατηγίαις φθόνον διαφυγεῖν.*

SVperbia parit Inuidiam, hæc Bellum. Dũ enim ſola aliquid eſſe, ſola regnare appetit, riualem ferre non poteſt. Vt *nec Pompeius parem, nec Cæſar priorem ferre* ſuſtineat. Quantũ hoc! ſed heu! quàm cõmune crimen! Oculũ amittere velle, vt proximus vtroq; priuetur. Hoc ſcelus Charitatẽ planè pellit & extrudit: Illa enim οὐ ζηλοῖ. οὐ περπερεύεται. οὐκ ἀσχημονεῖ. οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς. οὐ λογίζεται κακόν. οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, &c. Inuidia autem proprium cor edit. Excitat BELLA. Nam queadmodum ἰσότητος ſtudium πόλεμον οὐ ποιεῖ, ita vbi inuidia regnat, quies & pax ſupereſſe non poſſunt. *Equos* impellit *LIVOR*, fidus Inuidiæ adminiſter. Inuidus enim, quibus penes ſe bene eſſe videt, hos flammanti perſequitur odio, & felicitati proximi, quoquo modo poteſt, contrauenit. Egregia eſt Inuidiæ Proſopographia apud *Ouid.* qua mores & peruerſum ingenium Inuidorum abundè deſcribuntur in hunc modum:

Pallor

Paller in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nuſquam recta acies, liuent rubigine dentes. *Ovid lib 2. fab. 15.*
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno.
Riſus abeſt, niſi quem viſi mouere dolores.
Nec fruitur ſomno vigilantibus excita curis,
Sed videt ingratos, intabeſcitque videndo,
Succeſſus hominum, carpitque & carpitur vna,
Suppliciumque ſuum eſt, &c.

Georg Sabin. Comment in Ouid.

Quis Inuidorum naturam, mores, ingenia, & adfectus magis graphice deſcribere, aut quis *Zeuxis*, quis *Apelles*; quis *Parrhaſius*; quiſue *Durerus* penitius depingere potuiſſet? *Maleuolentia* agitat Equos. *Nemo enim alterius virtuti inuidet, qui ſuis confidit.* *Detractio* & *calumnia* Equi præferoces & ἀχάλινοι trahunt rhedam *Inuidiæ*. Vt enim alterius virtutem obſcuret inuidus, denigretue famam, detractione & calumnia opus habet, quibus tamen ſæpe id efficit, quod qui manu candelam emungit; digitis enim emungentis præuſtis, candela eo clarius lucet, & radios innocentiæ virtutiſque eo longius latiuſque exporrigit: Ipſi autem *Inuidia* eo magis adnaſcitur perturbationis & inquietudinis: Omnia enim alia vitia foris & extra ſe nocent, ſola inuidia ſibi ipſi nocet, & perpetuos Tortores, perturbationem & inquietudinem ſibi creat, vt recte Auguſtin: *Inuidus vir ſimilis eſt naui, quæ iactatur in fluctibus maris, in perturbatione ſemper eſt, inſanit inaniter, in miſeria detinetur, furore plenus, particeps Dæmonum efficitur, &c.*

Subiectum Inuidiæ homines ſordidi & ...

Simil. adcommodiſ.

NB.

Epl. III. ad Iulian.

quæ omnia præſens Tabella accurate contemplantibus & penſiculatim conſiderantibus abunde commonſtrabit.

EX INVIDIA CONTENTIONES. diſſidia, 7 ELLVM.

Heu mala quot Bellum comitantur; quanta ſequuntur
Currum vbi Vindictæ flagra Furoris agunt;
Perditio certa eſt: agſtur crudelibur armis:
Rixæ, blaſphemans Lingua, Fameſq; comes.

Krieg Zu mangel bald gibt Vrſach:
Woman ſich fleiſigt eigner Rach,
Da iſt Grim, Marter, Zorn vnd Fluchen,
Samt Hunger vnd Kummer Zuſuchen.

La Guerre puis apres Pauvreté nous engendre,
Et Noiſe et Cruauté. Le Blaſpheme eſt ſon gendre,
La Faim ſuit, la Furie conduit Perdition,
Qui le Chariot tire auec Deſtruction.

BELLVM *Binder in Theſib. de Bello.* *Incommoda belli.* ἀπόληψις. *Terent. in Eunuch. Act. 4. Sen. 7.* *Improbi mores huius Aevi.*

INVIDIA parit BELLVM, Bellumque INOPIAM. Bellum ſane res bella non eſt. Nec enim erant bella, cum omnia adhuc eſſent bella. Tot mala ſunt bello, rutilo quot ſidera cælo, qui arenam maris, ille etiam incommoda belli percenſere poterit. Non ſentimus cum fanaticis ſpiritibus, qui ad arma conclamare omnino improbum ac illicitum eſſe ſtatuunt: *Omnia tamen prius verbis ac ſapienti conſilio tentanda erant, quam ad arma procurreretur.* Quemadmodum non adhibetur ſectio, dum alia adhuc ſuperſunt media: Ita dum alio mitiori modo res tranſigi poterat, ad arma non erat proruendum, ne merito obiiciatur illud; *Furor arma miniſtrat.*

ſtrat. O quam nullo omnino deliberatu arma ſuſcipiuntur! & fraternus funditur ſanguis! quanto rectius ſentiebat Imp. ille: *Malle ſe* (dicens) *vnum ciuem ſeruare, quam mille hoſtes perdere.* Laudabiliter ſane & glorioſe Dux ille Saxoniæ, cui, cum vrbem Erphurdianam quidem Pyrgopolynices promitteret, ſi quinque viros deponeret, reſpondit: *Ne vnum quidem.* (Es were mit einem zu viel/ *&c.*) Charior nobis humanus imo fraternus ſanguis eſſe debet, quam illis apud Agell. lib. 3. c.7. eoque non tam temere ducendus, vt fundatur, vt & Dauid 2. Sam. 11. & 12. c. Inprimis autem conſtringenda erat petulantia militum, per fines amicorum tranſeuntium, exemplo *Iſraelitarum*, tranſitum per Idumæos petentium. Recte ſane *Aurelianus Imp.* qui militem (hoſpitæ ſuæ vitium per vim offerentem) duabus arboribus illigauit, quæ poſtmodum ſolutæ, medium diſcerpſerunt nebulonem, quæque ipſius in ſeruanda militari diſciplina æqua ſeueritas fuerit, ex oratione eius ad tribunum, quæ apud Vopiſcum reperitur, videre eſt. Et *Alexand. Imp.* qui cum aniculam quandam iniuria adfectam à milite audiſſet, exauthoratum eum militia, ſeruum ei dedit, quod artifex carpentarius eſſet, vt eum paſceret. *Cauſſa efficiens* belli Aurigæ titulo notatur *Furor*, pauca enim bella deliberato inſtaurantur, plerumque fit verum: Furor arma miniſtrat. Et rixa, ob rem ſæpiſſime leuiuſculam. *Lepus captus eſt: Ceruus cuſpide confoſſus: Limites latum vnguẽ prateriit*, & quæ ſunt ſimilia. Huc accedit libido dominandi, quam etiam poeta reprehendit ac deplorat, de qua ſæpiſſime. *Modus* agendorum bellorum ſæpe peruerſiſſim⁹ eſt, & non niſi execrationibus, blaſphemiis belligeratur, illi ſæpe pro Veteranis & fortiſſimis habentur, qui multa vulnerum & ſacramentorum millia eructare perdidicerunt, quod inprimis præſens noſtrum ἔμβλημα perſtringit. *Finis* ſiue Exitus, Euentusue geſti belli tandem eſt: Perditio, Vaſtitas, Inopia, Fames, & turpiſſima malorum lerna, *vt victus fleat, & victor doleat.* Abacta armenta. protritæ ſegetes. trucidati coloni. exuſtæ villæ. exciſæ vrbes. adempta bona omnia. omnia adhuc plena metu. omnia ſanguine tepent. omnia plena conſternationis, luctus, quærelarum, lamentorum. conſtupratæ virgines. vim paſſæ honeſtæ matronæ. iuuentus ad ſeruitutem abrepta. facti orphani ac viduæ.

Nihil enim tam turpe, nihil tam crudele, nihil tam horrendum aut immane, quod non effrenis militum petulantia deſignare auſit.

Ex Iul. Capitolin in Anton. Pio.
Philip in Chronic l.b.3. in eod.
Hiſtor. Duc. Saxon. Ex Luther. Tom. VII. Ienenſ. German.
Monitum omnium maxime neceſſarium.
Numer. 20. v. 17.
Philip. in Chron. in Aurel.
AEl. Lamprid. in Alexand. Seuere.
Furor belli cauſſa.
Frangit & attollit vires in milite cauſa.
Auguſt. lib. 2. contra Fauſt. c. 74.
Senec. de Ira lib. 2. c. 34.
Quis hic expectandus euentus.
Euentus bellorum, vt h. vid Chiliad. Eraſm
Auguſt. de ciu. Dei lib. 1. cap. 5.
Ex li 3. c. 18. Ex Auguſt.
Pezel. in Geneſin.

CVNCTA VORAT BELLVM VAſtoque abſumit hiatu.

Manſueti hinc, humiles, tolerantes atq; modeſti
Reddimur, ex alto vertice Chriſta cadit,
Si deſint vires, vana eſt ſine veribus ira,
Majus, quàm valeas ferre, relinque iugum.

Mangel lehrt ſein Demütig ſeyn:
Wo man nicht weis wo aus noch eyn,
Sein eigen vnvermögn betracht,
Aus Noth ein Tugend wirt gemacht.

La plus docte Maiſtreſſe des hommes Orguelleux
C'eſt Pauureté qui Humbles fait tant ieunes que vieux:
Ici tirent ſon char Maladie et Foibleſſe,
Patience conduit Seruitude qu'on bleſſe.

NOPIA. BELLVM parit INOPIAM, hæc humilitatem: finito bello omnia ſunt ſubruta & exhauſta. Exhauſtus eſt fiſcus. Exhauſtæ priuatorum opes. Subuerſæ vrbes & oppida, ſuccenſa granaria, protritæ ſegetes. Et nil niſi vaſtitas apparet & perditio. Vere enim *Maro*:

Virgil. lib. 11. Idemque lib. 2. Æneid.

NVLLA SALVS BELLO. Et iterum:

Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

Tum habenæ porriguntur Tortori, cui FRAGILITAS famulatur. Et ſubſequitur ÆGRITVDO animi inprimis, vt quid, faciasue, aut occæptes, ignores. Egregie me hercule videntur hæc omnia in *Pompeio*,

Ælian lib. 7. variar. hiſtor.

poſt-

poſtquam à *Iul. Cæſare* in pugna Pharſalica victus eſt. Veniens enim Athenas ad Cratippum, diſputat cum eo: Qui factum ſit, quod in bona cauſa ſuccubuerit. Quid fuit iſtud, quod mucronem *Sauli* in viſcera adegit, *1 Sam. 31. v 4.5. &c.* certe vna & ſola ægritudo animi, indeque nata deſperatio. Eloqueretur *Xerxes*, qui exercitu & copiis ſuis etiam maria exſiccare poſſe dicebatur, *Ex Iuſtin refert Selnec. in 8 præcept. in Pædagog.* cum amiſſa vniuerſa Armatura vix ſcapha elaberetur, & turpi fuga ſalutem vitæ quæreret, præque animi anxietate & ægritudine demum ſentiret, vnius Democratis conſilium fuiſſe optimum ac fidiſſimum. De *Ex Sleidano,* *Franciſco I.* Galliarum, quanta animi ægritudine laborarit poſt amiſſam pugnam ad Ticinum, nemo in hiſtoriis tam hoſpes eſt qui ignoret. *Item ex Sleid.* *Albertus* ille *Marchio Brandenburgico Onoltzbacenſis*, tametſi ſemper inuicti *refert in Epitom Hiſtor. Seeleſt. Oſiand.* animi ac roboris Princeps fuerit, & dolori haud facile ſuccubuerit, non ignotum tamen eſt, quanta animi ipſum ægritudo cæperit, cum poſt amiſſam victoriam in agro Lunæburgenſi apud adfinem Durlacenſem *Refert Sleid.* Marchionem exularet. Pauciſſimos ſimiles reperies glorioſiſſimo ſuperioris ſeculi Imp. *Carolo V.* qui in qualibet fortuna ſibi ſemper ſimilis & conſtans fuiſſe prædicatur. Talis etiam animorum magnitudo fuit captiuorum glorioſiſſimorum principum *I. Friderici electoris Saxoniæ* & *Philippi Haſſi*, quod in perpetuitatem laudis, ſi non ſplendidiſſimi Martyrii *Prou. 14. v. 30. c. 18. v. 14* gloriam de ipſis latere nullo modo debet. Soboles animi Ægritudinis eſt *Debilitas corporis*: quemadmodum enim *animus hilaris iuge conuiuium* eſt, ita *ægritudo animi conſumit medullas*, & ægritudinem debilitatemque corporis accerſit. Tum demum addiſcitur *Patientia*, quæ ſi à capite belli adhibita fuiſſet, & nonnihil conceſſum Paci ac Tranquillitati, plurima *Prou. 16. v. 32* euitari mala potuiſſent. Vere enim ſapientiſſimus: *Patiens robuſto præſtat.* *Auguſt de ciu. Dei libr. 15. cap. 6.* Reſultat etiam inde pretioſiſſima *Humilitas*, de qua in ſequentibus plura. Sequitur ſæpiuſcule etiam turpis *ſeruitus*, vt in exemplis atque hiſtoriis videre eſt. *Ex li. 1. quæſt. ſup. Geneſ.* *Nam quid* (alias) *intersit, quod alii victi ſunt, omnino non video, præter illum gloriæ immaniſſimum factum, in quo perceperunt mercedem ſuam, qui eius ingenti cupiditate arſerunt, & ingentia bella geſſerunt. Cum homo ab homine ſuperatus iure belli poſſet occidi, ſeruatus eſt, vnde ſeruitus corporalis & mancipia.*

Μυελομάκαρες οἱ καὶ νοῦν καὶ οὐσίαν ἔχοντες.

Diſcordans rarò faciunt æqualia Bellum: Ipſe Auriga Metus nunc huc, nunc diſpicit illuc
Majori paruum cedere ſepe juvat. Accedunt comites Spes, Amor atq; Fides.
Demütigkeit bald Frieden ſchafft: Wo Forcht iſt andre zu beleÿden,
Wan Glaub und Lieb beÿſamen hafft, Das macht verträglich und beſcheiden.
Humbles les ajant faits, la Paix ne peut que ſuiure; Modeſtie eſt conioincte à d'eſprit la Douceur,
Crainte conduit Douceur, l'Eſperance fait viure, Et la Foy eſt ouurante par Charite de coeur.

HVMILITAS. INOPIA parit HVMILITATEM. hæc Pacem. Quos deficit οὐσία, de-
Gregorius. ſtituit & νοῦς. Nam ſuperbus animus ſine facultate vanus eſt. Humilitas
Laus Humilitat Chilon. Lacedam. virtutum Regina eſt, & propria bonorum electorumue nota, quemadmodum ſuperbia propriiſſima reproborum nota eſt. Eſt hæc omnino
Pſal. 113. v. 5. 6. *Diuinitatis æmula* virtus. *Deus* enim, vtut *excelſus* ſit *ſuper omnes Deos*, *humilia tamen reſpicit*. Ipſi * *Angeli* huius maxime virtutis ſunt ſtudioſi. Namque
** Auguſtin. Epl. III. ad Iulian. vid. inſign. loc.* velut *Superbis reſiſtit Deus*, *eoſque humiliat*, ita *Humilibus dat gratiam*, *eoſque extollit*. Et columbis vt accidit, quando pennarum fulgorem oſtentant, ab
Eſa. 6. v. 2. accipitre in inſidiis capiuntur, quem recto volatu facile præuertere cele-
Luc. 14. v. 11. 12. ritate ſua ac ſuperare poterant: Ita ſuperbi omnibus Satanæ tentationi-
1. Pet. 5. v. 5. bus exponuntur, atque adeo facile ſuperantur & deiiciuntur.

Dum

Dum Deus ad celſos humiles extollit honores,
Qui ſua commendant fata regunda Deo.

Vbi vera Humilitas habitat, ibi hoſpitant aliæ pulcerrimæ virtutes plæræque: *Pax*, inprimis: Humiles enim *ſectantur pacem*, & *quantum in ipſis eſt, cum omnibus pacem colunt*. Sunt tractabiles, & *irritari* ſe haud facile permittunt, *ſemper pauent*, vt ex Auriga noſtro, qui METVS eſt, perſpicitur. Ancillatur *Spes*, *Anchora firmiſſima*, & *ad adipiſcendam benedictionem omnino neceſſaria*. Rhedam trahunt *Manſuetudo*, *Manſueti enim poſſidebunt terrã*. Et *Modeſtia*, quæ docet μὴ ὑπερφρονεῖν, ſed *ex vera charitate ſibi quosuis præferre mente*. Stipat *Fidēles* dulcis genetrix & nutricula Humilitatis; *Charitaſque*: qui enim toto corde humiles ſunt, ſeſeq; demittunt, amant etiam. Dicam verbo: *Humilitas* inter Virtutes palmam obtinet. Dico autem de vera humilitate, non illa humilitatis Larua, quam multi forinſecus præ ſe ferunt, intrinſecus autem turpiſſimum Superbiæ & effrontis Faſtus monſtrum alunt. Quæ eo turpior ſuperbia eſt quo magis ſe ſub Humilitatis nomine venditare geſtit. Concludam Hieronym. dicto illo illuſtriſſimo ad Celantiam: *Nihil*, inquit, *habeas humilitate præſtantius, nihil amabilius. Hæc eſt enim præcipua conſeruatrix, & quaſi cuſtos quædam virtutum omnium: nihilque eſt, quod nos ita & Hominibus gratos & Deo faciat, quam ſi vita merito magni, Humilitate infimi ſimus. Propter quod ſcriptura dicit: Quanto maior es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Veruntamen humilitatem ſequere, non quæ oſtenditur aut ſimulatur geſtu corporis, aut fracta voce verborum, ſed quæ puro adfectu cordis exprimitur. Aliud enim eſt virtutem habere, aliud virtutis ſimilitudinem, aliud eſt rerum vmbram ſequi, aliud eſt veritatem. Multo deformior eſt illa ſuperbia, quæ ſub quibuſdam humilitatis ſignis latet; Neſcio enim quomodo turpiora ſunt vitia quæ virtutum ſpecie celantur.*

Humilitas index omnium virtutum.
1. Pet. 3. v. 11.
Rom 12. v. 18
1. Corint. 13. v. 5.
Prou. 28.
Heb. 6. v. 19.
Matth 5 v 5.
Rom. 12. v. 3.
Phil. 2. v. 3.
Humilitas. diſtinct. in veram Fidẽ.
Bernhard. in Cant.
hic regnat.
Hieron. Epl. ad Celant. frat pie viuendi.
Syr. 7. v. 20.

Humili-

HVMILITAS CORONA VIRTVtum, genetrix ὁμονοίας.

Has vbi coniunctas inter ſe cerno Sorores,
Aurea Saturni ſecla rediſſe puto.
Pace vigente vigent artes, agriq́ coluntur,
Et lætus fruitur quisq́ labore ſuo.

Wan Fried regiert, iſt alls vollauff,
Die Lieb ſchreit fort in vollem lauff,
Die Warheit ſamt Gerechtigkeit
Genrüſt ihrs Fleis in Eynigkeit.

En fin Paix Opulence rendre vient aux humains,
Qui ſur Amour couronne preſente de ſes mains,
Verite va deuant, et Profit et Concorde:
Et puis Sedulité a Iuſtice ſaccorde.

PAX. HVMILITAS parit PACEM. Pax OPVLENTIAM. Hic clauditur gyrus. Ordiendum enim erat à primo. Pax parit opulentiam. Et
1.Reg.4.v.25 vere hoc quidem. Nihil enim Pace opulentius, quando quiſque *ſub ficu*
Zach.2.v.10 *& vinea ſua*, quemadmodùm ſpiritus Sanctus loquitur, ſecure habitare
Pax eſt κέρας Ἀμαλθείας. poteſt. Ibi arantur & conſeruntur agri. Exercentur artificia & opificia. Deus ſecure colitur. Clamant Leges. Exercetur Iuſtitia, & bona ſua Deus
Concordia res paruas creſcere. Saluſt. diuite effundit cornu. Vnde recte *Pax Aurea*, *Pax opulenta, &c.* denominatur. Eſtque adeo *pacis* prorſus *ineſtimabile bonum*. Vt Poeta exclamat:

Pax

Pax Optima rerum
Quas homini nouiſſe datum eſt: Pax vna triumphis
Innumeris melior, pax cuſtodire ſalutem
Et ciues æquare potens. Et iterum
Pacem te poſcimus Omnes.

in bello Iugurthin. teſtatur.
Virgil. AEneid. lib. 11.
Hilar. lib de Trinit.
Ouid. libr. 1. fabu. 3. 4. &c.

Vt *Pacis* etiam *nomen ſuaue* ſit, quemadmodum *Hilarius* alicubi loquitur: Ibi *aurea* florent *ſecula*: Quando *Miſericordia & Veritas obuiant ſibi: Iuſtitia & Pax oſculantur ſeſe: Vbi Veritas de Terra oritur, & Iuſtitia de cœlo proſpicit. Ibi Dominus dat benignitatem, & terra dat fructum ſuum*, vt Pſaltes loquitur. Quare *Paci, quæ nihil habet inſidiarum, ſemper conſulendum eſt.* ait Phænix eloquentiæ Latiæ. Et recte ad *Cyrum Crœſus, Nemo*, inquit, *ita amens eſt, vt bellum quam pacem præoptet. Nam in pace filii Patres, in bello patres filios ſepeliunt.* Vtinam igitur omnes obſeruarent illud glorioſiſſ. Imp. *Martiani: Donec licet Principi in Pace viuere, non decet eum arma ſumere.* Plane beluinum eſt, bellum velle, reſpuere Pacem. Opulentia excuſſa & proſcripta accerſere Inopiam & omnium rerum egeſtatem. *Tantum* enim *eſt Pacis bonum, vt etiam in rebus terrenis atque mortalibus nihil gratius ſoleat audiri, nihil deſiderabilius concupiſci, nihil poſtremo melius poſſit inueniri*, vt *Auguſtin.* loquitur. Propter quod vnumquodque tale eſt, aiunt, illud magis eſt tale. Bellum propter pacem ſuſcipitur. Pax igitur bello præſtet oportet. Pax opulentiam parit. Pax eſt inſtar pluuiæ aureæ, ſeu eius quæ per iridem delabitur, & omnium eſt fructuoſiſſima atque optima, quemadmodum autor eſt Plinius, Naturæ intimus myſtes. Et Ouid. in Metamorphoſ. Pax parit *Amorem.* Amori famulatur V E R I T A S. Rhedam trahit *Concordia, vbi promittit Dominus benedictionem, & vitam vſque in ſeculum.* Quanta igitur Pacis Vtilitas? vt cum Poeta merito libeat exclamare:

Pſal. 85. v. 11. 12. 13. 14.
Et Pſal. 133. v. vltim.
Cicero lib. 1. Offic. ibi. Atque in Rep.
Herodot. li. 1.
Pompon. Lat. in Martian.
Lucan. lib. 2. Exceſſit medicina modum, &c.
Auguſt de Ciu. Dei lib. 19. c. 11.
Auguſt. lib. 19. de ciu. Dei cap. 12.
Pſal. 133. v. 3. vlt.

Frondibus Actiacis comptos redimite capillos,
Pax ades, & toto mitis in orbe mane!
Dum deſunt hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi,
Tu Ducibus bello gloria maior ades!

Ouid lib. 1. Faſtor.
Pax triumphus potior.

Nobis vero, qui Chriſtiani cluemus, eo maior Pacis cura incumbit, quo alacrius ſub Pacis Principe Domino Saluatore noſtro Ieſu Chriſto meremus. Plane enim contra profeſſionem noſtram venimus, quando non neceſſariis bellorum tumultibus, vt *Ioſias*, implicamur. Votum vltimum noſtrum eſſe debet: *Da pacem Domine in diebus noſtris, quia non eſt alius qui pugnet pro nobis, niſi tu Deus noſter.*

Eſai. 9. v. 6.
2. Reg. 23. v. 29.
2. Chronic. 35. v. 20.
Eſai 39. v. vlt.

VERÆ SAPIENTIÆ HYPO-typoſis.

Verbum trade Dei: da Sacramenta Popello:
Aſſiduas puro pectore funde preces:
Lehr Gottes Wort, vnd beth mit fleis,
Geb Sacrament nach Chriſti gheis:
Adminiſtre de Dieu au peuple la parole
Les Sacrements auſſi, prie Dieu, fuy l'Idole:

Aſtu ſis Serpens: ſis Simplicitate Columba;
Gratus et acceptâ dote Miniſter eris.
Die Schlang vnd Daub Zuſammen füg,
So biſt ein Knecht des Herrn ohn trug.
Prudence ſerpentine, colombine rondeur
Conjoin, ſi tu veux eſtre fidele Seruiteur.

Epiſtol ad Celant. de recta ratione viuend. *Diſtinct. Sapient.* *Ierem. 9. v. 24.* *Thales Mileſius.*

REcte B. Hieron. *Aliud eſt Virtutem habere, aliud Virtutis ſimilitudinem: aliud eſt rerum vmbram ſequi, aliud veritatem.* De *Sapientia* diu multumque à multis diſputatum, ſed pauci veram ſapientiæ ſubſtantiam ſunt adſecuti. Stultitiam ſimulare loco ſapientia ſumma non eſt: tametſi etiam Dauidi profuerit. Artem arte deludere, vera ſapientia non eſt. πολιτικὴ, quam vſus gignit, vt Afranius vetuſtiſſimus loquitur; Sapientia ſaluifica non eſt. Effectus veræ ſapientiæ eſt, Columbina ſimplicitas. Serpentina prudentia. Et agnina manſuetudo atque patientia, vt tabella monet: *Vera autem Sapientia eſt agnitio Dei,* docente id ipſo Domino Deo Opt. Maximo apud

apud Prophetam: *Ne glorietur ſapiens in ſapientia ſua, neque glorietur potens in potentia ſua, neque glorietur diues in diuitijs ſuis: ſed in hoc glorietur quod gloriatur, ſe intelligere & cognoſcere me, me eſſe Iehouam exercentem benignitatem, ius & iuſtitiam in terra, quia illis delector, dictum Iehoua:* Moderate quidem *Thales Mileſius*, cui cum (iuſſu Apollinis) menſa aurea tanquam (τῷ σοφωτάτῳ) daretur, reſpuit ille, & ipſi Apollini dari iubebat, ſed larua tantum ſapientiæ & moderationis illa fuit. *Principium ſapientiæ eſt reuereri Dominum. Plenitudo ſapientiæ, reuereri Dominum. Corona ſapientiæ, reuereri Dominum, progerminans* pacem *& incolumitatem ſalutarem. Radix ſapientiæ reuereri Dominum. Si cupis ſapientiam, obſerua mandata, & Dominus eam ſuppeditabit tibi. Sapientia enim ac eruditio eſt reuerentia Domini. Improbitatis autem ſcientia non eſt ſapientia, neque eſt prudentia, vbi conſilium peccatorum eſt. Cognoſcere Dominum abſoluta eſt ſapientia, & noſſe potentiam eius, eſt radix immortalitatis.* Ea ipſa autem *ſapientia, datur à Deo*, quare *ſi quis ea indiget, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* Regibus olim Perſarum adiungebatur *præceptor ſapientiſſimus*, vt inde ſapientiam diſceret, rectius autem Regum ſapientiſſimus & ſapientiſſimorum Rex *Salomon*, à Deo petebat ſapientiam *ad recte regendum populum Domini. Medium adipiſcendæ ſapientiæ* eſt VERBUM *Domini*, quo *ſapientiores efficimur omnibus aliis*, vt Regius Pſaltes monet. *Illa ſapientia foris recantat*, (id eſt, publice prædicatur, eſt ſicut *Lux in candelabro*, ac *ciuitas in monte*, ſonatq; in verbo ac ſacramentis: auditur de ſuggeſtu: cernitur in baptiſmo ac S. Euchariſtia. Talis eſt, quæ neminem fugere poteſt, ſi ſpiritui veritatis velit obſequi:) *in plateis edit vocem ſuam. In ſummo turbarum proclamat, ad fores portarum, in ciuitate quoque ſermones ſuos eloquitur: Accedite ad me qui cupitis me, & fructibus meis, quos gigno, implemini. Nam memoria mei dulcior eſt melle, & hæreditas mea, fauo mellis. Qui comedent me, adhuc eſurient, & qui bibunt me, adhuc erunt ſitientes mei. Qui auſcultat mihi, pudore non adficietur vnquam, & qui colunt me, non aberrabunt. Ieſus Chriſtus eſt nobis factus à Deo ſapientia.* Illa eſt *ſapientia noſtra coram omnibus populis.* Quicquid ſapientiæ nomine extra hunc venditur, *damnabilis ſtultitia eſt.* Quare concludimus cum *B. Auguſtino: Non aliam putes eſſe ſapientiam, niſi veritatem.* [Et Ieſus Chriſtus eſt VERITAS] *in qua tenetur & cernitur ſummum bonum. Nullo loco abeſt, nuſquam deeſt, foris admonet, intus docet, in ſe omnes in melius commutat, à nullo in deterius commutatur: nullus de illa iudicat, nullus ſine illa bene iudicat.* Hactenus *Auguſtinus*: Et optima ſapientia eſt: Prudentem eſſe ſicut ſerpentem, ſimplicem ſicut columbam, mitem ſicut agnellum ac patientem.

Solon! O mi nunquam ſapientem!
Syr. 1. v. 13.
ibid. v. 15.
ibid. v. 18.
ibid. v. 20.
ibid. v. 26.
ibid. v. 27.
Syr. 19. v. 19.
Sap. 15. v. 3.
Iacob. 1. v. 5.
Herodotus. & Iter.
Plato in Alcibiad.
1. Reg. 3. v. 9.
Syr 6. v 37.
Pſal 119. v. 98. 99. 100. & ſeq.
Prouerb. 1. v. 20.
Syr 24. v. 26.
ibid. 27. 28.
ibid. v. 29.
ibid. v 30. 31.
1. Corinth. 1. v. 31.
ibid.
Auguſt de lib. arbitr.
Iohan. 14. v. 6.
Auguſt. de ciu. Dei.
Matth. 10. v. 16.

IVSTITIA EST ANIMA POLITI-
cæ conuerſationis.

Si Sopies habitu munitum pectus habebis:
Iuſtitiâ prudens ſi duce cuncta geres:
Nach Weisheit trachten: Gerechtigkeit
Handhaben: nach gelegenheit
Sois orné de Prudence; la Iuſtice maintien
De Douceur temperée louë ceux qui ſont bien

Criminibus pœnas; iuſtis da præmia factis,
Munia ſunt verè Principes iſta boni.
Das bös ſtraffn; Guts belohnen gern,
Steht ſehr wol an Furſten vnd Herrn.
N'oublie de punir gens de mauuaiſe vie:
(Fidele Magiſtrat) ne fay rien par enuie.

Roman. 13. v. 1. & ſeq. plurib.

D. Apoſtolus, Gentium Doctor, dum & Magiſtrum Principatumque omnem à Deo eſſe ſcribit, & munia legitimæ poteſtatis deſcribit, inter alia ſic infit, *Principes non ſunt timori boni operis, ſed mali. Vis autem non timere poteſtatem; Bonum fac, & habebis laudem ab ea. Dei enim miniſter eſt, tibi in bonum, ſi autem malum feceris time: Non enim ſine cauſſa gladium gerit, Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit.* Nimirum duplici fini ciuilis ſocietatis ſeruit magiſtratus: *Protectioni bonorum: Iuſtaque animaduerſioni in malos.* Hunc ſibi propoſitum ſcopum habeant, Dicundo qui iuri, exercendæque iuſtitiæ ſunt præfecti: Nam eam ob rem etiam ipſe Deus nomen

Magiſtratus ad quid inſtitutus ſit.

NB.

men cum ipſis ſuum participat, vt *Deos* vocet. Ipſeque adeo in omnibus ipſorum conſeſſibus primos captat accubitus, vbi non minus pie quam prudenter ſuos iudices monet rex *Ioſaphatus*. Quare quemadmodum boni omnino contra iniuſtam vim tutandi ſunt, ita malis nullo modo parcendum, *Bonis enim nocet, qui malis parcit*, vt minus recte. Verum cum duæ capitales iuſtitiæ peſtes ſint: *Proſopolepſia* & *Dorophagia*, ab vtraque ſtudioſe, pie ac ſollicite cauendum pio iudici. *Proſopolepſia* ſeu *acceptio perſonarum* ſæpiſſime in ſacris prohibetur: *Non aſſumes perſonas. Oculus tuus non parcet. Ab ara mea tolles, vt interficias. Maledictus qui gladium cohibet, ne effundat ſanguinem.* Sic infit *Spiritus*. *Dorophagia* etiam & *acceptio munerum* cum per dicta tum per exempla damnatur, vt inprimis in *filiis Samuelis* videre. *Qui* autem quoquo modo aut quauis de cauſſa *iuſtificat impium & condemnat iuſtum, abominatio eſt coram Deo*. *Δωροφαγία* etiam *natura* deteſtandum vitium imo ſcelus ac flagitium eſt, vt videre eſt in exemplo *Cambyſis* (monſtri alioquin Hominis) qui *Δωροφάγον Siſamnem* excoriari, cutem in tribunali expandi, & filium eiuſdem Siſamnis Otanem in tribunali conſtitui iuſſit, vt pellem patris intuens recte iudicaret. Curandum tamen piæ poteſtati, ne iuſtitia degeneret in iniuſtitiam: *Pia* quidē *Seueritas non eſt crudelitas*: ſæpe tamen *ſummum ius ſumma fit iniuria*. Quare cum *Auguſtino* concludimus: *Iuſtitia regis (qua thronus eius ſtabilitur) eſt, neminem per potentiam opprimere, ſine acceptione perſonarum inter virum & proximum ſuum iudicare, aduenis & pupillis & viduis defenſorem eſſe: furta cohibere: adulteria punire: iniquos non exaltare: Impudicos & hiſtriones non nutrire: Impios de terra perdere: parricidas & peierantes viuere non ſinere: Eccleſias defendere: Pauperes eleemoſynis alere: Iuſtos ſuper regni negotia conſtituere: Senes & ſapientes & ſobrios conſiliarios habere: magorum & hariolorum pythoniſſarumque ſuperſtitionibus non intendere: Iracundiam ſuam differre: patriam fortiter & iuſte contra aduerſarios defendere, per omnia Deo confidere, &c.* Et quæ ſequuntur.

Exod. 21. v. 8. 9. 28. Pſal. 82. v. 6. Iohan. 10. v. 34. 2. Paral. 20. v. 6. 7, 8. Sic Mimus apud Agellium. Duæ peſtes Iuſtitiæ capitales. Deut. 16. v. 19. Exod. 23. v. 7 8. Deut. 16. v 19. 1. Sam. 8. v. 1. & ſeq. Prouer. c. 17. v. 18. Apud Herod. lib. 3. Et Valer. Maxim. lib. 6. cap. 3. Refert Selnec. in Pædag. Auguſt. de XII. abuſ. gradib. grad. Non. Prou. 20. v. 28. Deorum vocabulum mirum quam ipſos titillat, verbum amant, rem oderunt. Luther. in Pſal. LXXXII.

OBEDIENTIA HOLOCAVTOMATE Potior.

Nempe Magiſtratus ſubiectum legib. eſſe, Promtâ mente Ducum iuſtaq iuſſa ſequi: *Sponteq mandato et patienter munere fungi; Conueniunt Patriæ Ciuibus iſta bonis.*

Gehorſamen der Obrigkeit, Thun, was Sie rechts wegen gebeüt: *Zur arbeit vnverdroſſen ſeijn; Gebührt der vnderthanen Gmein.*

Aux ſubiets il conuient en toute reuerence Faire aux Princes honneur auec Obeïſſance *Portant en Patience les charges et trauaux, Tandis qu'ils ſont au monde valée de tous maux*

Oppoſitio obedientiæ & Inobedientiæ. 1.Sam.15. v.22.23. Diſtinguitur obedientia in Cæcam & rational.

MAgna laus eſt OBEDIENTIÆ in ſacris, & turpiſſimum INOBEDIENTIÆ vituperium, quod vel ex ſola oratione Samuelis ad Saulem videre eſt, quæ exſtat 1. Sam.15. *An delectatur Iehoua holocauſtis & ſacrificiis, vt cum auſcultatur voci Iehouæ? Ecce auſcultare eſt melius ſacrificio; attendere, adipe arietum. Quin ſicut peccatum diuinationis eſt rebellio, & ſicut ſuperſtitio & idola eſt repugnantia.* Eſt autem duplex *Obedientia. Rationalis* & *Cæca.* Hæc quæ nullo nititur fundamento pietatis aut iuris: Illa quæ nititur fundamento pietatis ex verbo Dei hauſtæ & euidentis iuris, æquitatiſque. Illa

Turcica eſt *obedientia*: à qua non multum abludit hodierna Ieſuitarum *Cæca obedientia*. Sed hæc prorſus nullo nititur fundamento neque pietatis, neque iuris, neque honeſti, neque Æqui: Talis erat *Scipionis Maioris*, de quo *Plutarch*. Et illius *Aſſaſini Syriæ Præfecti*, de quo *Fulgoſ.* rerum memorabil. lib. I. c. I. quorum vterque non tam verbis prædicabant, ſed etiam opere ipſo comprobabant, ſe tantam apud ſuos habere obedientiam, vt cuicunque ſuorum iuberent ſe ex alta turri præcipitem dare, id confeſtim & abſque contradictione moraue facerent. Dictum! factum! Et laudat Stapleton. in Promptuar. Moral. prolixiſſime. *Vera* autem *obedientia* nititur VERBO Dei: Pietate: atque λόγῳ ſeu prudenti ratione. Et Conſiſtit *in Obſeruatione Mandatorum Dei*: * *Non enim Auditores ſed Factores legis iuſtificantur. Seruus autem ſciens voluntatem Domini, neque præparans ſe vt faciat, duplo vapulabit*. Inprimis autem requiritur obedientia in *Operibus vocationis*, vt Miniſter verbi diuini *potens ſit ad exhortandum, & redarguendum contradicentes.* Vt qui ad clauum admoti ſunt, *ſollicite gubernent*. Agricolæ, in colendo, conſerendoque agro, ſint ſeduli, patienteſque durorum laborum. Et quicquid denique cuiquam iniunctum, vt ſtudioſe in id incumbat & exſequatur. ¶ Deinde requiritur etiam *obedientia in Cruce*, vt ne murmuremus nec recalcitremus, ſed ſileamus, *Commendantes vias noſtras Domino. Iactantes in ipſum curas noſtras, vt ipſe faciat.* Illius & huius obedientiæ illuſtriſſimum exemplar habemus ipſum *Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui non venit, vt ſolueret legem, non, inquã, venit vt ſolueret, ſed impleret, qui non arbitratus eſt rapinam, eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit forma ſerui aſſumpta, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit ſemetipſum, factus obediens Patri vſque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſupra omne nomen, vt in nomine Ieſu flectatur omne genu, cæleſtium, terreſtrium & infernorum. Angeli* nobis in exemplum ſunt, *facientes mandata Dei*. Imo & creaturæ ἄλογαι. Eſt autem *perſiſtendum* in eo obedientiæ curſu, ne iure nobis improperari poſſit, quod *Paulus* ſuis Galatis: *Currebatis bene, quis vos impediuit veritati non obedire? Nam omnes quidem in ſtadio currunt, ſed vnus tantum τὸ βραβεῖον reportat, nec coronatur, niſi qui fortiter & conſtanter pugnauerit*. Quare cum Paulo *obliuiſcamur, quæ retro ſunt, & ad ea quæ priora ſunt extendamus ad deſtinatum brauium ſupernæ vocationis Dei in Domino Ieſu Chriſto*, vt vnuſquiſq; noſtrum aliquando cum eodem dicere poſſit: *Bonum certamen certaui,*

curſum conſummaui, fidem ſeruaui. In reliquo repoſita eſt mihi Corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, iuſtus iudex: non ſolum autem mihi, ſed & iis qui diligunt aduentum eius.

Regul. Societ. Ieſ. Londin. excuſ. *Bonauent. Specul Nouit. Part. I. cap. 4.* *Probat Thomas Stapleton. Prompt. Moral. in I. Domin. Epiphan.* * *Iacob. I. v. 23. 24. 25. &c.* *Luc. 12. v. 47* *Tit. I. v. 9.* *Rom. 12. v. 8.* ¶ *Obedientia in Cruce.* *Matth. 26. Non ſicut ego volo.* *Pſal. 37. v. 3. & ſeqq.* *Pſal. 55. v. 23.* *Matth. 5. v. 17. 18.* *Phil. 2. v. 6.* *ibid. v. 7.* *ibid. v. 8.* *ibid. v. 9.* *ibid v. 10.* *Auguſt. in Epiſt. ad Lip. Iulian. &c.* *Pſalm. 103. v. 21.* *Perſeuerantia.* *Gal. 5. v 7.* *1 Cor. 9. v. 24.* *2. Tim. 2. v. 5.* *Philip. 3. v. 13. 14.* *Perſeuerantia enim coronatur. Bernhard.* *2. Tim. 4. v. 7. v. 8.*

CHARI-

CHARITAS MAXIMA VIRTVS.

Hac dum quiſq viâ graditur, dum propria quiſq
Munera tranquillo pectore fidus obit:
Wan ieder geht vff rechter bahn
Vnd verzicht, was ihm wol ſteth ahn:
Quand vn chaſcun ſ'efforce de ſuiure ſes ſentiers,
La vocation ſienne exercant volontiers,

Almus Amor Iehouæ certo nos fœdere iungit,
Spes nos atq Fides ducit ad aſtra poli.
Als dan die Lieb vns Zu Gott bringt,
Glaub, Hoffnung vns in Himel erſchwingt.
L'Amour de Dieu nous ioint en treſbelle alliance,
Et nous menent aux cieux la Foy et l'Eſperance.

*CHARITAS. Eius Diſtinctio. Obiectum. Deut.6 v.5. Luc.10. v.27 Auguſtin. lib. I. de doctrina Chriſtiana c.22. Et Hieron. in Eugl. Matth. Ration. Actor.17.v. 27. 28. * Ioan.3.v.16*

CHARITATIS heic habemus effigiem. Eſt autem ratione obiecti multiplex *Charitas*, & diſtinctos habet gradus. Primum ac princeps *Charitatis* obiectum eſt *Deus. Diligendus* Deus *eſt ſuper omnia. Ante omnia. Et propter eum ipſum* etiam reliqua. Diligendus quoq; *Deus* eſt *toto corde, tota anima, tota mente, & totis viribus*: adſeuerante ipſo *Domino Seruatore* ex Moſe. *Quum autem dicit: Toto corde, tota anima, tota mente, nullam vitæ noſtræ partem relinquit, quæ vacare debeat, & q. locum dare, vt alia re frui velit: ſed quicquid aliud diligendum occurrit, illuc rapiatur, quo totius dilectionis impetus currit*, quemadmodum B. *Auguſtin.* in libr. de doctrina Chriſtiana exponit. Et merito diligimus Deum, *in quo viuimus, ſumus, mouemur.* * *Patrem*, qui *dedit filium:*

Filium

Filium qui ſemetipſum ſanctificauit pro nobis, atque adeo dilexit, vt vitam etiam pro nobis poneret, vt recte *Bernhardus: Sic*, inquit, *amantem diligite, Amoris vicem reddite, in hunc odorem currite, & vota votis reddite. Spiritum ſanctum, qui habitat in nobis, & pro nobis interpellat gemitibus inenarrabilibus.* Quare pie iuxta atque eleganter *Auguſtinus: Deus*, inquit, *charitas eſt, quod ex Deo procedit, in Deum redundat: quod in Deum non redundat, ex charitate non procedit.* & quæ ſequũtur. Proxime Deum *proximus* diligendus eſt. *Proximus* tibi Tu, *Proximus*, alij: Certe & Te odiſſe non debes: *Nemo enim propriam ſuam carnem odit*, vt * *Iudas: Achitophel: Herodes: Nero*: alij. Porro, *Proximus* aut *Domeſticus* eſt aut *Extraneus*. Vtrumque *diligere debes ſicut teipſum*, ſeruato tamẽ *gradu* & *ordine*, vt fodiens roſtro pectus, elicitoque pullos ſanguine refocillans *Pelecanus* heîc oſtendit. *Domeſtici* aut *liberi* ſunt, aut *ſerui*. *Liberi* diligendi tanquam *propria caro*. Horrendum & inhumanum eſt, Liberos, propriam carnem odiſſe, perſequi poſſe, vt *Saul*, vt *Herodes*: de quo recte *Auguſtus Imper. Melius eſſe, Herodis eſſe porcum quam filium*: in communi, *Domeſticos, qui non diligit, curatve, Ethnico deterior eſt, fidemq; abnegauit. Proximus extraneus* aut *proſelytus* eſt, aut *exoticus*. Ille certe omnino diligendus, ſubleuandus, monente *Apoſtolo: Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem* τοὺς οἰκείους πίστεως. Nec tamen deſerendus *exoticus*, quemadmodum parabola *Domini Seruatoris* de *homine in latrones incidente* diuinitus hortatur. Hæcque adeo dilectio ita conglutinata eſt, vt Deum diligere non poſſit dici, niſi qui & proximum diligat, ſicut ſeipſum. Nam *cum Dei charitate* (*Chryſoſtomus* ait:) *ſimul intrat & dilectio proximi. Vnaq; & eadem charitate* (inquit *B. Auguſtinus*) *Deum ac proximum diligimus. Fidesq; per Charitatem efficax eſt, & diligimus proximum, qui eandem nobiſcum ſpem habet.*

Quare rhedam trahunt.

Gal. 2. v. 20. 21.
Ioh. 17. v. 19.
Bernhard. in Iubil.
1. Cor 6. v. 19
Rom. 8. v. 26.
De ſentent. B. Iacob.
Apol. ad Hieronym. lib. 2. c. 8.
Proximus quis?
* *Matth. 27. v. 5.*
2. Sam. 17. v. 23.
Ioſeph. lib. 17. c. 9.
Suetonius in Neron.
Leuit. 19. v. 18.
Matth. 22. v. 39.
1. Sam. 10. v. 33.
Ioſeph. lib. 17. c. 8. 9. 10. 18. ante & poſt.
Macrob. Saturnal. lib. 2. c. 4.
1. Tim. 5. v. 8.
Inprim. Extran.
Galat. 6. v. 10
Syr. 12. v. 2.
Luc. 10. v. 36 37. 35.
1. Ioh. 4. v. 19. 20. &c.
Chryſoſt. Homil. 34. ad popul. Antioch.
Auguſt. lib. 8 de Trinit. c.
Galat. 5. v. 6.
Epheſ. 4. v. 3.

STVDIVM MEI ET TVI EXCVTIT *concordiam, charitatem, &c.*

Heu pietas, heu priſca Fides! Concordia, quis te Quis te ſanctus Amor, quis te, Timor ille IEHOVÆ!
Cedere; quis te, Pax, cedere cogit humo? Vana Cupido MEI, vana Cupido TVI.
Wo iſt Eintracht vnd Liebe blieben? Gelt, dein begierde zu dem Meinen,
Wer hat Fried vnd Gottsforcht vertrieben? Vnd mein Begierde zu dem Deinen.
Concorde, Charité, Paix, et de Dieu la Crainte, Ce ſont deux mauuais hommes, qui nous chaſſent au loin
Pourquoy fuyés ainſi iettans cris de complainte MIEN et TIEN ils ſappellent, ayans armes au poing

Abuſus verũ vſum non tollit. *Anabaptiſtæ.* *Diſtinctio MEI & TVI licita.*

ABVSVS alicuius rei per ſe bonæ, ſanctæ, licitæve vſum tollere non poſſe, plane compertum habemus. Quare cum poſſeſſio bonorum propriorum per ſe res ſit bona, ſancta, licita: Tolli ea propter abuſum nec poteſt nec debet. *Anabaptiſtæ* cum videāt propter poſſeſſionem propriorum bonorum, excitari iurgia, rixas, proceſſus, & ſimilia incommoda, poſſeſſionem propriorum bonorum omnino damnant, & omnes facultates in commune conferri debere volunt. Verum, ſi nos edocuerimus, poſſeſſionem propriorum bonorum eſſe rem bonam ac per ſe licitam,

crimina-

criminatio ipſorum per ſe intercidet. *Lex moralis eſt perpetua norma ac regula* *Ration.*
voluntatis diuinæ: Quæ cum diſtinctionem bonorum, atque adeo MEVM & *I.* Δεκάλογ.
TVVM conſtabiliat §.8. Conſequens eſt, diſtinctionem bonorum eſſe
rem per ſe bonam ac licitam. Diſtinctionem bonorum, atque adeo MEI *II.*
& TVI *Chriſtus* atque *Apoſtoli nec ſuſtulerunt, nec in commune facultates conferri* *III.*
iuſſerunt. Verumenimuero plane extraordinarium ac ſingulare fuit, quod Πρόληψις.
in primitiua Eccleſia factum eſt. In qua tamen ipſa diſtinctio bonorum *IV.*
licita fuit, vt perſpicue apparet ex verbis *Petri* ad Ananiam: *Nonne manens* *Actor.5.v 4.*
tibi, manebat: & venundatum in tua erat poteſtate, &c. Cæterum & hoc con- *V.*
ſtat, qui de ſua *affluentia* alios iuuare poſſunt, inter illos conceſſum eſt *2.Cor.8.v.14.* *VI.*
MEVM AC TVVM. Collatio facultatum in commune, ſtatim primitiua in *Teſtãtur actus*
Eccleſia deſiit. Sed liquidior eſt hæc res, quàm qua de multa verba fieri *Apoſtolici.* *Obiect.*
debeant. Sed, *inquis*, interim propter propria bona & commoda concuti-
tur concordia. Exſulat charitas: Patitur pax: Proſcribitur timor Domini?
Fateor, proh dolor! ſed nôris id fieri non vitio propriæ poſſeſſionis, ſed *Reſp.* *1.*
accidentis ἀφοβείας & impietatis. Non opus erat cum *Cratete Thebano* o- *2.*
mnes facultates in vnam æris maſſam conflare, & in mare demittere, ſal- *Ex Diogene Laërt. alleg.*
tem abuſus caueretur: nec propter gallinæ pullum: fœni manipulum: *Eraſm. in A-*
terræ vnam atque alteram glebam rumpenda aut diſſuenda inconſutilis *pophthegm.* *Seneca de Ira*
Chriſtianæ charitatis atque concordiæ tunica erat. Pax multo charior *lib.2.*
nobis eſſe debebat, quam vt propter rem nihili illam turbaremus cum *Id. ex Auguſt.*
proximo. Qui Dominum vere & ex animo timet, auri argentive maſſæ *ſupr. probat.*
non *ſacrificabit*, nec in pernicioſos *laqueos* intricari ſe facile ſinet, verum *Syr.31.v.7.*
audiet Apoſtolico monito: *Hoc itaque dico, fratres, tempus breue eſt, reliquum* *1.Tim.6. v. 9.* *1.Cor.7.v.29.*
eſt, vt qui habent vxores, ſint tanquam non habentes: & qui fl nt, tanquam non flen- *ibid. v.30.*
tes: & qui gaudent, tanquam non gaudentes: & qui emunt, tanquam non poſsidentes.
Et qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur, præterit enim figura & cupiditas *ibid. v.31.*
huius mundi. Conſiderent diuites huius mundi illud Prophetæ: *Vt perdix* *Ierem. c.17.*
colligit oua, ſed non excludit: ita comparans diuitias, mediis diebus ſuis relinquet eas, *v.11.*
& tandem erit ſtultus. Aiunt enim (inquit Hieronymus) *naturalis hiſtoriæ prin-* *Hieronym. in*
cipes, perdicis hanc eſſe naturam, vt oua alterius furetur, hisq; incubet, foueat'q;, cumq; *17. cap. Ier.*
fætus adoleuerit, auolare ab eo. Huiuſmodi diuites ſunt, qui aliena diripiunt, & abſque
cogitatione iudicij Dei faciunt diuitias non cum iudicio, quas in medio tempore relin-
quunt, ſubita morte ſubſtructi. Nihilq; inſipientius quam non prouidere no-
uiſsima, & breuia putare perpetua. Hactenus Hiero-
nymus.

AVREIS ET ARGENTEIS HASTIS *pugnare, ſtultum eſt.*

Lixarum cupidus veniat loculatus oportet; Ille pudore vacet: Patientia repleat iſtum,
Fac triplices loculos, litigioſe, feras. Hunc Nummi: Dabitur, ſi prius ipſe dabis.
Der ſich in Rechtshandel läſt ein, Mit unverſchamt der erſt ſey gfult,
Muſs allenthalb geſeckelt ſeyn: Der andr mit Gelt, der dritt mit Gdult.
Qui les Proces veut ſuiure, doit contempler ceci; L'vn d'iceux ſoit d'Argent bien plein, de Patience
Trois ſacs il faut qu'il aye, imitant ceſtui-ci: Soit l'autre, et puis le tiers ſoit farci d'Impudence.

Aelian. l. 9. variar. hiſtor. RECtiſſime equidem Themiſtocles: *Si duæ ſibi monſtrarentur viæ, altera ad Orcum, altera ad Proceſſum, quem vocant, Iuris, ſe illam præ hac electurum.* Quod ipſum præſens etiam Tabella noſtra monere videtur. Oſtendit e- *PROCESSVS. Requiſita ad Proceſſ. Iur.* nim, quæ ad *Proceſſum Iuris* requirantur. *Principio* turgens requiritur auro argentoque *crumena*, vt ſemper argentea pugnes haſta: Ius enim aureum *Eraſm. in Chiliad.* eſt & aurei cauſidici. Deinde requiritur ingens *Impudentia*, vt abſq; fronte inſtes, vrgeas, iterum, iterumque, vbi non procedit, nam de induſtria prorogatur proceſſus, vt eo plus erogetur extorqueaturque æris, inſtru-

ctum

ctum te ſumma oportet eſſe *patientia: vt patiaris & adhuc*, ſecundum Sapi- *Syr 13. v. 4.*
entem, *agas gratias*. Denique nihil aliud maiusve requiritur, quàm *pecunia:* *Id. Paſtor. Mattheſ.*
ab hac facienda vtraque pagina: hæc auſpicetur, hæc trahat, hæc finiat o-
portet. Quare qui inutilibus, imo improbis ſumptibus parcere conten-
dit, vt non tantum ſe hîc honeſte alat, ſed etiam ſoboli potius ſe aliquid
relinquat, bonam famam, bonamq; tueatur conſcientiam, eum aut pro-
ceſſus iuris omnino fugere, aut ſumma pietate, prudentia, cautione per-
ſequi, quod fere tam poſſibile eſt, quàm ex arena funiculos nectere, aut
Ponto Annales inſcribere, aut deniq; Æthiopem ad niuis alborem deal-
bare. Quod ipſum probe intellexit ille, de quo *Eraſmus*, cuius hiſtoriam, *Ex Eraſmo recit. Ottho*
cum huic rei propoſitoq; vel maxime quadret, integram adſcribam: *Pa-* *Melander in Iocoſer.*
rum conueniebat inter duos quoſdam cognatos de re diuidenda. Cumq; neuter alteri
vellet concedere, res eo ſpectabat, vt iretur in Ius, & Iudicum ſententiis controuerſia fi- *Hiſtor. nota-*
niretur. Adibantur aduocati, parabantur dicæ, res erat cum Iuriſconſultis. Aditi Iu- *bil. vnde di-*
dices, conteſtata lis, cœpit agi cauſſa, hoc eſt, bellum ſuſceptum eſt. Ibi alter mature reſi- *ſcas*
piſcens, aduerſarium priuatim accerſitum his verbis alloquitur. I. Principio parum ΦΕΥΓΕ ΔΙΚΗΝ.
decorum eſt, vt quos natura copulauit, pecunia diſſociet. II. Deinde incertus eſt litis *PIE!*
euentus, haud minus quam belli. Suſcipere nobis in manu eſt, finire non eſt. De centũ
aureis tota lis eſt. Eius ſumma duplum in Notarios, in Promotores, in Aduocatos, in *VERE!*
Iureconſultos, in Iudices, in Iudicum amicos expendetur, ſi legibb. experiamur. His erit
inſeruiendum, adulandum, dandum: interim taceo curas ambiendi, curſitandiq; la-
bores. III. Denique vt maxime vincam, plus tamen eſt incommodi quam cõmodi.
Quin potius ipſi nobis ſapimus, quam iſtis prædonibus, & in hos male collocandam pe- *OPTIME!*
cuniam, inter nos partimur? Concede dimidium de TVO, ego tantundem de MEO cõ-
cedam. Ita & amicitiam alioqui perituram lucrifaciemus, & tantam moleſtiam effu-
giemus. Quod ſi recuſas quippiam concedere, ego vel vniuerſum negotium tuo permit- *CORDATE!*
tam iudicio. Modo penes amicum ſit hæc pecunia, quam penes inſatiabiles illos præde-
nes. Abunde magnum fecero lucrum, ſi & famæ pepercero, & amicum ſeruauero, &
tantum effugero moleſtiarum. Mouit aduerſarium tum rei veritas, tum cognati feſti-
uitas. Rem inter ſe tranſegerunt, iratis Aduocatis Iudicibus, quos coruos deluſerant *Iuſtum &*
biantes. Quid, quæſo, feſtiuius, imo quid honeſtius & æquius dici fierive *Æquum!*
poterat? ô ſanctum pectus! ô pium caput! Vtinam hæc prudentia mul- *Vſus.*
torum hodie animos imbueret, ſic non tantum Deo conſtaret ho-
nos, ſed & concordiæ atque charitatis flos huius in-
temeratus permaneret!

LITIGIOSVS JPSE SIBI SOMNIA fingit.

Ecce Meum atq; Tuum lucroſa negotia Liti
Committunt; vncas Lis habet unca manus:
Teſtamenti Error, vel mentis Opinio priuæ
Sunt comites: tu dux, cæce Cupido, præis.

Mein vnd Dein fängt Rechtshandel an,
Dazu räth viel der eigne Wahn:
Auch blind Begierd, finſtr Teſtament:
Vnd komt der ſtreit langſam zu endt.

Ha! Proces malheureux auec tes mains crochues,
Tu marches lentement auec iambes tortues,
Les Teſtaments te menent ſuiuans l'Affection
Auçugle, mais de MIEN, TIEN te ſuit l'Opinio.

OPINIO. „ CAuſæ, quibus Litigatores ad conteſtandam litem inducuntur, hoc „ Emblemate ſcite vereque perſtringuntur. *Prima* eſt *opinio*, qua tanquã faſcino ita dementantur litigioſi, vt quicquid ſit fiatve, iurè ſe altercai arbitrentur. Haben das Recht mit den beyden Zipffeln/ vt nos Germani Prouerbio dicimus, ſed ſæpe falluntur miſeri, ita, vt, quibus ipſa Iuſtitia antea humeris inſidere putabatur, eos non niſi iniuſtam cauſam fouiſſe ſæpe compertum ſit, ——— *Fallunt oculi perſæpe videntem,*
Proq; alio monſtrant aliud; dicit Poëta.

Multa ſibi ſomnia turis fingunt.

Dñ ſunt ſoli.

Non

Non dicam quomodo iuſta cauſa ſupprimatur,&fauoris vna vncia multa iuris pondo lance vincat. Ideoque quiduis potius ferendum, quàm litigandum, aut ad aſperos & iniquos Iudices deueniendum. Diu igitur deliberandum, voluendum, reuoluendum, de quo ſemel ſtatuendū eſt. Deinde multi nituntur *Codicillis Teſtamentorum*, & magna ſane vis eſt talibus in Iure Codicillis: Verum æquitaténe ea nitantur, nec ne, pie ac prudenter tecum conſidera. Non enim ſemel iniqua teſtamenta reſciſſa, & bona ad legitimum hæredem deuoluta ſunt. De *inofficioſis teſtamentis* Iuriſconſulti diſputant. Plurimos dementat *cæcus amor* & *Cupido habendi*, nō penſi habentes, quantum contra ſit erogandum, vt expenſæ etiam ipſam ſortem, de qua controuertitur, longiſſime ſæpe ſuperent: quibus idem ſane contingit, quod *Cani Æſopico, qui fluuium tranans, rictu carnem vehit. Splēdente autem ſole vmbra carnis lucet in aquis, multo ſane amplior, quàm ipſa portio erat, quam rictu gerebat. Quare viſam in aqua auide captans, & aperto rictu tam quod erat, quàm quod videbatur, amittebat.* *Tanti certe ſpes, imo & *pœnitere non erat emendum*. Abſterrere merito debebat, *horridum proceſſus ſpectrum*. Anne vides, *lupinum rictum*, qui, quicquid arripit, abglutit? Anne *vncas, pro manibus ferreasq; ſubſcudes*, quibus raptat, trahit, ducitque, quicquid vſpiam valet arripere. Denique *lignipes* eſt, & crura faſciis circumuoluta gerit, quibus tardiſſima eius tarditas notatur, vt, quam facile ſit conteſtari litem, tam non facile ſit finire, noris. Occipere penes te eſt, ad vmbilicum, perducere, non item. Maxime vero ſi Iudex iniquitatis nō ignoret, quàm non curta tibi domi tuæ ſupellex. Quare facies, exclamabis, ſeruabis:

Eſte procul lites, & amaræ prælia linguæ,
Dulcibus eſt verbis mollis alendus amor.
Candida pax homines lis decet arcta feras.

Ne eſto immemor: Στέργε τὰ παρόντα

Tranquillæ vt videas mediocria tempora vitæ,
Hæreat hæc animo regula fixa tuo:
Viue tua ſemper contentus ſorte, nec vltra
Quam fortuna dedit progrediare locum.
Si tibi ſunt nec opes, nec ſplendida fercula Crœſi,
Exiguo poteris te ſatiare cibo.
Præclari titulos ſi non es adeptus honoris,
Proderit in tenui delituiſſe loco:
Tu ſolum Domini committas omnia curæ,
Euentus captis hoc Duce proſper erit.

" Γνώμη.
"
TESTAMENTA.
Vide Valer. Max lib. 7. c. 7.
CVPIDO habendi.
AEſopus in Fabul.
* *Eraſm. in Apophth.*
A. Gell. in noctib. lib. 1. c. 8.
Eſtq; Demoſthen. Apophtheg.
Ref. & Phocion. Philoſoph.
Monſtrum Proceſſus & eius ſignificatio.
Ouid. lib. 2. de Art. amandi.
Id eod. lib. 3.
Prouerb. Græc.
Iocoſ Narrat. 578.

INTER INSTITORES VERSATVR *fraus ac dolus.*

Certa ſoloq́ ſaloq́ vigent commercia Vitæ, Fraus tamen atq́ Dolus involvunt omnia damnis,
Quæ licet humanæ commoda multa ferant: Nec non ſcribacis cura neglecta manûs,
Beÿdes Zu Waſser vnd Zu Land Wan Falſcheit, B'trug, Liſt, nicht käm drein,
Dreibt man Gewärbe allerhand, Solt der handel wol tragen eÿn.
Combien que le Traffique et par Terre et par Mer, Fauſseté, et le Dol, et l'Ignorant Notaire,
Aux humains ſoit utile; ſi font ſouuent armer, Pluſieurs qui autrement ſeroyent de bon affaire.

COMMERCIA. *Vide Hieron. Tom.7. in Ep. ad Epheſ.c.4. Bibliothec. Patr. 3. columna 145.*

SI diſtinctio bonorum atque adeo MEI & TVI per ſe res bona eſt ac licita, conſequens eſt etiam commercia per ſe bona ac licita eſſe; non tantum terra, ſed etiam mari, vt exemplum Salomonis edocet. 1. Reg. 5. c. Id vero vel maxime intereſt curare, vt commercia noſtra nitantur pietate, æquoque & bono. Ne malum pro bono, paleam pro tritico vendamus: Ne dimidium pro toto metiamur, ne ſpecies mutemus, ne minuamus menſuras, neque ſummam dati & accepti peruertamus X pro V ſcribentes, quemadmodū imperitus hicce factitat Notarius, & quæ ſunt ſimilia: hoc enim

hoc enim eſt mandatum Domini: *Ne exerceto peruerſitatem in vllo munere, in dimenſione, in pondere, in menſura. Trutina iuſta, pondera iuſta, Epha iuſtum, & Hin iuſtus eſto vobis.* Eadem repetuntur in Deuteronom. *Ne eſto tibi domi tuæ diuerſum Epha, magnum & paruum: Nec eſto tibi in loculo tuo diuerſum pondus, magnum & paruum. Pondus integrum & iuſtum eſto tibi: Epha integrum & iuſtum eſto tibi, vt prolongent dies tuos in ea terra, quam Iehoua Deus tuus dabit tibi.* Nam *abominationi eſt Iehouæ Deo tuo, quiſquis facit iſta, &c. Lances doloſæ,* inquit *Salomon, abominationi ſunt Iehouæ: Pondus vero integrum acceptum eſt ei. Scapus & lances iudicij Iehouæ ſunt, opus eius ſunt omnia pondera loculi. Diuerſa pondera, diuerſaq; menſuræ abominationi ſunt Iehouæ vtraque. Neminem* quidem *pudere* debet de *accuratione trutinæ ponderumq́;, fraus* tñ & *falſitas* omnis abeſſe debet: Ne merito obiiciatur, quod *Dominus* populo ſuo per Prophetam iure obiicit. *Mercator eſt, in manu eius ſunt lances doloſæ, opprimere amat. An purum haberem ego te, cum lancibus improbitatis, & inditis loculo ponderibus doloſis?* Neque eo prouehamur impietatis atque impudentiæ, vt dicamus cum illis: *Quando tranſibit Nouilunium, vt vendamus commeatum: & Sabbathum, vt aperiamus frumenti horrea, minuendo Epham, & maius faciendo pondus, ac peruertendo lancibus doloſis. Comparando pecunia tenues & egentem pari calceorum, vt denique quiſquilias frumenti vendamus; Iurat Iehoua per excellentiam Iacobi, Ne viuam ſi obliuiſcar in æternum operum illorum.* Et quidem concedunt aliquę [a] *Leges humanæ,* vt in contrahendo ad dimidium vſque iuſti pretij ſeſe contrahentes ἐμπορικῶς circumuenire poſſint. Interim tamen [b] falſi ponderis crimē puniunt, & puniri iubent. Nos vero qui *Legibb. diuinis* adſtringimur, non tam quid poſitiuæ Leges CONCEDANT, quam quid Sacroſancta Lex Dei, perpetua atque immutabilis Norma obedientiæ noſtræ erga Deum videndum eſt. *Inter bonos,* aiunt, *bene agier oportet,* vt *de quæſitis tertius habeat gaudere hæres.* Inprimis *Timor Domini* iuſtitiam perſuadebit, vt qui intereſt noſtris commerciis, & quæ in tabernis, portubus, officinis, emptoriis, &c. geruntur, attendit. Fraudes autem videt, odit, punit. Conſtringere etiam & inhibere debebat lex naturæ à Chriſto renouatæ: *Quicquid vultis vt faciant vobis homines, eadem & vos facitatis illis.* Sed cor mercatoris eſt clauus inter hoſtium & cardinem, & preſſuræ expers difficillime euadit.

Leu. 19. v. 35.
ibid. v. 36.
Deut 25. v. 14.
ibid. v. 13.
ibid. v. 15.
ibid. v. 16.
Prou. 11. v. 11.
Prou. 16. v. 11.
ibid. c. 20. verſ. 10. & 23.
Syr. 42. v. 4.
Hoſ. 12. v 8.
Mich. 6. v. 11.
Amos. 8. v. 5.
ibid. v. 6.
ibid. v. 7.
[a] *Vlpian in l. in cauſ. cognit. § penult. ff de minorib. Molin de vſur. q 14 Cuiac obſeru. 16 c. 18.*
[b] *Lex Cornel. de Falſ. Damhoud. prax. crimin. c. 123. Clar. §. Falſum.*
Cic. in Ep. familiar. lib. VIII.
Vſus.
Hic hodie maxima exercetur iniuſtitia.
Matth. .v. 12
Luc. 6. v. 31.

E PROCES-

PROCESSVS MONSTRVM IMMANI
vorat omnia rictu.

Vinea, fundus, ager, Litis conſumitur ore; Tempora decedunt, et tecta neglecta fatiſcunt.
Gignitur et Soboles perniciosa magis: Cuj trades Animam, Litigioſe, tuam!
Auch haus vnd hoff geht endlich drufſ, Die Zeit ſchleicht hin: das Dach Zerbricht,
Will doch der Streit nicht hören vſſ. Der armen Seelen achtſtu nicht.
Ci mange le Proces, Iardins, Maiſon et vignes, D'un tel pere qui perdre fait le temps, et Maiſon,
Et enfante nouueaux Proces, enfans bien dignes Et ſur vn baſton pendre l'Ame, contre raiſon.

Prou.30.v.15 16. RЕcte equidem & vere *Agur* quatuor ἄπληστα ſtatuit, dicens: *Tria ſunt inſaturabilia, & quartum quod nunquam dicit: ſufficit. Infernus, & os vuluæ, & terra, quæ non ſatiatur aqua. Ignis vero nunquam dicit: ſufficit.* Verum ô ſapiẽ-
NB. tiſſime hominum, ſi mores eorum noſtri æui vidiſſes, qui dicundo iuri
Voracitas Proceſſus ſeu ſumptus prodigendi in ius à litigatorib. præfecti ſunt, adieciſſes quintum, nempe: *Proceſſum*, quem nos vocamus, Iuris. Vere enim barathrum eſt, atque vorago, hiatusve, qui impleri poteſt NVNQVAM. Principio enim abglutit, quicquid supereſt flaui candentisve æris. Deinde ſi quæ ſunt κειμήλια, & quæ dudum fuerunt in delitiis

gemmæ,

gemmæ,monilia,inauratæ catenæ,lapides pretioſi,ſplendidę veſtes,byſſina ſyrmata,& quicquid eſt huiuſmodi,id omne oppignorat,vendit,alienat improbus proceſſus. Cæterum id vbi exhauſtum omne,ſequuntur bona immobilia,feudi,agri,horti, vineæ,pomaria, & quicquid huiuſmodi ſupereſt,ex quo æs conflari vllo modo poteſt,id omne in proceſſum inſumitur.Si nec hæc talia ſufficiunt,vænet domus, conflatur æs alienum,& eo prouehitur Litigator, vſque dum non bona tantum omnia,ſed & *animam debeat* ipſam. Vt iam non dicam,quomodo lis ex lite ſeratur,& proceſſus proceſſum gignat,vt proceſſum in infinitum, & talem extrahi Labyrinthum contingat,ex quo,quomodo te extrices,quomodove euadas,nullo modo inuenias. Ibi non tantum tempus, *cuius tamen pretioſiſſima iactura eſt*, ſed etiam ipſa anima atque conſcientia perditur. O pandoræ Pixida! ô malorum lernam! ô exitij ipſiuſmet caput! ô *homo Deiſuge*! quis non hic vſurpet illud *Plautinum:* vt proceſſus litigatori dicat:

Δίκη δίκην ἔτικτε.

Eraſm. in Chiliad. Adag.
Lis ex Lite.
Ἔρις ἔριν ἀντιφυτεύει.
Temporis iactura,ex Bernard.
1.Tim.6.v.11

Sequere me mea Gnata,vt munus fungaris tuum.

Litigator autem reſpondeat:

Sequor,ſed finem fore quem dicam,neſcio.

Plaut. in Trinummi Prolog.

Quiſquis igitur es,qui ſapis,auſculta ſapienti: φεῦγε δίκας. Memento verum eſſe illud noſtrum Germanicum:

Jch hab manchen gekandt/
Der Gold kaufft/vnd Kupffer fandt.

" *NB. Aurea*
" *areis per-*
" *mutare.*

Iterum alius *Græcus* monet: φεῦγε δίκην: φυγοδικεῖν. Et pium eſt,& honeſtum,atque inprimis vtile, præſertim ſi poſſis ſalua conſcientia & ſaluo honore.Concede de iure tuo partem potius quam litiges,maxime ſi agatur de lana caprina,de tribus capellis,de friuolis nugis,de paucis numulis,vbi ſumptus ipſam ſortem longe erant ſuperaturi. Turpe eſt Epitaphium,quod vere ponitur huic vel illi: *Iohannes-Iacobus Triualtius qui nunquam quieuit,nec alios quieſcere permiſit, hic tandem quieſcit ipſe. Iniuria potius,* iuxta *Pauli* monitum,*ſufferenda*,quam προπετῶς litigandum. Deniq; notes velim finem litis,qui eſt vel expreſſa vel tacita ſaltem ignominiæ notatio. Quicunque igitur fortunis,quicunque famæ, quicunque denique *conſcientiæ* conſultum vult ſuę, proceſſus & lites, quantum poteſt fugiet, hoc modo & exercitiis pietatis,precibus, dico, auditui verbi & ſimilibus eo melius vacabit,& amicos lucrifaciet,& hilarem animum ſecum circumgeſtabit.

Cauſſæ proceſſuum futiles.
Hominis imperitiſſimi κενοτάφιον Mediolani.
1.Cor. 6 v.7.
Georg Rem. Spicileg. in Prou. Salom. p.309.
" NB.

Α'ΝΤΙΠΝΙ'Α LITIGATORVM ALECTO.

Litibus implicitos temeraria ſomnia ludunt; Inquietudo vagi ſæviſſima cordis, abercet
Litibus implicitos anxia cura coquit: Somnum nocte, die non datur ulla quies.
Wer ſich mit eim ins Recht ein legt, Da iſt kein Ruh, beÿ nacht beÿ dag,
Ihm ſelbſt viel vngemach erzegt: Kein ſchlaff ihm nie gebühren mag.
Si de ton eſprit perdre tu veux Tranquillité, Ne veois tu pas à qui d'eſprit l'Inquietude
Procede fort et ferme en hiuer et eſté: Lume, et de qui Someil chaſſe Solicitude

Auguſtin. de verbu Domini ſecūd: Matth. ſerm. 19. MOres huius æui B. *Auguſtinus* tam graphice depinxit, ac ſi preſens coram vidiſſet. *Vſque adeo autem inoleuit*, inquit, *hoc malum, vt iam quaſi ex conſuetudine vendantur leges, corrumpantur iura, ſententia ipſa venalis ſit, & nulla iam cauſa poßit eſſe ſine cauſſa.* Ita neceſſe eſt aureis piſcentur hamis qui ius perſequuntur: *Athenæus lib. 6.* Α'λλὰ πολλάκις καταναλώσαντες τὰ φανερὰ τῶν ἀδήλων ἕνεκα, ἃ μὲν ἔμελλεν οὐκ ἔλαβον ἃ δὲ εἶχεν ἀπέλαβον. *Aurea areis permutant*, vt eſt in Prouerbio; & *argenteis haſtis pugnant.* *Vide Eraſm.* Verum quando defecit aurum & argentum, quando cum mobilia tum immobilia omnia proceſſus vorauit, vt quod des non habeas amplius; quid tum fit? Aſpice hanc Emblematicam

maticam tabellam, ea penitus te docebit. Vigilantur noctes, anxie atque ſollicita cura conquiruntur rationes, quibus litem moueas ac promoueas: nec dulci declinat lumina ſomno litigator, priuſquam inueniat, vnde litem alere ac ſuſtentare poſſit. O malorum caput! Non eſt bonum corporale, quod cum ſuaui, tranquillo, bonoque ſomno in bona conſcientia & parata comparari poſſit: Namque

O carnificinam!

Suauis ſomnus.

Quod caret alterna requie durabile non eſt.

Seneca noſter in Hercul. Oeno Act. 2.

Ceſpes Tyrio mollior oſtro
Solet impauidos ducere ſomnos.

Verum heus tu, vbi manet pietas; vbi preces; vbi charitas; Non ſane permittitur ibi cauſa cum cauſa certare, ſed atra bilis in aduerſam partē concipitur, liuor fouetur, odium exercetur, vt de illo traditur, qui in iudicio ſuperatus erat, & inuentus reus, conuerſus enim ad ſuum aduerſarium, inquit: *In aquis cuperem te videre genutenus ſtantem: Quid*, inquit ille, *noceret id mihi*; Reſpondit alter: *At ſub vndis ſit caput.* Talia ſunt cogitata tam carnalium litigatorum. Quare transferendum huc erat illud Poëtæ:

"Hiſtor. notabil.

Principiis obſta, ſerò medicina paratur
Cùm mala per longas inualuere moras.

Pœnitentia non pracedit, ſed ſequitur.

Wann der Karn im Koth ſteckt/vnd man weder hinder ſich noch vor ſich kan/ſo iſts viel zu lang gewartet. Quæ tamen omnia non huc trahi volumus, quaſi omnes in vniuerſum actiones forenſes prohibitas cenſeamus, ſed ſaltem προπέτειαν inhibemus, & deliberate agi ſuademus, ne præcipitantia damnum & pœnitentiam nimis ſeram gignat. ¶ *Vos autem iudices qui præeſtis, iuſtiſſime iudicate: nihil in iudicio iniuſtè agatis, nec munera ſuper innocentes accipiatis, non ad perſonam attendatis, nec res alienas rapaci fronte accipiatis ac diripiatis: quia de veſtris quid vel ſupra noctem agatis, neſcitis. Pauperes vel aduenam nullatenus in iudicio opprimatis, timentes illud quod veritas dicit: Quia in quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini; & qua menſura menſi fueritis, metietur vobis. Cauete ne de vobis Propheta dicat: Væ qui potentes eſtis in hoc mundo, qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo. Væ qui dicitis bonum, malum, & malum, bonū; Labia veſtra loquuntur mendacia, manus veſtræ plenæ ſunt iniquitate, facta eſt vobis veritas in obliuionem, & iuſtitia fugit à vobis.*

Auguſt. lib. de rectitud. Cathol. conuerſ.

Luc. 6. v. 38.

Eſai. 5. v. 20.

Hactenus B. *Auguſtinus*.

MVLTA FERAT CERTVM EST, PRIVS, *ac bona cauſa triumphet.*

Si bona cauſa boni frueretur ſorte patroni, Non tam feſſa diu ferret Victoria Palmam,
Et non longi-petis tranſadigenda foret: Cùm iuſtè fient ſingula, finis erit:
Wan gut Sach alls ihrs gleichen find, Würd offt geholffen bält Zu recht;
Vnd käm nicht an das Looſs Geſind: Aber nun klagt manch armer knecht.
Bonne Cauſe ſouuent paſſe parmi les piques Les Faux Teſmoins ne penſent aux choſes a venir;
De Mauuais Procureurs, et de Iuges Iniques, Partant Victoire eſt laſſe de la Palme tenir.

Triumphus & Victoria bonæ cauſa. TAndem bona cauſa triumphat. Sed multa prius experiri oportet, patiq; dum palmam obtineat, referatve herbam: A *falſis teſtibus: à Procuratoribus negligentibus:* Ab *Aduocatis imperitis:* & à *Iudice iniuſto.* Cauſſa eſt, quod
Eſai.5.v.23. plerique reſpiciunt perſonas, & captant munera, quod præſens hæc noſtra Tabella perſtringit. Vide & aduerte, tranſcurrit bona cauſa per *teſtes*
NB. *veraces, Procuratores fideles, Aduocatos peritos, Iudices iuſtos*, horumque omnium calamos, ſed hos cernere eſt in veſtibus detritis: pileis vetuſtate detonſis, & in habitu prorſus vili. Ratio eſt, Non captant munera, ſed cōtenti ſunt

ſtipendiis

ſtipendiis ſuis,iiſque non excedentibus modum,ſed æquitati commenſuratis. Viciſſim tranſcurrit per calamos *Teſtium falſorum: Procuratorum negligentium: Aduocatorum Imperitorum:* & *Iudicum iniuſtorum.* Verum hi eminent in ſplendido habitu toto. Namque *accipiunt munera ſuper innocentes,* & *peruertunt cauſſas iuſtorum*: Protrahunt lites, & ſtipendia æquitati nullo modo commenſurant,ſed duplum,triplum,&c.extorquent,vnde ſors ipſorum opima,& in veſtimentis luxuriantur; Gehen nicht vff der Gemein/ wie die andern trewen/Gottſeligen/Gerecht/vnd vffrichtigen. Quæ non minima eſſe cauſa debebat fugiendarum litium ac proceſſuum: vtut enim iuſtam tueare cauſam, *Nemo tamen eſt qui audiat*,& pro ea pronunciet. Tum quoque *eminus ſtat victoria*,& in lubrico poſita eſt. Velim autem curent Iudices, Aduocati,& quicunque adminiſtrandæ iuſtitiæ præfecti ſunt,vt munia ſua in timore Domini conſiderent, & hoc agant, quod agere videntur,hoc eſt,Ius & Iuſtitiam exerceant, nam *Dominus ipſe cum ipſis eſt in iudiciis, ſtulto ſe non ſubſternant,nec ſuſcipiant perſonam potentis: Vt enim concupiſcentia Eunuchi de vitianda puella,ita eſt quiſquis vi exercet iudicia. Ne igitur peruertant iudicium,nec accipiant perſonam, neque ſuſcipiant munus, quia munus excæcat oculos ſapientum,& peruertit verba iuſtorum. Iuſtiſſimam autem iuſtitiam ſectentur,vt viuant,& hæreditario iure poßideant terram, quam Iehoua tribuit. Melius eſt parum cum iuſtitia,quàm ampliſſimus prouentus cum iniuria. Teſtis falſitatum non erit impunis,& conflator mendaciorum peribit.* Recte conſtitutum eſt, vt *falſus teſtis luat id,quod reus luere debebat,ſi fuiſſet conuictus.* Qui corruptus pretio per fraudem male iudicat,infamatur ipſo iure. Concludemus autem cum Auguſtino: *Non ideo debet iudex vendere iuſtum iudicium,aut teſtis verum teſtimonium,quia vendit Aduocatus iuſtum patrocinium,& Iuriſperitus verum conſilium. Vbi enim inter vtramque partem ad examina adhibentur,iſti ex vna parte conſiſtunt. Cum autem iudicia & teſtimonia,quæ nec iuſta nec vera vendenda ſunt,iniqua & falſa venduntur,multo ſceleratius vtique pecunia ſumitur, quia ſcelerate etiam,quamuis à volentibus,datur.* Hactenus Auguſtin.

Pſal.15.v.5. Deut.16.v.9. Prouerb.24. v.23. 1.Sam.15.v.3. Falſo id quidem Abſalon de parente, vere tamen hodie de pleriſque. 2.Chron.19. v.6. Syr.4.v.32. Syr.20.v.2. Deut.16.v.19 ibid.20. Prou.16.v.8. Prou.19.v.9. Senatuſconſ. Turpilian. Pandect.48. §.16. Iſocrat.ad Nicoclem. l.1.§.1.& 2. D.de calumn. l.2. C.de pœn. iudic.qui male iudic. Auguſtin. Epiſt.54.ad Macedon.

HORREN-

HORRENDVS LITIGATORIS EXITVS *ac interitus.*

Ecquid de regido fuerit tibi iure relictum, Singula non referam: ſunt ornamenta ſepulchri
Ancipites caſus cùm peragratus eris: Conſcia mens praui pauperieſq grauis.
Was hülffts nun wan du lang gezanckſt? Du muſt doch endlich ſeyn ſchabab:
Dem Richter vmb ſein arbeit danckſt! Armut, Boſgwiſſn, leit dich zu Grab.
Quand Proces, ô pauure homme t'aura reduit à rien, La foſſe te feront mauuaiſe Conſcience;
Tu mourras, et ton ame Satan trouuera bien: Auec la Pauureté, lors auras Patience.

Cataſtrophe Litigatoris.

EX inextricabili litium ac litigatorum Labyrintho nos fere extricauimus, & ad Cataſtrophen proceſſus incommoda deduximus, iacet nunc in letifero ſtramine litigator, iamiam infelicem & litigioſam exhalans animam, quam fœdum proceſſus monſtrum, hoc eſt, ipſe Satanas rapit, & ſecundum Poëtam:

Virgil. lib. Æneid. Iuueval. Satyr. 12. Nouiſſima Litigatoris.

Vita heic cum gemitu fugit indignata ſub vmbras:
I nunc, & ventis animam committe. Iuuenal. Satyr. 12.

Atque adeo nouiſſima Litigatoris hîc nobis deſcribuntur, quæ ſunt:

PRIMVM.

Primvm. *Extrema paupertas*,quî enim fieri aliter poterat, cum proceſſus ἀπληθον monſtrum omnia vorauerit. Dixit fortaſſe litigator,cum res eius adhuc eſſent integræ, cum Leonis illius Ruffi Pragenſ. vxore, *Deus vt maxime omnes ſuas in me conuertat vires,ad pauperiem tamen redigere non poteſt*, at nunc euentus aliud docet. *Alterum* nouiſſimum litigatoris eſt *mala conſcientia.* Impoſſibile enim eſt inter tot procellas liuidi & inquieti litigatoris ſaluam retineri conſcientiam poſſe. Sed quantum *bona conſcientia* bonum! quantum viciſſim *mala conſcientia* malum! Certe ſi fama,fides,oculus,multo minus conſcientia luſum patitur. Exemplis compertum eſt, „ quam atrociter mala conſcientia ſæuiat expergefacta,vt vel mille mortibus „ deterior ſit ac crudelior:Non de nihilo eſt,quod Poëta canit:

Selnecc. part. 3. Homil. refert Hiſtor.

Bona conſcientia, bonum, mala conſcientia, peſſima.

——— Quos dici conſcia facti
Mens habet attonitos & ſurdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum!
Pœna autem vehemens & multo ſæuior illis
Nocte dieq́ꝫ ſuum geſtare in pectore teſtem.

Iuuenal. Satyr. 13.

In eundem ſenſum recte D.*Luther. Conſcientiæ vox, vere eſt malorum lerna & ilias. Eſt Cacus, Cerberus, Furia, Erynnis, & quicquid eſt iſtiuſmodi Poëticorum monſtrorum.* Quare *ſicut lumen candelæ vel lucernæ ponitur in domo,vt pateant & diſcernantur ea quæ in domo ſunt: Sic Deus poſuit conſcientiam in medio cordis,vel animæ rationalis,tanquam lumen,quo videat anima atque diſcernat,quid facere vel non facere debeat. Conſcientiæ*,aiunt,*mille teſtes. Quid igitur prodeſt recondere ſe,& oculos hominum aureſq́ꝫ vitare,cum tute ſcias? ô te miſerũ,ſi contemnis hunc teſtem! Fugit impius nemine perſequente,quem perſequente nemine fugit? Intus habet agentem conſcientiæ accuſatorem,& hunc vbique circumfert: & ſicut ſeipſum non poteſt fugere,ſic nec intrinſecus ſe agitantem,ſed quocunqꝫ abeat,flagellatur; & vulnus habet immedicabile. ô beatum illum quem conſcientia propria non condemnat! & qui non decidit de ſpe ſua in Dominum. Bona conſcientia nullius oculos fugit. Intrat intrepidus,ſecurus exit qui tali fruitur.* Hanc tueatur quicunque animam ſuam diligit,ac vitam. *Vltimum* nouiſſimum eſt infamis ſepultura,maledicta recordatio,& *mors itidem maledicta* coram Deo,& *inhoneſta* coram hominibus. At quantum,bona fama,bonum! imo vero quantus,æternus ignis,cruciatus,vt recte *Auguſtinus: Quæcunque ibi mitiora tormenta ſunt, peiora ſane ſunt,quam quæ formidas in iſto ſeculo.*

D.M.Luther. in 38.c. Eſaiæ.

Autor libri planctus Ecleſiæ Aluarus.

Seneca Philoſoph. Epiſt 43

Prou. 28. v. 28

Chryſoſt. Hom. 8. ad popul. Antioch.

Syr. 14. v. 2.

Hieron. Epiſt. de vitand. ſuſpect. contubern.

Prou. 22. v. 1.

Marc. 9. v. 44

Auguſtin. de verb. Apoſtol. Serm. 18.

ADOLESCENTIA VERSATILIS ET *flexanimis.*

Impiger eſt Satan, ſua paſſim Retia tendit,
Vt fallat Iuuenem Decipiátq; virum:
Mille voluptates animis objectaq; milla
Ingerit, ut nectat vincula Lenta pedi.

Der arge Feind, die alte Schlang;
Treibt ſein betrug, wie von Anfang:
Gibt manchen eyn viel böſr begierd;
Durch welch er ſehr betrogen wirt

Satan non negligent commence de bon heure
A tenter les humains, c'eſt une choſe ſeure:
Volupté de Ieuneſſe tient le pied fermement
Mais lui ſemploye a peindre le coeur diligemment

ADOLESCENTIA. ADOLESCENTIA & iuuentus quam facile in quamuis partem trahi poſſit, hæc Emblematica Tabella pulcrè edocet. Aiunt eſſe mentem adoleſcentis ſimilem *ceræ*, quæ quomodocunque velis, formari, ſeu in quamlibet formam flecti poſſit. *Simil.* Similem itidem eſſe *vacuæ Tabellæ*, in quã quiduis imprimi & inſcribi poſſit. Et ſane *à teneris adſueſcere multum eſt.* Et: *Horat. in Epi. ad Lollium.* *Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem, teſta diu, &c.* Vt recte monuerit *Prou. 22. v. 6.* Sapiens: *Inſtrue puerum pro ratione vitæ ipſius, etiam cum valde ſenuerit non recedet ab ea.* *Vſus.* Quod conſiderare oportebat omnes, quibus informandorum puerorum

puerorum & adoleſcentum cura diuinitus commiſſa eſt, ne pueritia, adoleſcentia, iuuentus indefeſſo Satanæ ſtudio (vt hîc videre eſt) corrumpatur. Meminit alicubi *Nazianzenus*, quàm ſeni etiam ſibi vox auiæ, prima Chriſtianæ pietatis rudimenta prælibantis, auribus inſuſurret. Notiſſimum eſt illud *Themiſtoclis*, qui poſteaquam *Miltiades* factus Imperator eſſet apud Marathonem, deuiciſſetque Barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum, percontantibusque, reſpondit: *Miltiadis tropæa non pati ipſum dormire nec ceſſare. Hercules* (ſi vera ſunt, quæ narrantur) in cunis adhuc vaginus duos eliſit angues. Refert Remus in Spicileg. in Prouerb. Salom. p. 246. Geſner. itid. in Onomaſt. §. Hercules. Et exſtat ap. Diodor. Certè vbi talem φύσιν iam ante ad virtutem propēdentem plus ſatis inuenit μάθησις, non poteſt non eximium quid & ſingulare inde enaſci. De *Origene* ſane referunt, quod iam inde à prima pueritia, & Ephebi curſu de rebus ſummis cum patre Leonida contulerit. De *Athanaſio* itidem referunt hiſtoriæ, quod, puer adhuc, in quadam feſtiuitate, dum pueriliter cum coætaneis ſuis luderet (inſpectante *Alexandro Alexandriæ* Epiſcopo) ad littus maris in agmine puerorum (quaſi Epiſcopus eſſet) quoſdam pueros baptiſauit, quoſdam Presbyteros, & ad alia Eccleſiaſtica miniſteria ordinauit. Hac actione motus *Alexander*, prædictorum puerorum parentes per Deum obteſtatus eſt, vt hos pueros ita inſtitui curarent, vt aliquando ad ea miniſteria adhiberentur; quod & factū, præludente in illis in pueritia adhuc diuino Genio & Ingenio. Viciſſim ſæpe etiam vſu venit illud Venuſini: *Et inceſtos amores de tenero meditatur vngui*, vt improbus amor aureis huic adoleſcenti compedibus pedes innectit, & in ſuam naſſam trahit. Et iſtud Tulli: *Nunc autem ſimul atque editi in lucem & ſuſcepti ſumus, in omni continuò prauitate & in ſumma omnium peruerſitate verſamur, vt pene cum lacte nutricis errorem ſuxiſſe videamur.* Satan huius adoleſcentis cordi exempto inſculpit quicquid vult. Quare ſumma cautione opus parentibus, nutricibus, præceptoribus, ac paſtoribus τὰ Α'ρνία Domini paſcentibus, vt in inſtitutione pietatis ſint ſeduli *bonis verbis & grauibus verberibus*. Nam ſecundum Sapientiſſimum: *Ne ſubtrahas à puero caſtigationem, cùm percuſſeris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, & animam eius à ſepulcro eripies.*

Gregor. Nazianzen. de Auia ſua.

Themiſtoclis præcocia.

Eraſm. Apophthegm. lib. 5. p. 351.

Μάθησις cũ indole coniuncta quid efficiat?

Euſeb. Cæſarienſ. lib. 6. Hiſtor. Eccleſ. c. 2.

Sozom. lib. 2. c. 17.

Ruffin. lib. 1. c. 14.

Nazianzen. in Orat. funebr. in Athan.

Theodoret. lib. 1. c. 25.

Oſiand. Centu. Eccleſ. 4. lib. 2 c. 13.

Horat. in Odis. & in ſermonib. Vrit mature, &c.

Cicer. Tuſcul. quæſt. lib. 3.

Iohan. 21. v. 15

Prou. 23. v. 13 & ibid. v. 14.

ALTIORA TE NE QVÆSIERIS.

Coeca Voluptatum plenos, auidósq; Coronæ
Et nummûm, tenero fune Cupido trahit:
Aſcenſus faciles animóq; volente parantur
Euecti lapſu ſed grauiore ruunt.

Wer núr ſtrebet nach gút vnd gelt,
Vnd wie er groß ſey in der welt,
Kan bald hoch werden an gebracht:
Seins fallis aber mancher gar nicht lacht

Cupidon eſt bien Fort, ou tu ne peſes guere, Tu ſeras bien taſt riche, courage, monte auant,
Puis qu'à ſoy t'eſleuer il peut, ſans ſe mal faire: Car Cupidon n'eſt foible & tu n'es pas peſant.

Φιλοδοξία. VIdes hominem, ſumma induſtria ad *diuitias, honores,* & *clauum* gubernaculi enitentem.

Virgil. Eclog. 2 — *O Corydon, corydon, quæ te dementia cæpit!*

Martial. Epigram. libr. 41. — *Quod ſis, eſſe velis, nihilq; malis.*

Luc. 8. v. 14. *Diuitiæ*, ipſo ipſiuſmet τοῦ Σωτῆρος effato, *ſpinæ* ſunt, quas niſi quis cautiſſime tractauerit, lædunt ipſæ, non delectant. An non audiuiſti, *Tam difficile,* (*Matth. 19. v. 24.*) atque adeo *difficilius eſſe ingredi diuitem in cœlorum regnum, atqui camelum per foramen acus*? Vel illud *Senecæ* audi: (*Seneca Epiſt. 16.*) *Multis ad Philoſophiam* (Pietatem, Honeſtatem, Salutem,) (ἡ πενία τῶν) *obſtitere diuitiæ, paupertas expedita eſt, ſecura eſt.* Ad *honores* adſpiras,

adſpiras, & eminerē vis in hoc mundo; An neſcis:

Ima tenent pacem, perflant altiſſima venti.

Gloria & honores huius ſeculi ſunt inſtar *Crocodili*, vt *fugientem perſequantur; perſequentem fugiāt*. *Qui ſeipſum exaltat, humiliabitur*, inquit *Dominus* Saluator.

Seruat placidos obſcura quies,
Præbet ſomnos caſa ſecuros.

Audi monito *Sapientis*: *Fili, opera tua humiliter ad finem perduc, & ab homine accepto diligeris. Quo maior es eo magis teipſum abijce, & coram Domino conſequeris gratiam. Multi ſunt excelſi & glorioſi ſupra modum, ſed manſuetis reuelantur arcana. Nam magna eſt poteſtas Domini, ſed ab humilibus gloriam adipiſcitur.* Ambitioſi autem & arrogantes *tolluntur in altum, vt lapſu grauiore ruant*, quod & *Horatius* monet:

σοφίαν ἴ-λαχεν. vide Eraſ. Chiliad. cc

Luc. 14. v. 11.

Plin Natural. Hiſt. lib. 8. cap. 25.

Simil. adcommodiſſ.

Senec. in Hippolyt. Act. 4. Scen. 2

Syr. 3. v. 19.

ibid. v. 20.

ibid. v. 21.

Claudian.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres, feriuntq́ ſummos
Culmina montes.

Horat. Odar. lib. 2. Oda 10. Hanc Oden omnes regnipeta accurate legant.

Ego ſane dicam cum *Seneca*:

Stet quicunque volet potens
Aula culmine lubrico
Me dulcis ſaturet quies:
Obſcuro poſitus loco
Leni perfruar otio:

Seneca in Thyeſt. Act. 2. Scen. 2.

De regnandi cupiditate rectiſſime *Prudent.* περὶ στεφάν.

Quid iſta dignitatum culmina
Cenſemus eſſe; nonne curſim tranſeunt
Faſces, ſecures, ſella, prætexta, toga,
Lictor, Tribunal, & trecenta inſignia
Quibus tumetis, moxq́ detumeſcitis.

Porro de *gubernaculis* audi Sapiētem: * *Ne quæras fieri Iudex, nec requiras principatum, neque à rege cathedram gloriæ. Damoclis* hæc inſania eſt. *Auguſtinus*. *Hoc vitium malum, & vitium primum eſſe dicit: Nam primus homo dominari voluit*; quod recte intelligens rex *Antigonus*, cui cum diadema imponeretur, indueretur chlamys Imperatoria: *O nobilem* (inquiebat) *magis quàm felicem pannum, quem ſi quis penitus cognoſcat, quàm multis ſollicitudinibus, & periculis & miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet.* Sed dulce bellum inexpertis, & αὐθάδεια huius ſeculi plane eſt *Gigantæa* & *Phaëthontica*, cæcaque cupidine feruntur multi.

* Syr. 7. v. 4. 5. 6. &c.

Plutarch. in Dionyſ. Syracuſano.

Auguſt. Epiſtol. 111. ad Iulian.

Stob. ſerm. 49

Valer. Maxi. lib. 7. cap. 2.

Obſecr. vid. AElian. var. hiſtor. de Dionyſ. II. Syracuſ Tyrann. quis ſit finis; & Fl. Vopiſc. in Saturnin.

SI DIVITIÆ AFFLVANT, NOLI COR apponere.

Sed cúm Jam pleno Saccus tibi turgeat ore; Fallaces vafri cautus fuge dæmonis aſtus:
Cúm Jam poſſideas, mens tua quicquid amat, Ponitur in nitido Spes male-tuta luto.
Wan nún Kist vnd Kaſt iſt gefüllt, Bewahr dich wol: der iſt ein Geck,
Vnd haſt alles was du nur wilt, Der ſich verläſſt vff gelben Dreck
Puis qu' amaſſé tu as de richeſſes grand nõbre, Sois donc joyeux, & plante ſur doublons ton Eſ: pour,
Jl ne t'eſt de beſoin de craindre aucun encombre: Jaçoit que Satan t'aide, ſi ne le peux tu voir.

*Fiducia in diuitiis eſt apoſtaſia à Deo. Epheſ.5.v.5. Coloſſ.3.v.5. Matth.6.v.24.25. Luc.16.v.13. Iob.31.v.24. *Luther. recte vertit: Du biſt mein Gott.*

SPem ponentes in corporalibus diuitiis heic prolixe perſtringuntur. Et quidem multa illi faciunt mala. Nam *primo* apoſtatant à Deo, quem abnegant, & ex fortunis ſuis εἴδωλον faciunt, vnde Auaritia ab Apoſtolo per expreſſum εἰδωλολατρεία appellatur. Et *Dominus Saluator: Impoſſibile eſſe,* ait, *vt quis Deo ac Mammonæ ſeruiat, quoniam aut vnum odio habeat, oporteat; & alterum diligat: & aut vnum ſuſtineat, & alterum contemnat.* Quod ipſum piè intelligens *Iob*, de ſemetipſo ait: *Si poſui ſpem meam in auro, aut inſigni auro dixi: * Fiducia mea.* Sapiens itidem Auaros *auro ſacrificare* ait: hoc eſt. Eum o-

pibus

pibus cultũ exhibere, qui vni ſoli ac vero Deo debeatur; qui eſt: ſuper omnia confidere: ſpem fixam in ipſo habere. Deinde ab Apoſtolo deſcribitur, *eſſe omnium malorum radicem*, ponere ſpem in diuitiis, & certe ad multa ſcelera deteſtanda impellit, quod vel ex vno *Iudæ Iſchariotis* exemplo perſpicuum eſt, qui hac peſte infectus prodidit Magiſtrum ac Dominum ſuum: vt recte *Auguſtinus* exclamat: *Inſatiabilis eſt ſola auaritia diuitum, ſemper rapit ac nunquam ſatiatur, nec Deum timet, nec hominem reueretur, nec patri parcit, nec hominem cognoſcit, nec fratri obtemperat, nec amico fidem ſeruat. Viduam opprimit, pupillum inuadit, liberos in ſeruitium reuocat: Teſtimonium falſum profert. Res mortui occupantur: quare & qui faciunt, non moriuntur? Quæ eſt illa animarũ inſania, amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum, & perdere cœlum, &c.* Iterum inſatiabilis plane eſt eorum auri, argentique & fortunarum ſitis, qui ſpem in diuitiis ponunt; Nam auarus *tam non habet id, quod habet, quam quod non habet*, idemque plane euenit illi, quod hydropico:

Syr.31.v.7. *1.Timoth.6.v.10.* *Matth.26.v.14.15.& ſeqq.* *Auguſtin. de verb. Domin.* *Turpiſſima Auaritiæ effecta.* *Publ. Mimus.*

Quo plus ſunt pota, plus ſitiuntur aquæ.

Ouid. lib.1. Faſtor.

Non enim modum habet Auaritia, nec capiendo expletur, ſed incitatur, hoc egentior, quo plura quæſiuit, ſemper auarus eget.

Auguſtin. de interpellatione Iob.

Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.

Iuuenal. Satyr.14.

Succreſcunt & opes & opum furioſa libido
Et cum poſſideant plurima, plura petunt.

Ouid. lib.1. Faſtor.

Denique certiſſimam ſecum trahit pœnam cùm temporalem, tùm æternam. Annon magna eſt pœna, inſtar ignis omnia abſumere, & expleri non poſſe; Annon maxima pœna, vigiliæ, & anxietates perpetuę ſine trãquillitate & remiſſione: *Vigiliæ enim diuitiarum cauſſa tabefaciunt carnes, & cura earum amouet ſomnum. Sollicitudo peruigil poſtulat dormitionem, & infirmitatem grauem eluit ſomnus. Defatigatur diues in cogendis pecuniis, & nunquam impletur delitiis ſuis. Qui amat aurum, non erit iuſtus, & qui perſequitur corruptionem, hîc implebitur ea. Multi fuerunt vincti propter aurum, & perditio eorum occurrit eis.* Æternam etiam ſecum pœnam trahit: *Eſt enim opus carnis.* & *Idololatræ* (inter quos auari cenſetur) *non hæreditabunt regnum cœlorum*; *Vbi lucrum, ibi damnum. Lucrum in arca, damnum in conſcientia, & in anima. Qui enim diteſcere volunt in hoc ſeculo, incidunt in tentationes & laqueos, & deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Tu autem ô homo Dei fuge.*

Eccleſ.5.v.10. *Pœna Auaritiæ.* *Prouerb.30.* *Syr.31.v.1.* *ibid.v.2.* *ibid.v.3.* *ibid.v.4.* *ibid.v.6.* *Galat.5.v.20* *1.Cor.6.v.9.10.* *Epheſ.5.v.5.* *Auguſt. Sermon. de X. plag.* *1.Tim.6.v.9.11.*

STVLTE, HAC NOCTE REPETENT *animam tuam.*

Mors aderit tandem, quæ nulli parcit honori, Quæ cunctos Coecas cogit inire vias
Hæc ubi lethiferis ſupra caput adſtitit armis, Heu quam tunc nullo pondere nummus erit!

Wan endlich der Todt Komt Daher So gilt alles Gelt gantz nicht mehr: Du müſt da von; ein ander nimt Dein Gut, Du weiſt nicht wers bekumt

Mais avec ton Eſpoir tune pourras pas viure, N'offrir a l'Eternel rançon qui te deliure, Lors que la Mort ſa fleſche en ton coeur fourrera, Adonc des tes richeſſes vn autre jouira

Diuites huius ſeculi. QVI aurum, argentum, opesque huius æui corradunt, materiam conquirunt, vnde & infelicius & illibentius concedant naturæ, ſi euocentur. Vnum omnium loco exemplum Dauidis precatio: *Fac vt experiar* *Pſal.39.v.5.* *Iehouah finem meum, menſura dierum meorũ quid ſit; experiar quam durabilis ſum;* *ibid.v.6.* *Ecce palmares diſpoſuiſti dies meos, & tempus meum vt nihil eſt coram te: Profecto omnino vanitas eſt omnis homo coram te: per imaginem præterit: in vanum perſtrepit:* *ibid.v.7.* *Congregat, ſed neſcit quis recepturus ſit ea.* Hoc præſens noſtrum Emblema
» ob oculos nobis ponere ſatagit. Spem enim ponenti in diuitiis, mors iaculo

culo inſidiatur lethifero: Nimirum! vere ſapit Syracides: *Eſt qui diteſcit attentione & parſimonia ſua: atque hac portio ipſius eſt è mercede ipſius: Quod cum dicit illi; inueni requiem, & iam comedam indeſinenter de bonis meis: Neſcit tamen quale tempus præteribit ipſum, vt ea relinquat aliis moriens.* Exemplo rem *Dominus Saluator* facit magis perſpicuam: *Erat*, inquit, *homo diues, cuius ager uberes fructus attulit. Et cogitabat intra ſe dicens: Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos. Et dixit: Hoc faciam, Deſtruam horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata ſunt mihi. Et dicam animæ meæ: Anima habes multa bona poſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, Hac nocte repetent animam tuam à te: quæ autem paraſti, cuius erunt? Sic eſt, qui ſibi theſaurizat, & non eſt in Deum diues. Sane diues cum dormierit, nihil ſecum auferet, aperiet oculos ſuos, & nihil inueniet.* Atque adeo vere,

Syr.11.v.8. *ibid.v.9.* *ibid.v.10.* *Luc.12.v.16.* *ibid.v.17.* *ibid.v.18.* *ibid.v.19.* *ibid.v.20.* *ibid.v.21.* *Iob.c.27.v.19*

Haud vllas portabis opes Acherontis ad vndas
Nudus ad infernas ſtulte vehere rates. *Propertius.*

Vt perdix, ait Propheta, *colligit oua, ſed non excludit, ita comparans diuitias, ſed iniuria, mediis diebus ſuis derelinquet eas, & tandem erit ſtultus.* Quod ipſum etiam prophanus *Martialis* in Tibullum irridet his verbis: *Ierem.17.v.11*

Titulle moneo, viue, ſemper hoc ſerum eſt, &c.
Et mane ſudas vrbis, oſculis vdis, &c.
Curris per omnes tertiasq; quintasq;:
Rape, congere, aufer, poßide, relinquendum eſt.
Superba denſis arca palleat numis,
Centum explicentur paginæ Calendarum
Iurabit hæres te nihil reliquiſſe.

Martial. Epigrammat. lib. 11. p. 75. edit. Froſchoueriana.

Et *Seneca* noſter plane probe atque eleganter, vt omnia: *Nulli*, inquit, *mortuo terra tam grauis eſt, quam iſtis, ſupra quos auaritia vrgens terrarum pondus iniecit, quibus abſtulit cœlum, quos in imo, vbi illud malum virus latitat, infodit. Illo deſcendere auſi ſunt, vbi nouam rerum poſitionem, terrarumq; pendentium halitus, ventosq; per cœlum inane experirentur, & aquarum in illis fluentium horridos fontes, & altam perpetuamq; noctem. Deinde cum illa fecerint, inferos metuunt.* *Senec. Philoſ. Natural. quæſtion. lib. 5. c. 15.*

Quare theſauriſate in cœlo, vbi locus, vrbs, & patria noſtra eſt. Vbi enim theſaurus veſter, ibi cor veſtrum.

Matth. 6. v. 19. & 21. Iohan. 14. v. 3 Gal. 4. v. 26. Heb. 13. v. 14.

VARIVS DIVITIARVM VSVS ET abuſus.

Quis furor eſt timidè terris committere terras!
Ah miſer, hac animam confodis arte tuam!
Vtere quæſitis, comparſis vtere rebus,
Diuitiæ grandes ne tibi damna ferant.

Es iſt furwahr des Spottens werth,
Die Erd begraben in die Erd,
Brauchs, legs recht an, was Gott beſchehrt,
Vff das dein Seel nicht wirdt beſchwärt.

Condamner les Richeſſes, qui ſont vn don de Dieu,
Il ne faut; Mais d'icelles faire bien en tout lieu:
Pluſtot te faut chaſser, ô maudite Auarice,
Qui l'Argent enfouis, et qui nourris tout vice.

Virgil. lib. 2. Æneid.

Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus.

PArs è terræ receſſibus magna induſtria, ſtudio atque labore conquirunt theſauros, aurum, argentumque, de quibus Poëta,

Ouid. lib. 1. Metamorph. fabul. 5.

——— Itum eſt in viſcera terræ,
Quaſq; recondiderat, ſtygiiſq; reconderat vmbris
Iamq; nocens ferrum, ferroq; nocentius aurum
Prodierat, cuius diraq; cupidine tandem
Omne nephas, fugere procul, verumq; fideſq;

In quo-

In quorum ſubiere locum fraudesq́; doliq́;
Inſidiaq́; & vis, & amor ſceleratus habendi.

Pars in terra abdita recondunt aurum, argentum, & quicquid theſaurorum habent. Vtra pars rectius ſentiat, agatve, dubites! Verum heus tu, qui Deum, Theſaurumq; tuum in terram abdis. Anne fugit te iſtud Saluatoris tui: *Vbi theſaurus veſter, ibi cor veſtrum?* Nimirum recondis Theſau- *Matth.6.v.21.*
rum tuum, recondis itidem cor & animam, & in tempore te præparas ad
deſcenſum in terræ ima, hoc eſt, in ipſum inferni Barathrum. Sed quanta
tu, quæſo mala. Ita *fraudas* * *Deum* neceſſario numo, quem ad cultum di- *Mala, quæ recondens in terra theſaurum, facit.*
uinum contribuere debebas: *Non enim vacuo tibi comparere coram Deo licet.*
Fraudas Magiſtratum, cui *vectigal* debemus atq; *tributum*. Fraudas *domeſticos*, * *Exod.23.v.15.*
quos *honeſte curare* teneris. Fraudas *pauperes*, quibus manum aperire iube- *Deut.16.*
ris. *Fraudas* denique *teipſum* neceſſario ſubſidio, vt non tantum naturæ, *1 Cor.9.*
ſed & honori famæque conſulas atque ſatisfacias. Nam *ſplendido in cibis,* *Galat.6.&c.* *Rom.13.v.7.*
benedicunt labia, & teſtimonium fidele bonitatis illius: At improbo propter cibum ob- *1.Tim.5.v.8.*
murmurat ciuitas, & accuratum eſt teſtimonium improbitatis illius. Adde, quod *Deut.15.v.7.* *Syr.31.v.28.*
temetipſum fraudas *precibus* legitimè faciendis, & earum exauditione. *ibid.v.29.*
Qui enim obthurat aurem ſuam à clamore pauperis, etiam ipſe clamabit, ſed non ex- *Prouerb.21.v.13.*
audietur. Et quid quæſo in terræ receſſu faciet theſaurus, qui ad nihil vtile erit tibi. *Metallario* recte adſimilaris, ſeu ad metalla damnato, qui dum *Simile appoſitiſsimum.*
effodiendo auro operam das, nullum tamen inde emolumentum percipis. *Abortiuus ſane te longe præſtat.* Etiam vanus ac profanus Poëta te ſua- *Eccleſ.6.v.3.*
uiter largiterque deridet:

Si quis emat cytharas, cytharas comportet in vnum *Horat.Serm. lib.2. Satyr.3.*
Nec ſtudio cythara, nec Muſa deditus vlli.
Si ſcalpra & formas non inter: nautica vela
Auerſus mercaturis delirus & amens,
Vndique dicatur merito, quid diſcrepat iſtis
Qui numos aurumq́; RECONDIT, *neſcius vti.*
Compoſitis, metuensq́; velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
Porrectus vigilet, cum longo fuſte, neq; illinc
Audeat eſuriens Dominus contingere granum
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris, &c.

Μέγας πορισμὸς ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας.

Nobile vincendi genus eſt Patientia, et Herbæ
Nobilis hæc virtus nomina iure gerit:
Aſperius nihil eſt, ſi deſit Pauperis horto:
Pauperiem fugito; fer patienter onus.

Gedult iſt Zwar ein Edel kraut,
Wirt aber nicht allweg erbaut:
Schlegt Zu der Armut vngedult,
So iſt verlohren aller huldt.

Ce n'eſt en Pauvreté que la Vertu conſiſte:
Mais l'Homme vertueux à tout malheur reſiſte
Par belle Patience; Ainſi à le Sauueur
Emporté la victoire de toute ſa douleur.

PATIENTIA. PATIENTIA heîc commendatur, cum in genere, tum in ſpecie. Præfigurat id in ſinu *Agnus Patientiæ hieroglypton:* quod vero cubitu libro Euangelij innititur, eo docere vult, ex libro Euangelico Patientiam ad-

Patientia vnde hauriatur. Pſal. 119. v. 92. diſcendam & comparandam. Et ſane Codex Euangelicus oſtendit fontes conſolationum, atque adeo fundamenta patientiæ in quouis malo, ſiue morbi, ſiue calumniarum, ſiue alius cuiuſque mali, quod vel corpus vel animam vel vtrumque comprimit aut prægrauat. Eſt autem

Patientia quid. Ex Lactant. fere Inſtitut. lib. 5. cap. 23. *Patientia virtus*, cum agnitione diuinæ voluntatis, prouidentiæ, ſapientiæ, bonitatis, iuſtitiæ, maieſtatiſque Deo nos ſubiicimus ad placide ferendam quamuis adflictionem crucemve, ab ipſo nobis impoſitam.

PRIMVM

PRIMVM igitur ac princeps Patientiæ fundamentum eſt *voluntas diuina*, mandatumque ad leniter ferendum malum: *Pro ſummo gaudio ducite*, inquit Apoſtolus, *quoties in tentationes varias incideritis. Et Dominus Saluator: In patientia*, inquit, *poßidete animas veſtras.* In hac voluntate diuina nobis acquieſcendum eſt, maxime vero cum quotidie & ſemper, vt *voluntas Domini fiat*, Dominum ipſum precemur, *Ne inueniamur tanquam voluntati diuinæ repugnaturi.* Deinde quemadmodum in veteri Lege habebant exemplum Patientiæ, *Iobum*, illuſtre ſane ſpeculum, in quod intueri debebant: Ita in Noua *nos habemus authorem ac conſummatorem* Patientiæ atque *ſalutis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum*, qui non tantum ad Patientiam euocat, ſed etiam Patientiæ prolixam facit promiſſionem, dicens: *Ὁ γὰρ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι, μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου: ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.* * Cæterum nihil proficiemus reluctando ſub cruce, quàm quod iram Dei in nos eo acrius prouocamus atque laceſſimus. Viciſſim autem Patiẽtia magnum habet vſum. Et eſt certiſſimus *modus victoriæ obtinendæ*, quemadmodum in verſu dicitur:

Nobile vincendi genus eſt Patientia, vincit
Qui patitur, ſi vis vincere diſce pati.

Patientia parit experientiam; experientia ſpem; ſpes autem non confundit: Quemadmodum fornax aurum, ita crux patientiam noſtram probat. Patiens forti longiſsime præſtat. Inprimis firmet noſtram patientiam, *cauſſa paßionis*, quod *non patimur vt fures aut huiuſmodi, ſed Deum celebramus.* Verbo dicam: *Patientia medium eſt adipiſcendæ benedictionis.* Vt exẽpla † *Abelis, Ioſephi, Iobi, Dauidis, Pauli,* * *Laurentij*, & reliquorum, &c. oſtendunt. Illam autem inprimis adhibere decet ſub onere paupertatis, maxime ſi præter tuum meritum id feras. Paupertatis illius veræ dico, non laruatæ, qua *pauperes ſunt ſine defectu*, vt D. *Bernhardus* loquitur, *qui paupertatem vili palliolo præferunt, reipſa autem Crœſi opibus incubant, ſed qui reuera pauperes ſunt*, & qui vnde ſe ſuosque neceſſario quoad victum & amictum alere ac ſuſtentare poſſint, non habent, his patientia opus, vt conſiderent, *Filios ſe ſanctorum eſſe, & vitam illam exſpectare, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo:* Eoque alacrius cum Tobia dicant: *Noli timere, fili mi, Pauperem quidem vitam ducimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Non dicam, quod corporalis paupertas *theſauriſare* nos docet *in cœleſtibus.*

Fundamenta & fontes conſolationum.
Iacob.1.v.2.
Luc.21.v 19.
Ex & in Oratione Dominica.
Matth.6.v.10
Luc.11.v.4.
Actor.5.v.39
Iacob.5.v.11.
Heb.12.v.1.2.3. & ſeqq.
Apoc.3.v.vlt.
* *Vid. exl. Tob. c.3.*
Ierem.c.20. &c.
Ἄδηλον.
Rom.5.v.4.5
Syr.2.v.5.
Prou.16.v.32
1.Pet.4.v.12.13.14.15.16. &c.
Heb.10.v.36.
† *Gen.4.&c. 37.39.40.*
Iob.1.2.& 5.
1.Sam.18.& ſeqq.
2.Cor.11.12.
* *Prudent. περὶ στεφάν.*
B.Bernhard. conſ. ad Eug.
Hieronym. Proœm. lib.8. Comment. in Ezech. ad Euſtoch.
Id cap.3. in Mich.
Tob.2.v.14.
ibid c.4.v.23
Matth.6.v.19.

JNTRATE PER ANGVSTA.

Per duros caſus dextrum petit ardua callem Tramite ſed læuo crudeles itur ad umbras,
Virtus et tandem laudis honore beat: Omni vincit ubi gaudia parte malum.
Die Tugend fuhrt vff rechter ſeit Der wolluſt weg iſt wol gebahnt,
Durch gros beſchwerd Zur herzlichkeit Vnd bringt Zu ewger qual vnd ſchandt.
D'vn coſté à ſoy tire du Monde le Plaiſir, Mais de l'autre coſté le Labeur honorable
Ceux trouuent qui le ſuiuent, de l'Enfer Deſplaiſir Monſtre Felicité et Gloire incomparable.

Biuium hominis Chriſtiani. HOminem Chriſtianum in biuio ſtantem vides, quem ex altera parte ſollicitat *Libido* & *Voluptas* ad delicias atque illecebras huius æui; ex altera *Pietas* ad Virtutes & Bona opera euocat, ſtimulaturque. *Vnde deſumpta.* Deſumptá eſſe Tabellam arbitror ex hiſtoria Herculis, cui, vt *Diodorus Siculus* author „ eſt, ſecundum quietem obuerſatæ ſunt duæ Diuæ; *Virtus* & *Voluptas*, qua- *Herculis biuium.* „ rum hæc pulcram ipſi planiciem ad omnis generis libidines huius æui „ commonſtrârit, & ad iter hoc itandum pellexerit: Illa vero oſtenſa accli- „ ui & ſalebroſa via ad labores & onera, ad hæc incitans: *Illius finis* fuerit i- „ *gnominia & perditio: Huius, Virtutis*, dico, callis, *finis Honos* & *Gloria:* ſed ille

poſtha-

poſthabitis voluptatis illecebris, Virtutis callem iniit ac perſecutus eſt, "
quo Honorem, Gloriam, & Immortale nomen eſt conſequutus. Quod "
ipſum Domini Saluatoris monitum eſt: *Contendite intrare per anguſtam por-* *Matth.7.v.13.*
tam: quia lata porta eſt, & ſpatioſa via, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt qui intrant per eam. Quàm anguſta porta, & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pau- *ibid.v.14.*
ci ſunt, qui inueniunt eam! Hanc muniit mandato & exemplo ſuo ipſe Dominus, & *per anguſta* * perrupit ad *auguſta:* qui in culmine nunc ſedens *ad* **Mich.2.v.13. Epheſ.1.v.18.19.20.*
Patris dextram in excelſis, euocat ad ſequelam cunctos perire nolentes. *La-*
ctantius Firmianus in hunc modum videtur interpretari: *Dicunt humanæ vi-* *1.Pet.3.v.vlt. Lactant.lib.6 de vero cultu, cap.10.*
tæ curſum Y literæ eſſe ſimilem, quod vnuſquiſque hominum, cum primum adoleſcentiæ limen attigerit, & in eum locum venerit, partes vbi ſe via findit in ambas, hæreat nutabundus, ac neſciat, in quam ſe partem potius inclinet. Si Ducem nactus fuerit, qui dirigat ad meliora titubantem, honeſtam ac copioſam vitam diſputant peracturum. Si vero Doctorem frugalitatis non inuenerit, in ſiniſtram viam, quæ melioris ſpeciem mentiatur, incedere. Hactenus *Lactantius.* Sed hic cuiuis pio ſpectandus eſt vtriuſque tramitis finis. *CAVTELA.* Voluptatis enim trames ad interitum ducit, dicente Propheta: *Auelluntur iſti vt oues trahendæ ad mactationem, & præparantur ad diem mactationis.* *Ierem.12.v.3.* Et iterum alio: *In lubricis ponis eos, deijcis eos in vaſtitates. Abeunt in deſolationem q. momento, deſinunt & conſumuntur in terroribus.* *Pſal.73.v.18.19.20.*
Gloria autem viciſſim *& Honor & Pax omni operanti Bonum.* *Rom.2.v.7.* Nam *iuſtus vt palma germinabit, vt Cedrus in Libano creſcet. Plantati in domo Iehouæ, in atriis Dei noſtri germina profundent.* *Pſal.92.v.13 ibid.v.14.* Quod ipſum Romanis ſuo modo viſum eſſe, per Virtutem ad Honorem enitendum: per Templa *Virtutis* & *Honoris* contigua, *Alexand. Alexandr.lib.4. c.16.* de quibus B. *Auguſtinus* in hunc modum: *Via virtus eſt, qua nitimur tanquam ad poſſeßionis finem, id eſt, ad Gloriam, Honorem, Imperium.* *Lib.5.de ciuitate Dei, c.12.* *Hoc inſitum habuiſſe Romanos, etiam Deorum apud ipſos ædes indicant, quas coniunctißimas conſtituerunt Virtutis & Honoris, pro Diis habentes, quæ dantur à Deo. Gloriam ergo & Honorem & Imperium, quæ ſibi exoptabant, & quo bonis artibus peruenire nitebantur boni, non debet ſequi virtus, ſed ipſa virtutem. Neq; enim vera Virtus eſt, niſi quæ ad eum finem tendit, vbi eſt bonum hominis, quo melius nõ eſt.* & quæ ſequuntur. Quò pertinet & illud Poëtæ: *Ouid.lib.1. Faſtor.*

Felices animæ, quibus hæc cognoſcere primum,
Inq; domos ſuperas ſcandere cura fuit.
Credibile eſt illos pariter vitiiſq; iociſq;
Altius humanis exſeruiſſe caput.
Non Venus aut vinum ſublimia pectora fregit
Officiumq; fori militiaq; labor.
Nec leuis ambitio, perfuſaq; gloria fuco
Magnarumve fames ſollicitauit opum:
Sic petitur cœlum, &c.

Τῶ καιρῶ

Τῷ καιρῷ λατρεύειν.

Maxima pars hominum ſtudio vexatur eodem
Muſica, pocla, quies, alea, ſomnus, Amor,
Lubrica depellunt fluitanti tempora nexu;
At bene temporibus qui vtitur; ille ſapit.

Mit trincken, ſchlaffen, ſingen,
Mit ſpielen, bulen, ſpringen,
Der meiſte hauff vertreibt die Zeit,
Wer acht Drauff hat, der iſt geſcheit.

Du monde la plus-part paſſe le Temps en ioye,
Ne vois tu pas, cõment ils le chaſſent envoye,
Mais cependant le Sage le recoit, et, afin
D'euiter le dõmage, ſen ſert iuſqu'a la fin.

Omnia Tempus habent. Eccleſ.3. v.1. 2.3. & ſeqq.

NImirum, hoc ſibi vult hæc Tabella, quod *Sapientiſsimus* Mortalium, dicens: *Cuique rei ſua eſt tempeſtas, & tempus cuiq; voluntati ſub cœlis: Tempus pariendi, moriendi, plantandi, exſtirpandi: occidendi, curandi: rumpendi, ædificandi: flendi, ridendi: plangendi, ſaltandi, &c.* Quæ omnia cum certa lege à Deo ſancita, diſpoſita, & ordinata ſint, non decet hominem nexum hunc diuinum rumpere, ſed hoc vnice agere, vt quidlibet faciat ſuo tempore, quemadmodum Deum & naturam quiduis ſuo tempore agere videt: Currunt viciſſitudines *Veris, Æſtatis, Autumni, Hyemis,* & ſapientiſſime Prouerbio dicitur: *Tempus producit, non ager, Sol, Luna, ſtella,* ſeruãt ſuas ſtatas vices: *Cico-*

Gen.9. v. vlt.

ces: *Ciconia in cœlo nouit ſua ſtata tempora, & turtur, grusq; & hirundo obſeruant tempus aduentus ſui: Tempus eſt omni rei. Adſpice ipſam creaturam paulatim ad fructum promoueri: granum eſt primo; & de grano frutex oritur, & de frutice arbuſcula enititur, deinde rami & frondes inualeſcunt, & totum arboris nomen expanditur, inde germinis tumor, & flos de germine ſoluitur, & de flore fructus aperitur.* Ierem. 8. v. 7. Tertull de veland. virgin.

——Omnia tempus
Nacta ſuum properant naſci. Claudian. lib. 2. in Eutrop.

Quæ cum ita ſint, & nos tempus obſeruare, & vnumquodque ſuo tempore facere debebamus. Certe obſeruamus *Tempora putandi vites, arbores:* obſeruamus tempus metendi & inuehendi, & quæ ſunt ſimilia. Ad eundem plane modum etiam reliqua nos facere conueniebat, maxime in operibus pietatis. Abſurdum & improbum certe eſſet, tempore fletus, efflatis buccis ridere. Abſurdum tempore meſſis, arare velle, & quæ ſunt huiuſmodi: Non minus abſurdum & impium eſt, tempore exercēdi cultus diuini, aliis rebus ludicris inſudare, aut boues curare, aut culinæ inſeruire: quod de illis cœleſtis cœnæ contemptoribus *Sapientia Patris* refert: *Villam emi, neceſſe habeo exire. Iuga boum emi quinque, eo probare illa*, & quæ ſequuntur. Vide turbam heîc prophanam, quàm intempeſtiue exercet aleam. impellit pilam. percutit lyram. aliis epulantibus ac pergræcantibus. intēpeſtiuas aliis choræas ducentibus, aliis venatui ſudantibus, adeoque Tempus teſtudine, alea, Venere, aliis, fugantibus, fallentibusque pleriſque quin conuertentes dicimus: *Neglexímus Luciferum, quæramus tandem Heſperum.* Pretioſiſſima eſt Temporis iactura. *Pudeat nos diem perdidiſſe. Tempori aptari decet*; monet noſter Seneca. Et iterum: *Quædam tempora eripiuntur nobis, quædam ſubducuntur, quædam effluunt. Turpiſſima tamen iactura quæ per negligentiam fit. Scientes igitur tempus, quia hora eſt iam de ſomno ſurgere: Nox præceſſit, dies aduenit: Abijciamus igitur in tempore opera tenebrarum, & induamus lucis arma, ambulantes honeſte tanquam de die, non in comeſſationibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione aut æmulatione, ſed induamus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Seramus in tempore, vt ſuo tempore etiam metamus: ſeramus autem in ſpiritu, vt de ſpiritu metamus vitam. Tempus ſementis tempus eſt præſens, & vita quam currimus. In hac licet nobis, quod volumus ſeminare. Cùm iſta vita tranſierit, operandi tempus aufertur. Vnde & Saluator ait: Operamini dum dies eſt, veniet nox quando iam nullus poterit operari.*

Hactenus Hieronymus.

Plin. Natur. Hiſtor. lib. 17. cap. 39. Luc. 14. v. 18. 19. 20. &c. Bernhard. Ref. Nobiliſſ. Salomon. Neugebaur. Symbol. Elect. Centur p. 263. Daniel Archiep. Mogūt. Medræ Act. 2 Scen. 4. Senec. Philoſ. Epiſt. 1. Rom. 13. v. 11. ibid. v. 12. ibid. v. 13. Gal. 5. 6. v. 7. 8 Hieronym. in Epiſt. ad Gal. cap. 6.

RES AGE.

Sedulitas monſtrat rationem ſemper habendam Temporis; hoc tibi ne patiamur iners.
Quisquis es Exemplis, et martis et Artis Alũnus, Sedulus officio diſce vacare tuo.

Bey dieſer Figur das betracht, Wie du der zeit ſolt haben acht:
Wart deins beruffs in deinem ſtand, Nehr dich des arbeit deiner hand.

Ie conſeille aux humains, moy qui ſuis Diligence, D'employer bien leur Temps, en fuyant Negligence.
Ie pren en ma beſoigne ma delectation: Va donc fay le ſemblable en ta vocation.

AGE TVA. Rom.12.v.6. CAPVT & ſummam huius Emblematis, in faſciculum compingit A-
poſtolus ad Romanos ſcribens in hunc modum: *Habentes autem Cha-*
ibid.v.7. *riſmata, ſecundum gratiam, quæ data eſt nobis differentia, ſiue prophetiam ſecundum*
rationem aut analogiam fidei: ſiue miniſterium, in miniſtrando: ſiue qui docet, in do-
ibid.v 8. *ctrina: Qui exhortatur, in exhortando: qui tribuit, in ſimplicitate: qui præeſt in ſolici-*
Ἀλλοτριοεπισκόπων hodie maxima turba. *tudine: qui miſeretur, in hilaritate:* quod tritus noſter verſiculus συμβόλων
effert:

Ἀδήλων.

> *Cuique ſit inprimis magnæ ſua lectio curæ;*
> *Vt domus officiis ſtet bene recta ſuis.*

Vult

Vult Deus Opt. Max. vnumquemque HOC AGERE, ad quod ab ipſo Deo *Antiq. HOC AGE.*
vocatus eſt, *ne* (vt Seneca loquitur) *effluat tempus, quo vel nihil, vel male, vel a-* *Seneca.*
liena agamus. Sit igitur Sacerdos ſeu miniſter *potens ad exhortãdum per doctri-* *Tit. 1. v. 9.*
nam ſalutis, & ad redarguendum cõtradicentes: Verbum veritatis ſciat ὀρθοτομεῖν, *2 Tim. 2. v. 15* *2. Tim. 4. v. 5.*
atque adeo *tractet opus fidelis Euangelici Paſtoris.* Magiſtratus iudicet iuſte *in-*
*ter fratrem atque * fratrem. Videantq́; Iudices quid ſint facturi, non enim pro homi-* ** proximum.*
ne iudicaturi ſunt, ſed pro Iehoua, qui cum ipſis eſt in Iudicio. Quare pauor Iehouæ in- *Exod. 18. v. 16* *2. Paralip. 19.*
ſit ipſis, obſeruent & faciant, non enim eſt apud Iehouam Deum iniquitas, aut acce- *v. 5 6.*
ptio perſonæ, aut ſumptio muneris. In Oeconomia *labore manuum ſuarum fruã-* *ibid. v. 7.* *Pſal. 128. v. 1.*
tur, vt bene ſit ipſis: In ſudore vultus veſcantur pane ſuo. Faber & architectus noctem *2. 3.*
vt diem tranſigat, & vigiliæ eius in opere conſummando. Faber ærarius aſſideat incu- *Geneſ. 3. v. 19.* *Syr. 39 v. 4.*
di, & addiſcat in operibus ferri, &c. Figulus aſſideat operi ſuo, & conuertat pedibus *ibid. v. 5.*
ſuis rotam. Brachio ſuo figuret lutum, &c. Colonus teneat aratrum, & glorietur de *ibid. v. 7.* *ibid. v. 1. 2.*
haſtili ſtimuli, boues agat & nutriatur inter opera eorum: Nauita de ventis, de tauris *&c.*
narret arator. Magna laus olim erat vocari *Bonum ciuem & bonum colonum.* *Varro de re Ruſtic.*
Etiam mulier ſtrenua longe ſuperat carbunculos. Quærit lanam aut lina, conficitq́; ‹‹
pro voluntate manuum ſuarum. Eſt ſimilis nauibus negotiatoriis, è longinquo adue- *Prou. 31: v. 10*
hit cibum ſuum. Manus ſuas immittit ad verriculum, & manus eius tenent fuſum. *ibid. v. 13.* *ibid. v. 14.*
Cadurca parat ſibi, Xylinum & purpureum veſtimentum ipſius, ſyndonem conficit ac *ibid. v. 19.*
vendit, & cingulum tradit negociatori. Speculatur rationes familiæ ſuæ, cibumq́; pi- *ibid. v. 22.*
gritiæ non comedit. Etiã *ſerui & ancillæ* nôrint faciantque munia ſua: *Obediant* *ibid. v. 24.* *ibid. v. 27.*
Dominis ſuis carnalibus cum timore & tremore, in ſimplicitate cordis ſui ſicut Chri- *Epheſ. 6. v. 5. 6*
ſto. Non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus placentes: ſed vt ſerui Chriſti, facientes *Coloſſ. 3. v. 22.* *23. 24.*
voluntatem Dei ex animo. Cum bona voluntate ſeruientes ſicut Domino, & non ho- *Tit. 2. v. 9.*
minibus. Scientes quoniam vnuſquiſque, quodcunq́; fecerit bonum, hoc recipiat à Do- *1. Pet. 2. v. 18.* *1. Pet. 4. v. 15.*
mino ſiue ſeruus. In alienum officium nemo inuolet, ἀλλοτριοεπίσκοπος. Sed
maneat quiſque in ea vocatione, in qua vocatus eſt. Seruiat vnuſquiſque alter alteri *1. Cor. 7. v. 17.*
mutuo ſicut accepit gratiam ſicut bonus diſpenſator multiformis gratiæ: Et ſit *1. Pet. 4. v. 9.* *10.*
fidelis, in Diſpenſatore enim non requiritur, niſi vt fidelis ſit, *1. Cor. 4. v. 1.* *2. 3. &c.*
quemadmodum *Apoſtolus* monet.

MANVS INDVSTRIA DITABITUR.

Diuitijs felix reſides Opulentia magnis: Scilicet officio qui fungitur, et bene curſum
Copia magna tuum cingit vtrinque latus. Temporis obſeruat nullus honore caret
Wer Ehr wil habn vff dieſer Erd, Der merck die zeit. vnd ſeh ſich für;
Odr Reich zú werden bald begehrt; Sonſt muß er ſtehen vor der thür.
Apres la Diligence ſ'enſuit Felicité, Couronnés ſe verront, & auec aſſeurance
Le Temps ſon chef couronne. Ceux qui l'ont merité: La plenitude auront des cornes d'Aboudance

Geneſ.3.v.19. QVi iuſſit, vt *in ſudore vultus veſceremur pane noſtro*, Deus Opt. & Fideliſſi-
1.Corinth.15. v.vlt. mus, is idem etiam gratioſe permiſit, *laborem noſtrum non fore irritum*,
ſed diuite copiæ cornu ſe benedictionem erogaturũ, iuxta promiſſioně,
omnibus piis factam, qui in vocatione ſua fideliter ambulant: Poſtquam
Pſal.28.v.1.2 enim in Pſalmo dixerat: *Beatus quiſque timens Iehouæ, qui ambulat in viis eius;*
ibid.v.3. continuo additur: *Labore manuum tuarum frueris, beatus eris & bene tibi erit.*
Epiſt.31. Vnde natum iſtud Gentilium eſſe arbitror: *Deos bona ſua vendere laboribus.*
Prou.12.v.23 Et Seneca: *Generoſos*, inquit, *animos labor nutrit. Manus ſedulorum*, inquit Sa-
pientiſſi-

pientiſſimus,*dominabitur.* Qui confiſus Deo,benedicente laboribus inuocantium ſe, hilari animo vultuque aggreditur munus ſibi demandatum, is animo gaudente deuorat & exantlat quaſuis moleſtias vocationis,ſecurus de cuſtodia & εὐλογίᾳ Dei Opt. Maxim. *in cuius manibus ſortes ſuas eſſe nouit:& in eius poteſtate greſſus ſuos:adeoque exitum viæ vitæq́, & ſpiritum,* omniaque: *anima ſedulorum efficietur pinguis*;ait iterum *Salomon.*Et viciſſim: *Vidiſti virum fortem, diligentem in opere ſuo, ante reges conſiſtet,non conſiſtet ante obſcuros.*Sane induſtria & dexteritas commendant quemuis:

Nec latet obſcurus quem tollit in æthera virtus. "

Deus,qui *hominem ad laborem tanquam volucrem ad volandum creauit*,labores etiam compenſat,vt ne in vanum laboremus,hoc ſaltem requiritur,vt *in verbo Chriſti laxemus rete.*Oremus & Laboremus,nec paruam piſcium multitudinem concludemus. Hinc natum illud *Virgilij:*

O fortunatos nimium bona ſi ſua nôrint
Agricolas. Et alterius:
Beatus ille qui procul negotiis
Paterna rura bobus exercet ſuis.

Viue bidentis amans & culti villicus horti: inquit *Satyricus.*

Verbo dicam: *Labor eſt Cornucopiæ.* Inprimis apud agrorum cultores etiam,qui hoc nomine & feliciſſimi & præ mercatoribus,vſurariis & ſimilibus ſunt innocentiſſimi,quod frugibus è terra enatis, Dei munere,vitam ſuſtinent,dediti laboribus, & à maleficiis longe alieni. *Ruſtica vita, parſimoniæ,diligentiæ,iuſtitiæ magiſtra eſt. Ea vita maxime diſiuncta eſt à cupiditate,& cum officio coniuncta.* Ἐν πάντι μεριμνῶσι ἔνεστι περισσόν. *Vbi labor,ibi copia.* Ω' νητὰ πόνοισιν ἅπαντα. Hîc *odor lucri bonus:*& melior,quàm ille Veſpaſiani.Non iam dicam,quod labores & exercitia corporis conſeruent valetudinem,dicente *Syracide: Audi me, fili, ac ne contemnas me, & tandem comperies ſermones: In omnibus operibus tuis eſto promptus,& vlla infirmitas non obueniet tibi.* Denique etiam fomitem exſtinguit vitiorum,ſicut eſt in verſu :

Res age tutus eris.

Nullus enim otij fructus,imo magis diſpendium. *Otioſus Eſau amiſit primatus benedictionem,quia maluit cibum accipere quam quærere,*&c.

Sophocl. in Electr. πόνου χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ: [Ἀλλὰ] *Prou.16.v.33.* *Ierem.10.v.23.* *Pſal.31.v.6.* *Prou.13.v.4.* *Prou.22.v.29.* Fata viam inuenient. *Iob.5.v.6.* Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος. *Luc.5.v.5.* δίχου καὶ πόνου: Θεοῦ μὴ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει πόνος. *Georgic. Virgil. lib.1.* *Vt Saul.1.Samuel.10.v.5.* *Varro de re ruſtic. lib.1.* *Cicero lib.1. Offic. ibi: Omnium rerum,&c. agricultura nihil melius.* *Tullius pro Sext. Roſc. Amerin.* *Prou.14.v.23* *Vt in Veſpaſian. recenſ. Sueton. Tranquill.* *Syr.31.v.27.* *Ouid de Remed. Amor. lib.1.* *Auguſtin. ad Verſellenſ.*

PRODIGI TEMPORIS, RERVM NEgligentes ſuarum.

Tempus abire ſinit ſtertens Socordia multum,
Altrix nec curat ſtet n̄e cadátue colus.
Huic addicta cohors Taliſq; Choriſq; gulæq;
Indulgens, patrat qualiacunq; lubent.

Faullentzereÿ ruht auff dem beth:
Obſchon das oberſt vnden ſteth,
Fragt ſie nicht nach; ihr ſchnöde rot
Komt durch wolluſt in ſchand vnd ſpott

La Pareſse ie ſuis à dormir addonnee
Ie faij dormir mes gens la graſse matinee
Pendant que le Temps vole. Si le pot eſt dreſsé
Point je ne me ſoucie, ou ſil eſt renverſé.

Homo ignauus cloaca. HOMO iners ac deſidię deditus merito cloaca vitiorum dicetur. Nam primo aperta ac perfricta fronte occurſat mandato Dominico, de *in*
Geneſ.3.v.19 *ſudore vultus veſcendo pane* ſuo. Et monito Apoſtolico: *Laboret manibus ſuis.* id
Epheſ.4.v.28 eſt, faciat officia vocationis. Deinde contrauenit etiam exemplo Dei
Ioh.15.v.17. Opt. Maxim. qui Deus eſt negotioſiſſimus, & *vſque modo operatur: omnia ſu-*
Heb.1.v.3. *ſtentat atque gubernat verbo potentiæ ſuæ.* Angelis etiam ſanctis obnititur, qui
Pſal.103.v.21 *Heroes fortes* alacerrimi ſunt *ad capeſſenda, exſequendaq; mandata Domini*, vt in-
Heb.1.v.14. de etiam nomē *λειτουργικῶν πνευμάτων* obtineant. Amplius etiam in to-
tam

tam rerum naturam occurrunt, quid enim eſt in rerum natura, quod nõ curſum ſuum ἔμφυτον obtineat, quoad Deo videtur: *Sol, Luna, Stellæ, nubes, Venti, Terra, animantia, gramina, arbores, herbæ, plantæ, Mare etiam* & eius incolæ, *Omnia laudant Deum* & faciunt voluntatem Domini, in eo curſu, qui ipſis omnibus ac ſingulis eſt concreatus: quibus deſides atque inertes è diametro obarietant, nec abs re eſt, quod Sapientiſſimus *pigrum ad formicam* abire, & eius mores contemplari iubet. Contrarij etiam ſunt ſanctorum hominum exemplis: *Chriſtus corpore & anima laborauit. Laborauit Apoſtolus Paulus.* Laborauerunt ſancti Dei homines. Vnde Apoſtolus, Gentiũ Doctor exclamat: *Hæ manus meæ mihi ſeruiuerunt.* Imo ipſo ſtercore, fimo, lutoque deteriores ſunt. Nam & hoc facit, quod poteſt, nempe, ſtercorat, & tellurem fertilem reddit. Et vt de Gentilibus etiam aliquid adiiciã, certe in Rebuſpubl. bene conſtitutis, inertes ac deſides publice flagris cædebantur, ſi corrigebantur, manebant: ſin minus, aut proſcribebantur, aut interficiebantur. Dionyſius certe iunior Rex interrogatus, an eſſet otioſus: *Nunquam hoc mihi*, aiebat, *eueniat*, vt refert *Plutarch. Apud Perſas* extreme ignominioſum erat: *Ignauiorem muliere dici & eſſe.* Ad hoc *apud Romanos Cenſores* inſtituti, vt non tantum omnes, ſed etiam ſingulos obſeruarent, an etiam honeſte ſe ſuſtentarent, quod ipſum & hodie in quibuſdam Rebuſpubl. obſeruatur: *Norimbergæ, Argentorati, Florentiæ*, & alibi. *Piſiſtratus* cum ad regnum eſſet euectus, accerſi ad ſe iuſſit, qui in * foro deprehendebantur ambulare, otiumque terere, quos cauſam cum rogaſſet, adiecit: *Si tibi boues aratores mortui ſunt, de meo rurſus alios accipe, atque ad labores te confer, & ſi egenus es ſeminum, de meo dentur tibi.* Rex quidam Ægypti peculiarem Magiſtratum conſtituit, qui animaduerterent in regno, quo quiſque genere artificij vitam toleraret, ne quis otioſus eſſet, ne toleraretur, ſed tolleretur è medio, iubereturque ſolum vertere. Adeo alienum eſſe ab homine cenſuerunt Gentiles, otium agere. Grauiter *Seneca*, *Generoſos*, inquit, *animos labor nutrit.* Et iterum: *Non eſt viri timere ſudorem. Nec eſt vir fortis ſtrenuusve, qui laborem fugit.*

Pſal.148.
Prouerb.6.v. 6.7.8.9.
Ouid. Metamorph. lib.7.
Ambroſ. Hexaëm. lib.6. c.4.
Eſai 43.53.
Matth.26.
Marc.14.
Luc.22.
Iohan.13.
Actor.20.v. 34.
☞
Ignauum fucos, &c. Virgil. l.4. Georgic.
Lacedamonii
Ælian. Variar. hiſtor. lib.2.
Alexand. Alexandr. lib.3. cap.13.
Idipſum in Ægypto olim vſurpatum.
Laudabiliter!
Refert Ælianus libr.9. Variar. Hiſtor.
** ô tempora! ô mores! noſtros vidiſſet!*
Plato lib.7. περὶ νόμων: οὐδεὶς καθεύδων οὐδενὸς ἄξιος.
Epiſt 31.
Idem Epiſt.22.

IGNAVA.

JGNAVA MANVS DEPAVPE-rat.

Quæ leuiter Tempus quondam neglexit, Egeſtas, Turba Sotalitij, vindictâ Temporis aucta
Heu quantis premitur, vix-miſeranda, malis! Quàm varios caſus inumerosq; ſubit!
Wer faul iſt vnd die arbeit fleicht; Die Zeit übt an ihm jhre rach,
Die armut ſolclen ſein erſchleicht: Vnd fügt ihm zu viel vngemach.
Mais apres la Pareſſe la Pourete ſuruient, Mais c'est tout pour neant. Va t'en donc et opere,
Qui faiſant ſes complaintes ſes deux main jointes tient; Si tu veux eviter Pourete & Miſere.

Otii Turpitudo. VT peſſimi pigrorum ac deſidum mores, vêrbaque, ſic multa incommoda & turpiſſimæ turpitudines. *Otia dant vitia. Otium multa mala docet*, inquit *Syracides*. Nec abludit *Ouidius*:

Theophyl. in 2. ad Theſſal. c. 3.
Syr. 33. v. 28.
Ouid. de Pont. lib. 1. Eleg. 6.

Cernis vt ignauum corrumpant otia corpus!
Vt capiant vitium, ni moueantur aquæ.

Et idem iterum:

Id. de remed. Amor. lib. 1.

Otia ſi tolles periere cupidinis arcus,
Contemptæq; iacent, & ſine luce faces.

Quam

Quam platanus riuo gaudet, quam populus vnda *Theophyl. in*
Et quam limoſa canna paluſtris humo: *Iohan. cap. 6.*
Tàm Venus otia amat, finem qui quæris amori *Omnem malitiam docuit*
Cedit amor rebus, res age tutus eris. *otioſitas.*

Quod alibi comprobat exemplo Ægyſthi, quando canit: *Ouid. lib. 1. de remed. amor.*

Quæritur Ægyſthus quare ſit factus adulter;
In promptu cauſa eſt deſidioſus erat.

Quid quod deſidioſus non tantum ad paupertatem, ſed & ad furta atq; *Typum habes in Tabella.* per conſequens ad reſtim properat; Vere enim Sapientiſſimus: *Iuxta agrũ* *Prou. c. 24. v. 30. 31.* *viri pigri tranſiui, & iuxta vineam hominis dementis. Ecce autem aſſurrexerant in eo toto chamaleones, tegebatur ſuperficies eius vrticis, & maceria eius lapidea deſtructa erat.* *& cap. 6. v. 9. 10. 11. &c.* *Pauculis ſomnis, pauculis dormitationibus, paucula complicatione manuum cubando: Interea aduenit, vt viator expeditus paupertas tua, & egeſtas tua tanquam* *& iter. c. 24. v. 33. 34.* *vir clypeatus.* Nec immerito: *Non* enim *cuiquam per ventos aſſa columba venit.* *Μίμνοις.*

Dat Deus omne bonum, ſed non per cornua taurum. *Periand.*
Fertilis adſiduo ſi non renouetur auatro, *Μελέτη πάντα δύναται.*
Nil niſi cum ſpinis gramen habebit ager.

Vt maxime ceſſet lex ciuilis in tales nebulones; Non tamen ceſſat maledictio diuina. Quare Aſcræus exhortatur: *Virgil. Labor improbus omnia vincit.*

Ἐργάζευ, Πέρση δῖον γένος, ὄφρα σε λιμὸς *Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ.*
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ σ᾽ ἐϋστέφανος Δημήτηρ
Αἰδοίη, βιότου δὲ τεὴν πιμπλῆσι καλιήν
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρὶ
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅσκεν ἀεργὸς.

Plautus itidem deteſtatur hoc furum genus, quando ait: NB.

——— *Nimis homo* *Plaut. in Rudent. Scen.*
Nihili eſt, qui piger eſt, nimisq; id genus male odi. *Neptuno*
Vigilare decet hominem, qui vult ſua tempori conficere officia. *Act. 4. Scen. ſecund.*
Nam qui dormiunt libenter ſine lucro & cum damno quieſcunt. *Vid. loc. obſecro.*

Quare ſcite Ouid. lib. 1. de art.

Dum vires, animiq; ſinunt, tolerate labores,
Iam veniet tacito curua ſenecta pede.
Aut mare nauigiis, aut vomere ſcindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus.

Interim tamen edere, bibere, & pancratice viuere volunt pigri nebulones, quid ergo conſequi aliud poteſt, quam furta, rapinæ ac demum ipſa reſtis, vt nõ incongrue cecinerit ille: *Ἀδήλως, ſed probè!*

Si quis de paruis vult plura abſumere rebus,
Quærere quàm vigili ſedulitate CVPIT, *Tabul. doc.*
Is mendicando victum petet oſtia pulſans, *Vſus.*
Aut feret huic triſtem crux laqueusq; necem.

Sed Magiſtratus intererat, eiuſmodi inutilia terræ pondera coercere, & in ordinem redigere, & ſi corrigi nollent, q̃ multorũ eſt peruicacia, ciuitatibus, cõmunitatibusq; ac pagis pellere, aut ad operas cõmunes damnare.

VIRTVTEM HONOS, MANET SOCORdiam ignominia.

Præmia virtutum ſolers Induſtria donat;
Largitur tacito gaudia multa ſinu:
Wer in ſein Bruff trewlich arbeit,
Dem wert wol gelohnt mit der Zeit:
A vaillante Induſtrie le Temps Biens et Honneur
Apporte en abondance, dont louë le Seigneur:

Ad deſes flagris et puapertate malignâ
Arguitur tentæ crimine Pigritiæ.
Dem faul:fräſſigen, müſsgen geſind,
Armuth, ſträich, ſpott beräitet ſind.
Le Fouët et Pauureté au Pareſseux apporte,
C'eſt cela qui conuient aux hommes de ſa ſorte,

Ridic. Prouerb. *Multi ſibi ſomnia fingunt.* PRouerbio fertur: Ἀκεσαίου Σελύνη. Et competit in eos, qui facile inueniunt cauſſas hoc vel illud detrectandi. Erat enim ille Aceſſæus Nauta, & Lunam frequenter tanquam nauigationi minus commodam cauſabatur. Idem fit pigris, nam & illi facilè fingunt ſibi ipſis μορμολύκεια: aiunt enim: *Leo foris eſt, in medio platearum occideret.* *Prouerb. 22. v. 13.* Et iterum: *Immanis Leo eſt in via; Leo eſt inter plateas.* *Prou. 26. v. 13* *Vt ianua circumagitur in cardine ſuo, ita piger in lecto ſuo.* *ibid. v. 14.* *Abditam habet piger manum ſuam in ſua manica, defetiſcitur reducendo eam ad os ſuum.* *ibid. v. 15.* *Sapientior videtur piger in oculis ſuis, quàm ſeptem reuocantes ad rationem ipſum.* *ibid. v. 16.*

ipſum. Quemadmodum *Therſites* apud *Homerum* ſe Neſtori, ſic piger ſapiē- *Homer. Iliad. lib. 1.*
ti ſe præfert: quam curioſitatem recte *Lutherus* vocari ſolebat Germanico
vocabulo **Faulwitz**: quod enim opere nolunt, id conſilio, ſed nimis teme- **Faulwitz.**
rè atque futiliter, præſtare conantur. Inculcandum illis erat illud Bern-
hardi: *Homo ad laborem natus eſt, ſi laborem refugit, non facit ad quod eſt natus,* *Bernhard. in Declamat.*
ad quod venit in mundum. Quid reſpondebit ei, qui miſit eum, qui inſtituit, vt labo-
raret; Conuertant oculos in hanc Tabellam, vt videant finem vtriuſque "
& ſolertis induſtriæ: & inertis deſidiæ. Certe induſtriæ decernuntur & "
offeruntur *ſceptrum, corona* & *Codex Iuris:* Inerti autem deſidiæ flagra, vir- "
gæ, fuſtes, baculus, imo ipſa mala crux & extremo-turpiſſimum flagitiū. "
Laborioſi certe & induſtrij digni ſunt, qui præficiantur aliis, & ſuæ ſoler-
tiæ præmia laudemque ferant τὰς ἀπλείας, dignitates & Encomia publi- *Vt Themiſtocles ad tropæa Miltiadis.*
ca, quorum exemplis alij, qui adhuc altum dormiunt, excitentur. Fauere
itaque æquum eſt omnes induſtriis ac ſolertibus, & felicia cuncta preca-
ri, dignitatibus & opibus augere, labore gaudentes, par eſt. Verum piger
& ignauo otio deditus, quouis contemptu, ſupplicio, infamia dignus eſt,
Nam

Non venit è molli lecta corona iugo. "

Nucleum eſſe qui vult, nucem frangat oportet, adagio fertur. Et ideo
Bernhardus: Quid mihi cum victoria, ſi nec in prælio fui? Impudentiſſime mihi arro-
go, vel gloriam abſque victoria, vel victoriam abſq; pugna. Sed non venit ſola pi-
gritia, verum comitantur ipſam *Futilitas* & *Detractio*, qua *concordes in mutua*
odia armantur, quod crimē deteſtatur etiam Salomon Prouerb. c. 6. v. 19. *Prou. 6. v. 19.*
Inprimis indiuiduus q. comes ei hæret *furtum* & *rapina*, quarum exitus
cum ſit *mala crux*, apparet, quàm turpis radix ſit pigritia, ex qua tam tur-
pia germina ſtoleſcant, vnde Germanico Prouerbio, plus ſatis trito, fer-
tur:

Wer mehr will verzehren/
Dann ſein Pflug kan (oder will) erehren/
Der muß zu letzt verderben/
Oder villeicht gar am Galgen ſterben.

NATVRÆ SEQVITVR SEMINA QVISque ſuæ.

Tempus equos pueris binos oſtendit et offert,
Alterut alterutrum ſeligat inde ſibi.
Ille nigrum: hic album, Suada monitrice, capeſcit;
Diuerſis ſtudÿs protinus abripimur.

Den Iungen Knaben bringt die Zeit
Zwey Pferd, das ieder eines beſchreit:
Der nimt das Schwartz, iener das weis:
Ein ieder übt ſein eigen fleis.

A deux garçons Saturne de deux cheuaux vouloir
A de beau preſent faire, l'un eſt blanc l'autre noir:
La Vertu veut le blanc, mais le noir veut Malice;
L'un de nous ſuit ainſi vertu, l'autre le vice.

TRia requiri aiunt ad perfecte conſtituendum hominem virtuoſum: *φύσιν. μάθησιν. Ἄσκησιν. Naturam. Inſtitutionem. Exercitationem* ſeu *Vſum* atque *Conſuetudinem*, quam *alteram Naturam* vocant. Φύσιν prædominari aſſerit hæc Tabella, iuxta illud: *Naturæ ſequitur ſemina quiſq; ſuæ.*

Plura vide apud Valer. Max. lib. 3. cap. 1. De Indole.

Nam duobus pueris coætaneis, ſimul educatis, & diſciplina exercitationeq; ſimili, duo offeruntur Equi diuerſicolores: *Albus* alter, alter *Niger*, quorum hic hunc, ille illum eligit, prout cuique naturæ ſemen dictabat. Scintillæ naturæ tempeſtiue admodũ promicant in pueris, quare in tempore

pore vel confirmandi erant,ſi naturæ dotes bonæ erant,vel abſtrahendi ſunt,ſi malæ.Sic experimentum capturus ingeniorum & dotum naturæ in Filiis rex quiſpiam,tres volucres ipſis propinauit,vt quam quiſque raperet,naturæ inde dotes colligeret. *Aquilam maior* natu capiebat,vnde ferocitatem ac ſuperbam indolem coniiciebat pater: *Accipitrem medius*,apud quem rapacis inde genij atque ingenij ſemina eſſe colligebat. *Turdum natu minimus* ſumens, patri mitioris ac moderati ingenij argumentum præbebat: Et,

Hiſtor. notatu dign.

Sed! Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.

Exl. Nero. Alagabalus. aliiq; complures.

Huic regale dedit rex diadema ſuum.

Huic committebat faſces. Nam *moderata diu durant.* Adeo verum eſt, quod Venuſinus canit Vates:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurrit.

Horat. in Epiſtol. ad fuſcū Ariſtium.

Τὸ μὲν ἐμφυές, οὔτ'
αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ'
Ἐρίβρομοι Λεόντες
Διαλλαξάντο ἦθος. *Pindarus* canit. Et iterū *Horatius:*

———*tolle periclum*

Iam vaga proſilies frenis natura remotis.

Ad naturam autem non parum refert indoles parētum, οἷα γὰρ ὄρνις, τοῖον τὸ ὠόν, aiunt. Et minime à vero abludit,quod iterum Horatius:

Odar. lib. 4. Od. 4.

Fortes creantur fortibus & bonis
Eſt in iuuencis,eſt in equis patrum
Virtus,nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Vide Ludouic. Viu. de educatio. Virginis Chriſtian. ab initio. vbi hæc latiſſ. deducit.

Huc etiam pertinet,quali quis nutrice alatur; Nam ſæpiſſime compertū eſt,infantes mores ex nutricibus ſugere:quemadmodum de **Caligula**,*Nerone,&c.*tradunt,quod truculentos ac ſæuos monſtroſosque mores vnà cum lacte nutricum imbiberit:Quare ſollicite videndum eſt illis genitricibus,qui ſuos fœtus (quod ſapientiſſimorum,& minime hallucinantiū iudicio ſane fieri nullo modo debebat) aliis alendos tradunt,quibus illæ imbutæ ſint moribus, ne chariſſimi liberi lacte Nutricum peruertantur ac peſſum eant. ¶ Inſtitutio autem atq; diſciplina quantum ad corrigēdos mores, naturæ peruerſos motus, conferat *Lycurgi* duo canes, iiſdem parentibus progeniti,ſed diuerſa domi ſuæ diſciplina educati & edocti, in forum deniq; producti,abunde confirmare poſſunt.*Eſt* enim *diſciplina*, vt Cyprianus ait,*cuſtos ſpei,retinaculum fidei,Dux itineris ſalutaris,fomes ac nutrimentum bonæ indolis,magiſtra virtutum. Hanc ſectari ſalubre eſt,auerſari autem ac negligere,lethale.* Conſuetudo autem & exercitatio,cum alteram eam vocant naturam, ſi ad bonam indolem ac diſciplinam acceſſerit,perficit atq; conſummat.

Tritum. Nutriat quæ peperit. A. Gell. lib. 12. c. 1. Idem lib. 12. de inſtitut. fœmin. Chriſtianar. p. 466. digniſſim. loc. viſu.

Eraſm. Apophthegm. lib. 1. §. Lycurg. Val. Max. l. 2 c. 6.

Cyprian. lib. de diſciplin. ac habitu. in princ.

Τὴν τέχνην τὰ ὀστιμῶσιν. Vide Eraſm. in Chiliad.

VIRTVTES CONCATHENATÆ.

Virtutes ſtabili ſunt omnes fœdere nexæ,
Alteraq; alterius diligit officium.
Pectore conſtanti iunctis ad vincula dextris
Mutua preſiſtunt, et moderàta colunt.

Kein Tugend iſt nicht bald allein,
Sie wolln gern beÿeinander ſeÿn:
Zu helffen einander ſeÿn beräit,
Halten hoch ob der Mäſſigkäit.

Onc ſpectacle plus beau ne vid on en ce monde,
Que celui que tu veois en láſſemblée ronde
De ces Vertus tant belles: Elles ſont ici veoir,
Comment l'vne de láutre aime bien le deuoir.

NEXVS Virtutum. Vide A. Gell. lib.19. Noct. Attic. c.2. & lib.7.c.6. Auguſtinus Quæſtion. lib. 83 quaſt.31. Idem lib. 1. de lib. arbitr. c.13 Ariſtotel. in Eth. lib.3 ſyſt

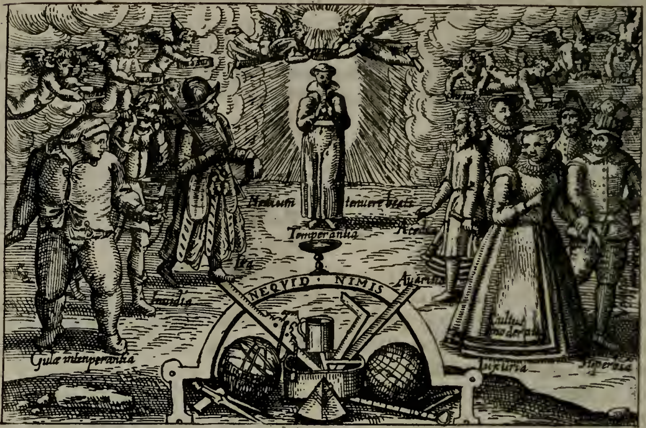
O Sanctum Concilium! ô ſacrum Senatum! ô conſeſſum venerandiſſimum! Viden' quàm ſacro ac indiſſolubili nexu ſibi mutuo cohæreant virtutes, vt qui in vno diſſoluat, Deus omnium ſit; *Quare non vni virtuti opera danda eſt. ſed ſicut ſcriptum eſt: Ibunt de virtute in virtutem, de alia transeundum eſt ad aliam, quia hærent ſibi, & ita inter ſe nexa ſunt, vt qui in vna corruerit, omnibus careat. Hieron. manſ.*38. Primum ſeſſum occupauit *Temperantia*, *Eſt* autem *Temperantia rationis in libidinem atque alios improbos appetitus animi, firma ac moderata dominatio.* Seu: *Eſt affectio cohercens atq; cohibens appetitum ab his rebus quæ turpiter appetuntur.* Vnde Philoſophus Σωφροσύνην q. σώζουσαν φρόνησιν

φρόνησιν dici arbitratur: & quemadmodum Ἀκρασία ἐστὶ περὶ ἐδωδάς, πότους, Ἀφροδίσια, γεῦσιν καὶ ὄφρησιν ἀσοχασία: Ita è contra *Temperantia* iis omnibus moderatur, *exuit veterem hominem, inq; Deo renouat, contemnit omnes corporeas illecebras, laudemq; popularem, totumq; amorem ad inuiſibilia & diuina confert.* Proximam pone hanc ſedem legit *ſancta fides*, quæ eſt dulcis genetrix atque nutricula virtutum omnium *per qua efficax eſt* & operatur, & *ſine qua impoßibile eſt Deo placere*, quæ omnia ad Deum refert, & ſine qua etiam reliquæ virtutes, nõ tam in ſimulacra virtutum, quam in peccata degenerant. Siniſtram ſtipat *Humilitas*, quam Coronam & Reginam virtutum appellare ſoleo, cum propriiſſima Electorum nota ſit; Et in † D.N. I.C. luceat tanquam Carbunculus, in reliquis vero Sanctis (Angelis Electis &) hominibus maius præter fidem per Charitatẽ efficacem χάρισμα inuenire non detur: Ea dicit vero ac non fucato animo: οἱ ἐπαινοῦντες με, μαστιγοῦσι με. Nam omnia vni, ſoli, vero Deo accepta refert, recognoſcẽs: *QVID HABES, quod non accepiſti, ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis*; Sequitur *Innocentia* ſtudium, & *Bona conſcientia*, quæ tamen magis conſiſtit in affectu quàm effectu: Coram Deo enim *nemo innocens*. Et *ſpes, ſacra anchora, quæ non confundit. In ſpe viuit homo filius reſurrectionis. In ſpem viuit, quãdiu hic peregrinatur ciuitas Dei. VIRGINITAS* inſigne ornamentum Chriſtianæ pietatis in iis, * *quibus datum eſt capere hoc:* Alias enim, quibus non datũ eſt, *melius eſt nubere quam vri. Amicitia*, quæ conſiſtit *in idem velle & idem nolle*, qua ſine vnitas conſiſtere non poteſt; Eſt enim *vinculum perfectionis*, propter hærentem lateri charitatem, cum qua ſi non eadem, tamen quàm proximè coniuncta eſt. *Fortitudo* vera, quæ ab *Auguſtino* definitur eſſe *animæ adfectio, qua omnia incommoda & damna rerum, in noſtra poteſtate non conſtitutarum contemnimus:* ſeu *eſt conſiderata periculorum ſuſceptio, & laborum perpeßio*, quemadmodum idem ex *Cicerone* & *Platone* ferè in Nicia, definit. Id autem intereſt inter Fortitudinem Gentilium, quæ larua verius Fortitudinis quam vera Ἀνδρεία dicenda eſt, quod illam mundana gloriæ cupiditas, hanc *Dei* generat *Charitas, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctũ, qui datus eſt nobis*, non per voluntatis arbitrium, &c. *Nec temere audet, nec inconſideratè timet.* vt idem alibi. *Iuſtitia* διανεμητική, ſuum cuique tribuens, nititur Chriſti monito: vt, *quod ſibi velit fieri, alteri faciat. Prudentia Iuſtitiæ* ſubſeruit. Eſtque quæ bona à malis diſcernit, vt in illis appetendis iſtisque vitandis nullus error obrepat. *Facile præeſt, qui matrem virtutum diſcretionem ſortitus eſt*, inquit *Bernhardus*. Claudit *Caſtitas*, quæ puritatem mentis atque corporis ſectatur ſecundum Apoſtolum.

Plutarch. Sympoſ. lib. 7. c. 5.
Auguſtin. de morib. Eccleſ. Cathol. c. 19.
Galat. 5. v. 6.
Heb. 11. v. 6.
Auguſtin. de ciuit. Dei, lib. 19 c. 25.
Gregorius.
† Matth. 11. v. 29.
Philip 2. v. 5. &c.
Bernhard. Epiſt. 42.
1. Cor. 4. v. 7.
Pſal. 143. v. 2.
Auguſtin. de ciu. Dei lib. 15 cap. 18.
1. Cor. 5. v. 6.
Heb. 6 v. 19.
Rom. 5. v. 4.
**Matth. 19 v. 11.*
1. Cor. 7. v. 9.
Ex Plauto
Hieron. Epiſt. ad Demetriad. de ſeruãd. virginit.
Coloſſ. 3. v. 14.
Auguſtin. de liber. arbitr. lib. 1. c. 13.
Id. Quæſt. lib. quæſt. 31.
Id. de vera innoc. c. 295.
Et in Epiſt. ad Hieron. 29.
Rom. 5. v. 5.
Auguſt. Epiſtol. 29. ad Hieron.
Matt. 17. v. 12
Luc. 6 v. 31.
Danæus in Ethic. lib. 3. c. 2 fol. 315. b.
Auguſt. de ciuitate Dei lib. 19 c. 4.
Sermon. 23. in Cantic.
1. Cor. 7. v. 34.

EST

EST MODVS IN REBVS.

Rebus in humanis citra peccatur et ultra,
Hinc, illinc media tutius ire viâ.
Ergo modum prius adde prius metire quod audê.
Fructibus eſt virtus plena, tenere Modum.

Zu Wenig oder auch Zu viel
Verheimpelt vnd verderbt das Spiel:
Halt Maas in allen dingen dein,
So Wirt dirs Wol gelingen ſein.

Il faut en toutes choſes la Meſure tenir,
Qui à bon heur deſire de bien toſt paruenir:
Car il eſt tout certain que tout TROP ſait domage
Va donc vers le MILIEV, ſi tu veux eſtre ſage.

Epiſt.lib.6. c.26. *Vita humana Nauigiũ eſt.* VItam noſtram haud incõgrue *Nauigio* adſimilat B. *Gregorius*; nam magna circumſpectione multos ſcopulos præteruehere oportet peritum Nauclerum, ne imprudens impingat, aut naufragium patiatur. Scopuli, à quibus nobis in vitæ humanæ nauigio cauendum eſt, ſunt vitia, in ea qui impingit, hęretque, aut naufragium facit, cuius ſecunda tabula, reſipiſcentia eſt, aut omnimodam animæ iacturam patitur. *Charitatis & Fidei.* *Plura* autem *vitia ac ſcopuli ſunt, quàm Virtutes*, vt *Auguſtinus* monet. *Epiſt.29.ad Hieronym.* *Intemperantia* merito primum locum obtinet, quæ eſt ἀκρασία περὶ ἐδωδὰς, πότους, Ἀφροδίσια, γεῦσιν καὶ ὄφρησιν ἀσωχασία. *Plaut.lib.7. Sympoſ.cap.5.* *Immoderatus voluptatum corporis cum adſunt, vel cum haberi poſſunt, vſus & appetitus:* vel *nimius, cum abſunt, iisq́ minime fruamur,* *dolor*

dolor ac triſtitia. ait *Lambert. Danæus Ethic. Chriſtian.* Proximè hanc pono Intemperantiam *Gulæ:* eſt enim plane flagitium porcinum, quo *animam pro ſale* habet, & tramitem virtutis, ſalutis ac vitæ anguſtum nec reperire, nec penetrare poteſt. Proxime hanc pono *Luxuriam*, Ἀφροδίσια ac libidines, pollutionesque carnis, crimen plane ἑκούσιον, deliberatum, eoque omniũ fere turpiſſimum, quod vbi animum penitus obſederit, dicere non horret: *Scortari adoleſcentem turpe non eſſe: Male*, inquit ille, *Milphio, me mulier iſta amet, quam Dij.* Et vt ille ad *Lutherum* dixit: *Se, ſi ſibi perpetuus vni ſcuiuſq; Veneris vſus concederetur, partem ſuam cœli libentiſſimè depoſiturum.* O impiiſſimam ſpurcitiem! Fomentum libidinis eſt *Immoderatus veſtimentorum cultus*, vt in hiſtoria *Bembi* videre, qui ſcortillum, ad pelliciendos in ſui amorem adoleſcentes, ſumptuoſiſſimè comptum, & exornatum, acerbiſſimè fleuit, reputans ſecum, quod in amorem & honorem Chriſti ſponſi ſui ſe nunquam ita exornaſſet indumẽtis Pietatis; quod & *Salomon* in Prouerb. notat, cum *ornatum meretricium* perſtringit:

Sed fugitare decet ſimulacra, & pabula amoris
Abſterrere ſibi atque alio conuertere mentem, &c.
Nam vitare plagas in Amoris ne iaciamur
Non ita difficile eſt, quam captum retibus ipſis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

Hinc naſcitur *Superbia propria reproborum Nota.* &, *Auaritia* in hoc ordine minimè prætermittenda eſt, quæ vel vna *Omnium malorum radix* à Gentiũ Doctore nuncupatur. *Ira:* quæ diſtinguitur in *iuſtam* & *iniuſtam*, ait enim ſcientia: *Iraſcimini & nolite peccare. Non eſt quærendum, vtrum quis iraſcatur, ſed quare iraſcatur; nec vtrum ſit triſtis, ſed quare; Nec vtrum timeat, ſed quid timeat; Iraſci enim peccãti vt corripiatur, contriſtari pro adflicto, vt liberetur, timere periclitanti, ne pereat, nullus ſane reprehendat.* Cauenda autem ex iniuſta ira exſurgens *Acidia*, vt *Auguſtinus* monet: *Lites aut nullas habeatis, aut quam celerrime finiatis, ne ira creſcat in odium, & trabem faciat de feſtuca, & animam faciat homicidam:* vnde ortum trahit deniq; *Inuidia*, quam qui habet, ipſiſſimas Diaboli ſordes habet; quare

Medium tenuere beati:
Eſt modus in rebus ſunt certi denique fines
Quos vltra citraq; nequit conſiſtere rectum.

Danæus Eth. Chriſtian. lib. 3. c. 4. fol. 343
Matth. 7. v. 13
Plaut. in Pœnul. Act. 1. Scen. 2. Negotii.
Hiſtor. ex Sympoſiaſtic. D. Lutheri.
Vid. Vit. Patr. & Socrat Hiſtor. Ecclef. lib. 4. cap. 18.
Prou. 7. v. 10.
Lucret. lib. 4.
Conf. Tertull. de cult. mulier.
Clement. Alexand. Pædagog. lib. 3. c. 2.
Gregorius in Moral.
1. Tim. 6. v. 10
Pſal. 4. v. 5.
Epheſ. 5. v. 26
Auguſtin. lib. 14. de ciuit. Dei.
Regul. Fratr. ſiquidem non ſuppoſit. ſunt.
Medio tutiſſimus ibis.
Ex Hieron.

ΦΡΟ'ΝΗΜΑ ΤΗ῀Σ ΣΑΡΚΟ'Σ.

Demens, quid Carnem, quæ vermibus eſca jacebit,
Exornas cultu verſicolore tuam?
Du Narr, den leib Zierſtu mit fleis,
Der doch den Würmen Wirdt zurſpeis:
Le voici l'Inſenſé, qui à orner s'employe
Sa Chair, qui toſt ſera de vermine la proye.

Nata DEO mens nuda manet, incultáq; torpet,
Tartareæ tenebris inicienda domûs.
Die Seel die bleibt nackent vnd blos,
Wird endlich leiden ein harten ſtos.
Voi tu bien ſa pauure Ame, comēt elle ſe plaint,
Eſtant ſi mal veſtuē, ſes bourreaux elle craint.

Homo Carnalis. MAgnum in ſacro Codice CARNIS & carnalis hominis vituperium & certa damnatio. Nam Τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα ἐχθρὸν εἰς Θεὸν καὶ θάνατος. CARO *& ſanguis regnum Dei non poßidebunt. Qui in carnem ſeminant, de carne metent exitium, & perditionem. Opera* CARNIS *facientes regnum Dei non poßidebunt.* & quæ ſunt ſimilia. Quare CARNIS cura diſtinctis aliquot Emblematis heîc perſtringitur. Et hac quidem Tabella taxatur nimia carnis cura in veſtitu. Et probè! ſunt enim *veſtes ſigna peccati atq; adeo iuſta ira Dei aduerſus noſtra peccata,* niſi enim peccatum ſubintroiiſſet in mūdum NVDI abſque pudore vnà conuiuere poteramus. Quare qui in veſtimentis immoderate ſe efferunt, idem mihi facere videntur, quod catenam infamis crucis

Rom.8.v.6.7
1.Cor.15.v.50
Galat.6.v.8.
Galat.5.v.20 21.
Veſtes cui rei ſeruiant?
Geneſ.3.v.vlt.
Simil.accommod.

crucis meritus,& ad hoc damnatus,vt cathenam circa collum ad dies vitæ geſtet,ille vero inaurari illam cathenam curaret; & maximi honoris loco probrum ſuum circa collum geſtaret. Grauiter id prohibet Sapiens: *De amictu veſtimentorum ne glorieris,*&c. Et Deus non ſemel pœnam minatur immoderate ſeſe in veſtitu efferētibus. *Erit autem*(inquit Zephanias) *die mactationis Iehouæ,vt animaduertam in ipſos Principes,& in filios Regis,& in omnes qui induuntur indumento alienigenarum.* Sane *dum viuimus,& frigoris & caloris gratia pudorisq; veſtibus egemus*, ait Chryſoſt.Hom.84. in c.20.Iohan. Ideoque honeſtus atq; adeo etiam ſumptuoſus veſtitus pro ratione vocationis non eſt prohibitus,vt in exemplis *Salomonis*, *Eſtheræ* & aliorum perſpicitur, ſed exceſſus damnatur,vt in exemplo *diuitis Epulonis* videre eſt:Et in *Iſraëlitis* apud Eſaiam cap.3. *Præterea,ait Iehoua: Quod altæ ſunt filiæ Tzyonis,& ambulant extento gutture* (vides quid damnet Dominus,)*& nutantes oculis,indeſinenter minutis paſſibus incedunt,pedibuſq; ſuis compeditas agunt: Iccirco ſcabie adſiciet Dominus verticem filiarum Tzyonis, & pudendum earum nudabit,&c.*Rectè irriſit *Solon Crœſum*, qui cum ſe in ſumptuoſiſſimo habitu illi oſtentaret, & nunquid tam glorioſum ſpectaculum vidiſſet, quæreret,reſpondit: *Glorioſiorem ſe quotidie videre, intuentem volucres diuerſicolores, quod ipſe maximis ſumptibus comparaſſet,hoc ipſas natura poſſidere.* Moderatius *Aurelianus Imp.* à quo cum vxor peteret,vt pallio blatteo ſerico vteretur, reſpondit:*Abſit vt auro fila penſentur.* Talis eſt oratio *Catonis* apud Liuium. De *Auguſto* refert Suetonius,quod *veſte non vſus ſit alia quam domeſtica,ab vxore & ſorore & filia neptibuſq; confecta. M.Cato Prætor* M.Scauri cæterorumque reorum,iudicia nulla indutus tunica, ſed tantummodo prætexta amictus egit. Ex Plutarch.ref.Valer.Max.lib.3.c.6. *Herodes* contra in ſummo ſuo ſplendore miſerè occumbit.Actor.12.Et Ioſeph.Antiq. Quis autem decentiſſimus noſter amictus ſit, oſtendit Tertullianus,cum ait: *Veſtite vos ſerico probitatis,byſſino ſanctitatis,& purpura pudicitiæ.*Et quidem in fœminis aliquouſque hæc leuitas &curioſitas ferri poſſet;Nam *dum moliuntur illa & promuntur annus eſt:*

Auferimur cultu,gemmis auroq; teguntur
Omnia,pars minima eſt ipſa puella ſui: feſtiuè admodum canit

Ouid.lib.1.de remed.amor. Magna autem turpitudo viris in veſtitu tam eſſe effœminatos ac delicatos,vt etiam Gentilis Poëta id irrideat:

Sint procul à vobis iuuenes vt fœmina compti,
Fine coli modico,forma virilis amat.

Et iterum:

Munditiæ placeant.fuſcentur corpora campo,
Sit bene conueniens & ſine labe toga,
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.

Syr.11.v.4.
Zephan.1.v.8.
Matt.6.v.29.
Eſther 5.v.1.
Idem de Ioſepho,Mardochæo,aliis.
Luc.16 v.19.
Eſai.3. v.16.
ibid. v.17.
Clem.Alex. lib.2 c.12. Strom.
Solon cū Crœſ. Plutarch.& Diogen.Laertius lib.1. c.2. In vit.Philoſoph.
Flau.Vopiſc. in Aurelian.
Sueton. in Auguſt.c.73.
Act.12.verſ. penult.
Lib. de cult. fœmin.
Vide Auguſt. Epiſt.ad Poſſidon.73.
Ambroſ.lib. 1.de Virgin.
Cypr.de habit.Virgin.
In Ep.Phædr. ad Hippolyt.
Lib.1. de arte amand.

EDAMVS ET BIBAMVS, CRAS ENIM *morimur.*

Optima de primis præbentur fercula carnj, Arentes Animas ſicca ſed fauce fatigat
Vina, quies, ſedes, et genus omne dapes: Intoleranda ſitis et maleſuada fames.
Kein müh, kein koſten, Wirt geſpart, Die Seel fur groſem hungr verdirbt,
Das nur dem fleiſch Wol Werd gavart: Vnd fur vnträglichm durſt erſtirbt.
Les Enfans de ce monde leur Chair nourriſsent bien Et cependant il faut que la pauvre Ame endure
De delicates viandes, et n'y eſpargnent rien: Le froid, la faim, n'ayant qu'vn os pour nourriture.

GVLÆ *ſtudium.* REprehenditur in Homine carnali, *Gulæ* ſtudium, & lautitiæ in cibo potuque, quod vitium plane porcinum eſt, quod animam pro ſale habeat, & ab Apoſtolo prohibetur: *Non in comeſſationibus & cõpotationibus.* Et commodè auocat ab hoc vitio beſtiali Ambroſ. *At tu reſpice corporis tui formam, & ſpeciem celſi vigoris aſſume: ſi ſola animalia prona paſcantur, cur te in edendo ſternis ipſe quem natura non ſtrauit? Cur eo delectaris, in quo naturæ iniuria eſt.* Vide locum *Ambroſ. in Hexaëmer.* lib. 6. c. 3. *Bibliothec. part.* 3. colum. 34. a. Hominum in carne plane ſuffocatorum hęc verba ſunt: *Agite fruamur præſentibus*

A. Gell. lib. 7. c. 16. & 15. c. 8.
Rom. 13. v. 13.
Sap. 2. v. 6. 7. 8. 9.

ſentibus bonis: Vino pretioſo & vnguentis impleamur, ac ne prætereat nos iucundus aër. Coronemur roſarum caliculis, antequam marceſcant: Nemo noſtrum expers ſit noſtræ laſciuiæ, vbique relinquamus ſymbola lætitiæ: Nam hæc eſt portio noſtra & ſors huiuſmodi: * *Edamus, bibamus, præſentibus expleamus deliciis animum, cras enim morimur, & poſt mortem nulla voluptas*; Sed reſtringere illam gulę libidinem debebant ſequentia: *Non expiabitur iniquitas iſta donec moriamini.* Certè magna fuit frugalitas veterum, qui ante diluuium tantum terræ naſcentibus veſcebantur, & viuebant diutiſſimè: Poſt diluuium autem moderate veſcebantur carnibus, lacticiniis autem & butyro frequentiſſime, vt exempla oſtendunt: Etiam inter *Ethnicos* talis fuit frugalitas,

† *Vide Æl. Lamprid. in vit. Heliogabal Imp.*

* *Eſai. 22. v. 13.*

ibid. v 14.

Geneſ. 9. v. 10. & c. 18. v. 8.

Tum quoque cum ſolem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, ſed quercus tecta cibumq; dabat.
Sylua domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes.

Ouid. de arte amand. lib. 2.

De *Cyro* referunt, quod ab hoſpite interrogatus, quid in cœnam apparare deberet, reſponderit: *Solum panem; ſperare enim ſe iuxta limpidum fontem cœnaturum!* ô probam frugalitatem! Talis erat frugalitas *Auguſti Imp.* Fuit illa ſimplicitas antiquorum in cibo capiendo. *Nam maximis viris prandere & cœnare in propatulo, verecundia non erat: Nec ſane vllas epulas habebant, quas populi oculis ſubijcere erubeſcerent. Erant adeo continentiæ attenti, vt frequentior apud eos pultis vſus quam panis eſſet. Hæc ad humanæ mentis æſtus leniendos cum aliqua vſus ratione excogitata, cæterum ſalubritatem ſuam induſtria certiſſimo ac fideliſſimo munimento tuebantur. Bonæq; valetudinis eorum q. mater erat frugalitas, inimica luxurioſis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris vſu auerſa.* Hactenus *Valerius Maximus.* In hanc rem *Hilarion* ille recte: *Ego aſelle faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam ſed paleis, fame te conficiam ac ſiti, graui onerabo pondere, per æſtus indagabo & frigora, vt cibum potius cogites quam laſciuiam.* Bene tamen quidem *Hilario*, nam & hæc exercitia ſæpe ad reſtinguendum luxuriæ incendium parum valent, vt laudum tuarum præco *Hieronym.* de ſemetipſo fatetur: *Ille ego qui ob gehennæ metum tali me carcere ipſe damnaueram, ſcorpionum tantum ſonus & ferarum, ſæpe choræis intereram puellarum. Pallebant ora ieiuniis, & mens deſideriis æſtuabat in frigido corpore, & ante hominem ſuum iam carne præmortua ſola libidinum incendia bulliebant*, quare optimum inſtitutum

Ex lib. 21. Ammian. Marc. refert Eraſm. Apophthegm. lib. 8. p. 698.

Valer. Max. lib. 2. c. 5.

Iuuenal. Satyr. 1. — *Quis fercula ſeptem ſecreto cœnauit auus? &c.*

Phil. Melāchthon. Wir freſſen vnd ſauffen vns Arm/ Kranck/ vnd in die Hell.

Hieron. in Vir. Illuſtrib. §. Hilario.

Frugalitas mater Virtutum.

Hieronym. in Epiſt. ad Euſtoch.

Id. in Epiſt. de vitand. contubern. ſuſpect.

Quod non licet, dulcius ſuſpicantur.

* *Si fauces arent vixq; eſt via vocis in illis;*
Hauſtus aquæ mihi nectar erit, vitamq; fatebor
Accepiſſe, ſimul vitam dederitis in vndis.

* *Ouid. Metamorph. lib. 6.*

CARNIS CVRAM NE FECERITIS, VT laſciuiat.

Dum miſeræ fugitiua Caro ſolamina vitæ
Quærit, et ex choreis gaudia mille capit:
Verbere crudeli pauidam male-conſcia mentem
Terret et occulto Culpa dolore premit.

Dem fleiſch Zu lieb viel ding geſchicht,
Dem Zur freüd Wirt der Dantz angricht:
Die arme Seel vom böſen Gwiſen
Wert jämerlich Zerplagt, Zerſchmiſen.

Tandis que ſon plaiſir l'Aſne à danſer veut prendre,
Sans penſer qu'vne fois il faudra conte rendre;
Mauuaiſe Conſcience fait à l'Ame tourment,
En la fouettant la chaſſe au loin cruellement.

Ex Suida: refert Eraſm. Athenæus in Dynoſophiſt. lib. 12. Quintil. lib. 3. Maxim. Tyrius in diſſert. 3. de voluptat. Vbique decantata eſt hac ſtultitia.

DVm hanc Emblematicam Tabellam intueor, moneor ſtultitiæ Sybaritarum, qui equos ſuos ad ſonitum tibiarum ſaltare edocebant, quod in conuiuiis maxime ipſos delectauit. Factum eſt autem, vt talis tibicen à Sybaritis certa de cauſa ad Crotoniatas Sybaritarum hoſtes trãsfugeret, & paulò poſt Sybaritæ contra Crotoniatas expeditionem belli ſuſciperent: Ibi Tibicen ille, ſe ipſis (Crotoniatis) victoriam, ait, in manus traditurum, ſi immunitatem libertatemque ipſi pollicerentur; quod factum: Ibi tibicen conſuetam cantilenam, qua equi Sybaritarum ad ſalta-

tionem

tionem incitarentur, tibia canit, & confeſtim equi Sybaritarũ in choræas conuertuntur, ſeſſores excutiũt, & Crotoniatis certam victoriam in manus tradunt. *Simil. quid apud Gell. lib. 1. c. 11.*

Auditum admiſſi riſum teneatis amici. *Horat. de art. Poetic.*

Nos Germani dicere ſolemus: Wann dem Eſel zu wol iſt/ſo geht er vffs Eyß dantzen/vnd bricht ein Bein.

Luxuriant animi rebus plerunque ſecundis, *Ouid. in Amorib.*
Nec facile eſt æqua commoda mente pati.

Saltat & calcitrat aſinus ante retróque. Quemadmodum igitur aſellus auena expletus calcitrat, ſaltat, recalcitrat, cumque hyeme concreuere flumina, glaciem petit, ac crus fractus ſaltat: Ita homo CARNALIS quiſque rebus ſecundis inflatus, intumeſcit, luxuriat, & in omnis generis vitia ac libidines ſeſe ingurgitat, in æternum animæ exitium & conſcientiæ, quod vel ex vno diuitis Epulonis exemplo perſpicuum fieri poterat. Sed grauis eſt *Conſcientiæ* læſio: grauiſſima *Animæ* ac ſalutis iactura. *Eccleſ. 7. v. 14. Tempore boni verſare in bono: Tempore autem mali vtere. Deut. 32. v. 15. Populus Iſrael ſatur recalcitrat.*

Conſcia mens vt cuique ſua eſt, ita concipit intra *Πάντα μὲ σοισιν ἄρεστα.*
Pectora, pro meritis ſpemq́; metumq́; ſuis.

Conſcientia Codex eſt, in quo peccata noſtra quotidiana conſcribuntur. Quare in omni opere noſtro (quod B. *Gregorij* fideliſſimum eſt monitum) *tacite recurrere debemus ad mentem & interiorem teſtem, conſcientiam.* Et *quemadmodum conſcientia bene actæ vitæ, multorumq́; benefactorum recordatio iucundiſſimum eſt*, affirmante Tullio: *Sic nulla pœna grauior eſt, quàm interioris vulnus conſcientiæ. Quare maximi æſtimare quemque conſcientiam mentis ſuæ decet, quam à Diis immortalibus accepimus, quæ à nobis diuidi non poteſt.* Concludemus igitur cum Ambroſio: *Nec enim mihi dixeris illum menſa ſumptuoſa frui, veſtibus circumdari ſericis* (vt hactenus de *Carnali noſtro* homine audiuimus) *mancipiorum greges circumferre, alios ſubmouere in foro: ſed explica mihi iſtius conſcientiam, & videbis intus grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempeſtatem, turbationem, videbis velut in curia mentem ad thronum conſcientiæ conſcendiſſe regalem, & tanquam iudicem quempiam ſedentem, & cogitationẽs loco carnificum ad' bentem, in equuleo ſuſpendentem, lateraq́; conſcientiæ radentem vngulis, pro commiſſis vehemẽter inclamantem, quum nemo ſciat, niſi quod ſolus Deus hæc videre nouerit. Voluptas quidem temporaria eſt, at dolor perpetuus, timor vndique ac tremor, ſuſpicio, anxietas, angulos metuit, vmbras formidat, amarum accuſatorem circumferens conſcientiam, ſuo iudicio damnatus.* & quæ ſeq. Talis conſciẽtia mala præludit morti animæ, *morti peccatorum peſſimæ.* Nam niſi ſanentur talia conſcientię vulnera vulneribus D. N. I. Chriſti, fit veſtibulum inferni, & æternorum cruciatuum. Quare conſcientia ante omnia tranquillanda eſt, eique cogitatione, verbo, opere parcendum. *Luc. 16. v. 19. Vt eſt in Tabella. Ouid. lib. 1. Faſtor. Auguſtin. in Pſal. 50. Gregor. Hom. 9. in Ezech. In Caton. Maior. Ambroſ. in Matth. Cicero pro Cluent. Ambroſ. Homil. 1. de Lazar. Sap. 17. v. 11. 12. 13.*

OPERA

OPERA CARNIS FACIENTES REGNUM Dei non conſequentur.

Si Caro pallentis ſentiſcat ſpicula morbi,
Accurrit medicus ferre paratus opem:
Sed Animæ raros rariſsima cura medendi
Tangit; at ingenui fata timenda timent.

Wann der leib nur ein wenig krenckt,
Als bald man an die cur gedenckt:
Gar ſelten man ein finden kan,
Der ſich der matten Seel nehm an,

N'eſt ce point choſe eſtrange, que les homes Charnels
Sur la fin de leur vie, aux tourmens eternels
Ne veulent point penſer? Puis qu'a penſer leur Aſne
S'amuſant, à Satan en proye vient leur Ame.

FINIS hominis carnalis. *Pſal.39.v.5.6.7.* VEnio denique ad cataſtrophen HOMINIS carnalis, quam vnumquéque prudenter conſiderare oportet, ſecundum monitũm Pſalmographi. Ea autem eſt miſera, horrenda, tragica; Nam

Pſal.90.v.12 *Felix criminibus nemo fuit diu.*

» Dixerat forte ſecum: *Non dimouetur in æternum*: ſed nunc plane contrarium *Pſal.10. v.6.* ipſo facto experitur. Nam nuntius mortis, *lethalis morbus* pulſat fores corporis atque animi: quid heîc remedij? Quæruntur Medici: tota ebibuntur Pharmacopolia. ô factum ſtultè! Deus primum & ante omnia in vota

accerſen-

accerſendus erat, reſipiſcendum erat, & ſerio ad Deum conuertendum; hoc pij ac ſapientis erat! *Prima enim & vna ſapientia eſt in pœnitudine peccatorum præteritorum: in contemptu præſentium commodorum: in deſiderio futurorum præmiorum. Inueniſti plane ſapientiam* (animæ ſanitatem) *ſi prioris vitæ peccata defleas, ſi huius ſeculi deſiderabilia paruipendas, ſi æternam beatitudinem toto deſiderio concupiſcas*; vt piè B. *Bernhard.* quod ipſum Sapiens monet: *Fili, in tua inualetudine ne deſpicias, ſed ora Dominum, & ipſe te curabit. Abſiſte à delicto, & ab omni peccato cor munda. Pinguem offer orationem. Deinde Medico da locum. Et oratio fidei alleuabit.* Sed plane hîc agitur præpoſterè: cùm tamen nulla vis ſit „ in Medicina, niſi Deus gratioſe addat: Non iam, ferè dixiſſem de Medi- „ corum extrema ſæpe ruditate, quibus felicius vitulos quàm homines curare conueniret. Nam multi eius farinæ ſunt cum illo, de quo noſter Poëta:

Bernhard. in pec. quod ſermon. — *Syr. 38. v. 9.* — *ibid. v. 10.* — *ibid. v. 11.* — *ibid. v. 12.* — *Iacob. 5. v. 15.*

Ægroti Medicus cupiens cognoſcere morbum,
Inſpectat lotium ſole micante diu:
Currus in oppoſito fœni ſtat forte locatus,
In vitro cuius hæret imago breuis.
Quam Medicus cernens, habet hic, exclamat, in aluo
Cum curru clauſos quattuor æger equos.

Iocoſer. Narrat. 588. Loſſ. in Epigramm.

O Corydon! Corydon! quæ te dementia cæpit! Refert Magnificus vir *Otto Melander*, quod ad Medicum quendam recens interfecti vituli vrina perlata ſit, quam diu contemplans: *Næ*, inquit, *grauiſſime hic homo ægrotat, & eſt perditæ omnino valetudinis, ad reſtim res rediit, grauiſſimas enim lienis obſtructiones patitur, quod ſi ſaltem nudiusquartus opem noſtram implora ſſet, poteramus illum priſtinæ valetudini reſtituere.* Et talibus concedenda eſt noſtra vita! quis non oraret; *A Medico indocto, à cibo bis cocto, ab amicitia reconciliata, & à mala muliere, Libera nos bone Domine. Dion Caſſius* apertè ait: *Turbam medicorum interfeciſſe Imp. Adrianum.* Et graui hoc *Aſſæ* Iudæ Regi vitio datur, quod Medicos non Dominum in infirmitate ſua quæſierit. Quare etiam exitus plerumque eſt talis, qualem heîc vides, nempe ſoluta à corpore anima à dæmone portatur in infernum: Hic finis eſt hominis carnalis. *Carnis* igitur *ita habenda eſt cura, vt ne ferociat.* Salutare documentum eſt Auguſtin. *Semper atque ſemper caro noſtra ſubiecta ſit animæ, & ſicut ancilla famuletur Dominæ ſuæ. Ne præbeamus vires illicitas corpori noſtro, ne committat bellum aduerſus ſpiritum noſtrum, ſed ſemper ſit ſubiecta caro, vt obtemperet iuſſis ſpiritus ſui. Neq; incraſſari permittamus ancillam, ne contemnat dominam ſuam.*

Otto Melander Iocoſer. Centur. 2. — *Dion Caſſius Nicæus in Adrian.* — *2. Paralip. 16. v. 12.* — *In Pictur. Embl.* — *Rom. 13. v. vlt.* — *Auguſtin. de ſalutar. document. cap. 25.*

NE INEBRIAMINI VINO, IN QVO EST ἀσωτία.

Inſidias nectit pedibus luctáq; doloſa
Allidit tremulæ cobla Liæus humo.
Vtere, ſed modicè generoſi munere Bacchi,
Ne mens cum numbris præcipitata ruat.

Ein kluger kämpffer iſt der wein,
Wirfft vmb vnd nimt die fus erſt eijn:
Trinck ſo viel als dir iſt geſund,
Sonſt ſtürtzſtu die Seel in abgrund.

C'eſt ainſi que Bacchus emporte la victoire
Des homes, qui touſiours verſent au lieu de boire:
Parquoy donne t'en garde boy le vin ſobremant.
Tu danneras ton ame et ton corps autremen-.

EBRIETAS. *Terent. in Eunucho Act. 4. Scen. 5.*

AD viuum depictum heîc vides illud Chremetis Terentiani, *Atat*, inquit, *data hercle verba mihi ſunt: Vicit vinum, quod bibi: Ac dum accubabam, quàm videbar mihi eſſe pulcrè ſobrius: Poſtquam ſurrexi, neq; pes neq; mens ſatis ſuũ officium faciunt.* Non autem Chremetis tantum hic error, ſeu potius crimen eſt, ſed etiam multorum ac magnorum virorum. Mirum ſanè:

Conrad. Celtes Poëta German.

Taurus habet certas potandi tempore Leges,
Sic equus, & liquidus quem vehit aër auis.
Sed nos diuina qui cum ratione vigemus,
Cur Venus & Bacchus nocte dieq; tenent.

Sapien-

Sapienter *Philemon: Quid iuuat*, inquit, *hunc viuere, qui vitam neſcit ſuam?* Audiendus Ouid.

Certa tibi à nobis dabitur menſura bibendi,
Officium præſtent mensq; pedesq; ſuum.

Sed nec nouum Chremetis, nec infrequens huius, quem heîc videmus, crimen eſt, ſemper fuerunt tales πολυπόται. *Maximinus* Imp. ſæpe vno die totam amphoram vini bibiſſe memoratur. *Bonoſus* Imp. tantum mingebat, quantum bibebat; qui cum laqueo gulam ſibi fregiſſet, penderetq;: Non hominem, ſed *Amphoram pendere* dicebant. *Vitellius* Imp. ad perdenda vina natus dicebatur. *Milo Crotoniates* tres choas bibebat vini. *Ægon* pugil Crotoniates (Theocritus indicat) ὀγδώκοντα μόνος κατεδαίσατο μάσδας. *Phago* ad menſam *Aurel. Imp.* Omam vini bibebat. De *Diotimo Infundibulo* dicto Athenienſi non dicemus. Midæ Regis Spurius *Lityerſas* metretam vini bibebat. *Dionyſius Iunior* Siciliæ Tyrannus nonaginta dies continuos bibere poterat. *Promachus* apud Alexandrum Magnum bibendo talentum merebat. *Antonius Triumvir* ad vomitum vſque in conſpectu Quiritum bibebat. Vnde Caldius Biberius Mero appellatus: *Sext. Aurel. Victor. in Tiberio. Tiberius Claud.* Imp. vt ieiuni biberent, & potus vini cibos antecederet, legem tulit. *Nouellius Torquatus* Mediolanenſ. vno impetu tres congios epotabat. *Cicero* filius duos congios. *Thraces*, quod ἀκρατοπόται malè hoc nomine audiebant. *De Cimone, Alcibiade, Polemone, Lucio Piſone & Coſſo.* &c. *Mythridate Pontico* & aliis non dicam. Res noui ac peſſimi exempli fuit, quod *Wenceſlaus Imp.* vini tam auidus fuit, vt tametſi Bohemiæ, Hungariæ, adeoque Italiæ vina haberet planè generoſiſſima, Fürſtenbergenſis tamen vini Rhenani aliquot Cados à celebri ciuitate Germaniæ efflagitârit, quam etiam à fide & Iuramento propterea, quo ſibi deuincta erat, abſoluit. Talem bibulum in celeberrimis Comitiis Auguſtanis Anno cIɔ Iɔ xxx. glorioſiſſ. Imp. Carolo V. adfuiſſe tradũt, quoi de die vix amplius Oma ſatisfaciebat. Monſtra hæc potius hominum quam homines dicas. Hos nunc tota Germania, magni, parui, medioximi imitantur, vt eſt in Verſu veteris Poëtæ:

Ex l. πολυποτῶν.
Iul. Capitolin. in Maximin. Imp.
Fl. Vopiſc. in Bonoſ. Imp.
Sueton. in Vitellio Imper.
Theocrit. recenſ.
Recenſet talia & multa alia Bruno Seydelius lib. 3. de Ebrietate: vnde peti poſſunt.
Plin. lib. Nat. Hiſtor. 14. c. vlt.
Alex. ab Alexand. lib. 6. c. 20. pag. 36. b
Wenceslaus Imp.
Philipp. Melanchtht. recenſ. in Act.

Ebria Germano vitio ſuffuſa laboras,
Nam titubant greſſu lingua pedesq; tuo.
Quid iuuat inſano pectus lymphare veneno;
Et male compoſito gutture verba loqui? &c.

Conradus Celtes. Et Hel. Eoban. Heſſus de Ebrietat.

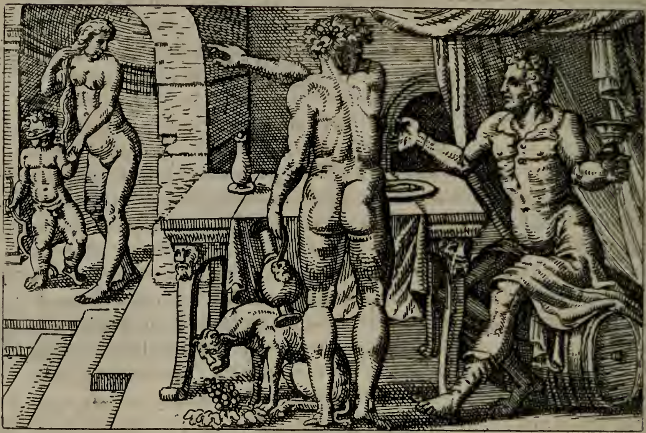
Sed prout ſemper fuerunt qui turpiſſimum iſtud crimen deteſtarentur ac taxarent, ita nec nunc deficiunt tales. Non hoc agimus, vt ſitiens adhuc homo ad naturæ ſatisfaciendum, quæ paucis contenta eſt, deſinat, vt apud Xenophontem Cyrus, ſed ſaltẽ exceſſum prohibemus, nimirũ

Xenophon de Cyro.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ, μὴ δ' ἐλάχιστον
Ἐστὶ γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.

Vetus Epigramm.

CVM CERERE ET BACCHO ÆSTVAT Venus.

Quæ diam oblimat mentem furioſa libido,
Accipit e multo pabula læta mero.
Venus brunſt vnd blinde vnzucht
Ihr Nahrung beÿ dem Baccho ſucht.
Ce ieune hom̃e, eſcoutant ce que Bacchus veut dire,
Regarde vers Venus, qui point ne ſe retire.

Ne noceant Veneris coecią; Cupidinis artes,
Legitimo fuerint vina bibenda modo.
Wo du nicht hälteſt mas vnd Zeit,
Kanſtu dir ſelber ſchaden viel.
Donne toy donc de garde de trop boire, ſi veux
Eſchaper les embuſches de l'infame Venus.

DIdicimus quondam pueri ex *Theognide*, quod facere nunc conueniébat:

Αὐτοτελὴς ἀεὶ ὕδιος πότος.

Διοσσάτοι πόσιος κῆρες δειλοῖσι βροτοῖσι
Δίψα λυσιμελὴς καὶ μέθυσις χαλεπή.
Τούτων δ' ἂν τὸ μέσον στροφήσομαι, οὐδέ με πείσεις,
Οὔτε τι μὴ πίνειν οὔτε λίην μεθύειν.

Epheſ. 5. v. 18. Τῆς μεθύσεως ὑπόμνημα.

Sed vbi ſunt nouẽ? quis iſtud obſeruat? Paulinum illud quotidie ac magis magisque verum eſſe experimur, quod *in vino ſit* ἀσωτία. Quod opere (proh

(proh dolor!) comprobant ipſo tot deierationes ac blaſphemiæ per ingurgitationem commiſſæ, idemque plane Opt. Deo à nobis, quod Icaro contingebat, qui cum paſtorum turbam inebriaſſet, ab ipſis occiſus eſt, atque adeo fit vt *Muneribusq; ſuis lædatur vt Icarus, in quem*
Intulit armatas ebria turba manus.

Ouidius, Tibullus, Propertiu*, Auth.

Ex hoc eodem fonte ſcaturiunt, conuitia, maledicta & probra in proximum: Exitus acta probat; Quare Sapiens: *Acerbam animam facit vinum multum potum, irritatione & aduerſo caſu. Auget animam ebrietas imprudentis ad offenſionem, minuit robur & acquirit vulnera. In conuiuio vinoſo ne redarguas proximum, ne facias eum nihili in lætitia: Sermonem probroſum ne dixeris ei, neque angas eum obuerſantem tibi.* Hinc Ouid. prudentiſſime lib. I. de art. amand.

Syr. 31. v. 38. 39. 40.
ibid. v. 41.

Iurgia præcipue vino ſtimulata caueto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.

Inter alia mala, quæ ex vino immoderate ſumpto proficiſcuntur, eſt etiam *Luxuria*, Venus, ſtupra, adulteria, inceſtus, & omnis generis Ἀφροδίσια: Nam *Bacchus Venerem ſtimulatur*, quod hæc noſtra Tabella Emblematica inprimis perſtringere conatur. *Eſt* enim *in vino luxuria.* Vnde Sapientiſſimus: *Ne reſpicito vinum, cum rubeſcit, cum exhibet in poculo colorem ſuum: Tandem velut ſerpens mordebit, & vt hæmorrhous punget. Oculi tui reſpicient alienas, & animus tuus eloquetur peruerſitatem*, &c. *Iam verò*, ait Plinius, *quæ vaſa adulterijs cælata? tanquam per ſe parum doceat libidines temulentia. Ita vina ex libidine hauriuntur*, &c. *Nimirum tunc auidi matronam oculi licentur*, pergit Plinius, *graues produnt marito, &c. quod, absque* Baccho immoderato ſi eſſet, vtique vitari poſſet, vt verè Poëta,

Venus Γαστριμαργίας comes, ſicut dicitur: ſine Cerere & Baccho friget Venus.
Prou. 23. v. 32. 33. &c.
Plin. Natur. Hiſtor. lib. 14. cap. vlt.

Sum ſatis illecebras contra munitus Amoris,
Ne ſolus ſolum me ſuperare queat.
Nec formido Deum, quamuis mortalis, at ille
Si Bacchi adiungat munera magna ſibi;
Non hoſtes contra geminos contendere poſſum,
Et ſpolia ex vno eſt non graue ferre duos.

Hieronym. in Epiſt. ad Euſtoch. Si quid itaque in me poteſt eſſe conſilii, ſi experto creditur, hoc primum moneo, hoc obteſtor, vt ſponſa Chriſti vinum habeat pro veneno.

Emphatica planè verba ſunt, quæ de Holopherne ebrio aduerſus ſanctam Iuditham produntur: *Ita exſurgens ornauit ſe veſte, & toto mundo muliebri ſuo, quumque accedens ancilla eius ſtrauiſſet ei coram Holopherne humi eas pelles*, &c. *Tum obſtupeſcente corde Holophernus de ea, & COMMOTO ANIMO EIVS fuit CVPIENTISSIMVS*, &c. Ita vinum oculos, oculus ὀφθαλμῷ incitat, vt iam fræno abiecto regnet cupiditas, & ad libidinis expletionem rapter, trahat, arctet, adeoque planè ad inſaniã põſcat, prout & *Pythagoras* ebrietatem τῆς μανίας μελέτην vocitat, & furioſorum plane more ebrius ſe ingurgitet in flagitia & ſcelera, quemadmodum nos Germani *hiſtoriam* habemus *de quodam qui in placitum Satanæ ſe* inebriauerat, & ſimul Adulterium, Homicidiumq; patrarat. Quare veſtra *corda crapula non grauẽtur:* Meminerimus, γρηγορεῖτε, προσεύχετε. *Valde turpe eſt, vt quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vino, qui non vincitur ferro. Quemadmodum, ebrietas decepit, quẽ Sodoma non decepit. Et flammis mulierũ vritur, quem ſulphurea flamma non vrebat.*

Lib. Iudith cap. 12. v. 15.
ibid. v. 16.
Pythagoras frugaliſſ.
Luc. 21. v. 34.
1. Pet 5. v. 6.
Auguſtin. Epiſt. 40.
Id. ſuper Gen. ad Lit. lib. 6.

CANINA EBRIETAS.

Iuncta Venus Baccho nil non culpabile ſuadent,
Cum ſtupido mentem corpore dedecorant.
Quin cum Corde ſimul cedit Sapientia Baccho
Hoc vbi membra jacent obruta, nulla ſalus.

Witz vnd verſtant als bald außläucht,
Wo Wein vnd Venus luſt einkreücht:
Der Wein hats hertz in ſeiner handt,
Ein truncken Menſch beſtoth mit ſchandt.

Car Bacchus et Venus n'ont ſait choſe qui vaille,
Ce pouure hōme a perdu ſon coeur en leur bataille,
Vois tu bien ce Satire qui ſ'en rie tout joyeux!
Ainſi fera le Diable de toy, ſi ne ſais mieux.

Vomitus Ebrioſorum. ALiud immoderati Bacchi perſtringitur vitium, quo Apollines quidẽ fiunt, Vnd ſingen/daß die Noten (ſaluo honore) auff die Erden fallen. Non iam dicam quã turpe hoc ſit nobis Chriſtianis; etiam Ethnici id criminis vel maximè deteſtati ſunt: Lege ſis, quæſo, *Plinium: Iam vero* (inquit) *alios lectum exſpectare non poſſe, imo vero nec tunicam: Nudos ibi protinus anhelos ingentia vaſa corripere, velut ad oſtentationem virium, ac plane infundere, vt ſtatim euomant: rurſusq́; hauriant, idq́; iterum tertiumq́;, tanquam ad perdenda vina geniti: & tanquam illa effundi non poßint, niſi per humanum corpus. Huc pertinent peregrinæ exercitationes, & VOLVTATIO in COENO, ac pectoroſa ceruicis repandæ oſtentatio.* Quanta turpitudo fuerit in vita & moribus *Antonij Triumviri*, ſemper

Plin. Natur. Hiſtor. lib. 14. cap. vlt.

Quis noſtrorũ mores melius deſcribere potuiſſet?

Pergit Plinius.

inter

inter aleatores,ſcorta,ebriosq; verſantis, quiq; in Hippiæ nuptiis cœnatus tantum vini per vniuerſam noctẽ hauſit,vt poſtridie in concionẽ vocato,neceſſe fuerit vomere,quodã ex amicis togam ſubiiciente,viuis coloribꝰ depingit Cicero,cum aduerſus illũ exclamat: *Tu iſtis faucibus,iſtis lateribus,iſta gladiatoria totius corporis firmitate tãtum vini in Hippiæ nuptiis exhauſeras,vt tibi neceſſe fuerit in P.R.conſpectu vomere poſtridie. O rem non modo viſu fœdam,ſed etiam auditu! ſi inter cœnam in tuis immanibus illis poculis hoc tibi accidiſſet,quis non turpe duceret? In cœtu verò populi negotiũ publicũ gerens,Magiſter Equitum,cui ructare turpe eſſet,is vomens fruſtis eſculentis,vinum redolentibus,gremium ſuum & totum tribunal impleuit*,&c. Audin' quanta pro turpitudine Cicero reputet vomere;quid nos dicemus? Idem ſanè reprehendere voluiſſe Ouidium *Circes fabula*, homines in porcos ſuâ μεθύσει conuertentis,quis eſt ſanus,qui vllo modo poſſit ambigere? Non dicam iam quomodo ebrioſus incurrat in diuinum interdictum ac pœnam:non dicam de temporali pœna,*Paupertate* nimirum,nam *qui temulentiam* καὶ μέθυσιν *amat,non diteſcit.* Et lepidè Sabin.in Poëmat.de decoct.

Antonius Trium-vir gulosus & vomens.

M.Tull.Cicero Orat. in Antoniũ Triumvirum.

Ouid.lib.14. fabul.3.

Georg. Sabin. Comm. in lib. Metam. ibi.

Prou.21. v.17

Cùm ſua decoctor ſubeuntem limina furem
Quærere ſperatas nocte videret opes:
Nocte quid in noſtris circumſpicis ædibus,inquit,
Hic ego nil media cernere luce queo.

Et *Ignominia*,quam vinoſus homo contrahit, q̃ omnia pulcrè contrahit Poëta noſter,qui ad imitationem Famæ Virgilianæ deſcriptæ de Ebrietate ita canit:

Hel. Eoban. Heſſus.

Ebrietas commune malum,crimenq; iuuentæ,
Ebrietas vitium,cladesq; æterna ſenectæ,
Ebrietas vitaq; ferox,animiq; Tyrannus,
Turpe malum,quo non aliud damnoſius vllum:
Debilitate manet.viresq; exſtirpat eundo.
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in artus,
Ingrediturq; caput,ſenſusq; obnubilat omnes.
Hanc peperit mater,Luxu patre,blanda voluptas,
Extremam,vt perhibent,Veneris Morphiq; ſororem,
Infirmam pedibus plumbumq; imitantibus aliis.
Monſtrum horrendum,ingens,cui quot ſunt corpore plumæ
Tot putres papulæ ſubter,mirabile dictu.
Tot ſomni ſpecies,tot ſunt ſine nomine mendæ
Nocte furit,ſiccoq; diem nunquam ore ſalutat,
Luce ſerit rixas & magnas commouet vrbes
Tam iuris rectiq; tenax,quam neſcia veri.
Ebrietas commune malum,crimenq; iuuentæ.

Optimum igitur παράγγελμα Dioſcoridis audiamus,non vinum prohibentis,vt Muſulmannus, nec vt fel Draconis,calumniantis,vt † Manes, ſed τὸ μὴ διψῆν,καὶ τὸ μετρίως βρέχειν τὴν τροφήν: μέθη δὲ πᾶσα καὶ μάλιστα ἡ συνεχὴς ἐπιβλαβής.Hactenus Dioſcorid.

Dioſcorides.

† Vide Auguſtin. de hæreſ. & Danaum Comment.in Eund.

VENA-

VENATVS, PISCATVS, AVCVPIA, CVPEdiæ, pernicies ingenuorum.

Sperne Voluptatem carnalem, ut retia vites, Lena, canes, piſces, volucres, Cupedia, porcus
Quæ certam noxam pernicieṁq creant. Quam multos multis implicuere modis.
Der wollust Netz vnd Fleiſches garn Fiſchn, vogeln, Iage vnd ſonſt naſchen,
Fleüch, wilt nicht ins verderben fahrn: Hat manchm gelährt ſein hauſs vnd taſchen
Charnelle volupté fuij tant qu'il t'eſt poſſible: La chaſſe, & Friandiſe, Maquerelle & Pourceau:
Si tu ne veux tomber en ſarets tant nuiſſible: A pluſieurs ont fait perdre la bourſe: & le cerueau

VENATVS. MVlta ſunt, quæ hac Tabella & perſtringuntur & corriguntur. *Primũ* eſt ſtudium venandi, quo multi tam inſanum in modum tenentur, vt etiam neceſſaria vocationis opera propterea intermittant. *De Nerone* certe referunt, quod non tantum piſcatui, venationibus & aucupiis deditiſſimus fuerit, ſed quod etiam aureis ad id retibus fuerit vſus. *Venandi ſtudio*, inquit de *Adrian. Imp. Dion Caſſ. Nicæus, ad inſaniam & periculum tenebatur, nam inter venandum diffracto humero, & crus pene confregit, & inſidiæ ipſi ſunt ſtructæ.* Intempeſtiuum etiam venandi ſtudium taxat Hiſtoriographus

Sueton. in Nerone August.

Dion Caſſ. Nicæus in Adrian. Imp.

phus in *Vero* Imperatore: *Cum*, inquit, *interfecto Legato, cæſis Legionibus Syriis defectionem cogitantibus, oriens vaſtaretur, ILLE IN APVLIA venabatur, & apud Corinthum & Athenas inter ſymphonias & Cantica nauigabat*. Ipſe *Paulus Iouius* Pontificum aliâs Adulator haud obſcurus, de *Leone X.* in hunc modum liberè ſcribit: *Venationibus etiam, Aucupiisq; adeo perdite ſtudebat, vt ſpurciſſimas ſæpe tempeſtates, inſalubresq; ventos, & frequentia manſionum ac itinerum incommoda obſtinate contemneret*. Sed de hoc ſtudio in *Viridario* noſtro *Hieroglyphico* plura diximus. Nos Germani non minus eleganter quàm verè dicere ſolemus: Fiſch fahen/ Schlincken ſchlagen/ Vögel ſtellen/ verderbt manchen Geſellen. Quod quidam metricè haud infelicius reddidit:

Iul. Capitolin. in Vero Imp.

Paul. Iou. Hiſtor. in Leon. X. Pont. Max.

Laudat Odenatum Trebell. Pollio. in Tyrann.

Si quis malorum gaudeat commercio,
Rogare qualis ipſe ſit, nil opus eſt:
Nam quiſque ſimilis eſt ſodalitij ſui:
Vadens ad aucupia cum viſco & illice.

Α'δηλε.

De lenis haud pauciora dicenda erãt, ſed, Gratia Deo, qui hoc malũ publice apud nos exoleuiſſe voluit. Vtinam autem & clam, inprimis in magnis Rebuſpublicis æquè deſiiſſet: Male ſane, ſi non peſſime cum Roma agebatur, cum vrbis Præfectura, atq; adeo q. ſumma Rei tam infimæ ſortis habita eſt, vt Heliogabalus etiam Lenones ad Præfecturam vrbis prouehere non dubitaret. Inquis; at per publica proſtibula lenasque, ædes ac thori reliqui eo ſecurius in puritatem vindicantur? Non dicam iam, quàm incertum hoc ſit, ſed ſaltem Apoſtolicum illud conſiderare tales velim: *Non eſſe facienda mala, vt eueniant bona*. Interim certum: Occaſionem facere fures, & eſſe talia proſtibula perniciem iuuentutis, ἐκ τȣ͂ γὰρ εἰσορᾶν, γίνεται τὸ ἐρᾶν. Cum alias *Ignoti nulla ſit Cupido*. Non dicam de iis qui matrimonio iuncti ſunt, & per occaſiones facile decipi ac labi poſſunt. Nota eſt *hiſtoria de S. Nicolao*, quod parens pauper, occaſione talium locorum inhoneſtorum ad turpem quæſtum duas ſuas filias proſtituere voluerit, quod munificentia tanti viri eſt non tam liberaliter quàm pie interuerſum. Non dicam, quod plane etiam contra ciuilem honeſtatem militet, & nos Gentibus totos æquiparet. Habeant parentes de nubilibus ſuis liberis in conſpectu illud S. Ignatij: Τοῖς νεωτέροις ἐπιτρέπε γαμεῖν (intellige, qui donũ caſtitatis non habent) πρὶν διαφθαρῶσιν εἰς ἑταίρας. *Non vocauit nos Deus ad immundiciem*. Imo *ab omni ſpecie mala nos abſtinere* oportet. De Cupedia non dicam, niſi: *Curam corporis habete, ſed ita vt ne laſciuiat*.

De publicis Proſtibulis.

Alex. ab Alexand. lib. 6. cap. 20. pag. 36. b.

Rom. 3. v. 8.

Taxat Valer. Max. lib. 9. cap. 1.

Exl. 8. p. 581.

Niceph. lib. 8. cap. 14.

Centur. Magdeburgenſ. 4. c. 10. p. 964.

Herman. Gigas in faſcic. Tempor.

Ignat. dict.

1. Theſſ. 4 v. 7. & c. 5. v. 22. Rom. 13. v. vlt.

SERA IN FVNDO PARSIMONIA.

Curite Mortales: Regina Pecunia Mundi In Pretio pretium eſt: dat cenſus honorem et amicos:
Peruerſi, propero pregit arbire gradu: Currite, ſed ſaluo tramite Iuſtitiæ.
Laufft, laufft, ihr leut, das lauffent Gelt Wer Gelt hat, der ſitzt oben an:
Regiert ietzunder in der welt, Wol dem ders mit recht haben kan.
Courés pauures Humains: voila Dame Pecune, Affection de voſtre tant deſordonné ſoin:
Qui ſ'en va eſchapper de vos mains, ſans aucune Le Iuſte ſe contente d'en auoir au beſoin.

Ethic. Chri-ſtian. lib. 3. c. 5 fol. 349.

PRodigalitas eſt nimia & inconſiderata pecuniæ profuſio, quæ funeſtum bonorum ſuorum exitum tandem facit ac furioſum, ait Danæus. Ἀπειροκαλίαν καὶ βαναυσίαν vocant, quãdo nimirum quis nimio luxu facultates ſuas profundit, vel nulla vel leui de cauſa ſeipſum ita exhaurit, vt non habeat, vnde deinceps vel ipſe cum ſuis honeſte viuat, vel etiam debitam Liberalitatẽ erga alios exercere poſſit. Turpe & exitiale hoc crimen eſt, non reputans dona Dei, nec eo loco habens, quo merito haberi ea conueniebat; vel alias non neceſſarios ſumptus facit, qui melius collocari poterant ac debebant, vt de illo *diuite Epulone Euangelico* legitur: Ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον,

Amplior declaratio.

Luc. 16. v. 19

βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Sic Prodigalitas eſt, quando *Cleopatra* vnionem bis mille aureis æſtimatã ſemel poculo inijcit, & vno impete exhaurit. Prodigalitas fuit, quod C. Caligula, ille diuinos honores adfectans Imp. impius vno anno ſexcentas & ſexaginta quinque tonnas auri prodegit. Verbo dicam prodigalitas eſt

Cum quis de paruis vult plura abſumere rebus,
Quærere quam vigili ſedulitate poteſt.

Cleopatra prodig.
Sueton. & alii poſt eum, itid. perſtringunt prodigal. Vitellii.
Ἀδήλου ἢ μελάγχθυνος.

Quare Platonis monito, *moderate prandendum, vt eo melius cænemus. Recordandum tempore abundantiæ tempus famis, Paupertatem atque Indigentiam, quando eris diues.* Haud incongrue improperabat Plato Agrigentinis, *quod ædificarent, quaſi ſemper victuri, & comederent quaſi ſemper morituri.* Moderatius *Phocion* Athenienſium Princeps, oblatam ei à quodam pecuniam remittens, rogatus cur ſaltem filio ſumendam non relinqueret, reſpondit: *Si filius vitam moresq́ compoſuerit, viuet paterna hæreditate contentus, ſi prodigus fuerit, nec hoc ſufficiet.* Quod itidem *Crates* Philoſophus Thebanus feciſſe legitur, tametſi ab aliis aliter percenſeatur: *Magnam pecuniæ vim apud numularios deponens mandauit, vt ſi filij eo mortuo frugalem ac ſobriam vitam agerent, eis tota cederet, ſin prodige, nihil acciperent.* † Nos multo magis, ſi *victum & amictum habemus, ſufficiat nobis:* propter * offam nemini adulemur (vt in viridario noſtro Hieroglyphico prolixe diximus.) *Rapinam, Fraudem* atque *Auaritiam* toto pectore fugiamus, quemadmodum in ſuperioribus ſæpiſſime monuimus. *Alea* exercitium recreationis cauſa nec malum nec vituperandum eſt, id ſaltem cauendum, ne intempeſtiue eo vtare, nec quæſtum ex ea quæras. Optimus quæſtus, vectigalque opulentiſſimum *parſimonia* eſt: Maxime ſi accedat debitus *Labor*, & exercitatio operum vocationis, quibus Prodigalitas non tam piè quam honeſte reſtringitur, vt hæc omnia ſunt in Tabella noſtra Emblematica. *Sera in fundo parſimonia,* ait *Seneca* noſter: In tempore parcendum eſt rebus neceſſariis, neque imitandum profuſorum vulgus, qui tum denique incipiunt parcere, poſteaquam viderint minimum ſupereſſe. Sapientiſſime certe *Aſcræus:*

Platonis dictum.
Syr. 18. v. 25. 26.
Ælian. lib. 12. var. hiſtor.
Refert Bruſon. lib. 1. c. 9.
Vid. A. Gell. in Noctib. lib. 2. cap. 24.
Diogen. Laërtius lib. 3. in vit. Crat.
† 1. Tim. 6. v. 4. 5. & ſeqq.
** vt Ariſtippus Dionyſio. Laert.*
De Alea.
Maximum vectigal parſimonia.
Ex Seneca Eraſm. in Chiliad.

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι
Μεσσόθι φείδεσθαι: δεινὴ δ' ἐπὶ πυθμένι φειδώ.

Heſiod. in ἔργ.

Nec liberè prodigendum, *Donec deceptus & expers*
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.

vt Luc. 15. filius proditus in fundo reſipit.

A MALIS ABSTINET, QVISQVIS GLO-riæ eſt cupidus.

Gloria laus et honor dulciſſima præmia vitæ
Humanæ, nulli non cupienda viro.
Ein ieder mag beÿ ſeinem leben
Nach lob, ruhm, preis vnd ehren ſtreben:
Tu ne ſcaurois atteindre la Couronne d'Honeur
Que porte ceſte femme, ſinon que de bon coeur

Nemo tamen capiet, niſi mollis ſtromata lecti
Et Venerem fugiat damnáq; certa gulæ.
Doch wirt ſolchs keinem gebühren,
Der ſich Durch wolluſt läſt verführen.
Tu fuyes iour et nuict Pareſſe et Gourmandiſe
Ne donnant aucun lieu à l'orde Paillardiſe.

Περὶ φιλο-τιμίας. *Nouimus hæc diſtingui, ſed tamen concurrunt.* *Quid ſit?* *A modeſtia quid differat.* *Vide Ariſt. lib. Ethic. 4.*

DE Magnificentia ſeu Magnanimitate agit hoc ἔμβλημα, quæ Græcis μεγαλοψυχία: μεγαλοπρέπεια: μεγαλοτιμία ſeu φιλοτιμία vocatur: *Eſtq; adeo eximia virtus, quæ honores debitos oblatos non temere recuſat, aut ſi non offerantur, conuenienti modo flagitat, ad Dei gloriam, & humani Generis commodum: Indebitos autem nec appetit nec exigit.* Verbo dicam, *regit nos in expetendis, fugiendisq; honoribus*. Et hæc differt à *Modeſtia*, non genere, ſed gradu, quod *hæc* in magnis & eminentibus honoribus expetendis verſatur, *illa* vero in mediocribus tãtum. Hæc magna appetit dona, honoreſque, & adeptos collatosq;,

latosq; pro dignitate tuetur, nihil vel externe vel interne agens, ſentiensque, præclara illa conditione indignum. Expetēdam autem eſſe gloriam, quæ è recte & fortiter factis manat, *ad gloriam Dei & commodi proximi*, certiſſimum eſt. Cum & ipſe Apoſtolus iubeat, *quæcunq; ſunt vera, quæcunq; veneranda, quæcunque iuſta, quæcunque pura, quæcunque amabilia, quæcunque boni nominis, ſectari: ſi qua virtus, & ſi qua laus eſt, ea reputare.* Quum & ipſe Deus ſuis promiſerit, inprimis *Abrahæ*, quod & præſtitit; Nam tanti nominis & gloriæ etiam apud Exoticos ille euaſit, vt etiam inter reges ſui ſeculi connumeratus ſit. *Diſponit Deus ſuis nomen & laudem in populis terræ. Imponit diadema illis, quibus ſæpe vel minime erat cogitatum. Erigit de puluere pauperem, & exaltat ſolium ipſius iuxta Reges ac Principes, imo iuxta Reges ac Principes populi ſui.* Et de *Salomone* ipſe Dominus ait: *Do tibi diuitias & gloriam, adeo vt non ſit par tibi vllus inter Reges omnibus diebus tuis.* Adde exempla alia: *Agathoclis* Regis Siciliæ. *Willegiſi Archiep.* Moguntinæ. *Eliſabethæ Angliæ Reginæ:* & alias ſexcenta, quæ ex puluere exque carcere ad diadema exaltata ſunt. Et certe

Quæ venit ex merito gloria digna venit.

Maxime ſi radios gloriæ, qui ambiunt capita piorum, ipſi in Deum Opt. Max. datorem atq; exaltatorem reflectunt, eique ſoli acceptum omnem honorem ferunt, & *in gloriam ipſius, populiq; ſui commodum* gerunt; Dicētes: *Gratia Dei ſum, id quod ſum.* Vnde adeo exempla piorum promicant: *Ioſephi* inprimis, quem ad gubernacula regij Nominis ac Numinis admouit exaltauitque. *Moyſis* itidem, quo de Spiritus ſanctus: *Quod magnus valde fuerit in terra Ægypti,* ante oculos ſeruorum Pharaonis & totius pòpuli Ægyptiaci: Tempus me deficeret, ſi de † *Iobo*: ſi de *Dauide*: ſi de * *Daniele* inſtituerem. Neque ſuperbiæ nomine hæc pulcerrima virtus traduci aut denigrari debet: Cum *illa ſit improbus amor propriæ excellentiæ*, & ab hac virtute tantum diſtet, quantum ſupremum cœlum ab infima terra, & de hac tam prædicari poſſit, quam: *Candida de nigris, & de candentibus atra.* Et cum *hæc* in corpore ſit ſplendor, & fax relucens, decorque optimus: *Illa* autem (ſuperbia dico) ſit tumor in corpore & carcinoma, &c. *ſit ſubtile malum, ſecretum virus, peſtis occulta, doli artifex, mater hypocriſis, liuoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea ſanctitatis, excæcatrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem.* Verum

Non venit è molli pulcra corona thoro.

Et mons decliuis ad Gloriæ templum, quare etiam ſumma induſtria ad id enitendum eſt. *Duæ autem ſunt alæ, quibus ad id euolatur: Literæ & Arma,* *quare his mediis inſiſtendum, ſic fies glorioſus.*

Dan. l. 3. c. 2. Polan. Syntagm. lib. 10. c. 28. Thom. Aquinas 2. ſec. quæſt. 129.

An expetēda? Reſp. A.

Philip. 4. v. 8. Geneſ. 12. v. 2. Iuſtin. Martyr ex Pompeii Trogi Hiſtor. lib. 36. Zephan. 3. v. 20. Syr. 11. v. 5. Pſal. 113. v. 5. 6. 7. & 8.

*Vide 1. Reg. 3. v. 13. 1. Cor. 15. v. 10. Geneſ. 41. v. 39. &c. Exod. 11. v. 3. † Iob. 42. v. 10. &c. 2 Sam. 1. & ſeqq. * Daniel. c. 2. 3. 4. 5. 6. &c. Auguſtin. lib. 11. de Geneſ. ad liter. c. 14. Anshelm. in 1. cap. ad Roman. Chryſoſtom. in 1. Tim. c. 6. Bernhardus Serm 6. in Pſal. 15. Qui habitat. Nobiliſſ. Ioan. à Munſt. Præfat. de Chorais. Nicol. Berſius IC. de pact. famil. illuſtr.*

❧§❧

NESCIT CEDERE VIRTVS FORTVNÆ.

Stare nequit Fortuna loco; mutatur in horas
Et tantum conſtans in leuitate ſua eſt.
Das Gluck, voll Vnbeſtandigkeit,
Will manchen nicht vff ſeine ſeyt:
Patience ſouvent ſemble eſtre ſurmontée
De Fortune, qui haut ſe voit eſtre montee:

Quamvis preſſa diu, tandem Patientia vincit,
Proſtratam victrix et pede preſſat humj.
Wer nur Konte gedultig ſeyn
Würd alles vber winden ſeiin
Mays doure Patience, en ſouffrant conſtament,
Par terre la fortune jette finalement.

FORTVNÆ comm. DE *Fortuna* commentaturus, ego homo tam variæ, meo arbitrio, fortunæ, quàm quiſquam, vnde exordium ſumam, vix mihi conſto:

Exclam. „ Nimirum: *Mirificas ſanctos optime* CHRISTE *tuos.*

Pſal. 92. v. 13. Ita tamen, vt oneri minime ſuccumbant, quinimò vt *palmæ inſtar*, contra onus ſemper inſurgant. Grauiter *Seneca*:

Medea Act. 2. Scen. 2. *Fortuna fortes metuit, Ignauos premit.*

Idem vult dicere, quod Prouerbium: *Audentes Fortuna iuuat.* Videmus hîc à Patientia proſtratam pede preſſari ac conculcari, FORTVNAM. Nimirum Patientia cuiuſcunq; Fortunæ victrix eſt, ſicut dicitur in verſu:

Nobile

Nobile vincendi Genus eſt Patientia, vincit
Qui patitur, ſi vis vincere diſce pati.

Exemplis res fiet clarior: Quæſo te, dum Ioſephus à fratribus venditur, *vide Geneſ. 17. 19. 20. 21. 22. &c.*
& in alienis oris, ædibusq; ſeruus ſua munia fideliter exſequitur: Interim
tamen tam multa acerba & aſpera indignus ſane patitur, conſtans tamen
eſt manetq; in pietate, caſtitate, & reliquis virtutibus, nunquid victor eſt
Fortunæ; & calcaneo preſſat? Sanè! Nam ad regium faſtigium nolens
volens Fortuna ipſum admittere cogis; ô impotentem Fortunam! *Fortu-
na enim ad tempus opes auferre non animum poteſt*, ait *Seneca Medea. Scen. 4. Act. 2.*
Iterum *Iobus*, dum omnia amittit, præter vnam ac ſolam vitam, inque ci- *Iob. 1. & 2. capitib.*
nere ſedens ſe fricat, interim vero audenti atque conſtanti animo excla-
mat: *Si vel occideret me Dominus ſperabo tamen in illum; ſcio quod redemptor meus* *Iob. 13. v. 15.*
viuit, &c. *& in nouiſſimo die de terra reſurrecturus ſum, &c. Deum viſurus.* Nun- *Iob. c. 19. v. 25*
quid victorem Fortunæ ipſum tum extitiſſe, adeoque calcibus preſſaſſe
dubitabis; Exitus certe ꝓbauit, cum benedixit Iobo magis quàm à prin-
cipio,* &c. De *Dauidis decennali exſulio*, & quàm fortiter animoſeq; hu- ** Iob. 42.*
ius contriuit vires, caputque! Audi, quàm de deuicta Fortuna tantum *1. Sam. 18. & ſeqq.*
non triumphet ille Aſmonæorum cliens! *Tu quidem ſceleſte ex hac præſente* *2. Sam. 1. & ſeqq.*
vita nos eximis, verum rex mundi pro ſuis legibb. nos mortuos ſuſcitabit aſſerturus in *2. Machab. 7*
æternam reſurrectionem vitæ, &c. Etiam *infimus natu*, audi quam alacriter huic *v. 9.*
intemperiei inſultet: *Nos propter maxima peccata patimur, ſed tu ô impie & om-* *ibid. v. 32.*
nium hominum flagitioſiſſime, ne fruſtrà extollaris fremens, & incertis exſpectationi- *ibid. v. 34.*
bus fretus in cœl ſtes pueros attollens manum; Nondum enim omnipotentis inſpectoris *ibid. v. 35.*
Dei iudicium effugiſti. Ignatius cum iam damnatus eſſet ad beſtias, ardore *Euſeb. lib. 3. c. 36.*
patiendi (vincendiq;) cum rugientes audiret leones, ait: *Frumentum Chri-* *Funcc. Chron.*
ſti ſum, & dentibus beſtiarum molar, vt mundus panis Chriſto inueniar. ô nobilem *fol. 96.*
victoriam! De S. † *Laurentio*, quomodo Fortunã ſuam calcarit, & euaſerit *Hieronym. in vir. Illuſtr.*
victor etiam in ipſa craticula poſitus, oſtendunt ac teſtantur eius verba, *† Ex Hiſtor. Magdeb.*
quæ vel ad *Decium Imp.* ipſum vel ad *Præfectum* eius impium illum *Olibrium* *Oſiand. Epit. Eccleſiaſt.*
dixit, & metricè referuntur à *Prudentio:*

Conuerte partem corporis *Satis crematam iugiter*
Et fac periclum, quid tuus *Vulcanus ardens egerit.* *Prudentius περὶ στεφάν.*

De Gentilibus alius erit dicendi locus. Hi certè omnes non calcarunt tã- *de Laurent.*
tum, ſed etiam plane conculcarunt Fortunam, & victores euaſerunt non
tàm glorioſi quàm beati.

Quo

QVO ME FATA TRAHVNT.

Quem ſibi delegit fallax fortúna regendam, Nil clypeus gladiusq; iuuant, nil corporis artus
Vel rapit niuitum viribus uſa ſuis. Sed ſacra conſtans cum pietate fides
Wan das Glück Zu Regieren anfangt, Da Hülfft kein macht, kein ſchwert, noch ſchilt
Den allerſtärckſten ſie bezwingt: Der beſtändig Glaub vnd fromkeit gilt.
Quand Fortune quelquun commence de conduire, Le boudlier & le glaire ny font rien: ſeulement
Soit par terre ou par mer, & qu'elle lui veut nuire; Conſtante Patience donne ſoulagement.

Fatis adact. *Vide Eraſm. Chil.* *Ex Athanaſ. refert Stob. Serm.23.* *Aureis literis ſcribenda ſententia.*

AVdiuimus, quàm fortiter quamq; glorioſe ſancti Dei homines Fortunæ Victores euaſerint, quã etiam pedibus cõculcârint. Nimirum, *Traduntur ſæpenumero iuſti in ſceleratorum poteſtatem, non vt iſti honorem hinc conſequantur, ſed vt illi probentur; Deridentur in præſens, quamdiu Dei bonitas permittit, occultantur magna & ſecreta penetralia earum rerum, quæ vtriſque ſunt reſeruatæ in illud tempus, cum & oratio & actio & cogitatio æquis lancibus pendetur, &c.* Nunc aliud proponitur, non minus occulta ſapientia plenum. Nam arreptum fortuna virum nolentem volẽtem ſecum trahit, impellit, raptat, & in ſcenam producit ſuam. Nimirum CRINIBVS quis ſæpè impetu q. à Fortuna protrahitur, qui tamen in corde cum Poëta loquitur:

Crede

Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quiſq; manere ſuam. — Ouid. lib. 3. de Triſtib. Eleg. 4

Mirificat enim *Deus etiam Sanctos ſuos.* Omnia illa exempla, quæ in ſuperiori Emblemate adduxi, haud incongruè huc reduci poſſunt paucula adiiciemus. Ante omnes autem Eccleſiæ illum OCELLVM *ATHANASIVM*, quàm variæ ille Fortunæ, ac quiſquam alius, Homo, quomodo ab incõſtanti Fortuna tractus, raptus, raptatus, rotatus, & in quid non effictus eſt? Legeſis eius hiſtoriã, ſtupebis. Verè ille expertus eſt, quod *Seneca* ait:

Pſal. 4. v. 4.

Ex Sozomen. Socrat. Ruffin. referunt Centuriat. Magdeb. & Oſiander Cent 4. vbi in Tabella q. videbu.

Volat ambiguis mobilis alis.
Hora, nec vllis præſtat velox
Fortuna fidem.

Senec. Hippolyt. Act. 4. Scen. 3.

Nimirum *Volubilitatem* ſuam alis indicat. *Inconſtantiam*, quod vni ac ſoli acumini inſiſtit. & *Vitro.* nempe, vt dicitur: *Fortuna vitrea eſt, cum ſplendet, frangitur.* Vnde Sapienter Poëta canit:

Aureis ſcribe. ‹‹

Lege modoq; carens multis Fortuna furenter
Imperat, ac dubiis fluctibus acta ruit.
Promouet iniuſtos, odit virtutis amantes,
Oſtentans regni munera cæca ſui.

Vt hic in Tabell.

Haud abſimile exemplum inconſtantis Fortunæ eſt etiam *Gregorius Nazianzenus* ob profundam eruditionem, & eruditam Pietatem *Theologus* & *Magnus* dictus, CRINIBVS, quod aiunt, ad Epiſcopatum Conſtantinopolitanum euectus eſt, ſed quanto tempore manſit? Itidem * *Chryſoſtomus.* Non piget memorare exemplum nouitium, ſed memorabile ſuperioris ſeculi, *D. Caſparum Peucerum*, virum opt. & doctiſſ. quem ſibi Fortuna peculiariter exagitandum, ſumſerat: Eo gratiæ apud Principem Electorem Auguſtum proceſſerat, vt Princeps etiam in ædibus ipſius conuiuaretur, ipſumque exoraret, qui ad baptiſmum pro filio Principis ſponderet, ſed poſtmodum duodecennali carcere nihil tale meritus à Principe multatus atq; mactatus eſt. Vide Hiſtor. Carcerum. Tiguri impreſſ. vbi prolix. De *Cyro*, vt etiam ex Ethnicis nonnulla libemus. Themiſtocle, Ariſtide & aliis quid dicemus; Nimirum experti ſunt, quod Poëta ipſorum canit:

Ex Gregor. Nyſſen. in Orat. funebr. in Nazianzen. recitant Magdeburgenſes & Oſiander.

* Ioan. Chryſoſtom. vide in Centur.

Hæc Dea non ſtabili, quàm ſit leuis orbe fatetur,
Quæ ſummum dubio ſub pede ſemper habet.
Quodlibet eſt folio, & quauis incertior aura,
Par illi leuitas improbe facta tua eſt.
Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,
Et ſubito caſu quæ valuere ruunt.
Ludit in humanis diuina potentia rebus,
Et certam præſens vix habet hora fidem.

Ouid lib. 4. de Pont. Eleg. 3.

NESCIS QVID SERVS VESPER FERAT.

Diuite quem rerũ cornu Fortúna beauit,
Fortunae dotes has reuerenter habe :
Vt lapſu grauiore ruant, Extollit in altum
Sepe viros, ſecum quos ruitura trahit.

Hatt dich des Geluck zú Reichthumb bracht,
So hab vff deine ſchantz wol acht
Ie höher es dich hatt geſetzt
Ie höher iſt der fall zu letzt

Ce braue homme á receu la corne d'abondance
De Fortune, et ne voit d'icelle l'inconſtance,
Mais il ſenglorifie, ne penſant pas qu'il faut,
Tant plus haut elle eſleue, plus bas faire le ſaut.

Fortuna Prouidentia Dei nobis eſt.

FAtetur alicubi *Auguſtinus*, male ſe habere, quod vocabulis *Fortunæ* atque *Caſus* vſus fuerit, ſed quid faceremus, quibus eo vocabuli nunc ex profeſſo vtendum eſt, ſed veniam dabit pius atque doctus Lector. Nã ſi loquimur cum Marcellino, & dicimus: *Fortuna moderatrix humanorum caſuum*; ſentimus cum Propheta, qui ait: *Noui Iehoua, non eſſe penes hominem vitam ipſius: non eſſe penes virum ambulantem vel dirigentem greſſus.* Loquimur cum Seneca:

Ammian. Marcellin. hiſtor. lib. 15.
Ierem. 10. v. 23
Senec. Hercul. Oetai Act. 2. Scen. 19. & 20.

Male penſantur magna ruinis
Felix alius magnusq; volet
Me nulla vocet turba potentem. & ſeq.

Tranſit

Tranſit tutos Fortuna ſinus
Medioq́; rates quærit in alto
Quarum feriunt ſuppara nubes.

Plin. lib. 7. c. 42.

Exempla variantis Fortunæ innumera ſunt.

Sentimus cum Sapientiſſimo: *Conuertens me animaduertebam etiam ſub ſole, non eſſe leuium curſum, neq; robuſtorum prælium, nec etiam ſapientum cibum, neque etiam prudentum diuitias, neq; etiam ſcitorum gratiam; ſed Tempus & Caſum accidere omnibus his.* Videlicet fateri cum *Salome* & *Gilimero Vandalorum* à Belliſario in Triumpho ducto oportet: *Ματαιότης ματαιοτήτων καὶ πάντα ματαιότης*: Omnia incerta, præter vnam ac ſolam mortem. Eleuat Fortuna cultorem ſuum, ſed vide & aduerte obſecro, in quàm lubrico, incerto, plenoque periculorum loco ponit ipſum! Ipſa autem ſerra præſcindere non ſolium tantum, ſed & pontem ipſum conatur. O incertitudinem & inſtabilitatem! *Ne glorieris igitur de craſtino, quia neſcis quid pariturus ſit dies. Omnia reſeruantur in incertum.* Eoque incertiora, quo etiam certiſſimę mortis incertiſſimæ circumſtantiæ, quando nimirum, vbi & quomodo ſeu quo genere mortis ſimus morituri. Quare *in omnibus operibus memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. Beatus qui ſemper pauet.*

Eccleſ. 9. v. 11

Vanitas Vanitatum & omnia vanitas. Eccleſ. lib. per totum.

Paul. Diacon. lib. 17.

" Euolut. " Emblem. " Prou. 27. " v. 1.

Circa certam mortem aliàs omnia incertiſſima.

Syr. 7. v. vlt.

Prou. 28. v. 14

Nempe dat & quodcunq; libet Fortuna rapitq́;
Irus & eſt ſubito qui modo Crœſus erat.
Singula quid referam nil non mortale timemus,
Pectoris exceptis ingenijq́; dolis.
Tu quoque, fac timeas, & quæ tibi læta videntur
Dum legis fieri triſtia poſſe putes.
Humanaq́; memor ſortis, quæ tollit eoſdem
Et premit, incertas ipſe verere vices. Sic
Nunquam Stygias ferris ad vmbras
Nec Lethæos ſæua per amnes
Te fata trahent, ſed cum ſummas
Exiget horas conſumpta dies
Iter ad ſuperos gloria pandet.

Ouid. de Triſtib. lib. 1. Eleg. 7.

A'λλ.

Ouid. lib. 3. de Triſt. Eleg. 11.

Senec. Hercul. Oetæi Act. 5. Scen. 4.

Hæc qui attendit, eum verè ſapientem ac fortem virum iudicamus, vt licet *Socrates* ridens cicutam bibat. *Hercules* multa fortiſſ. facinora edat. *Milo Crotoniates* bouem humeris ferat, *M. Curtius* in hiatu præſenti animo deſcendat. *M. Scæuola* dextram nihil immutatâ fronte amburat. *M. Attilius Regulus* ad omnia tormenta totus obſtupeſcat. *Sicinius dentatus* 120. præliis pugnet, nouemque triumphos triumphet, hic tamen omnibus his & ſapientior & fortior cenſeri haberique & poſſit ac debeat.

Diogenes in Socrate.

Diodor. Sicul.

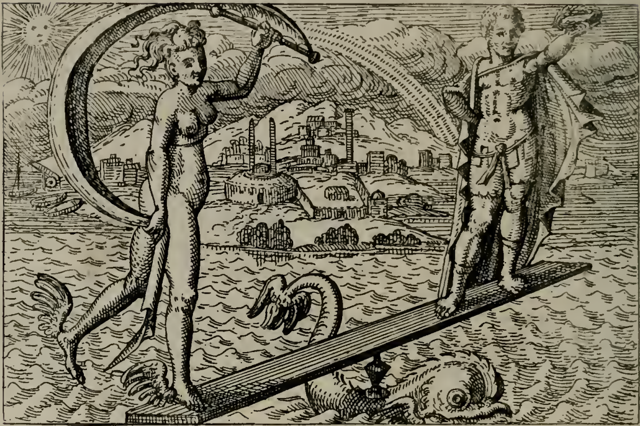
Plin. Natur. hiſtor.

Valer. Max.

A. Gell. Attic. Noct. lib. 2. c. 11.

Plin. Natur. hiſt. lib. 7. c. 28

CAVE SIS, NAM IN PRÆCIPITIO vitaque honorque eſt.

Fortuna nicertos facilè trans mutat honores, Quo mage blandih, quoſs mage Cbet amicam,
Nunc tibi, nunc alijs eſſe benigna ſolet: Propter blanditias eſt metuenda magis.
Hat ſich das Gluck zu dir gewandt, Trav nicht zu viel, die gfahr iſt groß
Vnd dich gebracht in hohn ſtand, Bald Kan ſie dir geben ein ſtoß.
L'hõneur que tu recois de Frotune incõſtante Au contraire ſi, elle te veut magnifier,
N'eſt pas bien aſſeure: Par quoy point ne t'en vante: Plus elle te careſſe, moins tu t'y dois fier

Repentinus interitus eorũ quos Fortuna ſubleuat.

Fortuna darff nur ein Fuß vffheben.

Eccleſ.9.v.12
1.Theſſ.5.v.3.

QVIſquis vere ſapit, venuſtatem & penetrabilem ſignificationem huius ingenioſi Emblematis mecum attente conſiderabit. Vides quid hominẽ hunc flòre & brauio ſeu corolla ſua gaudentem, ſuſtineat; Equidem viget pulcrè! corollã pulcrè oſtentat ſuam: geſtit, auetque bene, ſed momentum, quo pedẽ leuat Fortuna ſuũ, excidit flore ſuo; & momento in imum demergitur. Nimirũ: *Neſcit homo tempus ſuum, ſed ſicut neſciunt piſces: qui capiuntur reti malo, & aues quæ capiuntur laqueo, ſic irretiuntur filij hominum tempore malo, cùm irruit in eos repente.* Quando dicent: *Pax & Securitas; tunc repentinus.*

pentinus eis ſuperueniet interitus, ſicut ἐν δύναι mulierem parturientem, & non euadent. Sed quis melius hoc ex ſui Genij hominibus noſtro *Seneca*:

——— Quicquid in altum Senec. Agamemn. Act. 2. Scen. 3.
Fortuna tulit, ruitura leuat:
Modicis rebus longius æuum eſt,
Felix mediæ quiſquis turbæ
Pace quietus aura ſtringit
Littora tuta, timidusq; mari
Credere cymbam, remo terras
Propiore legit.

Ouidius exemplis iſtud declarat quàm optume: eloquatur.

Diuitiis audita eſt cui non opulentia Crœſi? Ouid. de Ponto lib. 4. Eleg. 3.
Nempe tamen vitam captus ab hoſte tulit.
Ille Syracuſia modò formidatus in vrbe,
Vix humili duram reppulit arce famem.
Quid fuerat magno maius? tamen ipſe rogauit,
Summiſſa fugiens voce clientis opem.
Cuiq; viro totus terrarum paruit orbis
Indigus affectus omnibus ipſe magis.
Ille Iugurthino clarus, Cymbroq; triumpho
Quo victrix toties Conſule Roma fuit,
In cœno Marius iacuit, cannâq; paluſtri,
Pertulit & tanto multa pudenda viro.

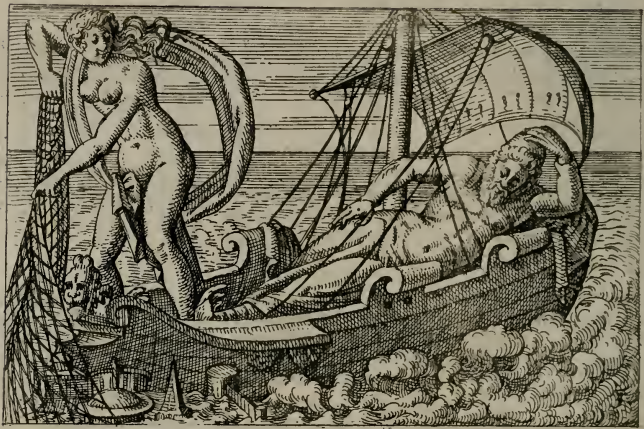
Quare leuatum te ſentis, recordare in tempore, quam breui retrahere ſuum Fortuna pedem poſſit, vt eo grauius ruas. Et

Æquum memento rebus in arduis Horat. Odar. lib. 2. Oda 3.
Seruare mentem, non ſecus in bonis,
Ab inſolenti temperatam
Lætitia, &c.

Memento *Ruffinum* iamiam Cæſaream Chlamydem induturum, decapitatum, & mendicatũ miſſum. Memora *Bibulum Bonum*: Reminiſcere *Beliſarij*: Nec obliuiſcere fugientis *Alcibiadis*: & ſexcentorũ ſimilium, de quorum ad partẽ ante & poſt exẽplis. Optimũ igitur eſt μὴ ὑψιλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ τῆς τύχης, ἀλλὰ ἐν τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι, τῷ παρέχοντι πᾶσι πλουσίως πάντα εἰς ἀπόλαυσιν. Τῷ ὑψιλοῦντι καὶ τῷ ταπεινοῦντι: *Depoſuit enim potentes de ſede, & exaltauit humiles: Egentes implere bonis cõſueuit, & diuites dimiſit inanes.* Et, Rom. 12. v. 3. 1. Tim. 6. v. 17. Pſal. 75. v. 8. Luc. 2. v. 52.

Quem dies vidit veniens ſuperbum, Senec. in Thyeſt. Act. 3. Scen. II.
Hunc dies vidit fugiens iacentem.
Nemo confidat nimium ſecundis,
Nemo deſperet meliora lapſus.
Miſcet hæc illis prohibetq; Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum.
Nemo tam Diuos habuit fauentes
Craſtinum vt poſſit ſibi polliceri:
Res Deus noſtras celeri citatas
Turbine verſat, &c.

FORTVNAS COMMITTE DEO, TV DVLcia carpe ſomnia.

Dux hic Athenarum dum dulcem in naue quietem (Posterá ſecurus quid vehat hora) capit; Cepit Dea inuictiſſas ceu reti tradidit Vrbes. Huius an Exemplo tu quoq; talis eris?

Der leigt vnd Rüht in ſeinen Nachen,
Bekümer ſich nicht vmb ſein Sachen,
Das Glück bringt jhm die Stett ins garn:
Wirdt es dir drumb auch widerfahrn?

Au Capitaine grec, ſur le bord du navire
A ſon aiſe dormant, ceste Fortune attire
Dans ſa rets forteresses: Cela vous plaist gourmās
Mais Fortune ne veillés pas pour les dormans

Themiſtoclis Fortuna maxima: Æmilius author eſt.

Thucydides.

Vt Timotheus quidam venator, cuius retia ſemper circuiuit Fortuna.

THemiſtocles, Dux Græcus Athenienſis tantæ in bello felicitatis fuiſſe traditur, vt etiam dormienti in naui, Fortuna captas reti vrbes in manus tradidiſſe fingatur. De quo Thucydides: *Erat*, inquit, *Themiſtocles præcipue dignus admiratione præ aliis, quia acie mentis ſuæ non præmonitus, nec diu conſiderans in rebus ſubitis optima conſilia habebat, & de futuris quid euenturum eſſet, rectiſſime conijciebat. Et quæ in præſentia manibus habebat, explicare poterat, & quæ nō nouerat, non deſtitit inquirere. In obſcuris autem rebus quid melius aut deterius eſſet, omnium maxime perſpiciebat, & vt in ſumma dicam: Naturæ viribus & celerrima delibera-*

deliberatione optime eligebat, quod maxime profuturum erat. Quæ poterat homi- *Paucißimis datum.*
ni laus maior tribui? Significari autem hac Emblematica pictura crede, *Significatum.*
Ingenium, prudentia conſilia, atque adeo ſucceſſum & victoriam à ſo-
lo Deo dari, nam aliâs verè *Seneca:* *In Thebaid. Act. 4. Scen. 3.*

> *Licet omne tecum Græciæ robur trahas,*
> *Licet arma longe miles ac late explicet,*
> *Fortuna belli ſemper ancipiti loco eſt.*

Ionathan id faſſus, cum caſtra Philiſtæorum adoriretur, dicens ad armige- *1. Sam. c. 14. v. 7.*
rum: *Æquè ſeruare Iehouam poſſe per paucos ac per multos.* Idem faſſus, imo eo- *Ioſ. 23. v. 10.*
dem ipſo ſeſe conſolatus *Aſſa*, iiſdemque ferè verbis hoſtes oppugnat & *2. Paral. c. 14. v. 11.*
expugnat ſuos. Ad eundem modum etiam pius Rex *Ioſaphat*, *Iehoua*, in- *& ibid. c. 20.*
quit, *Deus maiorum noſtrorum, nonne tu es Deus in cœlis, & tu dominaris in omnia* *v. 6. &c.*
regna gentium, ita vt in manu tua ſit vis & potentia, & nemo tibi poßit obſiſtere, &c.
In Deo noſtro facimus virtutes; vt hiſtoriæ *Moyſis contra Amalekitas; Ioſuæ: Samue-* *Pſal. 18. v. 30*
lis: & omnium piorum omnibus temporibus liquido oſtendunt. † *Legio-* *40.*
ni Κεραυνοβόλῳ pariebat victoriam. *Conſtantino oſtendebat in clara luce certi-* *Exod. 17. v. 16 Ioſ. 10.*
tudinem victoriæ, in ſigno S. Crucis, in quo ſcriptũ exſtabat: ἘΝ ΤΟΥΤΩ *1. Sam. 7. 12. 14. &c.*
ΝΙΚΑ. De Imp. Theodoſio prædicabat ſui ſeculi Poëta feliciſſimus: *† Phil. in Chronic.*

> *O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris* *Paul. Diacon. lib. 12. in Theodoſio Imp.*
> *Æolus armatas acies, cui militat æther,*
> *Et coniurati veniunt ad prælia venti.*

Hiſce vel in ſomno oblata partaque victoria, ſicut ſcribitur in Pſalmo: *Claudian. ad Theodoſ. Imp.*
Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, &c. Quemadmodum enim in ſomno ele- *Pſal. 127. v. 2.*
ctis ſuis Deus multa bona facit, ita etiam de victoriis & tropæis ipſorum
decernit, imo decreuit, maximè vbi in vero timore Domini, inque vera
inuocatione iſtud ab ipſo fide exſpectârint, vt inprimis *de Theodoſio Imper.* *Paul. Diacon. in vit. Theodoſii notanter.*
hiſtoriæ tradunt. Interim tamen Prudentia Ducis Imperatoriſve militaris,
& Fortitudo militum minimè excluditur, nam ſeruat quidem Deus &
dat victoriam, ſed per media.

> ——— *Ductorq́; placebit* *Ex Claudian. Poët. Gentil.*
> *Qui non præcipiti rapiet ſimul omnia caſu:*
> [Non enim omnes ſunt ſimiles Themiſtoclis.]
> *Sed qui maturo vel læta vel aſpera rerum*
> *Conſilio momenta regens, nec triſtibus impar,*
> *Nec pro ſucceſſu tumidus, ſpaciumq́; morandi*
> *Vincendiq́; modum mutatis noſcet habenis.*

Decetq́; fortes & ſtrenuos contra Fortunam inſiſtere ſpei, ait *Tacitus*. Sed etiam de *Tacitus.*
his in Viridario noſtro Hieroglyph. nonnulla diximus.

VIDE NE SALTANS CRVS FRANGAS.

Eſt gentile quidem Fortuna nomen: at illi
Cui Frotuna ſauet, Sponſa petita manet.
Der hat gůt dantzen dem das Glück
Vorſpielt vnd beweiſt jhm kein tůck:
Pour te faire danſer, c'eſt Fortune que jouë,
Te voila donc heureux! Mais elle eſt ſur la rouë!

Nil Fortuna juvat, nil ethnica fata nocebunt
Sed fiunt nutu cuncta regente DEI
Gluckes namen iſt nur ein gedicht,
Was Gott will haben, das geſchicht.
O Chreſtienne tÿ fie, la Fortune n'eſt rien,
En Dieu ton eſperance mets, & tu ſeras bien.

In Summo rerum ſucceſſu maximum periculum.
NB.
Exempla.
Haman. Eſth. lib. per tot. in princ. cap 7. v. 9 10.
Crœſus apud Herod lib 1. Plutarch. in vit. Solon.

HÆc Tabella ad eos ſpectat,quibus plenis Fortuna Zephyris carbaſa impellit,& qui rerum ſucceſſu plane ebrij ſunt,vt toti ad ſonitum fidium Fortunæ exſultent.Sed hi nôrint,quo benigniorem ſe illis Fortuna præbeat,hoc magis ſibi cauendum eſſe; Nam quo magis illa blanditur,hoc magis nocere molitur, & cum fulgidiſſime ſplendet, ocyſſimè frangitur:Incautosq; atque nil tale cogitantes opprimit. Nunquam vidi placidum euentum hominis Fortuna ebrij. *Haman* in ſummo rerum ſucceſſu pendet.* *Crœſus* cum ſe maxime beatum prædicaret,captus,pyram conſcendere & ardere iubetur. *Cimon* in optimis meritis carceri mancipatur.

patur. *Themiſtocles*, de quo nuperrimè, exſul factus ſumpto taurino ſanguine exſpirat. Iuſtus *Ariſtides* vrbe ingrata excedere iubetur. *Miltiades* quinquaginta talentorum damnatus in carcere exſtinguitur. *Polycrates* prodigioſæ felicitatis Rex ſuſpendio finit vitam. Quid; quod multis factum, etiam tibi contingere poſſe, quiſquis es, inconſtantis Fortunæ elate cliens, prudenter credito. Fuit ante pauculos annos in Galliis *Marchio* quidam *D'Ancre*, exemplum nuperum, ſed illuſtriſſimum, is propitia Fortuna, ad ſummum dignitatis gradum peruenerat, ſed qualis eius fuerit exitus, quoniam omnibus adhuc in ore & recenti memoria, dicere ſuperſedeo. Abuſus Fortunæ nutibus *Comes Somerſeti*, dignum factis ſupplicium retulit. Poſtremum exemplum adhuc in manibus habemus, qui ex Piſtoris filio Cardinalis faſtigium conſcendit, & cum regibus reputatus, quis exitus illum maneat, proximus dies docebit: quis hîc non exclamaret cum Poëta:

Idem in Vit. Cimon. Id. in vit. Themiſt. Ariſtidu. & Valer. Max. lib. 5. c. 3. Strabo lib. 14. Marcheſe D'Ancre. Omnes ætates exemplorum abunde ſuppeditant. Comes Somerſeti. Alius.

Viue ſine inuidia, molleſq́; inglorius annos
Exige, &c. Vel iterum:
Fortunam reuerenter habe, quicunq; repente
Diues ab exili progredíere loco.
——— *bene paupertas*
Humili tecto contecta latet:
Quatiunt altas ſæpe procellas
Aut euertit Fortuna domos.
Et iterum: *Res Deus noſtras celeri citatas*
Turbine verſat.
Fortunam qui auidè vorare pergit
Eandem male concoquat neceſſe eſt.
Pectora pauper ſecura gerit
Tenet è patula pocula fago
Sed non trepida tenet ipſa manu.
Carpit faciles vileſq́; cibos
Sed non ſtrictos reſpicit enſes.

Ouid. lib. 3. de Triſtib. Eleg. 4. Auſon. in Epigrammat. Senec Octau. Act. 4. Scen. 2. Id Thyeſt. Act. 3. Scen. 11. Actius Sannazarius. Senec. in Hercul. Oet. Act. 2. Scen. 17.

Et ne noſtra prætereamus: *Ante confractionem attollit ſe animus viri. Elatio oculorum, & amplitudo, &c. peccatum eſt*, & *omnia excellentia Deus mutilat*: Piè ergo *Bernhardus: Bonus fundus Humilitas, in quo omne ædificium ſpirituale conſtructum creſcit in templum Dei. Vis eius maior in maioribus: clarior in clarioribus. Quo enim celſior es cæteris, eo humilitate appare illuſtrior teipſo. Abſque humilitate nulla virtus eſt virtus. Humilitas ſeruat acceptas virtutes, ſeruatas autem conſummat.* Hactenus *Bernhardus*.

Prou 18. v. 12. Ibid. c. 21. v. 4. Ex Herodoto. Lib 2. de conſid. ad Eugen. Tont.

VICTRIX FORTVNÆ, VIRTVS.

Inſtabili virtus Fortunæ ſola reſiſtit,
In duris conſtans perpetuoq́ manet:
Das Glück hat vnd übt gros gewalt;
Doch wo die Tugent manigfalt
Miſerable Fortune, quand te leueras tu!
Iamais ie ne pourroye, ceder faut à Vertu!

Hinc Fortuna jacet, ſparſis gemebunda capellis,
Vix datur extremo poſſe cubare loco.
Beÿ einem menſchen wanung macht,
So ligts Glückrad vnd iſt veracht.
La Prudence, l'Amour, Iuſtice, et Eſperance
M'oppriment auec Foy, Courage, et Temperance.

VIRTVS Fortuna Victrix. AD victoriam aduerſus Fortunam obtinendam *Virtute* opus eſt. Nam *Virtuti*, aiunt, *Fortuna cedit*. Prima ac princeps virtus Fortunæ victrix
1. Ioh. 5. v. 4. Fides eſt, *quæ eſt noſtra victoria*, non tantum Satanæ, mundi, carnis, ſed etiam cuiuſcunque Fortunæ, vt S. Apoſtolus & dilectus Chriſti Ieſu D. N. di-
Matth. 21. v. 21. 22. 23. ſcipulus, qui ex latere eius ſuxit, ait 1. Ioh. 5. *In fide Domini noſtri Ieſu Chriſti*
Ioh. 14. v. 12. *facimus virtutes. Omnia poſſumus, qui nos confortat* IESV CHRISTO, in quem cre-
Philip. 4. v. 13 dimus. *Nam preſſuræ apud incredulos pœnæ ſunt, apud fideles* GLORIA, *atque* VI-
Hieronym. in c. 3. Epiſt. ad Epheſ. CTORIA, *quia viciſſe, eſt aduerſariis in anguſtiis non ceßiſſe*, ait D. *Hieronym. Fides*
Galat. 5. v. 6. *per charitatem efficax eſt*, quare pars victoriæ etiam CHARITAS eſt. Quod

ipſum

ipſum optime perſpexit D. *Auguſtin.* quare alicubi ſic ſcribit: *Hæc in aduerſitatibus tolerat, in proſperitatibus temperat, in duris paßionibus* FORTIS, *in bonis operibus hilaris, in tentatione tutißima, in hoſpitalitate latißima, inter veros fratres lætißima, inter falſos fratres patientißima. In Abelis Sacrificio grata, in Nohe per diluuium ſecura, in Abrahæ peregrinationibus manſuetißima. In tribus pueris iugulandis ignes fortiter exſpectat; in Maccabæis ſæuos ignes fortiter tolerat. Caſta in Suſanna erga virum; In Anna poſt virum; in Maria præter virum. Libera in Paulo ad arguendum: Humilis in Petro ad obediendum: Humana in Chriſtianis ad confitendum; Diuina in Chriſto ad ignoſcendum.* Hactenus *Auguſtin.* Sed quàm piè! quam ſcitè! quàm neruoſe! Sequitur *SPES*, quæ cum Iobo ait: *Etiamſi occiderit me Dominus, tamen ſperabo in eum.* Quàm glorioſa hæc Fortunæ victoria eſt! Non quidem videmus, quod ſperamus, *Non enim ſpes eſt viſibilium. Sed cum credimus, ſpes eſt in iſto ſeculo, cum videbimus res erit in illo ſeculo. Spes autem noſtra tam certa eſt, quam ſi res iam perfecta ſit*, inquit Auguſtinus. *Fortitudo* cum Pſalmographo ait: *Quis eſſet mihi in cœlis præter te? Et præter te nullo nitor in terra. Deficiente carne mea & animo meo, RVPES animi mei & portio mea Deus eſt in ſeculum*, reminiſcens illius *Auguſtini. Non præſumere debes de viribus tuis, ſed me inuoca in die tribulationis, eruam te & glorificabis me. Ad hoc enim permiſi diem tribulationis. Quum tribularis, inuocas me: Quum inuocas me, eximam te: quum eximam te, glorificabis me, vt iam non diſcedas à me.* En victoriam! *Iuſtitia* ad victoriam multum confert, ſeruat enim bonam conſcientiam. *Bona* autem *Conſcientia eſt MVRVS AHENEVS, nullo cenſore rubeſcit.* Accedit *Prudentia*; ſanè qui *prudens* eſt, vt *ſerpens*, & *ſimplex* vt *columba*, is facilè victor mundum tranſire poterit. Nam *Prudentia ſpiritus & pax*, ait Auguſtin. (quin ergo & victoria cuiuſcunque fortunæ?) *cum præſentia ordinet, præteritorum recordetur, futura prouideat.* TEMPERANTIA claudit, cohibet, cohercetque appetitum à rebus omnibus quæ turpiter appetuntur, adeoque quemuis Fortunæ impetum ſuſtinet, quem temperat, atque vincit.

Auguſtin. Serm. 39. de Tempor.

Præconium charitatis ex Auguſtino.

Iob. 13. v. 15.

Rom. 8. v. 24. 25.

Auguſtin. Præfat. in Pſal. 123.

Pſal. 73. v. 25

ibid v. 26.

Auguſtin. in Pſal. 49.

Vide Hieron. Epiſt. ad Paulinum Inſtitution. Monachi.

Auguſt. lib. Quæſt. q. 65. Idem ad Eremit. Serm. de prudent. Idem de liber. arbitr. lib. 1. cap. 13.

TVRPITER UT PEREAT SARDANApalus amat.

Sit Cereri, Bacchoq; modus Veneriq; petulcæ,
Luxus iners omnis fons et origo mali eſt.
Hoc docet exemplo Rex Sardanapalus abundè,
Qui ſe cum regno perdidit atq; Suos.

Eſſen, Trincken vnd Venus ſpiel
Schadt, wo mans braucht ohn maas vnd Ziel.
Sardanapalus kan dis lehrn,
Der ihm ſolchs nicht wolt laſſen wehrn.

Si l'Attrempance ſuis au manger, et au boire,
Et au ieu de Venus, tu en auras grand gloire:
Mais ſi tu ne t'addonnes à meſure tenir,
Sardanapale monſtre la ou tu dois venir.

Sardanapalus. REpræſentatur nobis *Hiſtoria Sardanapali*, vltimi Aſſyriorum Regis, & perſtringuntur muliebres affectus, in iis, qui ad clauum Reipub. admoti ſunt. Hiſtoriam ipſam, quoniam eam hîc recenſeri cõuenit; ego nec melius nec breuius recitare poſſum, atqui ſicut eam recenſet ex Trogo *Iuſtinus lib. 1.* *Iuſtinus*; *Poſtremus*, inquit, *apud eos* (Aſſyrios) *regnauit Sardanapalus, vir muliere corruptior. Ad hunc videndum, (quod nemini ante ipſum permiſſum fuerat) Præfectus ipſius, Medis Præpoſitus, nomine Arbactus, cum admitti magna ambitione ægre obtinuiſſet; inuenit eum inter ſcortorum greges, purpuram colo nentem, & muliebri*

habitu,

habitu,cum mollitia corporis, & laſciuia oculorum, omnes fœminas anteiret,penſa inter virgines partientem. Quibus viſis indignatus tali fœminæ tantum virorum ſubiectum,tractantiq; lanam,ferrum & arma portantes,parere, progreſſus ad ſocios, quid viderit refert. Negat ſe ei parere poſſe, qui ſe fœminam malit eſſe quam virum. Fit igitur coniuratio,bellum Sardanapalo infertur,quo ille audito,non vt vir regnum defenſurus,ſed vt metu mortis mulieres ſolent,primo latebras circumſpicit,mox deinde cum paucis & incompoſitis,in bellum progreditur. Victus in regiam ſe recipit,& exſtructa incenſaq; pyra & ſe & diuitias ſuas in incendium mittit: hoc ſolo imitatus virum. Hæc recenſere,explicare q.eſt. Quid enim hoc hominis propudio ac ſterquilinio turpius atq; maleolentius? Imitatus eſt hunc in Imp. Roman.& ſi non ſuperauit, certè omnino æquauit mulieroſitate *Heliogabalus*, cuius hiſtoria maioris eſt turpitudinis, quam vt referri honeſtè poſſit. Magna in Imp. pœna eſt diuinitus inflicta, quando talia proſtibula imperant. Extremæ ignominiæ erat apud *Perſas, aliquem *Muliere ignauiorem* merito reprehendi,quanto id magis in imperio; Quare Deus Opt.Max.apud Prophetam extremæ multæ loco minatur: *Daturus autem ſum*(inquit)*pueros principes eorum,& facinoroſi dominabuntur in eos. Ita opprimet in populo alter alterum,quiſq; proximum ſuum; ſuperbiet puer in ſenem,& vilis in honoratum.* Et iterum: *Væ terra cuius Rex puer.* Turpiſſimum ſane mulieres euadere in viros,vt Exl. *Iaëlis,Iudith, Semiramis,Tomyris, Amazonum*,&c. aliarum oſtendunt;viros autem degenerare in mulieres.

Pulcrum eminere eſt inter illuſtres viros,
Conſulere patriæ,parcere afflictis,fera
Cæde abſtinere,tempus atq; iræ dare;
Orbi quietem,ſeculo pacem ſuo.
Hæc ſumma virtus; petitur hac cœlum via.

Hæc autem munia Magiſtratus *virum* non mulierem *probant*; vt in prouerbio dicitur. Et *Horatius* haud incongruè:

Tu recte viuis,ſi curas eſſe quod audis.

Hinc eſt illud *Virgilij*,quod huc optimè quadrare arbitramur:

Excudent alij ſpirantia mollius arma;
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus;
Orabunt cauſas melius; cœliq; meatus
Deſcribent radio,& ſurgentia ſydera dicent.
Tu regere imperio populos Romane memento,
Hæ ſibi erunt artes,paciq; imponere morem,
Parcere ſubiectis ac debellare ſuperbos.

Deſcripſit huius vitam Æl.Lampridius Eâ libertate,quá ipſe egit.Oration. adiecit eiuſdem ſtyli Leonard. Aretinus.
** Obſeru. Alex. Alexand.*
Eſai.3.v.1.2.3 & inpr.4.
ibid.v.5.
ibid.v.12.
Eccleſ.10.v.16.
Iudic.5.
Iudith.12.13.
Herodot.al.
Senec. Octau. Act.2 Scen.3
Eraſm.in Chiliad.
Epiſt.lib.1.
Virgil.lib.6. Æneid.

ADVLTERANS VXOREM DEMENS EST,
perditurus ſeipſum.

Vnica commendat validas Prudentia vires,
Qua quicunq; caret, nõ erit ille potens.
Wo groſſe Stärck iſt ohn verſtand,
Erfolgt offtmals groß läydt vnd ſchand,
De Dieu vient la Prudence, c'eſt un poinct reſolu,
Ou elle ne ſe trouve, tout y eſt diſſolu.

Hoſtis, Sexta, tuas vires, non ſentiat uxor
Quæ ſatagit proprio caſta placere viro.
Tarquinjus ſchändt Lucretiam,
Endlich auch ſeinen lohn bekam,
Tarquinius eſtoit un courageux gendarme,
Mais Lucrece forſant, il fit un grand alarme.

LVCRETIA. A Lia nobis hîc proponitur Hiſtoria, *Lucretiæ* nimirũ à Sexto Tarquinio ſuperbo per vim compreſſæ ac vitiatæ, cuius ſummã verbis Valerij Maximi recenſebimus. *Dux*, inquit, *Romanæ pudicitiæ Lucretia, cuius virilis animus maligno errore Fortunæ muliebre corpus ſortitus eſt. A Sexto Tarquinio ſuperbo, Regis ſuperbi filio per vim ſtuprum pati coacta, cum grauiſſimis verbis iniuriam ſuam in conſilio neceſſariorum deploraſſet, ferro ſe, quod veſte tectum attulerat, interemit. Cauſamq; tam animoſo interitu* [a] *imperium conſulare pro regio permutãdi, populo Romano præbuit.* Verba eius ad venientem virum talia fuiſſe perhibentur.

Lib. 6. cap. 1.

[a] *Vides, Turpiſſimum Libidinis vitiũ imperia mutare ac transferre.*

hibentur. Cum Collatinus (Lucretiæ maritus) cum paucis familiaribus ad Lucretiam veniſſet, quærenti viro ex more; *Satin' omnia ſalua? Minime,* inquit,[b] *Lucretia, quid enim ſalui mulieri, amiſſa Pudicitia? Veſtigia alieni viri, Collatine, in lecto tuo ſunt. Sed corpus tantum violatum eſt, animus inſons eſt: mors teſtis* erit. His dictis cultrum quem abditum habebat, in corpore infixit, & moribunda collapſa eſt. Non ignoramus diuerſa eſſe de hoc facto Lucretiæ iudicia, pro fortitudine aliis, vt ſuprà *[c] *Valerius Maximus*, pro *Prudentia* aliis, aliis aliter interpretantibus. *Auguſtinus* certe non probat, ſed diſputat potius pudicitiam integram, etiam præter aſſenſum voluntatis conſtuprato corpore. Et verè quidem; Nam, vt nihil prodeſt pudicitia corporis animo conſtuprato, ſic non officit corporis violatio animo integro ac conſtanter pudico. *Hieronym. Comment. in Ierem. c. 7.* Sed perſona Ethnica eſt, ideoque de illa iudicandum ſecundum fidem. Alia ratio eſt *Braſilla*, de qua Hiſtoria Eccleſiaſtica, quod vitam quàm pudicitiam, etiã mediante egregio commento, amittere maluerit. Et de *Virginibus* illis *Antiochenis* aliud iudicium eſto, de quibus *Euſebius Cæſarienſ.* alia Exempla nõ addam. Saltem hoc monet, quantus Theſaurus ſit *Pudicitia*, etiam ab homine Gentili ſummopere commendata, *quod ſit virorum pariter ac fœminarũ præcipuum firmamentum.* Adeo autem Pudicitia ſeruanda eſt, vt etiam fomenta impudicitiæ omnium vitanda ſint: Certe P. Mænius in libertum, filiæ oſculum dantem grauiſſime animaduertit, filiæ præcipiens, *vt non ſolum Pudicitiam ac Virginitatem illibatam, ſed etiam oſcula ſyncera ad virum perferret.* Hic ſilentio non eſt prætereundum, pium iuxta atq; cordatum reſponſum, *Engeldrada, Billicij Rauennatis* viri Nobiliſſimi filiæ. Hæc cùm in templo, Patrem ab *Ottone Imp.* interrogatum, *Quanam eſſet puella illa, quæ ſibi valde placeret*; reſpondentem audiſſet: *Filiam eſſe ſuam, eamq; talem, quæ Maieſtatem ipſius pro lubitu & ex patris iuſſu exoſculatura eſſet*; Illa rubore ſuffuſa ſurgens inquit: *Ne cui permittas id pater, quod in poteſtate tua nõ eſt. Antequã. n. quiſquam, eo tamen excepto, qui me ſibi matrimonio iuncturus eſt, me tetigerit, ei ego hoc cultro pectus perfodiam.* Placuit hoc Imperatori, virginemq; deſpondit, dote illi de ſuo numeratâ ampliſſimâ. Id vero maritatas conſiderare ac facere vel maximè decet, propter arctiſſimam copulationem & ſtipulationem ſanctiſſimam, qua maritis deuinctæ ſunt. Quod vt eo fidelius exſequantur, opus eſt, vt 1. *ardenter orent.* 2. *Maritos flagranti amore complectantur*, ac denique *ſtrenuè* 3. *laborent*, 4. *exſequentes officia* domeſticæ vocationis, *linum ac lanam tractantes*, nentes, &c. quemadmodum de generoſa muliere Salomon prædicat, & exempl. *Lucretia, Penelopes*, aliarumque oſtendunt.

Eraſm. Apophthegm. lib. 6. p. 514.

[b] *Bona verba, Lucretia!* Corpus ſanctarum mulierum non vis maculat, ſed volũtas. Hieron. lib. Quæſt. in Geneſ.

Alius eſt furor virginum Mileſiarum. A. Gell. lib. 15. c. 10.

[c] *vt Ethnicus ſolet.*

Aliter Ambroſ. lib. 3 de virginib.

idem fecit Sophronia Martyr.

Recitat. Ludou. Viu. lib. 1. p. 2?0.

Lib. 8. Hiſtor. Eccleſiaſt.

Vid. loc. in Val. Max.

Ref. Val. loc. alleg.

Ex Baptiſta Fulgoſ. recenſ. Ioſeph. Paſſ. Rauennas lib. de ſtat. Martial. p. 52

Tacit. lib. 4. Agrippinam *impenetrabilis pudicitiæ adſerit.*

Media conſeruanda pudicitiæ.

Id mandat Hieron. Demetriadi in Epiſt. Tom. oper. 1.

NIHIL

NIHIL VIOLENTVM DIVTVRNVM.

Imperium et faſces & Regem Aſtræa tuetur;
Verùm mole ſuâ vis truculenta ruit.

Aſpice cantatum multis ſine laude Neronẽ,
Cui vitam et faſtum finiјt una dies.

Kein Herr kein herſchafft mag beſtehn
Wo Gerechtigkeit thut vndergehn.

Man weiß wol, wies Neroni gieng;
Der mancherleӱ handel anfieng.

Sans Juſtice fleurir ne peut aucun empire
Non pas meſmes durer: de maints tyrans le pire

En a monſtré l'exemple, c'eſt ce Neron cruel
Et ſur qui en fin tombe blaſme perpetuel.

NERO. *Sueton. & alii in Neron. Imp.*

NERO *Imp.* reuera monſtrum ac prodigium verius hominis quam homo dicendus eſt. Matrẽ enim *Meſſalinam* ipſam, duas coniuges, *Octauiam* & *Poppæam*, *Senecã* Præceptorẽ, duos optimos Apoſtolos *Petrũ* ac *Paulum*, *Lucanũ* Poëtã & multos omnino præſtantiſſ. viros interfecit: Vrbem *Romam*, cùm in aliquib. plateis anguſtiorẽ atq; obſcuriorẽ videret, quàm vellet, ſimulq; exemplũ deletę Troiæ conſpicari concupiſceret, diſtinctis in locis incendi iuſſit, q̃ ſex dies ſeptemq́; noctes ipſo ſpectante ac ridẽte flagrauit, & noxa in Chriſtianos translata horribilẽ in Chriſtianos perſecutionẽ mouit, ſæuitiam exercuit, lanienam inſtaurauit: puerũ ſporum

ſolemni

ſolenni nuptiarum ritu, Sodomita, vxorẽ duxit, poſtmodum Doryphoro liberto ſuo denupſit: tanquã iniuſtitię exemplum hîc proponitur, cauſa eſt, non quod tantam annos quinq; primos cõtinuos ꝓbitatis ac præclaræ indolis ſpeciem p̃ ſe tulit, vt etiam *Traianus*, qui *Optimus* dictus eſt, p̃dicare ſolitus ſit, *Optimos quoſque Principes à primo Neronis quinquennio longe abeſſe.* Sed quod à ſemetipſo deniq; tam turpiter degenerauit, & tam abominanda ſcelera ſine fronte deſignauit. Deplorandum, multos bene ab initio currere, ſed in medio curſu probitatis atq; iuſtitiæ turpiter deficere. Magnæ probitatis *Saul* Rex Iſraëlitarum, magnæq́; moderationis celebratur, ſed in medio curſu defecit, & in Ἀλλοτριοεπίσκοπον Tyrannumq́; degenerauit. Nec *Dauid*, *Salomonve* cõſtanter manſerunt, tametſi ſub Neronis cenſum non ſint referendi. Etiam *Ioas*, quod monitore Ioiada ſummo Pontifice vſus eſt, iuſtum ac moderatum Principem egit. Nôrint autem Tyranni, queádmodum *moderata diu durant*, ita *crudelitatem ac Tyrannidem ſemper tragicos habuiſſe exitus.* Quin etiam in hoc ſeculo animaduertit Deus in Tyrannos mala cõſcientia & perpetuo metu, vt ſit timor vndiq; ac tremor, dolor perpetuus, ſuſpicio & anxietas, angulos omnes metuãt, vmbras ipſas formident, &c. quorum ἀπόφθεγμα eſt * Neronicum: *Oderint dum metuant.* Ex l. inſtar omnium eſt *Dionyſii Syracuſani Tyranni* conſcientia, qui amotis amicis, ferociſſimis ſe commiſit, tonſorumq́; metu filias docuit tondere. Adultarum manibus ferrum non eſt auſus credere, ſed candentium iuglandium putaminibus capillũ ſibi & barbam aduri iuſſit. Vxorum niſi excuſſarum complexum nõ petiit. Cubicularem lectum q. caſtra, foſſa lata cinxit, in quem ſe ligneo ponte recipiebat, &c. ô carnificinam! ſic ſemper inter ſtrictos enſes ambulant, quemadmodũ *Damocli ipſe Dionyſius* oſtendit. Non vacat dicere de exitu, qui ſemper tragicus eſt; Nam Neronis talis fuit: Cognito aduentu Sergij Hiſpanorum Præfecti, ex vrbe fugit. Qua in fuga ingens terræ motus factus eſt. Et terra dehiſcere ipſi eſt viſa, & occurrerunt ſpectra eorum ab ipſo interfectorum. Cumque audiret propè eſſe equites à Senatu miſſos ad ipſum interficiendum, gladio ipſe ſe transfixit. Non enim fallit illud:

Saul. *1. Sam. 10. 11. &c.* *Dauid.* *2. Sam. 11. & 12.* *Salomon.* *1. Reg. 10. 11.* *Ioas.* *2. Reg. 12. v. 2.* *Ambroſ. Homil. 1. de Diuit. & Lazar.* ** ſeu cum Caligula: ſicut teſtatur Suetonius in vita C. Caligulæ.* *Diod. Siculus lib. 20.* *Cicer. Tuſcul. q. lib. 5.* *Id. Offic. lib. 2.* *Val. Max. lib. 9. c. 13.* *Plutarch. in vit. Dionyſ.* *Philipp. in Chron. recenſ.*

> *Ad Generum Cereris ſine cæde ac ſanguine nulli*
> *Deſcendunt reges aut ſiccâ morte Tyranni.*

Iuuenal. Satyr. x. pag. 41.

Horrendi fuerunt exitus aliorum etiam: * *Herodis, Syllæ, Marij, Saulis, Herodis alterius Iulian.* & ſimilium: *Quomodo enim quis peccat, ita itidem punitur*, iuxta Sapientem. Et *nil rectè facit Tyrannus, quam cum moritur. In tyranno etiam ceſſat relatio Magiſtratus. Is enim principis nomen ac dignitatem amittit, qui à ratione diſcedens, diuina ac humana iura conuellit. Vere hoc Bodin. l. 3. de Repub. c. 4.* quicquid etiã impius *Machiauellus* contranitatur *lib. de princip. Peryllus* ſuum ipſius opus imbuit, *Phalaridis* iuſſu. Quare lenitati ac iuſtitiæ ſtudendum. *Iuſtitia thronus regis conſtabilitur*, non violentia.

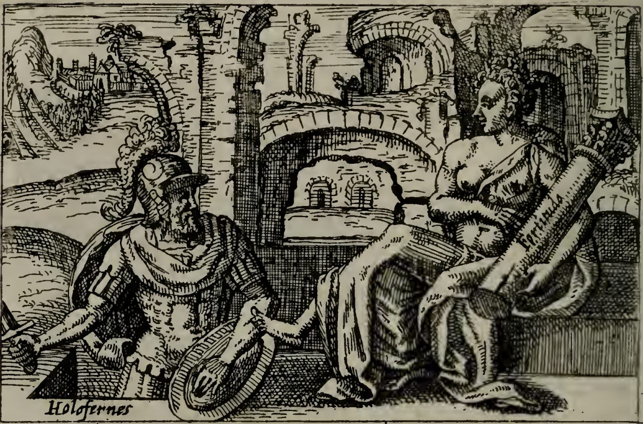
Ioſeph. l. 17. Antiq. c. 12. it. 8. *Sap. 11. v. 17.* *Plin. Natur. hiſt. lib. 34. c. 8* *Prou. 20. v. 28*

Senec. *Magnum* enim *Timoris remedium clementia.*
Nero. *Ferrum tuetur principem.* Seneca. *Melius Fides.*
Nero. *Decet timeri Cæſarem.* Senec. *Ac plus diligi.*

Senec. in Octau. Actu 2. Scen. 7.

Quiſquis es q̃ hęc legis, require Senec. in Octau. Act. 2. Scen. 7.

FORTES FORTVNA IVVAT.

Deſpicit hoſtiles infracto pectore turmas,
De firmo virtus robore nomen habens.
Hertzhafftig oder Manlichheit,
Fur feindes gwalt ſich nicht vaſt ſchewt;
Dieu ſeul est noſtre force & tout noſtre ſupport,
Ceux qui en lui ſe fientae creignent point la mort.

Sicut ſcripta docent, Holofernis femina Iudith
Magnanimi proprio ſuſtulit enſe caput.
Holofernis das Judiſch weib
Den Kopff abhieb von ſeinen leib.
Iudit met en danger ſon honneur & ſa vie,
Puis d'un coeur maſculin conſole Bethulie.

Fortitudo. COrporalis *Fortitudinis* Exempla cum in Sacris tum in prophanis obuia multa ſunt. Aliqua delibabimus. Portentoſæ Fortitudinis fuit, *SAMSON. Iudic.16.v.3.* qui ſurgens in medio noctis Gazæ arripuit fores portæ, vna cum duabus *Bünting. in Itinerario.* poſtibus earum, & imponens humeris deportauit in verticem mõtis, qui eſt in conſpectu Hebronis per integra quinq; milliaria Germanica. *1.Sam.17.v.4.5.6.* Non iam dicam de inuſitatæ magnitudinis & roboris *Goliatho*. *2.Sam.23.** Non de *Heroibus Dauidis*. *Plin.l.7.c.20.* *Milo Crotoniates* pugno occiſum, & humeris portatũ taurum, vno eodemque ipſo die vorauit. *Liu.Decad.2.* *Herculis* fortitudo magis decantata eſt, quam quę pluribus memorari debeat. *Memor.Liu.* *Horatius Cocles* integrum exercitum

ſuſtinere

ſuſtinere potuit. *Romuli* aduerſus Acronem Ceninenſium Regem forti- *Plutarch.*
tudo nota eſt. Non dicam de T. *Manlio Torquato*. Non de *Valerio Coruino*. *Propert. lib. 6.*
Non de *Æmiliano Scipione*. Non *M. Caſio Scaua*; Non de C. *Attilio*. Non de
Scauola. Non *Curtio*. Non *Regulo*. Non C. *Sempronio Atratino*. Non *Fabio Ma-* *Vide Valer.*
ximo Rulliano. Chelia. Portia. Zenobia. Thaleſtri. *Ioan.* Aurelianenſi. *Leonidas* *Maxim. §. de Fortitudin.*
Spartanus & *Epaminondas. Cimon. Alcibiades. Themiſtocles. Miltiades* Athenienſ. *Lib. 3. c. 2. p.*
Hannibal & *Haſdrubal.* ſepeliantur obliuione. Celebrat Plin. *Tritanum* gla- *166. edit. Pygbian.*
diatorem. *A. Iulium Valentem. Herculem Ruſticellum. Fuſium Saluium. Athana-* *Lib. 7. Natur.*
tum. & alios alibi: *T. Cacilium Teucrum. L. Sicium Dentatum. M. Capitolinum.* *Hiſtor. c 20.* *A. Gell. lib.*
Sed deſino Exl. His ſi lubet adijce *Holophernem*, tot tantarumq; regionum *7. c. 6. & l. 19.*
ac gentium victorem: ſed indignus eſt, qui ad hunc ordinem referatur, *c. 2.*
ab imbelli muliercula interfectus. Comprobatum autem fecit nobis ſuo
exemplo, *quod fortitudo ad pralium parum conferat, niſi Deus manus praliari ad-* *Ecclеſ. 9. v. 11*
doceat, & quod *gloriari non detur forti, niſi in vno ac ſolo Deo ad ſalutem cognito*: *Pſal. 18. v. 35.* *Ierem. 9. v. 23*
Sapienter admodum Mimus *Maximino Imp.* accinuit: *24.*

> *Elephas magnus eſt & occiditur.* *Iulius Capitolinus in Maximinu.*
> *Leo fortis eſt & occiditur.*
> *Tigris fortis eſt & occiditur.* *Ex hoc Philipp. in Chron.*
> *Caue multos ſi ſingulos non times.*

Melior eſt longanimis robuſto, & qui dominatur in animum ſuum, quam qui capit *Prou. 16. v. 32*
ciuitates. Fortior eſt *Dauid*, hoſti, cum interimere bis poſſet parcens quàm *1. Sam. 24. v. 5 & ibid. c. 26.*
Samſon leonem inſtar hæduli diſcerpentis, aut mille Palæſtinos maxilla *v. 10.*
aſinæ occidens: *Fortior bibens cicutam Socrates*, quàm nouem triumphos tri- *Iudic. 14. & 15.*
umphans *Dētatus*. Nam vt loquitur *Democritus*: Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων *Democritus.*
κρατῶν, ἀλλὰ ὁ τῶν ἡδονῶν κρείσσων. Ἔνιοι δὲ πόλεων μὲν δεσπόζουσι, ἡδοναῖς δὲ
δουλεύουσι. Fortius certè *Alexander Magnus*, cum *Darij* filias vxoremque for- *Iuſtinus ref.*
ma inſigni omnes perditas illibatas ſeruaret, dicens: Αἰσχρὸν εἶναι τοὺς ἄν- *Q. Curt. itid.*
δρας νικήσαντας ὑπὸ γυναικῶν ἡττᾶσθαι, quàm cum vrbes capit. Fortior *Sci-* *& Arrian. Nicomed.*
pio Africanus Lucio illibatam ſpecioſiſſimam ſponſam reſtituens, quam i- *Scipionis continent. ex Plu-*
pſam capiens vrbem Carthaginem. *Tullius* maioris prædicabat victoriam *tarch. Gell.*
Iul. Cæſ. de ſe quam illas de hoſtibus. Denique *ea demum eſt vera fortitudo,* *Orat. pro M. Marcell.*
qua dolorem corporis atque animi vel propter malum impendens, adeoque mortem i-
pſam, qua omnium formidabilium maxime eſt formidabilis, vel propter aliquam vo- *Vera Fortitudo qua?*
luptatis alicuius cuiuſcunque iacturam, aquo animo tollerat, neque ſpe pramij,
neq; pœna metu, neq; ignoratione periculi imminentis, neque aliqua fi-
ducia periculi euitandi, neque alicuius vana gloria ſtudio,
ſed quia pracepto Dei paret.

AVARITIA EST RADIX OMNIVM malorum.

Spes homini cœleste bonum anchora ſacra, Spes — Proditor hac Iudas abjectâ deſperauit;
Qua præeunte perit vita ſalúsq; ſimul. — Arboréq; ex alta triſti pependit onus.
Die Hoffnung iſt der ancker gut, — Iudas, der ſolche von ſich ſtieß
Dran ſich ein Menſch recht halen thut: — Am baum ſein leben ſchändlich ließ.
L'Eſpoir grand don de Dieu eſt une vertu belle; — Sur la grace diuine l'Eſperance aſſeurés,
Mais ſi elle perit, tout perit auec elle. — Et n'imites ce traiſtre vous deſeſperés

Auaritia. PRolixus eſt textus apud Apoſtolum de Auaritia, & ſpe in diuitiis po-
ſita, vitanda, quam propter luculentum *Iudæ* exemplũ totum huc trãſ-
1.Tim.6.v.17 ſcribere placet: *Diuitibus huius ſeculi præcipe, non ſublime ſapere, neq; ſperare in in-*
vide & 18.& *certo diuitiarum, ſed in Deo viuo, qui præſtat nobis omnia abunde ad fruendum. Nam*
19.v.55.
ibid.v.9. *qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum, & deſideria multa in-*
ibid.v.10. *utilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim o-*
mnium malorum eſt cupiditas diuitiarum, quam quidam appetentes errauerunt à fi-
ibid.v.11. *de, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Tu autem ô homo Dei hæc fuge. Sectare vero iu-*
ſtitiam,

ſtitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mãſuetudinem. & quæ ſequuntur. Docet de *obiecto* ſpei, quod improbi quidam faciunt Ἄργυρον & πλοῦτον Ἄδηλον, ſed magna cum impietate, atque adeo etiam cum *idoli cultu*, vt Scriptura loquitur. Verum autem obiectum ait eſſe Θεὸν τὸν ζῶντα τὸν παρέχοντα ἡμῖν πλουσίως πάντα εἰς ἀπόλαυσιν. Quæſo ego; nunquid inſanire putares eum, qui limpidiſſima ſcaturigine aquis ſuper-ſuperabũdanti relicta, turbidum aliquem & aridum riuulum ſectaretur; At hoc faciunt, qui deſerto Deo, παντὸς τοῦ ἀγαθοῦ αἰτίῳ derelicto, excauant ſibi ciſternas Fortunarum corporalium, quæ deficiunt tamen & *in die iræ non iuuant*? Audi Deum ipſum: *Duo mala facit populus meus, me dereliquerunt ſcaturiginem aquarum perennium, vt effoderent ſibi ciſternas, ciſternas factas, quæ non capiunt aquas.* Deinde *extremum periculum* τῶν πλεονεκτῶν exaggerat Apoſtolus, ꝙ laqueis inuoluantur, quibus pertrahantur in æternam perditionem. Sanè! nam *Auarus, qui eſt Idololatra, non poßidebit regnum cœlorum.* Denique oſtendit modum verum vtendi diuitiis in Domino, nimirũ, διώκειν δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πρᾳότητα: i.e. veram pietatẽ, &c. ὠφέλιμον πρὸς πάντα, vt ſuperiori cap. 4. dixerat, ἔχουσαν ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. Verum hæc omnia non melius exaggerare poſſum, quam verbis *Auguſtini ad Iulianum comitem*, qui ſic infit: *Annuncia, præcipe, impera, ſuade tuis, vt caueant à cupiditate (argenti) quæ eſt radix omnium malorum. Cupidus enim vir animam venalem habet. Si inuenerit tempus, vt concupiſcat alicuius aurum, aut argentum, aut veſtes pulcras, vel etiam cuiuslibet mulierem pulcram facie, pro nihilo perpetrat homicidium. Et vt quis effundit aquam in terram, ita ei ſic effundere ſanguinem proximi ſui. Plurimæ animæ in mortis periculum inciderũt propter cupiditatem, & multi Domino iubente lapidati ſunt. Saul enim alienus à Deo effectus eſt propter auaritiam, & ad extremum de culmine regali expulſus, ab inimicis ſuis peremptus eſt. Et de multis tibi multa dicere potuiſſem, ſed ſapienti pauca ſufficiunt. Dominus vero & Saluator noſter voluit de cordibus pecuniarum amorem excludere: ſed quia erant cupidiſſimi, ſalutaria Domini verba deridebant. Nam & illum diuitem, quem Dominus ad regna cœlorum prouocauit, amor pecuniarum eum intrare non permiſit. Sed & Iudæ pectus auaritiæ flamma exarſit, vt Dominum cunctorum bonorum largitorem in manus traderet impiorum. Auarus enim vir inferno eſt ſimilis. Infernus enim quantos mortuos deuorauerit, nunquam dicit: Satis eſt: Sic etſi omnes theſauri circumfluxerint in auarum, nunquam ſatiabitur. Ideo, Frater mi, omnibus qui in domo tua ſunt præcipe, ab hoc vitio cauere. Quum enim auaritia alicui dominatur, ſubiectus malis omnibus demonſtratur: quia de auaritia omnia mala oriuntur, & peccatorum omnium ſpinæ producuntur: quæ eſt autem illa inſania, amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum, amittere cœlum?*

Epheſ. 5. v. 5. — *Simil. ad poſitiſſ.* — *Zephan. 1. v. 18.* — *Ierem. 2. v. 13.* — *Epheſ. 5. v. 5.* — *1 Tim. 4. v. 8. 9.* — *Auguſtin. ad Iulian. Comit. quæ eſt in ordine centeſim. vndecim.* — *1. Sam. 31. v. 4. 5. 6. &c.* — *Matth. 19. v. 22. 23. 24.* — *Matth. 26. & 27.* — *Prou. 30. v. 16.* — *Idem alibi de verb. Domini.*

OS LOQVENS BLASPHEMIAS. Dan. 7. v. 8.

Sæuiat impietas Mahometis et Antichriſti, Arma minaſq; Fides, recti ſibi conſcia, ridet,
Parvóq; intentent arma minaſq; gregi: Contemto curam pro grege Chriſtus habet.
Ob ſchon der Turck vnd antichriſt Forcht doch der Glaub nicht ihre Macht,
Widr Chriſti herd ſich dapffer rüſt; Dan Chriſtus fur die ſeinen wacht.
Que Mahomet tempeſte, de meſme l'Antichriſt, Tant y à que la Foy d'eux point ne s'eſpouvante,
Exercant ſa furie ſur le troupeau de Chriſt: Mais fermememt demeure de Chriſt l'humble ſervante.

MAHOMETES. Multorum Chronicorum hac ſumma eſt. Doctrina capita tranſſumpta ex Illuſtri Budovvecio, *qui & ipſe aliquandiu in Turcia, & vidit, audiuit, legit, &c.*

EX *paruis initiis mala maxima.* Teſtatur *Mahometus*, eiuſq; ſecta & regnũ. Ortus eſt in Arabia ex infimæ ſortis parentibus. Seruus eſt mercatoris factus, cuius poſt obitũ vxorem duxit, vnde ditior euadens criſtas attollere cæpit, & nouã orſus eſt ſectam religionis: Ex Iudaica & Chriſtiana, inprimis autẽ Hæretica Neſtoriana conflatã, vſus opera Iudæi, & Neſtoriani cuiuſdã Monachi Sergij, de induſtria cõflatitiam ꝑfeſſus religionẽ, vt ex quibuſuis ſectis eo maiorẽ cõcurſum nanciſceretur: nec ſpes ipſum fefellit, & quoniam emotâ ſæpiuſcule mente eſſet, & Herculeo laboraret morbo, colloquia procidens cũ Deo cõmentus eſt. Tanta autem incrementa ſumpſit & ſecta & regnũ eius, vt deniq; ad prodigioſum hoc culmen,

men, quale nunc eſt, emerſerit. Fundamentũ impietatis in *Alcorano*, quem *Item ex Refutat. Alcoran.*
& *alghurkam* appellitant, poſitũ eſt; ꝙ iniquitatis myſteriũ inprimis à *No-* *Fr. Ricard.*
biliſſimo Leonclavio & *Saracenica* ſiue *Mahometica*, ex Bibliotheca *Palatina* e- *Anno 1595.*
dita, detectum eſt. Huius impietas cum hîc veræ fidei è Diametro oppo- *edit. Heidelb.* *Dogmata*
natur, repetenda eſt aliquanto altius. De *Alcorano*, qui ſummam ſuæ pie- *Mahometis.*
tatis contineat, diſputare non licere docet. Nec ex Arabica in Turcicam *Azoar. 5.*
linguam transfundere licere. Ex ipſo Dei ore Alcoranum ſe hauſiſſe cō- *Azoar. 38.*
ſtanter adſerit. Eſſe tantæ efficaciæ, vt etiam diaboli ꝑ ipſum poſſint ſal- *Azoar. 56.*
uari: Cæterum neſcire, inquit, hominē vtrum amore an odio dignus ſit, *Azoar. 82.*
& niſi in pugna contra Chriſtianos occubuerit occumbatve, certũ de ſa- *Azoar. 6.*
lute eſſe nō poſſe. Deo Anthropomorphitarũ in morem, corporalia idio- *Azoar. 20.*
mata tribuit. Se ſine dolore ex vtero matris progenitum affirmat. Chriſtũ *Azoar. 1.*
fatetur ex Virgine Maria natum, & ex Spiritu S. conceptum: Cui Deus
partem animæ & virtutis ſuæ impertitus ſit; & qui omnium aliorum Pro-
phetarum clariſſimus fuerit, excepto ſolo *Mahomete*. *Chriſti* natiuitatem *Azoar. 4.*
Angelum *Mariæ* prænuntiaſſe. Chriſtum in ſua pueritia ex limo terræ vo- *Azoar. 5.*
latiles confeciſſe aues: ſurdos, cæcos, & omnis generis morbos ſanaſſe,
mortuos excitaſſe, non ſua ſed virtute Dei: quia Deus non fuerit, eo quod
Deus ſocium non patiatur. Quare conqueritur de Iudæis, quod Chriſto *Azoar. 11.*
reſtiterint: Chriſtum quippe fuiſſe dumtaxat Legatum Dei; nec potuiſſe
eſſe Deum, cum cibo & potu vſus ſit. *Chriſtum* itaq; non eſſe adorandum, *Azoar. 12.*
nec *Mahometi* maledicendum, ſub pœna Gehennæ. Chriſtum natum,
ſubito matrem ſuam Virginem Mariam allocutum, & illam conſolatum *Azoar. 19.*
eſſe, quinetiam præmonuiſſe, quod Propheta tantum ſit, non filius Dei.
Virgini *Mariæ* peculiarem locum in cœlo præparatum, & eſſe ſeptem cœ- *Azoar. 23.*
los, in quibus, ſi Chriſtus Deus eſſet, fore vt ibi exorirentur bella. Falſum " *NB. Sadducaum.*
itaque eſſe, Deum filium aut ſocium habere. Chriſtũ prædixiſſe Aduen- *Matth. 22.*
tum *Mahometis*. Et ante *Mahometem* neque Iudæos neque Chriſtianos ve- *Azoar. c. 29. & al. pl.*
ram Dei cognitionem habuiſſe. Docet *Purgatorium*. Et de *Vita æterna* ſeu
Paradiſo, quod in eo futuræ ſint omnis generis voluptates; comedendo, *Azoar. l. 23. 24. 28.*
compotando, & inprimis coeundo cum pulcerrimis fœminis. Alcorano
fideles ituros in pulcerrimos hortos, amictos pulcerrimo veſtitu, vbi ſint
ſcaturientes aquæ, vbi pulcerrimæ puellę, oculis claris, altis, & nigreſcen-
tibus: & omnis generis dulciſſimi fructus, potaturosque ibi dulcia vina. *Azoar. 62. 67 & al.*
Ibidemque in medio Paradiſi futuram altiſſimam turrim, in cuius me-
dio fideles Alcorano ſint habituri, Infideles includendi. Sed deſino.
Nam hæc portenta & abominationes recenſuiſſe, nobis re-
futaſſe eſt. Hæc de Mahometo & Alcorano.

❧§❧

CARNEM

CARNEM SVAM NEMO ODIT, SED *nutrit ac ſouet.*

O nimen nomenq; ſacri venerabile Amoris!
Blanda Agape, in teris perge vigere diu.
O Lieb mit deiner lieblichkeit
Waches hie vff erden weit vnd bräit.
O belle Charite ton nom eſt venerable,
Entre tous les Chreſtiens vueilles eſtre durable:

Dum necat infantes (facinus crudele tyranni
Nullus in Herodis pectore regnat Amor
Herodes hats gantz vbermacht
Als er die kleinen kind vmbracht.
Quand le tyran Herode occit en une fois
Pluſieurs enfans ſans honte, en ſon cœur tu n'eſtois.

Epheſ.5. v.29 C*Vm nemo odio habeat carnem ſuam, quinimo diligat ac curet:*at vero liberi ſint caro & ſanguis parentum, planè contra naturam faciūt, qui liberos non diligunt, adeo vt extremo potius odio perſequantur. Maximè cum *amor deſcendat magis, quàm aſcendat*, vt *Hiſtoria Gandauienſis* oſtēdit. Cōſulatur natura, q̄ eſt ferociſſimarum & infeſtiſſimarū beſtiarum, quæ fœtum ſuum non amet? Quæ *Aquila*? Quis *Accipiter?* Quæve immanis auis alia, quæ pullum ſuum non curet, præter vnum ac ſolum *ἄστοργον, coruum*? *Aſinus*, qui omniū brutorum ferè cenſetur tardiſſimus, tanto erga ſobolē

Hiſtor. Gandauenſ. citat. Selnec. padagog. in præcept. 4.

impetu

impetu rapi dicitur, vt huius gratia nec ferrũ nec ignes reformidet. Quare ſenſum communem exuerunt, & omnem non tantum honeſtatẽ, ſed etiam humanitatem depoſuerunt, ꝗ prolem ſuam non amant, nec condigne curant. Inter alios huiuſmodi Non-homines, ſed Monſtra-naturæ etiam *Herodes Magnus, Aſcalonita* dictus eſt, qui non vnum liberorum ſuorũ ſuſtulit: Inprimis in *Infanticidio Bethlehemitico*, in quo, quem ex Hebræa fœmina ſuſtulerat, interfici iuſſit, vt *Auguſti Imp.* ioco locum dederit: *Præſtare eſſe Herodis porcũm quam filium.* Huius farinæ fuit etiam *Saul* primus Rex Iſraëlitarum, qui proprium filium, partæ tum victoriæ authorem ꝓximè Deum, interimi voluit: ac poſt haſtam vibrans magno niſu interficere eũ ipſe & è medio tollere conatus eſt: *Valerius Maximus*, quo horribilius exẽplum me legiſſe non memini, [nam quod *Hercules*, quod *Medea*, quod alij fortè ſimiles fecerunt, id furentes, & mentis non compotes, factitârunt, at, quod nunc recitamus ex *Valerio* à bene mentis compote patratũ eſt,] de quo in hunc modum ſcribit *Valerius:* Iterum *Ptolomæus Phyſcon emergit, paulò ante libidinoſæ amentiæ teterrimum exemplum: idem etiam inter præcipua crudelitatis indicia referendus. Quid enim hoc facto truculentius; Filium ſuum nomine Memphitem, quem ex Cleopatra eadem ſorore & vxore ſuſtulerat, liberalis formæ optimæq́ʒ ſpei puerum in conſpectu ſuo occidi iuſſit: protinusq́ʒ caput eius ac pedes præciſos, & manus in ciſta chlamyde opertos pro munere matri miſit.* Sub hunc cenſum cadunt etiam noſtri æui quidam nebulones, qui, perpetuis ac Bacchantium more continuatis perpotationibus atque comeſſationibus totam ſubſtantiam exhauriunt, non reſiduum facientes liberis, de quo fruſtum attri panis, nedum par calceorũ comparare poſſint: Ebrioſi autẽ redeuntes domum tam furenter ac proterue in vxores deſæuiunt plagis, vt neci demũ vix tantum non tradant, tum ſi quid fortunarũ vel mobilium vel immobilium ſupereſt, abglutientes, ſolum vertunt, relictis paruis liberis compluſculis, hoc vel illo nõdum bimatũ nacto, & hubere materno ęgrè carente. In tales nebulones Magiſtratus ꝓ exemplo decernere, & vel extremo ſupplicio tanꝗ libericidas animaduertere debebat: maximè vero cum exempla trahantur in conſequentiã, & in vna cõmunitate diſtincta huiuſmodi ſæpe exempla oſtendi poſſint. Eſt aliud genus huiuſmodi Nebulonum, qui labore manuum victũ cum pro ſe tum pro paruis liberis quærere nolunt, & nec admoniti ad frugem redeunt, cur tales nebulones, terræ grauia pondera, & cõmunitatum carcinomata tolerantur, cur non flagris cæduntur, vt olim in bene-conſtitutis Rebuſpublic. factum: imò ſi in ordinem redigi ſe nolunt, cur non tolluntur, aut ſolum vertere iubentur? ad quid proſunt tales carnifices, quàm vt fruges inutiliter cõſumant, & inſtar lolij tritico op imum ſuccum præſugant. Grauibus heîc Cenſoribus vt olim Romæ, & alibi, opus erat. ô tempora! ô mores!

Vide Ioſeph. à lib. 14. Antiq. & ſeqq.

Macrob. Saturnal. lib. 2. c. 4.

1. Sam. 14. v. 44.

1. Sam. 20. v. 33.

Herculis & Medeæ furores.

Valer. Maxi. lib. 9. c. 2. p. 591.

Ex Liuii 59.

Ioſeph. Antiquit.

Iuſtin. 38. lib. hiſtor.

Noſtri æui Nebulones.

1. Tim. 5. v. 8. Si quis ſuos inprimis domeſticos non curat, infideli deterior eſt, & fidem abnegauit.

PATIENTIA TRIVMPHATRIX.

En quàm magnifico vehitur Patientia curru,
Quem Deſiderium Spéſq; iugata trahunt!
Huic Fortuna potens fracto conceſſit honorem
Robore; quam ſi vis vincere, diſce pati.

Gedult endlich alls überwindt;
Hoffen vnd Harrn hie Zugpferdt ſindt:
Das gwaltſam Glück mit ſeiner Tück
Hiedurch getrieben wirdt zu rück.

L'Eſpoir et le Deſir tirent de Patience
Triomphante le char plein de magnificence,
Fortune garrotée n'oſe leuer les Ieux
La veux tu vaincre! ſouffre; tu t'en trouueras mieux.

PATIENtia de Fortuna triumph.

Plin. Natur. hiſt. lib. 1. c. 7.

DE *Fortuna*, vt multa commentati ſunt Gentiles, ita in vnum quaſi faſciculum compingit Plinius, qui in Naturalis ſuæ hiſtoriæ principio ſic ait: *Inuenit tamen inter has vtraſq; ſententias medium ſibiipſi mortalitas Numen. Toto quippe mundo, & locis omnibus, omnibuſq; horis omnium vocibus* Fortuna *ſola inuocatur, vna nominatur, vna accuſatur, vna agitur rea, vna cogitatur, ſola laudatur, ſola arguitur, & cum conuitiis colitur, volubilis, à pleriſq; verò & cæca eſt exiſtimata, vaga, inconſtans, incerta, varia, indignorum fautrix. Huic omnia expenſa, omnia feruntur accepta: & in tota ratione mortalium ſola vtramque paginam facit.* & quæ ſequuntur. Vt ut autem magnæ fingatur potentiæ hæc Dea commētitia,

Euolut. Emblematis.

titia,

titia, tamen vna ac ſola Patientia ita eam vincit, proſternit atque concul-
cat, vt etiam triumphum de ipſa agat. MODVS autem victoriæ repræſen-
tatur per eos qui currum Patientiæ trahunt, *Deſiderium* nimirum & *Spem*, *Malach.4. v.2.*
præuio *ſole Iuſtitia Domino noſtro Ieſu Christo*, qui cum per varios Fortunæ *Luc.24.v.46*
aduerſæ caſus luſusque graſſatus ſit ad gloriam, indubitatam ſpem facit,
fore vt omnes in timore Domini ac fide Patientes eodem modo graſſa-
turi ſint ad felicitatem ac vitam, dicunt enim cum Apoſtolo: *Cupio diſſol-* *Deſiderium trahit currũ.*
ui, & eſſe cum Chriſto. Aiuntque iterum cum eodem: Λογίζομαι γὰρ, ὅτι οὐκ *Philip.1.v.23*
ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς *Rom.8. v.18. 23.*
ἡμᾶς: Καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες στενάζομεν, υἱοθεσίαν,
ἀποδεχόμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν *Philip.3.verſ. vlt.*
οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Ὃς
μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτῷ σύμμορφον
τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτά-
ξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα. Sic inter Fratris ſicarij manus parricidiales trium- *Gen.4.v.5.10 & ſeqq.*
phum de victoria egit Habel, *cuius etiam ſanguis de terra clamauit in cœlum.* *Heb.11.v.4.*
Nec minus *Iſaac, filius promiſſionis*, quo de in ſequenti Emblemate dicen- *Geneſ.27.v. vlt.*
tur plura; & *Iacob*, & *Moſes* contra populum ſuum, cui ſemper in procliui *Num.11.v.4.*
erat virum manſuetum ac ſanctum lapidare. Sic pia *Sara* de Fortuna tri- *Exod.17.v.4.*
umphauit, cum aduerſum probra improbæ ſeruolæ precibus, patientia, *Tob.3.v.10.*
& reliqua πανοπλίᾳ ſpirituali dimicans, victrix tandem euaſit glorioſiſſi-
ma, nec etiamnum ſatis laudata. Dicam verbo: Ita de victoria triumpha-
uerunt *Sancti omnes*, qui *ludibria ac verbera experti, inſuper & vincula atque car-* *Hebr.11. v.33. 34.35. 36.37. & ſeqq.*
ceres. Lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij, mortui ſunt, circuie-
runt ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ἐν μηλωταῖς, *egentes, anguſtiati, adflicti: quibus dignus*
non erat mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus ac ſpeluncis, & in cauernis
terræ. Hi omnes de Fortuna victores triumpharunt, *vicerunt* ac triumpha- *Rom.8.v.35. 37.*
runt *per ſanguinem agni, ſcientes, quod potius diſſolutionem terreſtris domus, ædifi-* *Apoc.12.v.11*
cationem habituri ſint ex Deo, domum non manu factam in cœlis. SPE enim ſalui fa- *2.Cor.5.v.1. & ſeqq.*
cti ſunt, & deſiderio fideque iam tum *conſederunt cum Chriſto* in ſuper- *Rom.8.v.24.*
cœleſtibus. Et *vitam cum Chriſto abſconditam patienter reuelan-* *Epheſ.2.v.6.*
dam exſpectarunt in ſpe ad reuelationem Domini no- *Coloſſ.3.v.2. &c.*
ſtri Ieſu Chriſti.

SIC VERO ISAACE TRIVMPHAS.

Flectenti facilis præbet ſua terga Camelus, *Et gerit impoſitum pondus onúſq; ſibi:*	*Siſtitur à Patre ſic Iſaac mactandus ad aram,* *Vicit iter durum cum Pietate Fides.*
Das Kamelthier wan es gefaſt, *Trägts mit gedult ein ſchweren laſt:*	*Der from Iſaac durchs Vätters Schwert* *Wil ſterben, welchs der Engel wehrt.*
Pour complaire à ſon maiſtre ſe couche le Chameau *Et reçoit ſans mot dire, ſur ſon dos le fardeau:*	*Iſaac le bon enfant obéït à ſon Pere,* *En Patience eſt preſt de ſouffrir mort amere.*

ISAACI Triumphus.

PATIENTIÆ triumphum audiuimus in generê. Sequuntur exempla ſpecialia. Per patientiam, obedientiam, ac fidem triumphauit etiam ISAACVS. Libet heîc referre, inſigne Patientiæ exemplum in Sacrificiis, à puero præſtitum, quod *Valerius Maximus* recenſet in hunc modum: *Vetuſto Macedoniæ Regi Alexandro nobiliſsimi pueri praſtò erant ſacrificanti. E quibus vnus thuribulo arrepto ante ipſum adſtitit, in cuius brachio carbo ardens delapſus eſt: quo etſi ita vrebatur, vt aduſti corporis eius odor ad circumſtantium nares perueniret, tamen & dolorem ſilentio preſsit, & brachium immobile tenuit, ne ſacrificium Alexandri aut concuſſo thuribulo impediret, aut edito gemitu regias aures adſpergeret.*

Valer. Max. lib. 3. cap. 3. p. 191.

Rex:

Rex quoq; patientia pueri magis delectatus, hoc certius perſeuerantiæ experimentum ſumere voluit, conſulto enim ſacrificauit diutius, nec hac re eũ à propoſito repulit, &c.
Eſt ſanè aliquid & quidem magnum quod *Valerius* refert, ſed quod Spiritus ſanctus refert de *Iſaaco*, & hæc *Emblematica Tabella* nobis repręſentat, multo maximum eſt. Non enim manum aut brachium tantum adurere *Geneſ. 22. v. 1. 2. & ſeqq.*
aut amburere, ſed ſe totum Iouæ in Sacrificium holocautomatis comburere paratus eſt *Iſaacus*: Etiam voluntariè ad ſui mactationem profectus, & ligna, ſuper quibus mactandus, immolandus, comburendus erat, ad locum occiſionis & holocauſti faciendi ipſe portans. Nimirum ſic præ- *Prælusio ad Paßionem*
luſit *Deus omniſcius & ſapientiſſimus* ad vnigeniti ſui mactationem, & holo- *Chriſti.*
cauſtum *in odorem fragrãtiæ bonæ* ſibi olim ab ipſomet immolandum. Imi- *Epheſ. 5. v. 2.*
tanda autem præfiguratur *Obedientia*, quod etiam *camelus* ſubinnuere vi- *Vſus.*
detur; Exceptum enim onus conſtanter ille fert, tametſi grande, ita obedienter Iſaacus ſuum onus. Tardè procedit *Camelus*: Ita & Iſaacus, ꝑpter ætatem adhuc immaturam, vix enim annorum XIII. trium dierum iter emetiri cogitur. Preſſa figit veſtigia *Camelus*. Ita & *Iſaacus*. *Obedientia* nulli virtutum cedit, inprimis Deo Altiſſimo præſtita. *Adipe enim & holocauto-* *1. Sam. 15. v. 22.*
matis præſtare à Samuele dicitur. Sed nec parentibus debita hîc obedientia excluditur. Eſt enim ea via ad gloriam ac celſiſſimos honores, longæuitatemque, certe Deus in prima ſecundæ duarum Tabularum Lege ex- *Exod. 20. v. 12. Deut. 5. v. 16.*
preſſe longitudinem ac felicitatem in his terris promiſit liberis morige- *1. Sam. 9. &*
ris. *Saul* morem gerit patri, aſinas quæſitum domo proficiſcitur, ſed inter *10. capp.*
eundum ad culmen imperij Iſraëlitici emergit. *Ioſephus* patris iuſſu fratres *Gen 37. v. 14. & ſeqq. capp.*
inuiſit, ſed per ambages ad Ægyptiaci Pro-Regis ſplendorem enititur. *1. Sam. 16. & ſeqq. plurib.*
De *Dauide* oues ad parentis nutum paſcente, & ad gubernacula regia euocato nunc nõ dicam. Hoc certum: *Qui gloriam tribuit patri, longæuus erit:* *Syrach. 3.**
Opere & ſermone honora patrem tuum, matremq;, vt ſuperueniat tibi benedictio. *Ierem. 35. v. 18.*
Miſericordia erga patrem non tradetur obliuioni. & quæ ſequuntur. *Rehabitarum* *Philipp. 2. v. 5. 6.*
obedientia erga patris monita ſummopere placuit Domino, teſtis eſt Propheta. Commendatur eadem obedientia *Domini noſtri Ieſu Chriſti* tàm *Luc. 2. v. ſen-ult.*
erga patrem, per quam triumphauit, vt ſuo loco audiemus, quàm erga parentes corporales. Apoſtolus & Gentium Doctor, præceptum de obedientia erga parentes eiuſque recompenſatione penitius conſiderans, *Epheſ. 6. v. 2. 3.*
Filij, inquit, *obedite parentibus, eſt enim hoc primum præceptum promiſſionem ha-* *Geneſ. 35. v. 28.*
bens de longæuitate: quod in *Iſaaco* opere ipſe completum. Denique vt *Patiẽ-* *1. Cor. 10. v. 13.*
tia etiam hîc commendatur, ita docemur in rebus arduis adeoque periculoſis, & vbi nos ἔκβασιν perſpicere non poſſumus, non deſperare, ſed niti diuina prouidentia, quæ *cum natura exit, ipſa ingreditur*, ſecundum *Tau-* *Tauleri dictũ.*
lerum: quod noſtrum etiam ſymbolum eſt, in rebus ſæpe intricatiſſimis *DOMINVS PROVIDEBIT.*
ſalubriter & perceptum & adhibitum: DOMINVS PROVIDEBIT.

CASTITATIS IN IOSEPHO TRIVMPHVS.

Inuidia hîc Fratrum notat impia facta Ioſephi:
Illicitus Zephirach eſt bene notus Amor:
Sed Deus hunc, multóſq; ſibi ſeruauit in illo:
Virginitas tæſa plus boue caſta placet.

Ioſeph war Keüſch an Seel vnd Leib,
Gehorchot nicht Potiphars Weib:
Sein Brüdern er nicht böſs vergalt:
Speiſt in Thewrung ſein vatter alt.

Les freres de Ioſeph le vendent par enuie,
La paillarde lui veut faire perdre la vie:
Mais le Seigneur du monde qui a pitié des ſiens
Le remet en franchiſe, lui donne gloire et biens

IOSEPHI Triumphus. HIc IOSEPHI *Triumphus* merito vnumquemque ſapientem vehementer adficere atque commouere debet: Nam ſi poſt varias pugnas, vehementes dimicationes, graues concuſſiones, maximaque exantlata pericula vitæ merito triumphatur, IOSEPHVS meritiſſimo iure triumphat. *Honos debetur virtuti.* Principio enim grauem luctam ſuſtinuit aduerſus inuidos, gliſcenti ſuccreſcentique eius gloriæ detracturos fratres, à quibus denique in exſulium acerbiſſimum atque aſperrimam ſeruitutem diuenditus, deuictus viſus eſt. *Gen.37.v.4.5 & per totum cap.* Poſtmodum cum poſt euidentem, propter ipſius fideliſſimum ſeruitium benedictionem diuinam benigne haberetur, grauius ipſi atq; pericu-

periculoſius naſcitur prælium cum improba atque impudiciſſima hera, in quo parum aberat, quin à ceruicibus caput ipſi reſectum concideret. Sed q. omnino de ipſo actum eſſet in ſquallidum ac tenebroſum carcerem compingitur, vbi heræ, herique dementati opinione, ad dies vitæ adeoque perpetuo detinendus erat.* Is quoque per quem diuina gratia emergere poterat, ac denique etiam (euocante qui omnia diſcutit, Iehouah) emerſit, longum tempus ipſum obliuiſcitur καὶ παλαιὰ χάρις εὕδει, vt Pindarus inquit, qui conflictus haud dubiè lethalis Ioſepho viſus eſt, maximè cum hoc ipſum vnice liberandum oraret. Sed *conſilium Dei ſtat, facitq́; ille omnem voluntatem ſuam*, quare poſt tot cruenta prælia, & euidentia pericula vitæ euehitur, tandem diuinitus ad Triumphum glorioſiſſimum, cum ad gubernacula totius Ægypti ſumma cum laude promoueretur. Viden', qui contra Prouidentiæ Diuinæ decreta ἀμετάβλητα nituntur, *contra ſtimulos* tantum *calcitrare*, & non niſi ſeipſos lædere, aliis autem ad triumphum viam tantum munire atq; ſternere aditum: Eo enim ipſo, quod fratres Ioſephi fati nexum declinare ſtudent, magis magisque prouehunt. Fieri nō poteſt, vt, quem diuina Pronoea ſubuectum in hoc æuo vult, vlla humana vel aſtutia, vel violentia, vel res alia vlla, deprimere poſſit. Miramur ſiue fatuitatem, ſiue inſaniam, ſiue crudelitatem *Aſtyagis Perſarum*, contra fata in nepotem ſtatutam, multo magis demirari poſſumus cruentam ſtultitiam fratrum *Ioſephi* in propriam carnem. *Habidis* ſimillimum exemplum planè portentoſum eſt. Lege apud *Iuſtin.* ſtupebis. *Caſtitatis* etiam atque *Pudicitiæ* rariſſimæ iuxta atque ad miraculum pertinacis, omnibus adoleſcentibus, puellis atq; virginibus ſtudioſe pieque imitandum proponitur. Cuiuſmodi etiam Gentilium hiſtoriæ nobis proponunt in *Hippolyto*, quem cum propudioſa nouerca Phœdra etiā iuramento, vt petitioni ſuæ locum daret, adſtrinxiſſet, & vt flagitioſe per inceſtum cum ipſo commiſceretur, flagitaret, *Lingua*, inquit ille, *iuraui, mentem iniuratam teneo*, ô decus & gloriam! Denique etiam ſic præluſum eſt Paſſioni Dominicæ; Nam paulo maioris *Dominus noſter Ieſus Chriſtus* atqui Ioſephus diuenditus. Venditus hic autem à fratribus: & *Dominus Saluator* à † *Collega*, fratre & diſcipulo. Reprobatus *Ioſephus* in *caput anguli domus paternæ* factus eſt, ita & Chriſtus. Venditus in exſulium Ioſephus eſt, *Exul erat Chriſtus, comites nos exulis huius*. Ex carcere triennali Ioſephus extractus graſſatus eſt ad gloriam, Pharaoni æqualem. Per & poſt paſſionem, ſepulchrumque triduanum *excitatus eſt Chriſtus per gloriam Patris*, cui dictum, *ſede à dextris meis: dominare, &c* ô glorioſiſſimū igitur triumphum! qui omnes hoſtes inſtar tauri proculcat, conterit, delet!

Geneſ.39. per tot.
* *Pincerna. Geneſ.41.v.9*
Pindar. dict.
Gen.40. v.23
ibid v.14.
Eſai.46.v.10
Gen.41.v.38. & ſeqq.
„Was Gott will erquicken.
„Kan kein Menſch ver-
„trücken.
Ex Herodot. & Iuſtin. recenſ. Philip. Melancht. in Chronic.
Ex Trogo Iuſtin. lib.44. vel vlt. in fin.
Simil. vide apud Hieron. in vita Paul. Eremit.
Eurip. Senec. al. author.
† *Queritur Dominus*
Pſal.56.v.14
Vid. cum ſtupore Geneſ.42 à v.6. & ſeqq.
Pſal.118.v.22
Gen.41.v.38.
Rom.6.v.4.
Pſal.110.v.1. 2.3. &c.

ANIMVS

ANIMVS LEONINVS IN RE DVRA.

Diuinâ domuit Dauid virtute Leonem,	*Sed furias Saulis: Simei maledicta petulci,*
Vrſum, hoſtes alios ſemiſerúmq; virum;	*Riſoréſq; ſuos cum ratione tulit.*
Den Löwen, Bern, vnd Goliath.	*Dem König Sauln vnd Simej*
Dauit der Held erleget hat;	*Verſchonet er, vnd duldet ſie.*
Et Dauid qui ſurmonte et l'ours et le Lion	*La furie de Saul, de Simej ſupporte*
Par vertu, le grand homme auec ſa region;	*Les brocards, par raiſon noble victoire emporte.*

1.Sam.16.in-unctus.v.13. 1.Sam.17.v.34. ibid.v.50. 1.Sam.24.& 26. 2.Sam.16.v.10.&c. 2.Sam.8.& 9.per tot. Ad limitat. Iul.Capitolin. in Gordian. Imp.

DAVID JESSIDES PALÆSTINVS, REX, VICTOR, TRIVMPHATOR, Sanctus, Sereniſſimus, Meritiſſimus: Diſcidit Vrſum: diſcerpſit Leonē. Goliathum deuicit, & ſuo ipſum gladio interemit: Saulem capitalem hoſtem patienter tolerauit, Iudicio Diuino reſeruauit. SIMEI maledicta manſuetudine ſuperauit. VICTOR PELITSCHTHÆORVM: VICTOR SYRORVM. VICTOR AMMONITARVM. VICTOR IDVMÆORVM. VICTOR MOABITARVM. VICTOR PROBRORVM AC SANNARVM: ſed non victor libidinis ac propriæ carnis. Fortiter dimicauit, feliciter ſuperauit, glorioſe triumphat: *DEVS fortis accinxit ipſum robore, Rupes ipſius Deus.*

Deus. Per Deum tranſcurrit turmas, per Deum ſuum tranſilijt murum. Deus docuit manus ipſius prælium, vt fractus ſit arcus chalybeus brachiis ſuis: Dedit enim ipſi clypeum ſalutis ſuæ, dexteraq́ꝫ ſua ſuſtentauit ipſum. Perſequutus eſt inimicos ſuos, neqꝫ reuerſus eſt, donec eos conſumpſit. Merito in *Leonibus* triumphat, magna enim animoſitate, nec minori Fortitudine aduerſus inimicos hoſtesque ſuos; *Fregit eos vt non potuerint reſurgere: Ceciderunt ſub pedibus ſuis. Robore ſeſe accinxit ad bellum, proſtrauit inſurgentes aduerſus ſe, oſores ſuos exſcidit.* ¶ Antonius apud Romanos triumphauit Leonibus trahentibus currum. Bene triumphat ergo & Dauid in leonibus; nam magna humanitate ac manſuetudine tolerauit Saulem, ac cum proſtratum per quietem è medio tollere poſſet, pepercit ei, nempe:

Parcere proſtratis ſcit nobilis ira Leonis.

Bene triumphat in Leone, nam Leo tantæ eſt humanitatis, vt læſus vltro opem quærat apud hominem, & gratiam pro præſtita ope auxilioq; condignam referat, vt ex hiſtoria *Androdi* perſpicuum eſt, (lege Plin. A. Gell. aliosq; ſtupebis.) Ita *Dauid* in anguſtia & egeſtate conſtitutus media hominum quæſiuit, opem implorauit, ſubleuari ſe petiit, ſed & accepti beneficij haud fuit immemor, neque, vt volgus improbotum ſolet, ingratus, ſed largiter recompenſauit, vt exemplum *Barſillai Gileaditæ* eiuſque filij atque aliorum teſtatur. Pulcerrima enim virtus *Humanitas* eſt, nec minus *Gratitudo*, ex *Veritate* & *Iuſtitia* conflata, quam ἀμοιβὴν Paulus, ἀντίδοσιν, alij καὶ ἀντιπελάργειαν, *ad quam ipſa natura* (Leonis exemplum confirmat) *nos obligat. Ingratitudo* autem *hoſtis gratiæ* eſt, & *ingratus tam turpis homo eſt, vt turpiorem ſol non adſpexerit.* Eſt autem *ingratus, qui beneficium diſſimulat: Ingratior qui non reddit ἀμοιβαίως: Ingratiſſimus qui plane obliuiſcitur.* Quare à deterrimo ingratitudinis vitio, *exſiccante fontem miſericordiæ*, & *malum à domo non abigente*, ſtudioſiſſime caueamus. Denique bene in *Leone* triumphat, nam licet ab initio *cantum Galli* horreat, tandem tamen ita contemnit, vt proculcet. Scilicet: *Regium eſt male audire cum beneſeceris*, vt *Alexand.* *inquit. Spernenda enim hominum iudicia, ſanctus pater monet, vt nec laudib. eorum extollamur, nec vituperiis maximopere contriſtemur*, maximè vbi conſcientia bona eſt. *Quid enim proderit, ſi omnes laudent, & conſcientia accuſet? aut poterit obeſſe, ſi omnes derogent, & ſola conſcientia defendat.* Hæret huic tamen triumpho aliquid luti; nam tot tantorumque populorum victor libidini ſuccubuit. ô factum male! Tanta certe libidinis turpitudo eſt, vt quiduis etiam ſplendidiſſimum contaminare poſſit.

2.Sam.22.v.34. *Pſal.18.v.33.* *ibid.v.3.* *ibid.v.30.& 35.* *ibid.v.36.* *ibid v.38.* *Pſal.18.v.38. 39.40.* *Plin.l.8.c.16. p.131.* *Vide 1.Sam. 23.& 24.*

" *Ex Appione Polyhiſtore. Recitat A. Gell. lib.5.c. 14.p.98.* *Plin. Natur. hiſt.lib.8.c.16* *Vide 1.Sam. 25.apud Nabal.* *2.Sam.16.v.18 c.17.v.28. c.18 v.38.* *Vide Thom.2. ſecund.quæſt. 107.* *Iuriſconſultorum Tritum.* *Bernhardus Serm. de ſeptē miſericord.* *Seneca lib.3. de Benef.c.2.* *Bernhard.de vit.ingrat.* *Prou.17.v.13.* *Æſop. in Apolog.* *Eraſm. in Apophthegm.* *Hieronym. in Lament. Ierem.cap.1.* *B.Gregor.in Ezech.Homilia 9.* *2.Sam.11.v.4*

SAT CITO, SI SAT BENE!

Affligunt Iobum mala Coniunx, Dæmon Amici	*Vicit, ceu clypeo tectus, teſtudinis inſtar,*
Squalet et amiſsis omnibus ipſe miſer	*Caſus tam varios difficilésq; Fide.*
Das weib, die freund, des Satans herr	*Iob treget alles mit gedult:*
Den frommen Iob Zerplagen ſehr:	*Bleibt nach, wie vor, ins herren huldt.*
Iob eſtant affligé de Satan, de ſa femme,	*Apres ſa Patience de ſes maux il obtient*
De ſes propres amis, le Dieu des cieux reclame;	*La victoire par Foy; ſon heur double reuient*

Triumphus IOBI. LEgibus Romanis cautum erat, ne quis triumpharet, niſi qui quinque millia hoſtium cecidiſſet, adeoq; inſignem inter hoſtes ſtragẽ edidiſ-
Valer. Max. lib. 2. c. 8. p. 142. ſet, additq; Epitomator hiſtoricus cauſam: Nõ *enim numero, ſed gloria triumphorum excelſius vrbis noſtræ decus maiores noſtri fore exiſtimabant.* Meritóne ergo tu, ô *Iobe* Patientiæ Deus καὶ κάθοπτρον λαμπρώτατον, triumphaſſe, fingeris, pingeris; Certè. Nam *primum* adorſus te eſt cruento ſanè prælio ipſe
Iob. 1. v. 12.
Epheſ. 6. v. 12. *Satanas, Aëris poteſtates, Princeps*, imo *Deus huius mundi*, qui ſuas contra TE copias eduxit latrunculos *Arabas*; deinde etiam *Chaldæos*; Poſtmodum *au-*
Iob. 14. v. 30.
2. Cor. 4, v. 4. *xiliaribus Dei copiis atque exercitibus ventis & igne* vſus ſanctum tuum cor oppugnauit,

pugnauit,ſed has impreſſiones omnes tam fortiter atq; animoſe,tantaq; *Iob.1.v.14.*
conſtantia ſuſtinuiſti,vt ſui eum ipſum q. pudere, tametſi impudentiſſi- *& 17.& 16.*
mus ſit omnium, oportuerit. Sed is ipſe cum per * calumniam ab opti- * *Iob.2.v.4.5*
mo Deo id veniæ precario impetrâſſet, denuo recollectis viribus te &
ſanctum tuum corpus adorſus,tantoq; in te incurrit impete,vt ferè titu- *ibid.v.7.*
bare ac labaſcere inciperes,ruinæ ſanè eras quàm proximus: ſed recolle- *Iob.c.3.v.1.*
giſti te, ſtetiſti, & opere cōprobaſti,quod Ἀνὴρ φεύγων πάλιν μαχήσεται. *" 2.3.*
Deinde conſerere te manus oportuit cum propria tua coniuge,quæ peſ- *Iob.2.v 9.&*
ſima quidem *tui conſolatrix*, ſed *Diaboli* ſtrenua ac q. iurata erat *adiutrix*. *10.*
Non leuis hic concurſus erat,ſed multarum inſtar vel turmarum vel ve- *Auguſtin. Iudic.*
xillorū,quis enim grauior impetus tibi obtingere potuiſſet, quam *à carne* *Geneſ.2.v.24*
tua,& ea *quæ in complexu tuo erat*,& vnde proximè Deum maximū haurire *Mich.7.v.5.*
adiutorium debebas,ſed etiam hos ictus vno halitu *difflauiſti*. Amicorum *Iob.2.v.18.*
etiam tota expeditio in te irruit,ſed Dei etiam iudicio contra ipſos STE- *A cap.4. Iob.*
TISTI.Etiam cum Deo conflixiſti,ſed *Patientia correptionis* digito compe- *& deinceps per plur.capit.*
tens labellum euaſiſti. Quis igitur dubitabit,TE q. alterum *Iſraëlem* me- *Iob.c.38.v.1.*
rito triumphare? ô ſanctum *patientiæ* ocellum! ô nobilem triumphato- *&c. Iacob.5.v.11.*
rem! Sed ſic *impetraſti benedictionem!* & quemadmodum triumphum cum *ad Heb.c.10.*
nullo partiri habes,ita glorioſior euaſiſti. *Quid ergo non miſericorditer præſta-* *Auguſtin. Epiſt.87.ad*
tur hominibus à Deo,à quo etiam tribulatio beneficium eſt? Nam res proſpera donum *Felicitatem*
eſt conſolantis; Res autem aduerſa donum eſt DEI admonentis. Sed nimirum cur *& Ruſticum.*
in *bufone* triumphare fingeris? pingeris? Nimirum *clypeo* inſtar teſtudinis *Clypeus diui-*
tectus es DIVINÆ prouidentiæ atque conſolationis,ſine qua ſtare,vince- *na gratia*
re,triumphare impoſſibile fuiſſet,ſub hoc autem tutus PERSTITISTI.Vt *Pſal.91.v.4.*
& nos te monente ſciamus,quod *tota † vita hominis ſuper terram tentatio eſt.* † *Iob.7.v.1.*
Nec quaſi proſpera eſt eligenda,nec ſola aduerſa deuitanda,ſed vtraque cauenda, illa *&c.*
ne corrumpat,iſta ne frangat,vt vnicuiq; hominum,in quocunque ſtatu rerum egerit *Auguſt.Præfat.in Pſal.74*
in vita,non ſit refugium niſi DEVS, nec vllum gaudium, niſi in promiſſis eius. Vita
enim hæc qualibet redundans felicitate multos fallit,Deus autem neminem. Deinde *Cur in bonos*
teſtudo ſeu bufo potius tardo procedit gradu, admonens, quàm graui *ac malos dies incidamus.*
in te irruerint mala pondere,& quam magnis incrementis morbus inua- **Pſal.6.v.4.*
luerit,ſed minimis deceſſiſſe decrementis,nempe etiamnum morbi mul- Kranckheiten
tis ingraueſcunt ponderibus,ſed minimis paulatim ac ſenſim decedunt kommen mit
vnciis,vt ingemiſcere ſæpe cum *Dauide* oporteat:* VSQVEQVO? Deniq; Pfunden/vnd
ſingularis *Conſtantiæ* in Fide inter ærumnas præbes exemplum,dum ais: nehmen mit Quinten abe.

SCIO,quod redemptor meus viuit,&c. Et iterum: *Etiamſi occiderit me Do-* *Cap.19.v.25.*
minus,tamen ſperabo in eum. ô beatū Triumphum! Faxit Deus, *Cap.13.v.15.*
vt nunquam infeliciori euentu confligamus!

SIS ASINVS QVEMCVNQVE ASINVM ſors aſpera fecit.

Quanta ſenis fuerit Patientia, lumine caſsi,
Nomine ſub Tobiæ pagina ſacra refert.
Aequa mente, velut miſerandæ ſortis Aſellus
Iacturam rerum ludibriumq́ tulit.

Tobias war ein frommer Man,
Wie vns die heilig Schrifft zeigt an
Erfuhr doch viel Iamer. vnd Schmertz,
Welchs alls verträgt ſein gduldig hertz.

Tobie le fidele, au milieu d'vne gent
Rude, ſa croix peſante porte, fort diligent
A faire œuure de foy: à l'aſne miſerable
Il reſemble, et ſ'attend à ſon Dieu pitoiable.

TOBIÆ *Triumphus.* *Matth.21.v.7* *Luc.19.v.30.* *&c.* *Iudic.5.v.10.* *&10.v.4.c.12* *v.14.* *Numer.22.v.28.*

NOn te pigeat pudeatve, *bone Tobia*, in aſino triumphare, cũ & dominũ ac ſotera noſtrum, *Ducem gloriæ vitæq́;* Authorẽ, aſina ſeſſorem, ouatoremq́; in vrbem Hieroſolymã geſtauerit. *Principes Iudæ* non tantum in aſinis belligerârunt, ſed etiam p̃claras geſſerũt res aſinis inſidentes, adeoq; in iiſdẽq; triumpharunt. Maximũ eſt, ꝙ aſina, cui *Bileam* inſidebat ſeſſor, Domino os aperiente loqui orſa eſt: quo ipſo demonſtratũ eſt ad magnas res à Deo aſinam adhibitã eſſe. *Tobiæ* autẽ triumpho optimè cõgruit: nam tardè admodum procedit aſinus: Tardè admodum procedit Triumphus

Tobiæ,

Tobiæ, nam multa, imo plurima ipſum mala experiri, oppugnare, expugnare ante Triumphũ oportuit, ſolum videlicet vertere, iacturam bonorum ſuorum perpeti omnium, etiã receptas iterum amittere: etiam viſum perdere, & cæcitate q. enecari. Vides quantæ contra ipſum productæ ſint copiæ, quas, quamque graues ſuſtinuerit impreſſiones, & quàm acerbos ictus exceperit ante victoriam ac triumphum. Idem plane ipſi contigit, quod P. *Ventidio Baſſo*, qui triumphatus triumphauit, ꝙ PAVCISSIMIS cõtigit. Vide *A. Gell. in Noct. lib. lib. 15. cap. 4. & Diodor. Sicul. lib. 43. Vell. Patercul. & Val. Max. lib. 6. c. 9.* Præclarè ergo nos docet: *Cum Dei nos auxilio deſtitutos hoſtis inuaſerit, duxeritq́; captiuos, nõ deſperemus ſalutem, ſed iterum armemur ad prælium. Poteſt fieri vt vincamus, vbi victi fuerimus, & eodem loco triumphemus, vbi fuimus ante captiui. Hieronym. ſcribit in 34. manſion.* ¶ Magnum exſulij malum, quo enim *patriæ ſolum dulcius*, quoq; *maiori cunctos afficit dulcedine*, eo acerbius eſt exſulium. Omnes quidem exſules ſumus in hac terra, & *peregrinamur à Domino*, ſed Natale ſolum plus aliis locis adficit:

Tobiæ cap. 1. 2. & 3.
Ouid. de Ponto lib. 1. Eleg. 4. Triſt. lib. 1. Eleg. 4. Idem lib. 8. Metamorp. de Dædal. ibi. Dædalus interea.
2. Cor. 5. v. 3. 2. & c.

Curat nemo vagos, & lædere nemo veretur,
Non exſul curæ ducitur eſſe DEO.

Thyrten.

Eſt tamen exſul folium de Trifolio, quod in conſpectu ſuo Deus habet, obſeruat; curat. Vt tam piè quam ſcitè apud nos Germanos dicatur:

Vmb Witwen/ Wäyſen/ vnd Frembdling/
Iſt es ein ſehr armſelig ding/
Jedoch ſo ſeynd ſie das Kleeblat/
Das Gott allzeit vor Augen hat.

De Aſino, ꝙ *felle careat*, ſcribunt, pulcre Tobiæ hoc conuenit, vt reliqua, ita etiã paupertatis malũ leniter vt feramus & abſque felle, ꝑ exẽplo eſt:

Plin. lib. 11. cap. 37.

Sis Aſinus quemcunq; Aſinum ſors aſpera fecit,
Qui placide ſortem ferre ſcit, ille ſapit.

Quis vero verè pius paupertatis onus nõ æquanimiter ferat, cum ad ſalutis viam parum referat, diueſne quis an pauper ſit, imo pauperes ad cælum ditioribus multo ſint expeditiores nam diuitiæ *laquei* ſunt, quibus irretiti multi in perditionem decidunt. Etiam Gentiles ſapientiores ſpretis facultatibus terrenis paupertatẽ elegerunt: *Cratetis Thebani, Biantis, Lucij Valerij, Quintij Cincinnati, Fabritij*, de quibus *Auguſtin. de ciu. Dei lib. 5. c. 18. Iri* aliorumque exempla nota ſunt: Eſtq; *Seneca* ſapientiſſ. dictum: *Libera te metu paupertatis: vis ſcire quam nihil in illa mali ſit, compara inter ſe pauperum ac diuitum vultus. Sæpius pauper & felicius fideliusq; ridet. Si qua incidit cura, velut nubes tranſit. Horum qui fælices vocantur, hilaritas ficta eſt, grauis eſt, ſuppurata eſt*, & c. vide quæſo locum. Eo a. corporalis paupertas felicior, ſi *ſpiritualis* illã acceſſerit, & *opulentia fidei.*

1. Tim. 6. v. 9.
Diogenes in vit. Philoſophorum.
Senec. Epiſt. 80.
Matth. 5. v. 3.
Iacob. 2. v. 5.

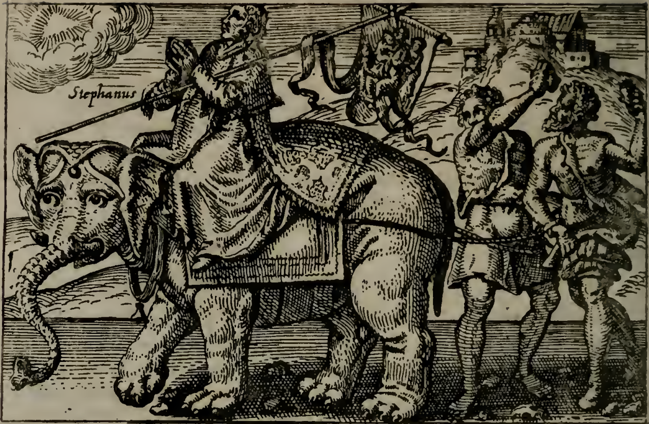
Quod ſi quis vera vitam ratione gubernet
Diuitiæ grandes homini ſunt, viuere parcè
Æquo animo. Neq; enim eſt vnquam penuria parui.
Summa quies, nil velle, ſuper quam poſtulet vſus,
Debitus, vt ſimplex alimonia, veſtis & vna
Infirmos tegat, ac recreet mediocriter artus, & c.

Carus Poëta l. 5. de nat. rerũ.
Prudent. Chriſtian. Poet. in Pſychom.

Bonum eſt, parum cuiq; iuſto, plus quam copia improborũ multa. Deniq; *non dat Dominus in æternum fluctuationẽ*, ſed *exitum & glorioſam victoriã. Multæ tribulationes iuſtorum, ſed ex omnibus liberat eos Dominus. Non oſculatur ſemper pater filium, ſed aliquando caſtigat; Quando autẽ caſtigatur qui diligitur, tũc circa eũ pietas exercetur, quoniam victoria poſt victoriã datur, & laus, honor, gloriaq; manet æterna.*

Pſal. 37. v. 16.
Pſal. 55. v. 23.
1. Cor. 10. v. 13.
Pſal. 34. v. 20.
Cæſar. Arelat. Hom. 3.
Ambroſ. cit. cauſ. 5. q. 5. a. 3.

COELESTIA PVLCRA.

Vtq; Elephas, ſic et Stephanas per ſaxa, per hoſtes, Tergit ovans animo: ſpe ſua damna leuat:	Pro rabida turba quoq; verba precantia dicit, Commendans hoſtes, ſe, ſua cuncta DEO.
Stephanus, wie ein Elephand, Tritt hertzhafftig durchs feindes hand:	Bitt fur ſein feind in todes noth, Befiehlt ſein Seel dem trewen Gott.
Comme fait l'Elephant, ainſi à fait Eſtienne Triomphant, courageux, autant de la mort ſienne,	Que des meurtriers rebelles, pour deſquels emporter Victoire, Chriſt il prie les vouloir ſupporter.

** Auguſtin. id nominis tribuit in lib. 22. de ciu. c. 8.*
Petrus Bemb. Vide Niceph. lib. 2. c. 6. Bedă in 7. c. Act. Gregor. Nyſſ. de Stephan. Plin. Natur. Hiſtor. Lib. 7. cap. 43.

DE conſtantia & alacritate *Stephani* * *Martyrū* **CHRISTI** *Primicerij*, atq; adeo de meritiſſimo triumpho canit Chriſtianus noſter Poëta:

Ibat ouans animis, & ſpe ſua damna leuabat.

Quo autem maior fuit alacritas, eo glorioſior eſt triumphus, eo dignius non alio in animali quam in ELEPHANTE triumphat. Tradunt hiſtoriæ, hanc gloriam deferri ſibi petiiſſe *Pompeium Magnum*, vt rhedam ſuam triumphalem traherent *Elephanti*, ſed denegatum tum ipſi fuit, cum propter alia, tum ꝙ anguſtia portæ triumphalis non caperet. Quod *Pompeio* conceſſum non eſt, id obtinuit primus & rariſſimo exemplo eoq; cum maiore honore *L. Metellus, Pontifex, bis Conſul, Dictator, Magiſter Equitum, Quindecimvir*

cimvir agris dandis. Splendidiſſim⁹ igitur triumphus tuus eſt, ô *Stephane* inuictiſſime, quare etiã miro & omni humano ingenio incomprehenſibili, inenarrabili, imperſcrutabili modo datum tibi eſt priuilegio ſingulariſſimo, vt in terra ſtans viſus acie plus quàm humana *Chriſtum* ad dextram *Dei ſtantem*, [h.e. pro Eccleſia ſua depugnantē] videres! de *Stephano Aratus*: *Actor.7.v.5¶* *Arat.in Act. Apoſtol.metrificans.*

Vera loquens ſubiit CONSTANTI pectore mortem,

Expreſſitq́; ſui dogmata vera DEI.

Alius itidẽ Poëta Chriſtianus magis accommode in noſtrã ſentẽtiam loquitur: *Fundatus Virtute DEI de morte triumphat,* *Fortunatus Epiſcopus Pictauienſis Carm. varior.*

Excepit lapides cui petra CHRISTVS erat.

Quiſquis igitur ſplendide de hoſtibus ſuis triumphare cupit, alacriter agat: conſtantia ac lætitia ipſi martyrio addet plurimum. *Dicentem de patre ſuo & de matre ſua non reſpicio eum, qui fratres ſuos non agnoſcit, & filios ſuos non recognoſcit, qui obſeruant ſermonem tuum, & fœdus tuum cuſtodiunt: illi docebunt iudicia Dei Iacobum, & Legem ſuam Iſraëlem, illi apponunt ſuffitum ante faciem Dei, &c. Odio habendus genitor, præponendus creator. Licet ſparſo crine & ſciſſis veſtibus, hubera quibus te nutrierat, mater oſtendat, licet in limine pater iaceat, per calcatum perge patrem, ſiccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus eſt in hac parte eſſe crudelem. Qui animam ſuam ipſius, vitamq́; propriam, venalem non habet propter Chriſtum, aut quidquam præter Chriſtum amat, aut reſpicit, ad hunc triumphum dignus eſt*, minimè, minimè: Omnia, omnia ſordeant, præ Chriſto. *Crux, mors, inferi, vita Chriſtianorum ſunt*, ſpe nimirum, reſurrectionis, & recuperandæ melioris VITÆ. Quemadmodum *Polycarpus Ep. Smirnæ*, cum ſenex octogenarius & amplius in mediis flammis ſtaret, cano totus capite & panſis ad ſydera palmis: *Domine*, inquit, *Ieſu Chriſte, gratias ago tibi, quod me hac die & hora dignatus es, vt partem accipiam in numero Martyrum, in poculo CHRISTI, ad reſurrectionem vitæ æternæ*, &c. *Laudo te, benedico Te, glorifico Te, &c. Obſecro TE, fac me ſocium reſurrectionis bonorum.* Sed præcedere hunc debebat *Ignatius*, qui eadem alacritate non ſubiit tantum ſuum Triumphum, ſed etiã exſpectauit, ſed etiam deſiderauit, imo implorauit: ſic enim ille in Epiſt. ad Romanos. *Vtinam fruar beſtiis quæ mihi ſunt præparatæ, quas & ore mihi veloces eſſe ad interitum, & allici ad comedendum me. Quod ſi venire noluerint, EGO VIM FACIAM, vt deuoret. Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus, nihil de his quæ videntur deſiderans, vt Chriſtum inueniam. Ignis, crux, beſtia, confractio oſſium, membrorum diuiſio, & totius corporis contritio, & tota tormenta Diaboli in me veniant, tantum vt Chriſto fruar!* ô verè Elephantinum pectus! De *Babyla, Vincentio*, & aliis innumeris ſuperſedeo. Dignus eras, STEPHANE de cuius triumpho de lapidatorib. peculiari, PRO QVIBVS etiã orabas, plura vt dicerentur, ſed multa deficiunt. Rectiſſime id notauit *Auguſtinus. Adeſt*, inquit, *in Stephano non tantũ ſpiritus Fortitudinis ſed etiã dilectionis, ſcilicet, omnia in Charitate fieri debebant, quod Stephanus obſeruat in morte, nos ne in vita.* TRI-

Alacriter patiendum. *Deut.33.v.9.* *ibid.v.10.* *Luc.14.v.26.* *Hieronym.in Epiſt.ad Heliodor.* *Ioh.12.v.25.* *Luc.9.v.62.* *Hilar. de Trinit.lib.3.c.4.* *SPES Reſurrectionis.* *Euſebius lib.4.c.15.* *Funcc.in Chronol.f.99.* *Ex Euſebio lib 3. & Irena.lib.5.* *Refert Hieronym. de vir. illuſtrib. in Ignat. & Ignat.ipſe Epiſt.ad Rom.* *CHARITAS Stephani inter nimbos lapidum.* *Auguſtin. tract.6.in Iohan.* *1.Cor.16.v.14*

TRIVMPHAT A LIGNO DEVS.

Chriſtus morigerum Patri, Patris vnica proles
Ad diram ſemet præbuit uſq. Crucem:
Chriſtus Der wahre Gottes Sohn
Verlies ſeins Vatters freüden-Thron.
Chriſt de Dieu fils vnique au Pere obeiſſant
Iuſqu'à la mort cruelle fut, et en ce faiſant

Devicit Satanam, peccatum, tartara, mundum:
Hinc Dominus rerum regnat in arce poli.
Ward Ihm ghorſam Zus. Creutzes Todt;
Halff uns damit aus aller noth.
Vainquit Satan, la mort, peche, l'enfer, le monde:
Partant ſe ploye à luj genouil pur et immonde.

TRIVMphus D. N. I. C.

IESVS CHRISTVS, DEVS HOMO, GIGAS VTRIVSQVE SVBSTANTIÆ, VICTOR, TRIVMPHATOR, SOSPITATOR, SOTER, VICTOR Mundi & Inferorũ, Ἀπεκδυσάμενος τὰς Ἀρχὰς καὶ τὰς Ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν Παῤῥησίᾳ, Θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ. *Triumphauit à Ligno. Triumphauit* ἐν ἀναστάσει: *Triumphauit* διὰ Ἀναβάσεως εἰς οὐρανὸν; cuius triumphũ ſi ad circumſtantias veteris Triumphi examinabis, quadrabunt omnia. I. Victor meruiſſe oportebat Triumphum; meruit certe D.N.I.C. cruenta ſtrage edita in Diabolum, Mundum, & totum Inferorum exercitum, quos non fudit aut profligauit, ſed prorſus ad vnum omnes ad internecionem cæcidit. II. A loco commiſſæ pugnæ non ſtatim recedebat Vi-

Coloſſ. 2. v. 15.

Circumſtantia triumphorum veterũ.

Valer. Max. §. de Iur. Triumphi.

Chriſtus caput contriuit. Geneſ. 3. v. 16.

CTOR,

CTOR, ſed per triduum exſpectans, ſi recollectis viribus ab hoſte rurſus inuaderetur: Chriſtus à victoriæ loco obtentæ non diſcedens, *per integros* XL.*dies cum diſcipulis poſt reſurrectionem in his terris conuerſatus* eſt, colloquens eis cũ de regno Dei. III. A Senatu decerni Triumphũ oportebat. Et *Chriſti* decretus eſt iam inde à temporibus ſecularibus, ſicut prædictum, ſicut præfiguratum. Tantum hic *Chriſti Ieſu* Triumphus eo certior, quo minus Decretũ Sacroſanctæ Triados, aut interuerti aut impediri, aut deniq; etiã mutari poteſt. IV. * Obuiam procedens è ſacrario Capitolino Senatus triumphantem verbis, quæ concipi poterant, ornatiſſimis excipiebant: etiam SS. Trinitas triumphantem, inprimis PATER principium AGENDI excipit verbis conceptis per Dauidem, dictatis per *Spiritum ſanctum*, ὁ πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ: *Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Dominare in medio inimicorum tuorum*, &c. V. Præcedebant currum triumphalem hoſtes deuicti, triumphati, catenis colla circum onerati micantibus ſpoliis, prælatisq; picturis res geſtas continentibus: Peccatum, mors, Sathanas, Tartara ad eundem modum trahuntur à Chriſto. Sed hîc cumprimis notandum, *Iugurtha Rex* cum antea paterna fronte tam eſſet formidabilis, vt ſuſtineri non poſſet, triumphati tamen ita euiluit maieſtas, vt etiam à pueris puellisq; luto peteretur: Nimirum Satanæ ante Chriſti paſſionem, omnibusque formidabilis auctoritas, per paſſionem, deſcenſum & reſurrectionem Chriſti ita euiluit, vt ab omnib⁹ fidelibus nunc impetatur: *Vbi eſt aculeus tuus, ô mors! vbi victoria tua, ô Inferne?* VI. Stiparunt * ἐπινίκια cantantes, &c. Hîc *Angeli, currus Dei millia mille, nempe Angelorum, quorum* λειτουργία, ψαλμῳδία, ait *Tertull.* VII. Offerebantur victimæ, gratiæ agebantur: Chriſtus *per proprium ſanguinem ingreſſus, æternam redemptionem inuenit.* VIII. Sedebant ſimul in eadem rheda liberi, virtutis paternæ non ſpectatores tantum, ſed & æmuli: Et nos (*Fideles*) vicimus, reſurreximus, aſcendimus cum CHRISTO, συγκοινωνοὶ gloriæ, vtinam & virtutis actiue. Vicit *Soter noſter* per paſſionem & gloriam, ſic & nos diſcipuli Domini cluemus patientia, & paſſionibus. *Quare noli* (vt cum Auguſtin. concludamus) *noli mirari, frater, ſi, poſtquam Chriſtianus effectus es, mille te vndique tribulationes vexant: Quoniam Chriſtus noſtræ religionis caput eſt, noſq; eius membra ſumus. Vita enim Chriſti reſperſa eſt anguſtiis plurimis, ſumma paupertate circumdata: Vnde coniectura eſt, quum te Deus immenſis perſecutionibus corripit, TE in Electorum ſuorum numero ordinaſſe. Nam ſine huiuſmodi tribulationibus ad Deum nequaquam peruenire poſſumus, ſicut dicit Dominus: Qui vicerit, ei ego dabo ſedere mecum in throno meo* (triumphabundo) *ſicut & ego vici & conſidi cum Patre in throno eius.*

*Plin. Plutarchus, Valer. Actor. 1. v. 3. Plin. Liu. Plutarch. Valer. Vell. Feneſtell. alii. Pſal. 2. v. 7. Actor. 13. v. 33. * Iid. vt ſupr. Varro. &c. Sueton. in Auguſt. Ouid. de Ponto. 1. Cor. 2. v. 10. Pſal. 110. v. 1. 2. 3. Iid. vt ſupr. & Cic. in Piſon. Iugurth. Rex Numid. Salluſt. de bello Iugurth. Ex Hoſ. c. 13. v. 14. 1. Cor. 15. v. 54 * Iid. Cic. in pr. in Piſon. Pſal. 68. v. 18 Tertullian. Hebr. 9. v. 12. Iid. Epheſ. 2. v. 5. Coloſſ. 3. v. 1. 2. 3. Dedit dona τριαμβευτικά Pſal. 68. Epheſ. 4. S. Auguſtin. in Serm. ad Lippium. Emphatice & affectuoſe. Apoc. 3. verſ. vlt.*

SCINDITE CORDA VESTRA.

Ex humili pragnata loco, germanaq; terræ
Proles Aletheia ſcindere corda iubet;
Purgari polluta iubet, non munda lauari,
Diuinâ impleri vt proſparitate queant.

Die Warheit komt ſchwerlich am tag,
Sobald ſie komt iſt das ihr ſag:
Macht ewre wüſte hertzen rein,
Das euch das Liecht der Gnad drin ſchein.

La belle Verite hors de la terre germe, Auquel auec Iuſtice regardante des cieux
Le Seigneur Eternel auoit parlé du terme Le Coeur fendroit aux hōmes, les faiſant viure mieux

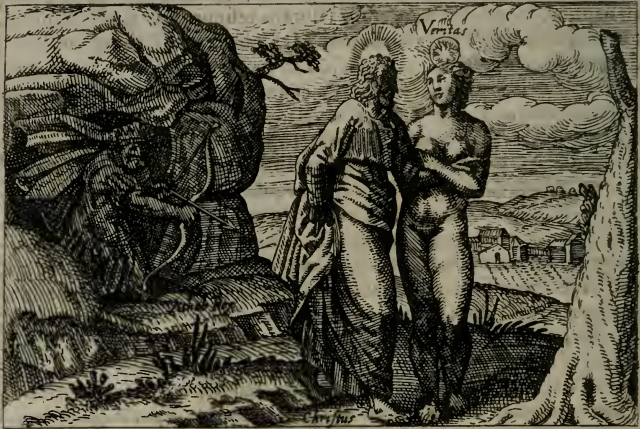
Reſipiſcentia. *Ioël.2.v.12.13* *Scindenda: conterenda corda: Dolendum ob peccata, ſerio, animitus.* *Eſa.45. Ieremia 3. Zach.1*

DEſumptum eſſe hoc Ε῎μβλημα ex Sacri voluminis Ioëlis propheria, vbi Dominus: *Conuertimini*, inquit, *ad me ex toto animo veſtro. Lacerate corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, & reuertimini ad Iehouam Deum veſtrum, quia gratioſus & miſericors eſt, longanimis & amplus benignitate*, &c. Cuiuis diuina nonnihil ſapienti, perſpicuum eſt. Commendat in genere Reſipiſcentiã, ſine qua nec temporalis nec æterna gratia Dei cum gratia obtineri poteſt: Idem ergo dicit, quando dicit: *Conuertimini ex toto animo*: &, *ſcindite corda veſtra*. Ad Dominum enim ſerio conuerti iubet; quod ipſum non tantum in V. Inſtrumenti Codice (vt heîc) Deus ſæpè exquirit: *Conuertimini ad me*; ſed ipſa

ipſa veritas, ὁ ἀπαύγασμα illa Θεοῦ Ἀλήθεια ſuas conciones hoc modo orditur: *Matth.3.& Marc.1.&c.*
AGITE POENITENTIAM. Nec aliud ſibi volunt Apoſtoli verba: *Exuite ve- Epheſ.4.v.22*
terem hominem, nouum induentes: Mortificate membra quæ in terris ſunt: Nolite præ- 23.24.
bere membra veſtra organa iniuſtitiæ atq; peccatis, ſed iuſtitiæ: & quæ ſunt ſimi- *Coloſſ.3.v.5. Rom.6.v.12.*
lia. Vtilis autem eſt reſipiſcentia ſalutaris, cum ad *auerruncanda mala*, tum *& cap.13.v.*
ad bona acquirenda: Vtraq; duplicis ſunt generis, vel *temporalia* vel *æterna*. De *11.12.13. Vtilitas reſi-*
malis primo loco. Auerruncantur ſalutaris reſipiſcentiæ antidoto mala *piſ.vera.*
corporalia, nam, *Reſipuerit gens illa*, inquit Dominus, *pœnitebit & me: Ahabi* et- *Ierem.18.v.8. 1.Reg.c.21.v.*
iam hypocritica pœnitentia inhibebat ad tempus iræ diuinæ exſecutio- *vlt.*
nem. *Mala æterna* ſalutari reſipiſcentia euitantur. *Non enim Deus quenquam Ezech.18.v.*
perire vult, ſed vt conuertatur & viuat: Et vel interpoſito id iuramento confir- *33.& 33.v.11 2.Pet.3 v.9.*
mat: *Viuo ego nolo mortem peccatoris etiam MORIENTIS, ſed vt conuertatur & vi- Auguſt.cap.*
uat. quod quam verum ſit Hiſt. *Pauli conuerſi* declarat, confirmatq; exem- *1. de vera & falſa pœni-*
plum & *Hiſtoria Carpi*, & omnium qui reſipiſcentia gehennæ ſupplicium *tentia. vide*
effugerunt. *De bonis. Corporalia* certe acquiruntur reſipiſcentia, vt *Saul* vi- *loc. obſeruan- diſſ.*
ſum recuperat reſipiſcens. *Manaſſes* liberationem è carcere & reſtitutionẽ *Actor.9.**
in regnum; ait enim Dominus: *reſipiſcam & ego*, &c. Sed obſeruandum ta- *Dionyſ. Areopag. in Ep.*
men hîc eſt, remiſſa culpa, donata venia, corporalia tamen bona ſæpe non *ad Demophil.*
conſequi, vt in Dauide videre, quoniam Deus meliora, cœleſtia nimirum *Actor.9.v.18 2.Paral.33.*
dare decreuit. Veram autem ac ſeriam reſipiſcentiam æterna bona certo *verſ.12.13.*
conſequuntur: Nam Dominus *conuertitur ad reſipiſcentes: miſeretur reſipiſcen- Ierem.18.v.8 2.Sam.13.&*
tium, deponit iniquitates, reÿcit potius ſe, non recordatur eorum, abÿcit in profundum, *ſeqq.*
miſeretur miſericordia æterna. Quare ne deſperando augeamus peccata, propoſitus e- Zach.1.v.3. Mich.7.v.18
nim eſt pœnitentiæ portus: Nec ſperando augeamus, datus eſt enim dies mortis incer- 19.
tus, inquit † *Auguſtinus.* Oportet autem reſipiſcentiam eſſe veram, ſeriam, *Ezech.18 v.30 Eſai.54.v.8.*
cordialem, vt Dominus ait: * *Ex animo.* Oportet eſſe *citam*, quæ non diffe- *† Auguſtin.*
ratur diu: Nam *quotidie peccamus, quotidie reſipiſcendum eſt.* Oportet eſſe *dura- Tract.33.in Iohan.*
bilem, non momentaneam, quæ perdurat ſemper: Nam *tota hominis vita de- * Ierem 29.v.*
bet eſſe pœnitentia. Oportet fundari: 1. in *pura puta gratia* Dei Opt. 2. in *merito 13.14.*
Domini noſtri Ieſu fide ſaluifica. 3. *Elargiente ſpiritu ſuo*, vt oremus: *Conuerte me Vera reſipiſcentia qualis*
Domine & conuertar. 4. in *veraci, ſtabiliq; promiſſione*, vt peccator reſipiſcens *eſſe debeat?*
verè, & ex animo fideli dicere poſſit: *Proponit tibi cor meum verbum tuum. Ierem.31.v.18 Pſal.27.v.8.*

Denique non oportet eſſe *Nimis ſeram*, nam *pœnitentia nimis ſera, raro*
eſt vera, qui enim in tempore vocanti Deo non audit, Eum Deus nec vo- Beda, Bernardus, Auguſt.
cantem iuſto ſuo iudicio audit. Odit Deus procraſtinationem in vo-
ce coruina, diligit veram conuerſationem in gemi-
tu columbino.

VERITAS IN APRICO, EX INSIDIIS mendacium.

Chriſtus Aletheias idea et amator et autor
Huius Amatores ipſe tuetur, amat.
Sed ſcelerum fabricatores, ut Noctua, lucem
Oderunt: Lux hæc omne revelat opus.

Chriſtus iſt ſelber die warheit,
Vnd gibt ſeinns hellen Lichts klarheit
Dem der ſie liebt: wo böſs geſchicht,
Haſst man die warheit ſcheucht das liecht

Pourquoy de tes Tenebres, Achab tyran cruel,
Deſcoches tu la fleſche, contre Dieu Eternel!
Si eſt ce que iamais tu ne lui ſcaurois nuire;
Il aime Verité, et te peut bien deſtruire.

VEritas duplex eſt: ὀσιώδης καὶ γενομένη ἡ Ἀρετή. Illa *Dominus noſter Ieſus*
Ioh.14. v.6. *Chriſtus*, ipſo id aſſeuerante; *Ego ſum via, veritas & vita.* *Hæc eſt affectus per*
" *SS. excitatus in co dil us piorum.* Illa recte & vere Ἀλήθεια, hæc verius ἀλήθευ-
" σις dicitur. H c cum & *Doctrina* ſit & *vita*, recte definitur, *quod ſit conſtans ani-*
Veritas quid? *mi voluntas & ſt dium per quod, quales ſimus, tum in dictis tum in factis omribus, & nos ipſos & quæ in nobis & quæ circa nos ſunt, ing nue & candide ad Dei gloriam, conſcientiaq; ſynceritatem conſeruandam, & vita & oratione patefacimus ac mani-*
Veritas doctrinæ. *feſtamus.* De *doctrina* veritate hic præcipue agimus. Doctrinæ veritas omnino ſectan-

no ſectanda ac retinenda eſt, cum *prædicatione* tum *auditu*: ad quod requiritur *Examen doctrinarum ac ſententiarum*, vt illæ probentur ad neceſſarium atq; infallibilem *Canonem Sacri Codicis. Ad Legem & Teſtimonium*: ad τὰς γραφὰς, vt praxi mandemus illud *Apoſtolicum*: πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε: Et iſtud *Dominicum* Ἐρευνᾶτε. vbi *Cynoſura ac Lydius lapis eſt verbum Dei*; Hinc mandatum: *Loquimini veritatem*; τὰ λογία Θεοῦ: προφητείαν ἀνάλογον τῇ πίστει. Ad hoc igitur non ſunt exſpectandi ἐνθουσιασμοὶ, ſed præconium verbi audiendum, & *animus noſter vera humilitate muniendus eſt, vt non erubeſcat, quod ignorat, addiſcere. A quocunque enim percipi poteſt veritas, amplectenda eſt.* Verum cum magnus veritatis ſit hoſtis, *conſuetudo* & *commentitia vetuſtas*, magno ſtudio cauendum, ne earum faſcino dementati à vero veritatis tramite nos abduci patiamur, quare etiam paulo pridem monuimus cynoſuram (verbum) ſequendam: *Solus Chriſtus audiri debet*, inquit *Cyprianus*, *Pater enim de cœlo conteſtatur dicens: Hic eſt filius meus dilectus*, ἐν ᾧ εὐδόκησα, *IESVM AVDITE. Quare, ſi ſolus Chriſtus audiendus eſt non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendum putauerit, ſed quid prior Chriſtus, qui ante omnes eſt, fecerit. Neque enim hominis conſuetudinem ſequi oportet, ſed Dei VERITATEM. Seruus Legis eſt doctor: Seruus igitur Legis eſt etiam auditor.* Quibuſcunque igitur hoc modo cordi atque curæ eſt veritatem κατέχειν, *eos veritas liberabit*. Nam *in quacunque domo Euangelium eſt*, (id eſt, legitur, obſeruatur, vſui mandatur) *illic Diabolus ingredi non audet* (non habet vim nec poteſtatẽ) *animam adſiduis lectionibus veritatis familiarem, neq; dæmon neque peccatum attinget.* Attendendi autem & *falſi prophetæ*, *falſi operarij* & *Pſeudo-Apoſtoli* ex tenebris atque inſidiis iacula ſua vibrantes, ne nos attingant, nam magnum periculum eſt à talibus, vt *hæc Tabella* prudenter condocefacit. *Transfigurat ſe Sathan in Angelum lucis, & miniſtros ſubornat ſuos velut miniſtros iuſtitiæ, aſſerentes noctem pro die, interitum pro ſalute, deſperationem ſub obtentu ſpei, perfidiam ſub prætextu fidei, Anti-Chriſti ſub vocabulo Chriſti. vt dum veriſimilia mentiuntur, veritatem ſubtilitate fruſtrentur. Hocq; eo magis fit, dum ad veritatis originem non reditur, nec Magiſtri cœleſtis doctrina ſeruatur. Quæ ſi quis conſideret & examinet, tractu longo atq; argumentis opus non eſt. Probatio eſt ad fidem facilis, compendio veritatis.* Hæc pleraq; ex Patribus.

Eſai.c.8.v.20
Ioh.5.v.39.
1.Theſſ.5.v.21.
Ioh.5.v.39.
Zach.8.v.16.
1.Pet.4.v.11.
Rom.12.v.6.
Cyrill.in Ioh.c.9.lib.6.c.20
Extr.Diſtinct.12.q.6.cap. omnia talia. Item §. illa autem.
Cyprian.lib.2. Epiſt.3. ad Cecil.
Similia vide Epiſt.ad Pompeium contra Ep. Stephan.
Conſuetudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt.
Chryſ. in oper. imp.in Matth. cap.7.
Ioh.8.v.32.
Chryſ. Homil. 3.in Ioh.c.4.
Matth.7.v.15
2.Cor.11.v.13
Rom.16.v.17
Cyprian.tract. 3. de ſimplicitate prælatorum.
Vide Tertull. lib. de veland. virginib. &c.

VERI ADORATORES.

Verus Adorator luſtratus lampade diâ,
Pectore ſincero nouit amare Patrem:
Hunc colit aſſiduè, veluti decet, inuocat, aufert
Continuâ gaudens quam præ poſcit opem.

Der wahr anbetter, den der Geiſt
In Gottes Lieb recht underweiſt,
Der ehrt den vatter, rufft ihn an,
Was er begehrt tragt er darvan.

Les vrais Adorateurs adorent ſans crainte
Le Seigneur, en Eſprit et Verite non feinte:
Le Seigneur debonnaire lors les exaucera
De ſon ſainct tabernacle, et tout bien leur fera.

De vera Adoratione. DE diuino ſacrorum voluminum theſauro, & quidem ex ſermone *Do-*
mini Saluatoris ad Samaritidem deſumptum eſſe hoc Ἔμβλημα, cuiq;
Ioh. 4. v. 22. perito perſpicuum eſt. Ibi enim *Dominus Saluator* inter cætera, *vos adoratis,*
inquit, *quod neſcitis: nos adoramus, quod ſcimus: quia ſalus ex Iudæis eſt. Sed venit ho-*
ibid. v. 23. *ra & nunc eſt, quando veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu ac veritate. Nam*
ibid. v. 24. *& Pater tales quærit. Spiritus enim Deus eſt, & eos, qui adorant eum, in ſpiritu ac veri-*
Quid ſit, In Spiritu adorare? *tate oportet adorare.* Intelligemus igitur, ſi quid *in SPIRITV, INq; VERITATE*
adorare ſit; IN *SPIRITV* adorare, Primum *toto ſpiritus adfectu* atq; deuotione
Auguſtin. de orand. Deum ad proban. adorare eſt; Nam *oratio ſine deuotione mugitus boum eſt. Vera quippe adoratio, non*
eſt in verbis oris, ſed in cogitationibus cordis. Valētiores namq; voces apud ſecretiſſimas

aures

aures Dei non faciunt VERBA noſtra, ſed deſideria. Adeo vt etiã quandoq; adfectus ſpiritus præter verba ſufficiat: quemadmodum non tantum exempla *Moyſis, Hannæ*, aliorumq; oſtendunt, ſed & *Auguſtinus* de fratribus in Eremo Ægypti recenſet. *Clament affectus tui*, inquit *Ambroſius*: Proſunt affectus & deſideria ſine vocibus, ſed non ꝓſunt voces ſine adfectibus ac deſideriis, *quid enim prodeſſet motio labiorũ ſi cor tuum mutum eſt?* Deinde in ſpiritu adorare eſt in fide D.N.I.C. adorare, nihil hæſitare, nihil dubitare, ſed vero ſpiritus adfectu gratiã & opem Dei non tam exſpectare, q̃ fide ac ſpiritu ad ſe rapere: vnde *Ambroſius, clamet fides*, inquit: & *Iacobus* Apoſtolus: *Oret autem Fide, &c.* Certè ſi non aliud quidpiã multo minus preces placere Deo poſſunt, ꝑter fidẽ, quinimo talis adoratio ſine fide cõuertitur in peccatũ. *Hoc modo non oris, ſed ſpiritus atq; cordis auditor Deus eſt*, inquit B. *Fulgentius*. Nititur autẽ fides noſtra gratia ac benignitate diuina: *Ipſe pater amat vos*, ait Chriſtus. Deinde veraci eius promiſſione, tam ꝓlixe in verbo ſuo effuſa: *Verbum tuum*, Dauid infit, *cor meũ proponit tibi.* Inprimis nomine ac merito Chriſti, ꝙ noſtrũ eſt: *Meritũ enim Chriſti meritũ noſtrum eſt, meriti non ſumus inopes, quoad Chriſtus merito eſt diues.* Quare *Gregorius indignũ eum diuina benedictione ꝓnunciat, qui dubio eam quærat adfectu.* Iterũ in ſpiritu adorare eſt, *ſpiritu contrito*, adeoq; in vera ſpiritus humilitate orare, quid.n. impetraret, q ſuperbo motu Deum oratum veniret? tàm [a] *excelſum*; [b] *cinis*; [c] *ſaccus ſtercorum*; [d] *ſeruus peccati*; [e] *filius iræ*; [f] *venundatus ſub peccatũ*; Quare *caue*, inquit D. Ambroſ. *ne te extollas in oratione. Oratio enim humilitatis penetrat nubes. Si te extuleris, cades: ſi te humiliaueris, ipſe appropinquabit. Auguſt. Tract. x. in Ioh.* B. *Auguſtinus*, in ſpiritu orare, interpretatur *in pace Eccleſiæ*, h.e. vera charitate, illibataq; dilectione ex intimo ſpiritꝰ adfectu ꝑfecta orare. *S. Paulus* Apoſt. etiã aliam interpretationẽ adfert, nempe ſpiritu orare, eſſe idem quod *lingua peregrina & oranti ignota orare*, ꝙ plane ἄτοπον eſt facere & præter rationẽ. Nec eſt ꝙ dicas mihi: *Tametſi ego non intelligam, Deus tamen intelligit?* Imo vero: quid, inq̃ ego, tu ex tali precatione ædificaris? An neſcis iſtud *Saluatoris: Scit pater veſter cœleſtis, ꝙ his omnibus indigeatis.* Ergo precibus omnino opus non erat? Sed abſurdius hoc fit, quã vt merito ꝓlixe culpetur. Sic fuit *in ſpiritu*: Addit *Dominus: In veritate.* Nempe excludit Dñs ab adoratione omnia *falſa obiecta: Idola* nimirũ, quæcunq; ea aut fingi aut pingi poſſunt, iccirco ſignificanter admodum dicit: *PATREM.* Deinde excludit & omnẽ ſimulationẽ, *hypocriſin*, fucũ, & quicquid intemeratæ veritati eſt contrariũ; ait enim Sapiens: *Caue ſis, ne religio tua ſit fucata aut hypocritica:* Magna turpitudo iuxta atq; pœna erit, cũ aliquando detracto fuco hypocriſin ipſam nudabit, atq; in apertã lucẽ ponet Deus. *Non opus eſt inflata buccina: Deus clauſum cordis tui cubiculũ introſpicit. Abſit autẽ, vt, quod facere Deũ rogamus oribus ac vocibus noſtris, eũ facere negemus cordibus noſtris.* ¶ *Talis omnino oratio iuſti eſt* ἰσχύς, *& clauis cœli. Aſcendit precatio, & deſcendit Dei cõmiſeratio. Licet alta ſit terra, altũ cœlũ, audit tamẽ Deus hominis linguã, ſi purã habeat cõſcientiã.*

Gregor. Moral. lib. 2. c. 18. *Exod. 14. v. 15.* *1. Sam. 1. v. 12 &c.* *Auguſtin. lib. de orand. Deum, ad probã.* *Ambroſ. de Cain & Habel. c. 8.* *Auguſtin. in Pſal. 37.* *Id. tract. 102. in Iohan.* *Iacob. 1. v. 6.* *Heb. 11. v. 6.* *Pſal. 109. v. 7.* *Rom. 14. verſ. vlt.* *Lib. 2. ad Regem Thraſimund.* *Ioh 16. v. 26.* *Pſal. 27. v. 8.* *Auguſt. 102. tract. in Iohan.* *Id. in Manual. cap. 22.* *Ex Gregor.* a *Pſal. 113. v. 5* b *Gen. 18. v. 27* c *Syr. 10. v. 9. 10. 11.* d *Rom. 6. v. 17* e *Epheſ. 2. v. 3.* f *Rom. 7. v. 14* *Ambroſ. de Cain & Habel. cap. 3.* *In Præfat.* *Pſal. 130.* *1. Cor. 14. v. 16.* *Obiect.* *Reſp. 1.* *2.* *Matth. 6. v. 32* *In veritate, quid ſit?* *1. Cor. 10. v. 14 v. 21.* *Syr. 1. v. 36.* *ibid v. 39.* *Matth. 6. v. 2.* *Auguſt. Epiſt. ad Vitalẽ. 117.* *Iacob. 5. v. 16.* *Auguſt. ſerm. 226. de tẽpore.*

MVNDE IMMVNDE VALE, SERVAT me CHRISTVS JESVS.

Christus Aletheian cunctis proponit emendam
Sed pretio vili, ſi prece poſcis, emes.
Laruati Sophiam fuge ſis, ô prouide, mundi:
Fiſos decepit decipietq; ſibi.

Chriſtus beüd D'himliſch warheit feÿl.
Vmb ein geringes ſlechtes theÿl
Kauffs vmbs gebett, Du darffſt kein gelt
Hüt dich für falſchen Trüg der welt.

Ieſus Chriſt nous commande d'achetter Verité.
A vil prix il l'expoſe, n'ayant neceſsité,
Homme, de ton Argent; Parquoy: le maſqué Monde
Laiſse, va au Seigneur, et ſur luy ſeul te fonde.

Deſiderabilia huius aui. ** q.d. Deſeramne ego te, voluptas mellitiſsima!* *† vt Apoſtolus Rom. 7. v. 22.* *Quæ ſint Parentes?* ** Gen 12. v. 1. & ſeq.*

QVantopere *deſiderabilia* huius mundi hominem Chriſtianúm à vera aç ſolida pietate, adeoq; etiam à vita Beata-æterna retrahant, liquido oſtendit hic homo, qui quidẽ à CHRISTO, VERITATE trahitur ad pulcritudinem cœleſtiũ, ipſe vero ſemper * *reſpectat ad mundũ.* † *Secundum ſpiritum* quidẽ delectatur cœleſtibus, corporis tamen ſemper reſpicit oculis. Sunt autẽ deſiderabilia mundi multa. Inter prima ſunt; *Parẽtes, fratres, ſorores, domeſtici,* & *cognatio*; Id vero oſtẽdit Dominus, cum tam multis tamq; exquiſitis verbis Abrahamo iubet, vt * *exeat,* &c. Quando itidẽ Pſaltes ait: *AVDI*

Filia AVIDE, & inclina aurem tuam, obliuiſcereq́ populi tui & domus tuæ paterna. Nec abs re, per çorporales.n.noſtros parentes, quãtum ad carnalẽ proſeminationem, obnoxij ſumus, iræ, maledictioni, peccato deniq; ac morti. Quare Dominus Saluator, *odio habere patrem ac matrem iubet*: adeoq; *indignũ SE, eum dicit, q amore ſibi patrem, matrem, &c.* præferat. Sed hac de re nos ſuprà aliquid dixiſſe memoramus. Deſiderabilium mundi rerũ etiam PATRIA eſt, & *ſolũ natale*, quod q̃ pauci propter Chriſtũ ęquanimiter vertant, experientia docet. Ibi multi reſpectant cum *vxore Lothi*, dicuntq; cũ vano atque prophano Poëta: *Quid facerem? blando patriæ retinebar amore;*

Aſpicerem Patriæ dulce repente ſolum!
Quantum erat ô magni perituræ parcere Diui!
Vt ſaltem patria contumularer humo!

Sed facile ſolari hoc deſiderium poteramus, reminiſcentes, quod exſules hîc ſimus omnes, & eo arctius deſiderare patriã cœlum, ——*longumq́ perceſſi*
Exſilium, tactiq́ loci cœleſtis amore
Carcere nunc clauſi terras ſpernamus & vndas
Migremusq́ ibi, vbi cœlum patet. Et iterum:
Felices animæ quibus hæc cognoſcere primum,
Inq́ domos ſuperas ſcandere cura fuit.

Deſiderabilium primum coniugatis *coniux* eſt: ſed nec hic amori Chriſti præponendus, ſed poſtponendus, vt *Chriſtus Matth.*10.*v.*38. quod ſuper tẽpore ſeculi elapſi fecit glorioſus Chriſti cõfeſſor, Princeps Italus Marchio de Vico *Galeatius Caracciolus*, cuius hiſtoriam nemo cordatus ſine ſtupore ſineq; piis lacrymis leget. Inter deſiderabilia huius æui referuntur etiam *opes ac diuitiæ* ſeculares, quibus multi ita capiũtur, vt cœlũ propterea amittant, dicentes cum *Demade: Ita curanda eſſe cœleſtia, vt non amittamus terrena.* Hi nec digni Chriſto ſunt, nec parati aptive ad regnum cœlorum. De his conqueritur etiã *Cyprian. Diſſimulanda veritas non eſt. Multos decepit patrimonij ſui cæcus amor. Nec ad recedendũ parati aut expediti eſſe potuerunt, quos facultates ſuæ velut compedes ligauerunt*, &c. *Demas amat mundum.* Sed non minus ſtultè quã impie hi faciunt, cum pro theſauro, eligunt carbones; pro auro, lutum; ꝓ ſimilagineis, quiſquilias; pro Chriſto, Satanam; deniq; pro æterna gloria atq; felicitate, æternũ exitium atq; damnationẽ. Nautarum ſaltem prudẽtia hi tales corrigerentur q cum vel ſubmergendæ nauis, vel aliud, periculũ impendere vident, etiã pretioſiſſimas potius merces eiiciunt, vt releuetur nauis, q̃ ſe vna cum naui mergi ſuſtineant: Paulus tale periculũ imminere omnibus ait, qui inhiant opibus huius ſeculi. Vtinã igitur in tempore reſipiſceremus, & miſſis terrenis ad cœleſtia adſpiraremus! Sunt & alia huius mundi deſiderabilia, q̃ æternũ hominẽ peſſumire cogunt, qualia ſunt *voluptates carnis, comeſſationes, cõpotationes, libidines, luxuria, gula,* & ſimilia. Sed fortiter his renunciandũ, imo *ſibi ipſi*, vt VERITAS inquit, ne ſuffocent nos ad æternã damnationẽ. *Tunc.n. incipimus Chriſti eſſe diſcipuli, cũ nihil, de his, quæ videntur, deſideramus, vt Ieſum Chriſtũ inueniamus.*

AVIDE. *Pſal.*45.*v.*11 *Deut.*33.*v.*9.10. *Pſal.*51 *v.*7. *Luc.*14.*v.*26 *i.e. Dei amori longe poſtponerè.* *Matth.*10. *v.*38. *PATRIA.* *Gen.*19.*v.*26. *Ouid lib.* Triſtiũ.1. *Eleg.*1. *Eod.lib.*3. *Eleg.*8. *Eod.lib.*3. *Eleg.*3. *Pſal.*39.*v.*13. *Hebr.*13.*v.*14 *Imit.Ouid. in lib.*8. *Metam.fabula* 5. *Idem in lib.*1. *Faſtor.*

Demades Orator Athenienſ. apud Plutarch. ref. Eraſm. in Apophthegm. *Luc.*9.*v.vlt.* *Cyprian. lib. de lapſ. quint.* 2.*Tim.*4.*v.*10 " *Prodigo illi* " *ſimil. Luc.* " 15. " *Simil. ad-* " *commod.* 1.*Tim.*6.*v* 9.10. *Vide Auguſt. Tract. XII. in Iohan.* *Luc.* 9.*v.*23. *Ignat. diſt. ex Hieronym.*

T PO-

POTIOR EST VERITAS.

Non eadem eſt, nec erit variorum forma volucrū
Sed ſociabuntur quos color vnus habet.
Wie gleich vnd gleich ſich gern geſelt,
Einerleÿ farb zuſamen hält:
Comme en ce monde on voit, que nature treſſorte
Conjoint communement les choſes d'vne ſorte:

Sic et Aletheia coeleſtis honore Coronæ
Aſſeclas decorat diſcipulóſq; ſuos.
So thut die Warheit auch zu letzt
Ihr Diener ſie zu ehren ſetzt.
Pareillement couronne ceux là, la Verité,
Qui Verité maintienent à perpetuité.

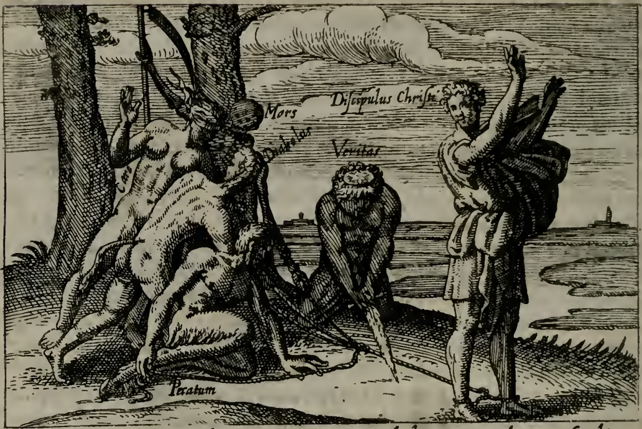
HOmini Chriſtiano operanti veritatem, duo heîc tribuuntur, quibus renunciet, imo quæ odio habeat, inſectetur, confodiat: *Mendaciū*, ſcilicet, & *amor cæcus*. *Mendacium* quam probroſum, & infame eſt in ciuili conuerſatione, tam pernicioſum & exitiale eſt in negotiis religionis. Euripides ait: Ἀκόλαστον ἔχε γλῶσσαν, αἰσχίστην νόσον.

Vide Iohan. Stobæum, Serm. 60. Dana. lib. 3. Eth. Chriſtian. Plato lib. 2. de Repub. Seneca.

Mendaces merito exoſi & infames ſunt, quoniā per hos ſi ſtaret, tota Reſpublica & communitas peſſum iret. Verum enim mendacium eſt, *quod vel in contumeliam Dei, vel in damnum vel in contumeliam proximi fit & committitur*, quod aperte damnat hoc Emblema: *Illud eſt*, de quo Plato: Τὸ μὲν τῷ ὄντι ψεῦδος.

ψεῦδ⊛ ἐ μόνον ὑπὸ Θεῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται. *Vbi non pudor nec* Syr.5.v.15.
cura iuris, ſanctitas, pietas, fides, ibi inſtabile regnum eſt. Hæc autem omnia exclu-
dit mendacium. *Furi quidem ineſt, laborioſa turpitudo; ſed mendaci condemnatio* Idē c.20.v.25
peſſima. Turpitudo magna eſt in homine, mendacium, & in rudium ore aſſidue verſa- ibid.v.26.
tur. Tolerabilior eſt fur, quàm mendax adſiduus; vtrique vero perditionis hæreditatem
conſequentur. Mores hominis mendacis ſunt ignominioſi, & pudor eius comitatur i- ibid.v.27.
pſum adſidue. Mendaces in foro luunt pœnam rei, quā hîc laturus erat con- Mendacium
uictus. Tales optimus ille Imp. reddebat infames, ſi probaſſent aliquate- pœna in foro.
nus non probantes, aut membris mutilabat, aut cædebat. *Æl. Lamprid. in A-* vt ſupr.
lexand. Seuer. Os porci eſt mendax, quod ſemper in ſtercore hæret: & ſicut Bonauent in diat. Salut.
canis eſt in macello, qui ſemper habet os cruentum. Cæterum turpitudo cap.19.
mendacij eo magis eluceſcit, ꝙ præter Sathanam vnum ac ſolum, non ha- Simil. Ioh.c.8.v.44
bet authorem, aſſeuerante ipſo *Domino Saluatore*: ſaltem monetæ ſimile cō-
ſideretur, vna moneta bona, mille falſis præualet, quidni igitur vnus ho- Simil.
mo verax, centum ψευδόλοις & mendacibus, *qui etiam, ꝙ verum dicunt, men-* Sap.1.v.11.
tiuntur. Non dicam, ꝙ *os mentiens occidit animam*; Et Deus iuſtus vindex per- Pſal.5.v.7.
dit omnes qui loquuntur mendaciū. Quare ſummatim comprehendens
Auguſtin. ait: *Mendaciorū genera multa ſunt, quæ quidem omnia vniuerſaliter odiſſe* Auguſt. de
debemus. Nullū enim mendacium eſt, ꝙ non ſit contrarium veritati. Nam ſicut lux & mendac. ad conſent. cap.3
tenebræ pietas & impietas, iuſtitia & iniquitas, peccatum & recte factum, ſanitas & Ἀλήθεια
imbecillitas, vita & mors: Ita inter ſe ſunt veritas mendaciumq; contraria. Vnde quāto πάντων ἀ-
amamus iſtam, tanto illud odiſſe debemus. A doctrina autem religionis omnia penitus γαθῶν Θεῷ
ac primitus mendacia remouenda ſunt. Fracta enim vel leuiter diminuta veritatis Au- ἡγεῖται. Idem lib. eod.
thoritate, omnia dubia remanebunt. Quæ niſi vera credantur, certa eſſe non poſſunt. cap.10.
Mendacium omnis hominis cordati atq; Chriſtiani lingua ignoret, tantusque in vno- Hieron. Oper. Tom.1. Epiſt.
quoq; veri ſit amor, vt quicquid dixerat, iuratum putet. Solon rectiſſime vt eſt apud ad Calant. de
Diogen. Laërt. Καλοκαγαθίαν ὅρκου πιστότερον ἔχε: vt quicquid dicas, facias- ratione pie vi-uendi.
ve, à mendacio ſit quam longiſſime alienum. Epænetus ἀποφθέγματ⊛ Diog. Laërt.
τόπῳ, *Mendaces*, dicebat, *omnium ſcelerum & iniuriarum authores eſſe*: quod in in vit. Solon. Plutarch. &
negotio religionis ante omnia verum eſt. Apud *Perſas* & *Indos* mendacium ex eo Eraſm.
tanti criminis erat, vt mendaces nullo honore aut Magiſtratu digni habe- in Epænet.
rentur. Etiamnum huiuſmodi Carcinomata apud bene-conſtitutas com- Alex. ab Alexand. lib.6.
munitates vitantur. De *Cæco Amore* ſupra aliquoties diximus, vt hîc actum cap.10.
agere ſit, plurima adijcere: Fertur hîc amor, aut in Fortunas ac opes huius Cæcus Amor.
æui? ſed quanta ſtultitia in tam vanis ac caducis fundari? Amori Dei amor
opum non erat præponendus. Fertur in libidines, at damnoſus eſt animæ, Hieron. in 18.
vt Petrus ait, in æternum, & hic cruciat, nam *vires in libidine deficiunt, ſed non* c. Matth. 1. Pet. 2. v.11.
amor cæcus. Fertur in gulam, ſed talis homo ſe longiſſime infra bruta & be- Vt Hieron. in
ſtias abijcit; Dicam verbo: Quicquid ſit: Homine Chriſtiano & pio & mē- Oſea. c.4.
dacium & amor cæcus, omnia omnino indigniſſima ſunt.

VERITAS LIBERABIT NOS.

Si miſer es captus peccato, dæmone, morte,
Si tanquam laqueo te Caro praua tenet,
Flamanti gladio quæ vincula nexa ſecabit,
Fortis Aletheias transfuga castra pete.

Biſtu vom fleiſch Deüfel, Todt, Sünden,
Gleichſam gefangen vnd gebunden,
Lug vnd verfüg dich zur warheit,
Die dich von ſolchem Strick mach queit.

Si ſurpris tu te troues dans les laqs de Peché,
De la Mort, et du Diable, et de Chair empeſché,
Va t'en vers Verité qui te rendra deliure,
De ſon glaiue tes laqs bruſlant te fera viure.

2.Tim 2 v.26 PAVLVS Gentium Doctor de improbis ait: *Diaboli laqueis eos captiuos teneri ad propriam ſuam voluntatem*. Quod de improbis *pertinacia*, hoc de omnibus omnino hominibus verum eſt *natura*. Imo etiam in electis hærēt retia Satanæ, quib. in curſu fidei ac pietatis retrahuntur, vt à recto calle ſæpiuſ-
Pſal 91.v.3. cule, irretiti ac retracti, deflectant. Eſt.n. lethalis ille *venator*, qui vbiq; retia
In Soliloq.c. ſua ponit, vt deducit alicubi *Auguſtinus*: *Inimicus vt occidat ſemper vigilat ſine*
16. *ſomno. Ecce tetendit ante pedes tuos laqueos infinitos, & omnes vias noſtras variis impleuit decipulis, ad capiendas animas noſtras. Laqueos poſuit in diuitiis, laqueos poſuit in paupertate. Laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in ſomno, & in vigilia, la-*
Luc.21.v.35. *queos poſuit in verbo & opere, & in omni via noſtra. Dominus Saluator* Luc.21. itidē oſtendit,

oſtendit,vt & Salomon,adobrui homines *vt laqueis*.Variis autē ac diuerſis *Eccleſ.9.v.12*
homines inneĉtũtur laqueorũ nodis, hunc enim irretitũ tenet *gula*; illum *Varij laquei Satanæ.*
auaritia;alterũ ***libidine***;alium ***inuidia***;& quis omnia nodorum genera fando
percenſere poſſit?Eſtq; adeo μυριότεχνος, & ad indolē cuiuſuis attentus,
vt quē non capiat luxuria,illum irretiat auaritia: quem non auaritia,hunc “
ira & odio inneĉtat:quem non *Venere*,hunc *Baccho* dementet. Quem non *Conſul. Auguſtin.lib.2. de ſymb. ad Catechum.c.1*
res ꝓſperæ opprimant,hunc res ſecũdæ inflent ac deijciant. Quem à dex-
tris non poſſit,à ſiniſtris vincat:& viciſſim. *Noham ebrietate* illaqueauit. ***Lo-***
thum decepit ***luxuria***,vt & *Samſonem*. *Aban auaritia* expugnauit.*Dauid* res vi- *Gen 9.v.21. ibid.c.19 v.31.*
cit aduerſas,integris ſuccubuit. A dextris ſuperauit,quoi à ſiniſtris nocere *v.34.35.*
non potuit. ***Ipſe eſt aduerſarius generis humani,inuentor mortis,radix malitiæ,ſce-*** *Iudic.14.15.16.*
lerum caput,princeps omniũ vitiorũ, perſuaſor etiam turpiũ voluptatũ. Ita captiuos *Ioſ.c.7.v.1.&c.*
nos tenent,Satanas. Captiuos peccatũ. Captiuos mors. Interim captiuos *Id. Auguſt de ſalutarib. documẽt.cap.9*
MVNDVS,cum ſuis exemplis,irritamentis atq; illecebris. Veritas venit,vt
nos liberaret,& amputatis laqueis,lorisq; in ἐλευθερίαν filiorum Dei vin-
dicaret,ſicut dicitur:*Si vos filius liberauerit, veri liberi eritis.* Liberauit à Sata- *Ioh.8.v.32.33*
na, ***contrito capite*** veteris *ſerpentis*, & *deſtructis operibus Sathanæ, principe mundi* *Gen.3 v.15. 1.Ioh 3.v.8.*
iudicato,exutis ac triumphatis poteſtatibus Inferorum, adeoque *ſub pedes noſtros* *Ioh.14.v.30.*
SATANA.Liberauit à peccato,ipſe *peccatum factus pro nobis,vt nos iuſtitiam Dei* *Coloſſ.2.v.15. Rom.16.v.20*
faceret coram Deo. Eſt enim ***Agnus Dei,qui tollit peccata mundi,cuius ſanguis nos li-*** *2.Cor.5.v.21.*
berat ab omni peccato. Liberauit nos itidem à morte,mortis pro nobis clau- *Ioh.1.v.29. 1.Ioh.1.v.7.*
ſtrum ſubiens,& vitam incorruptibilitatemque in lucem producens. De- *2.Tim.9.v.10*
nique liberauit etiam à mundo, eumque vicit. Omnibus igitur hoſtibus *Ioh.16.v.vlt.*
victis ac triumphatis,omnibus laqueis præſciſſis,omnibus locis diſruptis, *Rom.8.v.19.&c.*
poſuit nos in priſtinam libertatem filiorũ Dei, hîc incoandam,iſthic per- *Ioh.8.v.32.33*
ficiendam,abſoluendam,conſummandam. Interim tamen duo pruden-
ter obſeruanda ſunt. ***Primum***,vt ne putemus ita diſrupta eſſe vincula,qua- *Obſeru.I. Omnibus dictum.*
ſi nihil laqueorum metuendum amplius ſit; quaſi ita depugnatum, ac ſi
pugna planè ceſſauerit,& cantatum receptui. Minime omnium.*Dominus* *Luc.22.v.31. Matth.26.v.41.*
noſter Ieſus Chriſtus curſu nobis lampada tradidit abiens ad patrem,& in a-
cie conſtituit,vt ſicubi calcaneum morſurus ſit ſerpens,vt ne dormiamus,
ſed ***vigilemus,oremus, pugnemus totis viribus***, de victoria nihil vnquam ſollici- *Luth.dict. Philip.2 v.12*
ti,ſed certiſſimi,*cum timore* tamen *ac tremore ſalutem operari*,ac veritatem ſtu-
dio vnicè habentes. Secundum vt hanc libertatem memineris non εἰς *Obſeru.II. Iudæ.v.5.*
ἀσέλγειαν accepiſſe, ſed *ad libertatem virtutum,bonorumq; operum, vt in iis am-* *Tit.3.v.8.*
bulemus. Reſtituto claudo Chriſtus iubet,caueret ſibi deinceps pie ac ſtu- *Epheſ.2.v.10. Ioh.5.v.14.*
dioſe à peccato,vt ne quid deterius ipſi accideret. Certè qui ſemel libera- *Recidiua ipſo morbo ſemper periculoſior.*
tus à peccato & laqueis Satanæ,videat ne recidat in eoſdem,nam o-
mnis recidiua priori morbo multo periculoſior, ſi non
plane lethalis eſt.

ABVNDABIT INIVSTITIA, REFRIGEſcet Charitas.

Vanus Hypocriſeos dolus et maledicta Tirannis
Perverſo regimen nunquid in Orbe tenent!
(Tempore, ſi neſcis, poteras didiciſſe Magiſtro)
Sanctáq; cum ſancto dormit Amore Fides.

Die Falſch betrüglich Heücheleÿ
Samt der verfluchten Tyranneÿ
Verkehrt die Welt (die Zeit lehrts freÿ)
So ſchläfft die Lieb ſamt Glaub und Trew.

D'vn coſté Tirannie tient le Monde à rebours,
De l'autre Hipocriſie eſt preſte à ſon ſecours:
La Foy et Charité dorment mal à leur aiſe,
Le Temps nous fait veoir ceſte ſaiſon mauuaiſe.

MAxima ſunt dilectionis ornamenta, encomia, & vtilitates, & magna apud Chriſtianos contrariorum vitiorũ, liuoris, inuidiæ, iræ, acediæ, & ſimilium infamia. Dilectio ea eſt virtus, q̃ in nouo Inſtrumento reno-
Ioh 15. v. 12. nauit Dñs Saluator, & illuſtriſſime reduxit ex veteri: *Nouũ mandatũ*, inquit,
Rom. 13. v. 8. *do vobis, vt DILIGATIS vos inuicẽ:* In Schola Magiſtri edoctus Apoſtolus: *Ni-*
Ioh. 13. v. 35. *hil*, ait, *mutuo vobis debeatis, q̃ vt vos inuicem diligatis.* Ea eſt virtus, qua *Diſcipuli Chriſti dignoſcuntur* à mundi cultoribus, vt expreſſe *Soter: Inde cognoſcent Diſcipulos vos meos eſſe, ſi in dilectione manſeritis.* Ratio eſt: Fides apprehẽdit Chriſtum,

emergamus,aut emergere omnes atq; ſinguli nitamur,hoc opus hic labor eſt. ¶ Pietatis opus quidem nonnulli ſtrenuè faciunt, Chriſtum reſpiciunt,fide hunc intuentur, in eoq; & per eum cupiunt reniti:reliquis autin ſua perditione pertinaciter permanentibus,aut per illicita media eniti cupientibus.Inprimis autem tria hominum genera non ad Chriſtum,ſed ad malum angelum extendunt manus,porrigentem ipſis pro vitioſis ſuis adfectibus,pabula cupiditatis ſuæ,nempe: *Libidinoſi,guloſi,*& *auari:* quorum priora duo genera ſui adfectus titillant,vt etiam *quæ non licent,dulcius ſuſpicentur.*Poſterius etiam anxium reddat. De prioribus vt diſſeram,melius id non poſſum,quam verbis *Auguſtini:Duo ſunt ex omnibus vitia,quæ maxime homines decipiunt ſui voluptate,*Gula *ſcilicet ac* Libido.*Quæ deponere eo difficilius eſt, & tamen hæc vitia tam moleſta,tamq́; delectatione ſui periculoſa,ita à multis calcari vidimus,vt totam ætatem virgines permanſerint in ſumma abſtinentia,*&c. Hiſce turpiſſimis vitiis optimi tamen nunc ac ſanctiſſimi viri ſuccubuerunt, † *Loth,Dauid,Salomon,alij:*ac de *Vitellio* Imper.mirum non eſt,quod dixerit: *Iucundiores eſſe coitus qui cum periculo habeantur.* De *Dauide* mirum,*viro ſecūdum cor Dei:* Mirum Salomoni accidere potuiſſe,vt *furtiuas biberet aquas*,ſed grauiter *pœnitens* poſtmodum dehortatus eſt, cum ait: *Furtiuæ aquæ ſuaues quidem ſunt,& cibus latebrarum amœnus: ſed ignorat ille expertes vitæ illic eſſe,in profundiſſimo*(vt heic) *ſepulcro,*&c. *Poſtremum* hominum genus exitium ſuum quærit cum magnis laboribus,periculis,ſollicitudinib⁹; anxietatibus,&c. Nam anxiè corradunt, & in aceruum colligunt, laborem ſibi quærendo creantes,nec vtendo tamen laborem iſthunc ſolantes,ſed eodem modo plectuntur,quo *Tantalus* ille,canente *Cornel.Gallo:*

Summa:Ex te perditio tua,Iſrael:per me auxilium tibi.Hoſe cap. 13.v. 9.

Hieronym. Epiſt de vitand.ſuſpect. contuu.

Auguſt.Epiſt. 143. ad Demetriad.

† *Gen.* 19. 2 *Sam.* 11. 1.*Reg.* 10.

*Philoſtrat.in vit.Apollon. lib.5.cap.*10.

1.*Sam.*16 *v.* 12.

Prou.9.v.vlt.

Hieronym.in 43 c.Ezech.

Prou.9.v.17. ibid.v.18.

Cornel.Gall.

———Pœna eſt partis incumbere rebus,
Quas cum poſſideas,eſt violare nefas!
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas,
Captat,& oppoſitis abſtinet ora cibis.

Tantalus typus auarorum.

Sed omnium horum qui ſpreto Chriſto,per quem ad portū vitæ ac ſalutis extraherentur, vanitatem illecebrarum ſectantur, & hunc *fumum mordacem* captant, finis eſt exitium hic & æterna damnatio,& illo ceſſante aut remittente iſta tamen certo manet, ſicut dicit Apoſtolus: *Scortatores, Adulteros, Inceſtuoſos, Ἀῤῥενοκοίτας, auaros, nullos huiuſmodi regnum DEI poſſeſſores.* Delectus piſcium extractorum in littore eſt, delectum hominum tu DOMINE IESV SALVATOR habebis in littore iudicij tui.

Eja,veni Domine,Fiat,Fiat.

Fumus mordax quis?

1.*Cor.6.v.*9. 10.

*Matth.13.v.*48.

SAPIEN-

SAPIENTIA CHRISTI STVLTITIA Mundi.

Pluris Erit Terris Ruituris Vita Superna;
Terris Rellictis Alta Petenda Petam.
Der Man iſt weis vnd wolgelehrt
Der ſein Gedanckn Zum Himmel kehrt:
Tu vois ici, Lecteur, ce que fait la Sageſſe,
Elle monſtre de Dieu la Crainte à la Ieuneſſe:

Stultum eſt in terris ſtabilem ſibi quærere ſedem,
In Coelis Patria eſt: Præmia Tempus Habet.
Ihm Himmel iſts recht Vatter Land:
Den Narzn verführt der werlet ſtand.
Mais Folie au contraire ſ'addonne à vanité
L'une mene a Ruine, l'autre à Felicité.

OPPOSITA. Diſtinctio Sapientia. DIſtinctas aliquot deinceps habebimus Oppoſitiones, in quibus virtu-
tes & vitia, lux & tenebræ, cœlum q. & inferi opponẽtur. Et hoc qui-
Iob.5.v.13. dem in Emblemate opponũtur *Sapientia* atq; *Stultitia*. Nihil hic diſtingui-
Syr.19.v.19. mus. Nihil enim hîc nobis eſt cum *mundana, carnali*, quæ & *diabolica*, Sapi-
Iacob.3.v.15. entia, quæ *μωρία* verius eſt coram Deo damnabilis, ſed de ſapientia *vera* ac
Ierem.9.v.24 25. *cœleſti*: Non autem *ſubſtantiali* illa, ſed *creata*. Caput eius ſapientiæ eſt *Agni-
tio Dei & Chriſti*, in qua conſiſtit vita æterna, ſicut dicitur ab ipſa VERITA-
Ioh.17.v.3. TE: *Hæc eſt vita æterna*, (& ſalus animarum) *vt agnoſcant te ſolum verum Deum,
& quem*

& quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Hæc ſapientia eſt radix vitæ atq; gloriæ. Cōparatur *Sap.15.v.3.*
autem ex *libro Naturæ* & *Gratiæ. Liber Naturæ* eſt totum hoc vniuerſum, opus *Media conſcendendæ Sa-*
certe diuina ſapientia dignum, ex quo *inuiſibilia Dei elucëſcunt. Liber Gratiæ* *pientiæ.*
eſt S. Scriptura, atque adeo etiam comparatur hæc ſapientia cumprimis
Verbo Dei, quare etiam Ἔμβλημα noſtrum: *Fons ſapientiæ*, inquit, *verbum Dei*;
ꝙ pie conſiderandum proponit populo ſuo Deus in Deuteron. his verbis: *Deut.4.v.5.*
Hæc (nempe gratioſa & glorioſa manifeſtatio Dei in illo populo per verbū *6. & per tot.*
ac miracula) *erit ſapientia & prudentia veſtra ante oculos populorum: qui audientes* *cap.*
omnia ſtatuta iſta, &c. Proximum ſapientiæ caput eſt per agnitionem Dei ac
Mediatoris *Domini noſtri IESV CHRISTI*, per verbum Deum timere, dilige-
re, reuereri, atq; omni in ipſum fiducia recūbere. Nam *Timor Domini initiū* *Syrach.cap.1.*
atq; caput ſapientiæ, inquit *Sapiens. Radix ſapientiæ eſt reuereri Dominum, & rami*
eius ſunt longæuitatis. Hæc qui audit, & facit, ait SOTER, *comparo eum ſapienti viro,* *Matth.7.v.*
qui ædificauit domum ſuam ſupra petram, &c. Salomon etiam pro ſumma Sa- *24.*
pientia reputat *Patientiam. Sapiens*, qui ſua ſorte eſt contentus, eamque ſcit *Prou.19.v.11.*
leniter ferre, & fide atq; patientia temperare. *Sapientia* eſt conſiderare po- *Ierem.9.v.24*
tentiam Dei, q̄ demonſtrauit in creatione rerū omniū ex nihilo: q̄ ex ſapi- *inpr.v.25.*
entiſſima gubernatione, diſcuſſione & adminiſtratione earū adhuc per- *Xenophon*
ſpicimus; quā deniq; demonſtrabit in nouiſſimo die in Renouatione rerū *agnouit in*
omniū, & inprimis in reſuſcitatione corporū cum electorū tum reprobo- *ὑπομν.*
rum, vtrorumq; ꝓpter certas cauſas. Hinc nullo negotio erat colligere, q̄
ſit *μωρία damnabilis*, & ſtultitia hic & iſthic exitialis. Nempe, *Deum non recte* *Pſal.14.v.1.*
agnoſcere, cum ex operibꝰ creationis & ſuſtentatione huius vniuerſi, tum ex *& Pſal.53.v.1*
libris Scripturæ, ꝙ Chriſtus reprehēdit in Emahuntinis: *O ſtulti & tardi cor-* *Matth.22.v.*
de ad credendum, &c. Deinde ſecundū verbum p̄cognitum vel lectu vel au- *29.* *Luc.24.v.25*
ditu Deum non recte inuocare, nō recte colere, nō reuereri, non diligere,
nō tota in ipſum fiducia recūbere. Ait enim Dominus Saluator: *Se aſſimila-* *Matth.7.v.* *26.*
re talem viro inſipienti, q̄ ædificet ſuper arenam, & ſtructuram ſuam facili ruinæ expo- *Prou.12.v.1.*
nere: qui reijcit etiam correptionem & inſtitutionem, ſtultus eſt. Stultitiæ deditus eſt, q̄ *Prou.1.v.7.* *Prou.10.v.18*
correptionem de manu Domini nō grato animo agnoſcit, & Deum celebrat. Detrahens *Prou.6.v.32.*
proximo, ſtultus eſt. Inter ſtultos refertur etiam *adulter*, qui cum alterius vxo- *Patet ex Gen.*
re illicitam habet conſuetudinem, quoniam vitam ſuam in diſcrimen *38.* *Ezech 23. Ie-*
adducit. Nam *omnium gentium iure* adulteri damnantur vitæ: Omnium *rem.c.29. Io-*
Gentium iure adulterium grauius peccatum furto cenſetur, grauiusque *han.8.* *Quiſquis in-*
etiā plectitur. Denique *Stultus* etiam eſt, qui non agnoſcit Dei potentiam, *ops peccat, mi-*
inprimis exercēdam olim in reſuſcitatione mortuorum, quemadmodum *nor eſt reus.* *L.Probr.42.*
Paulus ait: † Ἄφρον, σὺ ὃ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ, &c. vid. loc. *de verb.ſignif.*
Stulti etiam ſunt, qui magna moliuntur in hoc ſeculo colligunt, & nō da- *Vide A. Gell.* *lib.11.c.18.*
tur illis fruendi facultas. Μεγάλα διώκειν (ein Babyloniſchen Thurn bawen) † *1.Cor.15.v.* *36.*
καὶ τὰ παρόντα οὐ φέρειν, μαινομένων οἶδε τρόποι. *Luc.12.v.20*

DEPOSVIT SVPERBOS, EXALTAVIT *humiles.*

Scilicet invisas damnoſa Superbia mentes
Tempus in omne DEO reddidit atq; Viris:
Laus Humili ſervo contingit ab ætheris alto
Vita aliena: Tuas Reſ age: Magnus eris

Die Hoffarth haſt der Menſch vnd Gott,
Stürtzt endlich in die eüſſerſt noth:
Dem Demutigen ſteht Gott bey,
Vnd beweiſt, das er ihr Schirmher ſey.

Le vice deteſtable d'Orgueil deſplaiſt à Dieu,
Auſſi fait il aux hommes à raiſon donnans lieu.
L'Humilite vertu entre autres bien louable
Tant aux hom̃es, qu'a Dieu eſt touſiours aggreable.

Auguſtin. in Pſalm. 18.

D. *Auguſtinus*, vt turpitudinem *Superbiæ*, & *Humilitatis* ſanctam pulcritudinem oſtenderet, pulcra vtitur alicubi oppoſitione in hunc modũ: *Propter hoc vitium, propter hoc magnum ſuperbiæ peccatum, Deus humilis venit. Hæc cauſa, hoc peccatum magnum, iſte ingens morbus animarum omnipotentem medicum de cœlo deduxit, vſq; ad formam ſerui humiliauit, contumeliis egit, ligno ſuſpendit, vt per ſalutem tantæ medicinæ curetur hic tumor. Iam tandem erubeſcat homo fieri ſuperbus, propter quem humilis factus eſt Deus.* Piam ſane ac prudẽtem orationem! Illuſtriori exemplo humilitatem cõmendare nõ poterat, quàm D.N.I.C.

Superbia vitium vitiorũ.

Nec

Nec turpiſſimam turpitudinem peccati ſuperbiæ, quàm quod eius gratia de cœlo deuocatus eſt Deus, vnde infert: *Erubeſcat*. Hæc qui in vero timore Domini conſiderauerit, non potuit non odiſſe odio perfectiſſimo *Superbiam*, & *Humilitatem* virtutum coronam toto animo diligere. *Superbia*, vt turpitudinem eius verbis æques, nullo modo inuenies; Pulcerrimam autẽ *Humilitatis* pulcritudinem fando aſſequi non poteris. Propter ſuperbiam deiectus † Angelus lucis. *Elatos oculos odio habet Deus. Elatis reſiſtit, humiliat ſuperbos: Mutilat excellentia.* Etiam natura, ſuperbus, odioſus eſt. Probri loco *S. Tarquinio Superbi* nomen additum. Patet ex *Euripide:*

Humilitas corona virtutũ. *† Auguſtin. loc. citat. & plerique patr.* *Prou. 6. v. 17.* *1. Pet. 5. v. 5.* *Valer. Max. lib. 9. cap. 5.* *Euripides.*

Ὅταν ἴδης πρὸς ὕψος ἠρμένον τινα
Τοῦτον ταχεῖαν Νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα.

Quantum vitium ſit *ſuperbia*, *Bernh.* præ cęteris diſtinctis locis perſequitur. In bonis nihil metuendũ eſt, ſuperbiam in bonis factis metui oportet. *Eleemoſynas peſſundat.* Hoc vel ipſe *Seneca* vidit: *Nihil æque*, ait, *in beneficio dando vitandum, quàm ſuperbia*, &c. *ô ſuperbia magnæ fortunæ, vt à te nihil accipere iuuat! ô ſtultiſſimum malum! vt omne beneficium in iniuriam conuertis! Vt te omnia dedecent! quoq; altius te eleuaſti, hoc depreſſior es!* &c. Obſecro te quid poterat maius dici à profano homine Gentili? Addit alio in loco: *Spiritus magnos fuge.* *Ouidius* ipſe quantopere ſuperbiam cum deteſtetur tum irrideat *Niobes* exemplo probat *in lib. Metamorph. Et alibi* itid.

Bernhard. in pr. Serm. 13. ſuper Cantic. *Lib. 2. de Benef. cap. 11.* *Quia aliud* *Auguſt. in Pſalm. 58 Superbia etiam in bonis factis plus metuẽda.* *In Troa. Actu 3. Scen. 3.* *Lib. 6. Metamorph. lib. 9. & lib. 2.*

Culta venit, nimiumq; cupit, &c. Et:
Permulcetq; comas, chlamydemq; vt pendeat apte
Collocat, vt lymbus, totumq; adpareat aurum.

Et ſapienter monet *M. Valerius Martial.* Rufinum:

Faſtidire tamen noli Ruffine minores,
Plus habuit Didymus plus Philomelus habet.

Martial. Epigram. lib. 16.

Superbiæ punitæ veſtigia ſunt in *Diabolis*, in *Architectis Turris Babylonicæ*. In *Nebucadnezare*, in *Herode*, in *Pauſania*, in *Xerxe*, in *Alexandro Magno*, in *Aiace*, in *Hannibal*, in *Carolo VIII.* Gallo, & quis omnia? Non arbitror de *Humilitate* vt addam, opus eſſe, quoniam quo probroſior eſt *ſuperbia*, eo ſplendidior eſt *humilitas*; quo Deus hominesque *ſuperbiæ* infeſtiores, hoc *humilitati* fauentiores, quo magis deprimitur *ſuperbia*, eo magis exaltatur *humilitas*, tantum cum *curioſitas* Medium ſit exercendi huius vitij, & graueolentiæ eius ſpargendæ, non minus atque ipſa ſuperbia fugienda eſt, monente S. Patre *Auguſtin.* *Compeſcat ſe humana temeritas, & id quod non eſt, non quærat, ne illud quod eſt non inueniat. Tria hæc vitia, voluptas carnis, ſuperbia, & curioſitas omnia vitia concludunt.*

Exl. punitæ ſuperbiæ vetera ac recent. *Curioſitas medium exercendæ ſuperbiæ, &c.* *Lib. 1. contra Manich & Comment. in Pſal. 8.*

VNI ADHÆRENS ALTERVM RELINquet.

Quos Incredulitas nummûm lactauit Amore, Poenas crudeles perpetuóq; luent.
Sed quos vera Fides (donum coeleſte) beauit, Gaudia Coeleſti ſemper in arce colent.

Der ſchnöd vnglaub vnd Geltgeitz macht Das Gott vnd ſein wort wirt veracht,
Druff folgt die ſtraff: wer glaubt auf Erden Der ſolt im Himmel ſelig werden.

Inſenſé que tu es, contente toy d'vn Maiſtre, Car ſi ſeruir tu veux a deux, tu ſeras Traiſtre.
Croy au Saint Euangile, lors ſauvé tu ſeras. Sinon va, ſer au Diable, et damné te verras.

OPponuntur *fiducia* in benignitate ac paterna Prouidētia *Dei*, & *fiducia* in *Mammona* iniuſto. Grauiſſimum crimen eſt, cor, quod Deus ſibi in-
Pſal.62.v.11 vetat. tegrum reſeruari vult, tam prodigioſo Mammonæ monſtro apponere. Fideliſſime id Pſalte, vetat. Nec abs re: Nam ὁ πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλο-
Iſocrat. Orat. ad Nicoclem. καγαθίας ὑπηρέτης ἐστί. Non dicam iam de peſſima remuneratione *Mammonæ*, quibus fidelibus ſuis cultoribus rependit gratiam: *Qui ſacrificant ipſi,*
Syr.31.v.7. *iis eſt lignum offenſionis, vt impingant & cadant*, Deoq; renunciare in totum co-
Crates apud Laërtium. git. Quare ſi *Crates*, vt Philoſophiæ eo expeditius ſudaret, Patrimonium ſuum

ſuum contempſit, quin potius nos vt veræ ac ſolidæ pietati, fidei ac fiduciæ? Si impius ille *Iulianus* dicere poterat: *Militem fortem ferrum non aurum habere:* quin potius miles Chriſti aurum contemnere, & fidem cœlumque eligere debebat; *Bias Prienæus* ſimulacrum ſapientiæ ſecum geſtabat, ex flagrante exiens vrbe, & gloriari poterat: *Omnia mea mecum porto*; Tu rem ſapientiæ collige, veram ac ſaluificam fidem, tum ſi flagret vel *fractus illabatur orbis, impauidum tamen te ferient ruinæ.* Magno onere te leuaſti, ſi ſine magnis es diuitiis, ſic enim eo expeditius euocantem ex hoc ergaſtulo Chriſtum ſequere. *Si totum lucraueris mundum*, dicere tamen tandem neceſſe habiturus eſſes: Πάντα ἐγενόμην, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ λυσιτελεῖ. Nō dicam: *Si iacturam animæ paſſurus eſſes:* Pauciſſimis enim hîc datur eſſe diuitibus, & iſthic: hîc eminere & iſthîc: hîc abundare & iſthîc, quod *Nepotianum* ſuum monet B. *Hieronymus*, inquiens: *Ignominia eſt Chriſtianorum, propriis ſtudere diuitiis.* Et ad *Heliodorum* itidem ſcribit: *Delicatus es, Frater, ſi vis & hîc gaudere cum ſeculo, & poſtea regnare cum Chriſto. Cui quis ſeruit, eius ſeruus eſt, ab eo etiam mercedem acceptam ferendam expectat. Chriſto ſeruis; ab eo mercedem exſpecta:* Non enim *condignæ ſunt paſſiones huius ſeculi, gloria olim in nobis reuelanda.* At! Mammonæ ſeruis; ab eo exſpecta mercedem, nempe *Tormenta maiora, quam quæ hîc poſſunt ab humana mente formidari.* Si vero nonnihil facultatum collegiſti, confer *in theſaurum Eccleſiæ*, h.e. Eroga in Pauperes, nam quicquid huius in pauperes erogatur, in Chriſtum ipſum erogari noſti. Sic *Laurent. apud Decium. Hoſpitalitatisq́; ne ſis immemor, per hanc enim quidam Angelos hoſpitio exceperunt.* Tu vero de bonis tuis viue piè, honeſtè, parcè. *Quamuis ſuperbus diues, qui induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide, mortuus apud inferos torqueretur, tamen ſi pauperis hulceroſi qui ante ianuam eius contemptus iacebat, miſertus fuiſſet, mereretur & ipſe miſericordiam. Benefaciant diuites, ſint diuites in operibus bonis, facile tribuant, communicent, theſaurizent ſibi fundamentum bonum in futurum, faciant ſibi amicos de Mammona iniuſto, vt apprehendant vitam æternam.*

Ammian. Marcellin. lib. 25.
Bias apud Diogen. Laërtium in vit. Biant.
Horat. Odar. lib. 3. Od. 3.
Matth. 16. v. 26.
Æl. Lamprid. in Alexandro Imper.
Hieronym. in Epiſt. ad Nepotian. & Heliodorum.
Rom. 6. v. 16.
Rom. 8. v. 18.
Auguſtin. de verb. Apoſtoli Serm. 18.
Hiſtor. Eccleſ. in Laurent. Martyr.
Matth. 25. v. 35.
Ambroſ. Offi-cior. lib. 2. c. 28.
Hebr. 13. v. 1. &c.
Auguſtin. Epiſt. 89. ad Hilarium.
Luc. 16. v. 19
1. Tim. 6. v. 18
Luc. 16. v. 9.
2. Tim 6 v. 12

INVIDIA

INVIDIA FORTVNÆ, FIDEI CHARITAS comes.

Inuidus Inuidia corrumpitur intus et Extra: Ipſe ſuum cor edit Livor, et arma mouet.
Sed ſincerus Amor, Fidei comes, optima Fratri Præſtat, et iratos conciliare ſolet.
Der Miſgönſtige haſs vnd Neÿd Bringt manchen in gros noth vnd Leid:
Die rechte Lieb theilet gern mit Was ſie nur kan, vnd ſchadt keim nit.
Viande plus delicate manger tu ne ſcaurois, O Enuieux farouche, que ton Coeur; touteſſfois
Tandis qu'aux Enfans de Dieu portes enuie, En toute Charite ils paſſeront leur vie.

INVIDIA. INVIDVM, per Deum immortalem! eſt hoc ſeculum, & plærique alter alteri inuident fortunas, honorem, opes, famam ex laboribus. Eſt ſanè & hoc non vitium, ſed crimen, & quod inter nos minime omnium graſſari debebat, verum cum etiam Diſcipulos Domini, *Domino* adhuc cohabitante inuaſerit, noſtros labores eo ſuauius ſolamur. Definitur eſſe *dolor ob alterius felicitatem*, iuxta peruulgatum iſtud: *Inuidia Fortunæ comes*; ſed quàm maxime adfinis eſt & ἐπιχαιρεκακία, quæ eſt *lætitia ob alterius infortunium*. *Martialis* quid ſit, ſatis ſubinnuit, quando canit:

Seneca lib. de Tranquill. Animi. cap. 2.

E'πιχαιρε-κακία.

Liuet

Liuet Carinus, rumpitur, furit, plorat:
Et quærit altos vnde pendeat, ramos, Martial. Epigram. lib. 14.
Dudum quod orbe cantor & legor toto.
Et vmbilicis quod decorus & Cedro
Spargor per omnes, quas Roma tenet gentes.

Inuidiæ exempla Scriptura habet plurima. Inuidet *Cain Abeli* gratiã Dei. Gen. 4. v. 5. 6. Geneſ. 37.* Inuident *Fratres Ioſephi* fratri micantes honores. Inuident *Aaron & Miriam* Numer. 12.* prærogatiuæ *Moyſis*: & *Corah, Dathan*, & *Abiron* gloriæ priuilegioq; *Aaronis*. Numer. 16.* *Eliab* inuidet gliſcenti honori *Dauidis*. *Saul* itidem. *Phariſæi* honori atq; gloriæ *Chriſti*. *Pompeius* inuidet Cæſari; alii aliis. *Auguſtinus ſuperbiæ filiam eſſe ait*, & veriſimiliter; nam bolum, quem inuidus alteri obtingere videt, aut honorem, inuidet. *Eo modo inuidia ſequitur ſuperbiam, non præcedit. Non enim cauſa ſuperbiendi eſt inuidia, ſed cauſa inuidẽdi eſt ſuperbia. Auguſt. de Geneſ. ad Liter. lib. 3.* Quare non minus tetra eſt quam ipſa ſuperbia. Verum heus tu: *Suffoca matrem, & non erit filia.* Is ipſe *Auguſtin.* vt turpitudinem huius criminis amplius declaret, ait: *Inuidia vitiũ Diabolicum, quo ſolo Diabolus eſt reus, & inexpiabiliter reus. Non enim Diabolo dicitur: Adulterium commiſiſti, furtum feciſti, villam rapuiſti: ſed, Homini ſalutem inuidiſti.* ¶ Non obiecto, ſed ſubiecto nocere aiũt, adeoque optatur inuidia præ miſericordia ſeu commiſeratione: At *Cato* in moralibus ait:

1. Sam. 17. v. 28. Ioan. 5. & c. 11. Tot. Eugl. hiſtor. Lucan. Liu. alij. De verb. Domini ſuper Matthæum. In Lib. de doctrin. Chriſt. Cat. diſtich. moral.

Inuidiam nimio cultũ vitare memento,
Quæ ſi non lædit tamen hanc ſufferre moleſtum eſt.

Sed aliud *Martialis* ſibi velle videtur, quando ad Zoilum:

Nunquam diuitias Deos rogaui Martial. Epigram. lib. 14. ad Zoilum.
Contentus modicis meoq; lætus
Paupertas veniam dabis recede
Cauſſa eſt tam ſubiti nouiq; voti
Pendentem volo Zoilum videre.

Sed pace aliorum dixerim, ego, ſi vllum aliquod crimen nocet obiecto, Ratione effect. certè hoc puto nocere, adfine nimirum odio, iræ, acediæ, &c. Furiæ enim, quæ huic vitio inſunt plurimæ, inuidum huc ſtimulantur, trahunt, raptãt, vt non ceſſet priuſquam damnum dederit:

Et ſi non aliqua nocuiſſes mortuus eſſes. Virgil. Eclog. 3

Et iterum: *Dabunt malum Metelli Næuio Poëtæ.*

Loquuntur pro me exl. *Habelis, Ioſephi, Dauidis*, quibus tametſi victoria demum obtigit, vel in hac vel in illa vita, tamen aliquantiſper eam ſuſtuliſſe moleſtum fuit & nocuit. Vtinam vero, qui huic furiæ expoſiti ſumus confidenter illi charitate inſultare, contemnere eam & præſenti animo *malum bono vincere* poſſimus, & dicere: Vt eſt in allegat. ſupra. Rom. 12. v. 21. Martial. loc. citatô.

Rumpatur quiſquis rumpitur inuidia.

X ESTO

ESTO CONSTANS VSQVE AD MORTEM, & dabo tibi coronam vitæ.

Mentes inſtabiles, nutantis arundinis inſtar,
Quolibet huc illuc flamine ventus agit:

Magna voluptatis vis eſt, vis magna doloris:
Mens confiſa DEO nulla pericla timet.

Durch woluſt oder forcht der ſchand
Werden viel von Gott abgewandt:

Wer ſein vertrawn uff Gott veſt ſtelt,
Der wirt durch kein vnglück geſellt.

L'Hōme ſtable et Conſtant n'ha peur d'aucun orage,
Mais bien toſt l'Inconſtant à perdu ſon courage.

Chriſt iamais ne recule, pluſtoſt meurt à la croix;
Pierre craint au contraire d'une femme la voix.

CVm in pium Chriſtianum calamitatum atque ærumnarum,
Vna Eurus Nothusq; ſimul creberq; procellis (*Æneid. Virgil. lib. 1.*)
Africus incumbant, isque ſit, de qua Eſaias: *Spreta, adflicta, procellis agitata, & omnibus miſeriarum ventis atq; turbinibus expoſita,* (*Eſai. 54. v. 11.*) magna ſane illi conſtantia opus eſt, vt ne inſtar *leuis arundinis* (*Matth. 11. v. 7*) in fide, fiducia atq; confeſſione veritatis deficiat, neque ſe dimoueri vllo modo patiatur, ſed *inſtar rupis* (*Pſal. 125. v. 1.*) & ſaxo-firmatæ columnæ perſtat, & incurſus hoſtium ſimul, perſequutorum, atque ψευδοδιδασκάλων excipiat fortiter, ſuſtineat, vincat, quod hæc nobis Tabella pulcrè

pulcrè ob oculos ponit. Quare iuſtus *palma* in ſacris comparatur, & *palma* ramum hîc manu geſtat *conſtantia*, vt quemadmodum palma *contra impoſitum onus nititur & conſurgit*, ita & pij conſtanter cõtra omnes perſecutiones conſiſtant, vt deniq; triumphent, nihil hæſitante mente, nihil immutato vultu, vt de *Socrate* referunt, *quod eundem ſemper vultu & domo extulerit & domum retulerit*. Quare *Dominus Saluator* etiam à ſuis requirit, vt domum Fidei *ædificent ſuper petram, vt ſi deſcendat pluuia, & veniant flumina, & flauerunt venti, & irruant in domum, non cadat, vt ſupra petrã fundata*. Et *Pauli* verba notatu digniſſima ſunt: *Sicut Chriſtum*, ait, *accepiſtis, ita ambulate in eo, radicati & ſuperædificati in ipſo, & confirmati in fide*, quod ipſum etiam alibi repetit, quando Chriſtum in cordibus noſtris habitare ait, per fidem, vt qui in charitate † radicati & fundati, vtroq; ſimili cum à palma tum à domo deſumpto. Ad *Epheſios* ſcribit: *Ne ſimus paruuli fluctuantes, ne circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia ad circumuentionem erroris: Veritatem autem facientes in charitate, creſcamus in illo per omnia qui eſt caput Chriſtus*, &c. *Pro veritate pugnandum vſq; ad mortem*, monet *Sapiens*. Minimè ergo in Chriſtianæ pietatis Confeſſores competit illud *Sophoclis*:

> Πρὸς τὸν τύραννον ὅςις ἐμπορεύεται
> Κείνου 'ςι δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

Qui confidunt Iehoua, ſimiles ſunt monti Tzyonis, qui non dimouetur; vt *tres pueri in fornace Babylonica*, qui Tyranno in faciem dicunt: *Notum ſit tibi Rex, Deos tuos nos non eſſe culturos, & imaginem auream quam erexiſti nõ eſſe culturos nos*. Vt *Maccabæi*; vt D. *Ambroſius*, qui Arianis templum: & *Euſebius Samoſatenſis*, qui Imp. *Conſtantio* ſymbolum tradere renuebat conſtantiſſime: Et *Beneuolus Iuſtinæ Imperatrici* contra Orthodoxos legem ſcribere recuſabat. Nec *Leæna* illa, qui *Ariſtogitonem* & *Harmodium* Tyrannicidas prodere nolebat, mulieri *Edeſſenæ* ad martyrium properanti nihil præripiet. Martyrum noſtri ſeculi, de quo Martyrologium, nec tacenda nec veteribus vllo modo poſtponenda ſunt. Sed *Arundo eſt calamus vacuus, & nullam debet virtutem: & ideo quocunque flante vento, huc illuc impellitur: Sic homo carnalis, in quo nulla eſt fidei medulla, nec virtus veritatis, qualiſcunq; tentatio ſubierit, inflectitur*. Qualis eſt ille *Modinenſis* ciuis, qui in gratiam *Antiochi* * *Epimanis* in *conſpectu* bonorum magno cum ſcandalo *ſacrificabat*, & alij: Ad quorum perditam aciem etiam *Petrus* Apoſtolus properare videbatur, qui ad leuis mulierculæ vocem Dominum ac Magiſtrum, & ter, & non ſine anathematiſatione ſui negabat, & commentitius huius ſucceſſor † *Marcellinus* idolis *ſacra* faciens. Sed piis atque cordatis grauiter inſuſurrat illud Dominicum: *Eſto fidelis* (conſtans) *vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. Eheu! *Cepiſſe multorum eſt, ad culmen perueniſſe paucorum*.

Pſal.92.v.13 — *Ariſtot. Problem.7.* — *Plin.lib.16. c.42.* — *A.Gell Noct. Attic.lib.3. cap.6.* — *Eraſm. Apophthegm.lib.8 p.688.* — *Matth.7.v.24.25.&c.* — *Epheſ.3.v.17.* — *† Coloſſ.2.v.7* — *Epheſ.4.v.17* — *ibid.v.15.* — *Syr.4.v.33.* — *Sophocles.* — *Pſal.125.v.1.* — *Dan.3.v.18.* — *2.Maccab.7.* — *Pallad.in vita Ambroſii.* — *Theodoret.Hiſtor.Eccleſ. lib.2.c.31.* — *Tripart.lib.9. cap.20.* — *Plin.l.7.c.23.* — *Petr.Crinit.de honeſt. diſcipl. lib.9.c.8.* — *Sozom. lib.6. cap.18.* — *Chryſoſtom. in oper. imperfect.in Matth. Homil.27.* — ** Epiphanis immaniſſimi.* — *1.Maccab.2. v.23.* — *Matth.26. Marc.14. Luc.22.& Iohan 18.* — *† Ex Platina in Marcellin. Refert Alard. de Inſtit.Rom. Pontif.*

ETIAMSI OCCIDERIT ME DOMINVS, tamen ſperabo.

Anxietas animiq́ metus finire dolores
Præſentes gladio ſæpè vel enſe iubet:
Sed Spes cœleſtis cœleſtia munera donat,
Et melius miſeris eras fore ſemper ait.

Bekümmernus, angſt und verdries
Offt manchen in verzweiflung ſties,
Wo nicht die himliſch Hoffnung tröſt,
Biß Gottes hülff komt und erlöſt.

Angoiſſe et Deſeſpoir eſt tout preſt a ſe pendre,
Ou ſoy meſme eſgorger: Mais Eſperance rendre
Content le vient, et garde qu'il ne ſe face mal:
En Dieu doncques eſpere, tu le verras loyal.

Fidei & Spei conuenientia, & differentia. Spes quid?

OPponuntur *Spes* & *Deſperatio. Spes γνησια Fidei* ſoboles eſt, quod enim illa tanquam veriſſimum atq; certiſſimum apprehendit & credit, hęc patienter, dum appareat, & præſtetur, exſpectat. Eſt autem *Spes qua beneficia cum corporis tum animæ, cum dandorum bonorum, tum malorum auertendorum leniter exſpectamus, indubitatè nixi gratia Dei, veracibus eius promiſſionibus, meritis Chriſti, & efficaci dictamine conſolationis Spiritus S. per fidem apprehenſis.* Eſt virtus pulcerrima & Deo gratiſſima, quod in ipſo vno ſolo Deo firmiter fundatur, tribuit enim Deo laudem bonitatis, veracitatis, conſtantiæ, & in laudem Dei

dem Dei Ter Max. Opt. rectà vergit; Et maximas habet vtilitates: *Qui enim*
ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquilæ, current & *Eſai.40.v.31*
non laborabunt, ambulabunt & nō deficient. Spes futurorum bonorum (ait *Auguſtin.*) *Pſal.27.v.1.* *1.Ioh.5.v.10.*
præſentem fortunam lenit. Spes cōnſtanter dicit: *Dominus lux & ſalus mea eſt, nō* *Auguſtinus Serm.58.de*
timebo, &c. Sed ſpei pulcritudinem turpitudo incredulitatis, diffidentiæ ac *Tempore.*
deſperationis inprimis ſi non ſuperat, certe æquat: Cùm *Deum* plane *men-*
dacem, quantum ad ſe, *faciat.* Satanas quoq; deſperationis artifex & archi-
tectus eſt *μυριότεχνος*, & quoquo modo poteſt hominē ad deſperationē
impellit, laqueos quibus ſe ſuſpendat, ferrum, quo ſe perimat, obiiciens.
Grauiter & piè *Auguſtin. Rogo vos, fratres chariſſimi, vt ſi forte aliquis ex vobis, vt ſe*
habet humana fragilitas, calliditate diaboli ſuperatus, templū Dei in ſe violando deſtru-
xerit, de miſericordia Dei non deſperet, ſed cito de malo iniquitatis ſuæ conſurgat. Non
enim ꝗ peccauerit, ſed ꝗ in peccatis perſeuerauerit, abominabilis eſt Deo. Nam vt de in-
dulgentia diuina nemo diffidat, Dominus nos ꝑ Prophetam tanq̃ piiſſimus pater conſo-
latur dicens: Nolo mortē peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Sed iſta tanta miſeri-
cordia tunc nobis ꝓdeſt, ſi non tardamus conuerti ad Dominū, nec crimina criminibus
ſuperaddimus. Hactenꝰ *Auguſt.* locus digniſſ. qui totus legatur *in Sermonib. de* *Deſperationis*
Tempore. Sunt autē multæ cauſæ & cōcauſæ deſperationis: *Peccatum* primū *cauſæ.* *I.*
locū obtinet, quando cū *Caino* blaſphematur: *Maiora ſunt peccata mea, q̃ quæ* *Geneſ.4.v.13.*
poſſint mihi remitti. Hîc *Auguſtin. cit. loc.* ait: *Nemo hic nec poſt centū peccata nec po-* *Serm.58.de Tempore.*
tius mille crimina de miſericordia diuina deſperet, ſic tamen non deſperet, vt ſine mora
Deū ſibi repropitiari feſtinet, ne ſi forte conſuetudinem peccandi fecerit, etiamſi velit, de
diaboli laqueis liberari non poſſit. vid. loc. Deinde deſperationem non parum *II.*
acuit *contemptus*, deiectio de priori ſtatu, fortuna, eminentia, &c. *Vbi enim* *Lib.7.Epiſt. familiar.*
non ſis qui fueris, non eſt cur velis viuere. Sic *Saul* proprio gladio incumbit, & ſe *1.Sam.31.v.4*
confodit. Sic vbi conſilium ſuum optimum & regni inuaſori maxime ꝓ-
ficuum poſthaberi videt, inſtrato aſino domum ſe confert, & facto teſta-
mento, ſemetipſum ſuſpendit Ahitophel. Inprimis magna ad deſpera- *III.*
tionem concauſa eſt *Mundus*, & ij, cum quibus & quibus conſciis hoc vel
illud flagitium ſcelusve patratum eſt: Nam ab initio Satanas per ſua orga-
na ad peccata incitat, trudit, pellit, vbi vero hominem in ſuam pellexit
naſſam, medium illi digitum oſtendit, & ad deſperationem adigit. Sic cū
Iuda proditore Domini egerunt Phariſæi, nam cum ipſum in primo deſpe-
rationis limine viderent, fatentem, pœnitentem, ringentem; *Quid ad nos,* *Matth.27.v.4.*
inquiunt, *tu videris.* Hoc quid aliud erat, quam obijcere laqueum, quo gu-
lam frangeret. De furioſo *Aiace*, de furioſa *Laconica* iam non dicemus. De-
ſperandum nobis minimè eſt, qui Chriſti profitemur fidem, quod
eſſet Deum *mendacij arguere*, vt S. *Ioannes* ait, imo *in domo fidei*
fidem negare, vt loquitur *Auguſtinus.*

INOBEDIENTIÆ ET OBEDIENTIÆ Antitheſis.

Nulla Salus Legi nulla eſt legalibus umbris
Nulla ſalus placitis invenienda Sophûm:
Lalibus omiſsis, amplectere corde fideli
Quæ gratis offert gratia grata Dei.

Wan du ſchon leüffeſt fern vnd weit,
Findſt doch kein Heÿl noch Seeligkeit
Als nur beÿ Chriſto: folg ſein Rath,
Verlas dich ſteiff vff Gottes gnad.

Il eſt tout impoſsible que ſauves nous ſoyons Par la loy de Moyſe: Mais ſi en Chriſt croyons,
Portans patiemment et en Obeiſſance, La croix, nous obtiendrons de ſalut iouiſſance.

Obedientia in genere quid? Vide Lamber. Dana. in Eth. Chriſt.

Obedientia in ſpecie quid?

OMNIBVS & SINGVLIS mandatis Dei obſtringimur.

O*Bedientia* (ὑπακοὴ) *in genere eſt fidelis & prompta iuſſus & mandati à ſuperiori vel pari facti exſecutio, & præſtatio. Obedientia* autem *erga Deum eſt mandatorum diuinorum humilis obſeruantia & prompta exſecutio per Spiritum S. accenſa in Dei gloriam & noſtri ſalutem.* Hanc ſanctam obedientiam Deo debemus pro omnia, tanquam ſupremę omnium poteſtati, quæ omnibus iuſſa dictat ac leges figit, præſertim cum omnes aliæ creaturæ ipſius iuſſa prompte capeſſant, & ſine contradictione exſequantur. Adſtringimur igitur conſcientiæ ratione, & ſub interminatione æternæ damnationis omnibus mandatis

Dei, &

DEI,& DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI,vt dum exclamat: *Agite pœnitentiam & credite Euangelio,Ego ſum lux mundi,qui ſequitur me,non ambulat in tenebris,ſed habebit lumen vitæ. Venite ad me omnes,qui laboratis & onerati eſtis,& ego vos reficiam. Diſcite à me,quoniam mitis ſum & humilis corde. Tollite iugum meum ſuper vos,& inuenietis requiem animabus veſtris,quoniam iugum meum ſuaue,& onus meum leue. Luceat lux veſtra coram hominibus,vt videãt veſtra bona opera,& glorificetur pater veſter cœleſtis. Hoc eſt mandatum meum,vt diligatis vos inuicem:vnde dignoſcemini diſcipuli mei,ſi diligatis vos. Etiam inimicos veſtros diligite: Benefacite qui oderunt vos: & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos; vt ſitis filij patris veſtri qui eſt in cœlis. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habetis? nonne & publicani & peccatores hæc faciunt. Si benefactoribus veſtris benefacitis,quid ſingulare facitis; nonne & publicani & peccatores faciunt idem?* &c. *Eſtote igitur perfecti,ſicut & pater veſter,qui eſt in cœlis,perfectus eſt. Qui concupiuerit mulierem aſpiciens eam,iam adulterium commiſit cum ea in corde ſuo. Nolite theſaurizare in terris,vbi ærugo & tinea demolitur,& vbi fures effodiunt & furantur. Theſaurizate autem in cœlo,vbi neq; ærugo neq; tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim theſaurus veſter eſt, ibi eſt cor veſtrum. Attendite autem ne corda veſtra grauentur crapula & ebrietate,& curis huius vitæ,& ſuperueniat in vos repentina dies illa*,&c. Hæc ſunt mandata præcipue,in quibus pleraque alia cõprehenduntur,& hæc eſt ſancta illa obedientia,qua Deo tenemur,& qui vere Deum diligunt,id totis viribus præſtant, *Chriſto Domino* aſſerente: *Qui diligit me ſermonem meum ſeruabit*,(AVDIN' amatorẽ Dei erga mandata eius audientem aurem gerere!) *& Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus,& manſionem apud eum faciemus.* Ad hoc adſtringit nos etiam *fides* & *ſalutaris* eius *cognitio: Si enim dicimus,diligere nos eum,& non ſeruamus mandata eius,mẽtimur. In hoc enim cognoſcimus, quod nouimus ipſum, ſi mandata eius ſeruamus.* Hæc ſancta obedientia,vt mandatum habet,ita & promiſſionem,& meretur præmia magnifica. *In tali enim manet & habitat Chriſtus. Quemadmodum igitur paſtori ſuo oues obtemperant*, ait *Baſil. in Conſtitutionib.* ſiquidem eius ſunt) *& viam quamcunque ille vult ingrediuntur, ſic qui ex DEO pietatis cultores ſunt*,&c. *hi omnem habebunt ſufficientiam.* Sed & *omnis præuaricatio & inobedientia ſemper accepit iuſtam retributionis mercedem, quare nec inobedientes effugient,ſi tantam ſalutem neglexerint.* Inſonet igitur ſemper auribus noſtris,quæ Pater cœleſtis de throno ſuo intonat: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo complacitum mihi eſt*, HVNC † AVDITE.

Matth.4.v.17. Marc.1.v.15. Ioh.8.v.12. Matth.11.v.28. v.29. v.30. Matth.5.v.16 Ioh.15.v.12. Ioh.13.v.35. Matth.5.v.44. Luc.6.v.32. Matth.5.& Luc.6.loc.alleg. ibid.v.vlt. Matth.5.v.28 & cap 6.v.19 ibid.v 20. ibid.v.21. Luc.21.v.34

Amor pellicit ad obedientiã. Ioh.14.v.23.

Fides & ſalutaris agnitio Dei. 1.Ioh.2.v.3.& 4. 1.Ioh.2.v.5. Baſil.in Regul. Ioh.10.v.10. Hebr.2.v.2.

† Matth.17.v.5. Marc.9.v.7. Luc.9.v.35.

ARBOR

ARBOR VITÆ CHRISTVS.

In Cruce ſuſpenſi diros perpende dolores, Ara ſalutis hic eſt, vitæ fons hauriet inde
Quem Crucis impoſitæ tangit et angit onus. Quod ſitit, accedens non dubitante fide
Wer betrübt iſt in ſein hertzen Die er am Creützes ſtam auſſtund.
Der denck an Herzen christi ſchmertzen; Erwarb vns verzeÿhung der ſünd
Toutefois, ô Chreſtien, ton Sauveur ſe preſente: De croire en lui metz peine, pour toy il a ſouffert
A toÿ treſdoucement: de lui point ne t'abſente: Vne mort treſcruelle, et le ciel t'a ouvert

CHRISTVS noſtrum copia cornu. PRoponitur *nobis Dominus noſter* IESVS CHRISTVS *Salus ac Soter noſter*, vt *in ipſo omnem abundantiam & omniſufficiētiam corporis, & præſertim animæ*
Ioh.1.v.17. habeamus: *Lex enim per Moſen data eſt,* GRATIA *autem per* IESVM CHRISTVM,
ibid.v.16. *vt ex* PLENITVDINE *eius omnes accipiamus Gratiam pro Gratia. In ipſo enim habi-*
Coloſſ.1.v.19. & cap.2.v.3. *tat omnis* PLENITVDO, &c. In eo reconditi ſunt *omnes* THESAVRI: propter-ea *placuit Patri, vt in ipſo* PLENITVDO *habitaret.* Opponuntur *Moſes* & *Chriſtus*; *Mons Sina* & *Mons Sion*; PELLICANVS & *Lex* & *Euangelium*, quæ tametſi
Rom.8.v.3. verè oppoſita non ſint, ſubalterna tamē ſunt ſeu diſparata, & *quod impoßi-*
Allegor. *bile erat Legi, ſiquidem per carnem infirmabatur, id fecit Deus miſſo filio.* *Moſes* rectā
repro-

repromiſſionis non ingreditur, ſed *eminus tantum ipſi datur videre*; *Ioſua* autē Deut.34.v.4.
non tātum ingreditur, ſed etiam totum populum Iſraëliticum introducit. Ioſua lib.* Oppoſition.
Non per Legem Moyſis, ſed per Euangelium Chriſti datur omniſufficien-
tia, vita, ſalus. Quicquid igitur nobis deſit, id ex inexhauſto bonorum om- Rom.3.v.24. Matth.5.v.17
nium theſauro petere & expectare fide poſſumus. Principio *Moſes* nos per Galat.3.v.14.
Legem accuſat, & reos peragit; Abſolutionē habemus nos in Chriſto & ex Matth.3.v. vlt.
plenitudine Christi, qui accuſationem & maledictum Legis in ſe rece- Epheſ.1.v.6.
pit, vt per paſſionem & mortem eius in conſpectu Patris abſolueremur;
Ipſe enim eſt *in quo Patri complacitū eſt*, qui *Dilectus* eſt *& nos ſumus dilecti in* di- Rom.8.v.15. 1.Cor.1.v.30.
lecto, vt gloriari nunc poſſimus: *Quis intentabit, &c. aduerſus electos Dei?* Si de-
ſit nobis iuſtitia, cōuincente nos *Moyſe* peccati, & inde reſultantis iuſtæ iræ Ioh.1.v.29.
diuinæ, ſumere nobis iuſtitiam licet ex plenitudine Chriſti, *Agni Dei tollen-*
tis peccata mundi, cuius ſanguine perpurgamur ab omni peccato, qui factus nobis eſt à 1.Ioh.1.v.7. 1.Cor.1.v.30.
Deo Patre iuſtitia. Omnes enim Prophetæ teſtimonium perhibent, quod in nomine Actor.10.v. 43.
eius habemus remiſſionem peccatorum credentes. Ipſe redimit Iſraël ex omnibus ini- Pſal.130.v.
quitatibus eius. *Ad quod alluſum eſt à Moſe in deſerto per exaltatum ſer- vlt.
pentem æneum, vt ipſe Soter explicat: *Sicut Moſes exaltauit ſerpentem in de-* *Numer.21. v.8.9.
ſerto: Ita filium hominis exaltari oportet, vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed Iohan.3.v.15.
habeat vitam æternam. Si *vita* nos deficit, mortis per Legem nos condemnā- Oppoſitio. Deuter.27.v.
te *Moſe*, habemus in ipſius plenitudine *vitam: Ipſe eſt enim reſurrectio & vita:* vlt.
Et quemadmodum *ipſi Pater dedit vitam habere in ſeipſo; Ita ipſe omnib⁹ in ipſum* Ioh.11.v.25. Ioh.5.v.21.
credentibus vitam impertitur. Et quemadmodum *Pellicanus* roſtro pectus a- Pellicanus.
perit, & elicito ſanguine mortuos pullos in vitam reuocat, ſic per vulnera
Chriſti vita nobis quoque parta eſt. Si carbones Infernales accendit &
ſufflat *Moſes*, habemus in ſanguine Chriſti ſalutem, nam *per trombos grumoſ-* Deuter.27.
ve ſanguinis Chriſti omnes ſulphureæ cataractæ infernales ita exſtinctæ
ſunt, vt *Electos Dei* nec accendere nec amburere poſſint: *Nihil enim condem-* Rom.8.v.1.
nationis in his qui in Chriſto Ieſu ſunt: Nemo ipſos condemnabit, Chriſtus eſt, qui & 34.
mortuus eſt, imo qui & reſurrexit. Si *conſtantia* deeſt, *in Chriſto habemus, per quem* Philipp.4.v.
omnia poſſumus dum ipſe confortatur; per ipſum habemus, vt *nihil nos à dilectione* 13.
Dei ſeparare poſſit: Denique ipſe eſt *Mediator noſter, Caput noſtrum,* Ἀπολυτρώτης Rom.8.v.vlt. 1.Tim.2.v.5.
noſter, Aduocatus noſter, Dux vitæ, & *autor conſummatorq́ æternæ ſalutis*, vt & *Am-* Epheſ.5.v.23.
broſius: OMNIA *nobis Chriſtus eſt ſi volumus. Curari deſideras, Medicus eſt: febribus* 1.Ioh.2.v.2. Heb.2.v.10.
æſtuas, fons eſt: Grauaris iniquitate, Iuſtitia eſt: indiges auxilio, virtus eſt: mortem ti- & c.12.v.2.
mes, vita eſt: Ire deſideras, via eſt: tenebras fugis, lux eſt: cibum appetis, alimentum Ambroſ.lib. 10.de Virginit.
eſt, &c. Id tantum nunc agamus, vt ne infidelitate hos tantos the-
ſauros amoliamur, ſed vera fide Chriſtum cum omnibus Vſus συμπεραστικ.
ſuis beneficiis amplectamur.

PER VNVM HOMINEM MORS, PER vnum vita.

Lethiſerum primi dat morſus ab arbore pomi
Vulnus, Adami ſalum quo genus omne perit.
Qui pedibus calcet Satanam, qui ſpicula mortis
Infringat, Chriſtus nunc rediuiuus, adeſt.

Der erſt Bis voms Baumes Frucht
Macht das wir Menſchen ſeind verflucht:
Chriſtus durch ſeine Schmach vnd todt,
Sund, Deufel, Höll vberwunden hat.

Adam n'obeiſſant a Dieu perdit ſa grace
Et merita la mort pour ſoj et pour ſa race:
Chriſt aux pieds Satan foule, l'aguillen de la Mort
Reſuſcitant il briſe, ſe monſtrant le plus fort.

Auguſtin lib. 1 de Liber. Arbitr.

MOnet alicubi *Auguſtinus:* Non tam quætẽdum eſſe, quomodo in peccatum ac mortẽ inciderimus, quàm quomodo ex iiſdem liberemur: Qui enim primum quærant, perinde facere atque, qui delapſum in puteũ cum præſenti periculo vitæ, diu interroget, quomodo inciderit, cum id potius agendum erat, vt quamprimũ extraheretur & liberaretur. Haud incommode! Interim, vbi extractꝰ erat, quæri poterat, quomodo incidiſſet, vt de cætero à tali lapſu ſolicitè ſibi caueret, &c. Perinde enim nos in horrendam foueam peccati, mortis, & æternæ damnationis incidimus; quæri igitur

OPPOSITIO Adami & Chriſti.

igitur nõ tam quomodo inciderimus, q̃ quomodo liberati ſimus, par erat, vtrumq; tamen ſcitu neceſſariũ, vt à lapſu & peccato de cætero eo ſtudioſius nobis caueamus: Quare nobis vtrumq; hac Tabella Emblematica oſtenditur, eſtq; adeo ſumma doctrinæ Apoſtolicæ: *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi: Ita & per vnius obedientiam iuſti conſtituentur multi.* Alio in loco vtriuſq; authorẽ nominat, & *vitæ* & *mortis*, dicens: *Sicut in Adam omnes moriũtur, ita & in Chriſto omnes viuificantur*, &c. vel viuificabuntur. Vides duas radices, vnam *mortis*, alteram *vitæ* germinatricem: Illam dici *Adamum*, hunc *Chriſtum*: vt enim illa radix *vitioſa*, ita hæc *integra*, vt illa *mortifica*, ita hæc *beatifica*: vt illa *ſuccum in ſuos* transfundit, eosque peccata facit & originale & actualia plurima (gemmarũ loco) protrudere: Ita hæc quoq; transfundit ſuccum, & ꝓtrudit gemmas, innocentiæ, virtutis, iuſtitiæ, vitæ. Id ꝙ latius deducit Spiritus S. in S. Scriptura: *Per mulierem introiit peccatum in mundum, & propter ipſius delictum* (decerptum ab arbore pomum vetitum, comeſtum, & viro impertitum, qui & ipſe comedit) *omnes morti ſumus obnoxij. Per hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita omnes homines mors peruaſit, ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρτον. Stipendium enim peccati mors.* Hinc lethiferum iaculum à Sathana aſtutè ac potenter vibratum adhuc in ipſius hæret corde & medullis, & virus in poſteros tranſmittit, generatq; *ſobolem ſui ſimilem, conceptum in iniquitatibus, & natum in peccatis, ſeruum peccati, filium iræ*, carbonem infernalem: ſed per Chriſtum vita; quam peperit paſſione, & morte, efficitq; virtute reſurrectionis, aſcenſionis, &c. *Eſtq; adeo reſurrectio & vita, conterit ſub pedibus Sathanam, vincit mundum, abolet mortem, adferens iuſtitiam, vitam, immortalitatem*, vt verbum diuinum prolixè teſtatur. Quare Apoſtolus: *Stipendium peccati mors: Donum autem vitæ æterna per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Concludit hæc omnia in faſciculum ita acute, ita neruoſe, ita pie, BASILIVS, vt digniſſima ſint verba, quæ integra (conuerſa) huc ponantur: *Genitus eſt* (inquit) *per mulierem, vt genitos regeneraret; Crucifixus eſt volens, vt inuitè crucifixos detraheret. Mortuus eſt volens, vt inuoluntarie mortuos exſuſcitaret: ſuſcepit, quam non ſuſcipiebat mortem, vt eos, qui ſub morte ſunt, viuificaret. Deuorauit ipſum mors ignorans, vbi deuoraſſet, cognouit, quem non deuorauit; Deuorauit vitam, deuorata eſt à vita. Deuorauit vnum cum omnibus, perdidit vnum propter omnes. Rapuit vt leo, confracti ſunt dentes ipſius, quapropter etiam velut debilis contemnitur. Non enim amplius velut leonem timemus, ſed velut pellem conculcamus.* Vtinam demum nos pro his tantis donis Chriſti gratos exhiberemus, ne etiam ſuper noſtra queratur ingratitudine; *Dolorem ſuum tanto acerbiorem eſſe, quo nos ingratiores reperiat*, quemadmodum *Bernhardi* alicubi verba ſonant.

Rom. 5. v. 18. ibid. v. 19. 1. Cor. 15. v. 21. 22. Auguſt. Enchirid. c. 26. Syr. 18. v. 33. Rom. 5. v. 12. Rom. 6. v. vlt. Euolut. Emblematu. Geneſ. 5. v. 3. Pſal. 51. v. 7. Rom. 6. v. 17. Epheſ. 2. v. 3. Ioh. 11. v. 25. vt ſupr. ſap. Rom. 6. v. vlt. Baſil. Epiſt. omnium poſtrema. Vſus. Bernhard.

MVTVA IVSTITIÆ AC PACIS OSCVLA.

Quando Iuſtitiæ Pax oſcula mutua iungit
Continuò rerum copia maior adeſt:
Wan Fried der Gerechtigkeit gibt Kus,
Iſt aller dingen vberflus:
Quand Iuſtice et la Paix ſentrebaiſent nonfeintes,
Il j a plus debiens au monde et moins de plaintes.

Sæuis Lex ſtimulis miſerorum pectora teret,
Quæ recreat Chriſti ſanguine vera Fides.
Was Gſetz mit ſeim laſt nider drückt,
Der wahr Glaub ſolchs wider erquickt.
La Loy fort rigoureuſe n'apporte que frajeur;
Mais le Sainct Euangile nous reſiouit le Coeur.

Optimus Reipubl. Status. VT eo melius hanc Tabellã intelligamus, conſulendus & pducendus eſt is ipſe locus Sacri Codicis, ex quo fluit, & de quo deſumptam eſſe in propatulo eſt: „ *Gratius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.*

Pſal. 85. v. 9. ibid. v. 11. v. 12. Sic autẽ ſonant verba: *Audiã, q̃d loquatur Deus ille, fortis Iehouah,* &c. *Vtiq; propinqua eſt timentibus eũ ſalus, habitatura eſt gloria in terra noſtra. Benignitas & fides occurrent inter ſe, Pax & Iuſtitia oſculabuntur ſe. Fides è terra germinabit, & iuſtitia è cœlis, &c.* require locũ. Deſcribit optimũ Reipub. ſtatũ. Oſtendit multiplicem eſſe vſum & fructũ & modũ fruendi talibus bonis Dei donis. *Cardinales virtutes florentis Reipub.* Cardinales virtutes quibus Reſpub. nixa viget floretq; ſunt: Prima, *Iuſtitia.* ¶ Murus aheneus Regni, Regionis, Vrbis, Reipubl. &c. eſt Iuſtitia; Iuſtitiam ex

æquo

æquo adminiſtrare,ſuum cuiq; tribuere,perſonas nō aſſumere,nec vorare munera ſup innocentē:*Deſinite*, inquit Dominus, *maleſacere,diſcite beneſacere,quærite ius,beate oppreſſum,ius dicite pupillo,ſuſcipite cauſam viduæ:ſi acquieſcatis & audiatis,bono huius terræ fruemini.* Iuſtitiæ ſuccedit *clementia,benignitas,manſuetudo*:hæc conſummat felicitatē Reipub. Non dico de indulgētia nimia, ſed hoc volo:Oportere Rempub.regi *Bonis verbis,& grauibus Pœnis*. Vin' ſcire,q̄ ſint Reipub. Ahenei muri; q̄ latæ foſſæ;q̄ firma ꝓpugnacula;quæ robuſtæ munitiones;quæ valida tormenta; quæ deniq; ſumma vis ac robur ſummū;audi,dicam;Prudens clementia eſt, [*nota quid dicam.*] Quos rigor *Roboami* ad defectionem permouit,clementia ſeruare potuiſſet. *Alphonſum Regem Neapolitanum* nil magis confirmauit,q̄ clemētia & benignitas. Quid auſteritas & rigor faciat,nouitio exemplo doceri poſſet,ſed odioſum eſt. Accedit *Pax & publica Tranquillitas*, hæc regnorum, nationum, vrbium, ac Rerumpublic. *Anima* eſt,qua totum corpus viuificatur & vegetatur,qua perempta emori corpus oportet neceſſario. *Diſtractione elangueſcit bonum propriū ciuitatis,atq; ægrotare incipit & conſeneſcit*,ait *Varro*. Notum eſt de mēbris corporis humani ſimile * *Menenij Agrippæ*. Et *obeſi* illud paruæ ſtaturæ *Bythonis* ridiculum geſtum. Quod eſt in corpore humano φλεγμονὴ,hoc eſt in Repub.diſtractio,diſſidia,& ſimil. *Lucan.* Exemplo probat

*"Vtiam aliâs quoties demonſtratum." Eſai.1.v.17. & 18. Grauiſſ. dictum! CLEMENTIA. 1.Reg.12. & 13. NB. Teſtat.Panormitanus de dict. & fact. eiuſd. Varro lib.1.de vit.popul.Roman. * Ducis aduerſus Sabinos. Eraſm.in Apophthegm.*

—— Marius quo mœnia victor
Corripuit,quantoq; gradu mors ſæua cucurrit.
Nobilitas cum plebe perit: lateq; vagatur
Enſis,& à nullo reuocatum eſt pectore ferrum, &c.vide loc.

Lucan.lib.2. de bell. ciuil. pag.32.

Fides magnum etiam bonum eſt,vbi omnia candide ac ſincere aguntur. Nam vbi animi diſtracti ſunt,corpora nullo negotio diſtrahi poſſunt ac diſtrahuntur.

Intrant fraudes, cautiq; doli,
Ferrumq; latens,vix vna fides.
Tenet auratum limen Erinnys.

Seneca. Hercul.Œtæus Act.3. Scen.14.

Vbi autē talis eſt Reipub.ſtatus,& hęc gubernacula tenēt virtutes,ibi bona plurima à Deo Opt.Max.obtingunt,*Iehoua dat ꝙ bonū eſt,vt terra iſta edat prouentū ſuū,&c.* ¶ Ad regnū Chriſti à plæriſq; ferè transfertur:Nimirum ſi in Eccleſia hæ imperitent virtutes,ibi nō minus atq; in ciuili politia creſcunt bona,manet indiſruptū *vinculum perfectionis,& ꝓmittit Dominus benedictionē* & vitā. Si Chriſto cum Moyſe ita conueniat,vt ex illo miſeriam per hunc liberationē edoceare & adipiſcare , & ex illo viciſſim gratitudinem tuam diſcas exercere, implebitur itidē iſtud de quo in hoc Pſalmo. *Arnobius* q in toto ſuo Pſalterio(ſiquidē verè ipſius eſt,ꝙ ego * nō crediderim) ad myſticū ſenſum alludit,transfert ad tēpus aduentus & Natiuitatis Domini,in quo ipſum hic quidē audire poſſim⁹,reliqua autē ſæpiſſimè & fallit & fallitur. Obſeruemus autē nos in genere iuſtitiæ(vt ſuū cuiq; tribuamus)benignitati ac māſuetudini(ne omnia delicta nimis acriter ſubducamus)& paci(quid.n.hac natura melius,pretioſius, vtilius) hærere, teneri, *vt benedictio Domini ſit ſuper nobis,& gratia eius cælitus in nos defluat.* Y 3

*in Pſal.citat. Charitas. ad Coloſſ.3.v.14. Pſal.133.verſ.vlt. * non leuibus inductus rationibus. Iudicium de B.Arnob. Pſal.v.vlt.*

NVNQVID MILITIA EST VITA HOMI-nis ſuper terram.

Quid miſer incipiam, vel quó mea brachia tendam? Nam Caro blanditur: Mors terret: Mundus
Anceps ſollicitum vexat vtrinq; metus. Tu vitam atq; fidem, tu dabis arma DEVS

Ich elender betrübter Man
Wie ſoll ich mein leÿdt fangen an.
Ach her Gott verleiih du mir Gnad
Daſſ feindes liſt vnd Macht nicht ſchat

Helaes moy miſerable qu'eſt ce que ie feraÿ!
Je tremble tout de crainte, eſchapper ne pourraÿ:
Ie contemple la Mort, et la Chair, et le Monde,
Mondieu, ne permets point que ſatan me con fonde.

Ambroſius in Serm. de Paſſion. CODicillum *Teſtamenti* à Chriſto in cruce pacti *Ambroſius* in hanc formam redigit: *Autor Pietatis in cruce pendens teſtamentum condidit, ſingulis pietatis opera diſtribuens. Iudæis* (legauit) *corpus, Patri ſpiritum, virgini Paranymphum, Latroni Paradiſum, peccatori* (irreſipiſcenti) *infernum, Apoſtolis perſecutionem, omnibus piis Chriſtianis crucem.* Sane *militia eſt vita hominis ſuper terram,* & perpetuo in acie ſtat. *Iob. c. 7. v. 1.*

„ *Nunquam bella piis, nunquam certamina deſunt,*
„ *Et quocum certet mens pia ſemper habet.*

Geneſ. 3. v. 16. *Inimicitia indicta* eſt in Paradiſo, & quas cum capitalibus noſtris hoſtibus pepige-

pepigerimus inducias,ex verbis Chriſti colligere habemus: *Quicunq; diſci-* Matt.8.v.35
pulus meus eſſe vult,renunciet ſibiipſi,tollat crucem ſuam & ſequatur me. Qui autẽ Hoſtes noſtri
capitales illi hoſtes noſtri ſint, hæc pictura Emblematica nobis ob oculos SATHA-
ponere nititur.Princeps hoſtis eſt *Satanas*, q nos adoritur palam,ex inſidi- NAS.
is,à dextris,à ſiniſtris,rebus integris & adflictis:Nec eſt contemnendus,vt
leuis miles armaturæ, ſed eſt † *Princeps*, eſt *Deus*, eſt *poteſtas tenebrarum* ipſa, eſt †Ioh.14.v.30
fortis armatus,& *Leo & Draco*, magnum torrentem Armaturæ producens: *Is* 2.Cor.4.v.4. Epheſ.6.v.12
petit vt cribret:circuit leo rugiens,quærens quem deuoret. Paulus non inuenit ver- Luc.11.v.21.
ba,quibus ipſius poteſtatem ſufficienter deſcribat; ſic ſcribit: *Non eſt nobis* c.22.31. 1.Pet.5.v.5.
colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem,ſed aduerſus PRINCIPES & POTESTA- Apoc.12.v.15
TES,*aduerſus mundi rectores tenebrarum, contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus.*
Huic ex inſidiis ſuccenturiatur CARO; Nam *caro concupiſcit aduerſus ſpiritũ,* Epheſ.6.12. CARO.
eſtq; hoſtis omnino periculoſus,vt quem nos cotidie nobiſcum circum-
ferimus, nec poſſibile eſt ipſum effugere poſſe. *Mercenarius diaboli miles eſt* Galat.5.v.17
Mundus, *in quo preſſuram habemus*, nocere ille ſtudet *Mendaciis* ac *Sophiſtica:* Ioh.16.v.vlt.
Oportet enim *ſemper hæreſes eſſe:* Nocere tyrannide; *Perſequentur vos*, inquit 1.Cor.11.v.19
CHRISTVS: nocere deniq; *malo exemplo: Nam faſcinatio improbitatis obſcurat*
quæ bona ſunt,& circumagitatio concupiſcentiæ transvertit mentem carentem mali- Ioh.15.v.20. Malum Ex-
tia,&c.Sed,quid quæſo copiarum ij hoſtes tam potentes producam?quo- emplum. Sap.4.v.6.
modo victoriam obtinebo? Produc ante omnia *Fidem*,nam *victoria noſtra* Panoplia
FIDES eſt; Vincimus in Chriſto,vincimus cum Chriſto,vincim⁹ per Chri- CHRISTIA-
ſtum.Produc *Charitatẽ*,nam etiã *Inimici diligendi ſunt*.Produc *ſpem*,eſt enim NI. "1.Ioh.5.v.4
firma ea vt Anchora.Produc *preces*,nam *preces & lacrymæ ſunt arma Eccleſiæ*.Pro- "Matth.5.v. "vlt.
duc *Patientiam*,& *funeſtam ei dediſti plagam*:inquit *Chryſoſtomus*. Sic armat A- Act.7.v.vlt.
poſtolus, hac induit panoplia hominem Chriſtianum, quando monet: Hebr.6.v.19.
Accipite armaturam Dei,vt poßitis reſiſtere in die malo. State ſuccincti lumbos veſtros Chryſoſt. dict. Epheſ.6.v.12.
veritate,induti loricam iuſtitiæ, calceati pedes in præparationem Euangelij pacis: In o- verſ.13.
mnibus ſumentes ſcutum fidei,quo poßitis omnia tela ignea nequißimi exſtinguere: Et verſ.14. verſ.15.
galeam ſalutis aſſumite,& gladium ſpiritus,verbum Dei:per orationem & obſecratio- verſ.16.
nem,Vigilantes,& orantes,*ne vincamini tentatione. Ad hunc modum tametſi tri-* verſ.17.18. Hieronym.in
bulationibus & preſſuris mundi præmamur,tamen p̃ter Deum in nullo alio fiduciã ha- 7.c.Michæ.
bemus,exſpectantes Saluatorem,credentes in eum,oculoſq; ad eum ſemper dirigentes,
ſperamus nos exaudiendos,quoties inuocamus. Denique,cum non *coronetur,niſi q* 2.Tim 2 v.5.
legitime certarit,attendendum,ne ſuccumbamus,titubare & ictum excipe- †Auguſt.lib.
re omnino neceſſe eſt,q̃ nimirum noſtra infirmitas eſt!Nam acerbos ictus de corrept.& Grat.cap.7.
etiam ſanctiſſimi & exceperunt,& grauiter ſunt hallucinati,ſed ſuccum- Chryſoſt.Ho-
bere in totũ & in finem electorũ non eſt, *dum* enim † *Petrum confeßio in ore* mil.3.in Mat-
deficeret(iurantẽ,deuouẽtem ſe,Anathematiſantẽ ſe) *non tamẽ defecit fides in* thæum.c.27. Theophylact.
*corde:*Nihilominus etiã ſolari labores certaminis poteris προμάχων * An- in 22.Luc. *vt hîc gladio
gelorum lucta,inuiſibili illa quidem ſed POTENTI,verum hac propugna- pugnat flam-
tione non ignauiorẽ,ſed excitatiorem fieri oportet. manti.

NON

NON POTEST ARBOR BONA MALOS *fructus ferre.*

Religione Chaos Confuſa informe ſubor est : Interea quicunque cupis contingere vitam,
Vt Manifestentur corda probata Deo . Iuſtitiae Radians intueare iubar
Die Religion iſt ſehr verwirt Wer nicht will jren, der, ſich allzeit
Die Rechtſchaffnen werden probirt Vff die Sonn der Gerechtigkeit .
Satan ayant au monde Trouble Religion Dieu l'a permis, afin que manifestes fuſſent
Il ne ſen peut enſuivre ſinon Confuſion Ceux de miſe, a erreur les infideles creuſſent

Arbor Religionis ingenioſa.

ARBOREM vides PIETATIS ac RELIGIONIS. Religionis cura natura inſita eſt, ſed naturæ lumine recte ac ſalubriter agnoſci & exerceri nō poteſt. Magnæ pietatis atq; induſtrię eſt, vbi pura colitur, mediante verbō veritatis ſincerè prædicato, vt à plærisq; æque deuote atq; recte ſuſcipiatur. Duo eius ſunt Fundamenta, duæ radices. *Prima* eſt *Fides,* q̄ generat (ſecundū) Amorē, ſiue Dilectionē, eamq; qua Dei, qua proximi. *Age ergo, certū propriumq́; Fidei Catholicæ fundamentū eſt* CHRISTVS. *Fundamentū enim nemo ponere aliud poteſt, q̄ quod poſitum eſt, q̄ eſt* IESVS CHRISTVS. *Hæc fides neceſſaria eſt, vt bea-*

Auguſt. Enchir. ad Laurent. cap. 5.

vt beatitudinem conſequamur omnibus humanæ naturæ bonis,id eſt, Animi & Corporis. Et eſt in CHRISTO *definita,qui in carne reſurrexit à mortuis, non moriturus vlterius,*nec niſi per illum quenquam liberari à diaboli dominatu,per remiſſionem.*Sine hac* aliâs(vera,CHRISTIANA,ſaluifica) fide, *Impoßibile eſt Deo placere, Impoßibile iram Dei effugere,Impoßibile ſaluari.*Ex hac autem fide gignitur Amor & Dilectio,per quam,Apoſtolus dicit,fidem ἐνεργουμένην εἶναι, & ſe glorioſe exercere,vt qui verus Fidei ſit cultor,hunc omnino comitetur amor. Subſcribit non ita pridem allegatus *Auguſtin. Iuſtus quidẽ,*inquit, *ex fide viuit,ſed per dilectionem operatur,ita vt virtutes quoq; ipſæ, quibus prudenter, fortiter,temperanter,iuſteq; viuitur, omnes ad eandem referantur fidem,*&c. Hæc autem ipſa Religio ac fides multifariam corrumpuntur. Et quidem in genere *Idololatria,qua colitur id,quod coli non debebat,& cultus putatur eſſe,quod reuera non eſt.*Nam *quicquid extra verum Deum diuino honore colitur,Idololatria eſt: In quocunq; præter Deum ſpem ponas,Idololatria* adeoq; non religio,ſed religionis tantum meretur dici LARVA? Et fides quæ non nititur DN. NOSTRO IESV CHRISTO *Sotere & Saluatore* nõ fides eſt,ſed fidei ſimulacrum,vel ne ſimulacrum quidem;*Et quicunq; cultus* non refertur ad vnius ac ſolius VERI Dei gloriam in ſolidum; falſus cultus eſt, quantumuis magna ſe pietatis ſpecie externa vẽditet,vt apud Turcas, qui immane quantum externa deuotionis imagine promicent:tradunt *Leonclauius,Budovvecius,*alij.Corrumpunt religionem Eccleſiaſtici, *hæreſi* & *ſimoniâ,*vtraque exitiali Religionis peſte,& cordium duplici veneno capitali;Nam *vna eſt veritas qua ſaluamur.* Simonia cum ſalute animarum ſtare non poteſt; Nam & qui ſpiritualia, remiſſionem peccatorum &ſalutem animarũ,emunt,&c.quiq; vendunt, vtrique æternæ damnationi ſubiacent. Seculares corrumpunt violentia, abſtrahentes à cultu diuino, adigentes ad Idololatriam,non aduertentes illud: *Fides ſuaderi poteſt,cogi non poteſt.* In communi perditur religio ** Damnata Auaritia,*quam *Idololatriam* eſſe & *radicem omnium malorum* Sacra &Eccleſiaſtica proclamant. *Hypocriſis* capitale religionis venenum eſt,nam vt maximè hypocritæ ſe externè ac forinſecus tolerabiles, imo laudabiles præbeant,tamẽ intrinſecus ſunt pleni fœtoris ac abominationum;Dicam verbo:*Athei.* Magnifice ſe ſæpe efferunt, ſed monſtra alunt,& eſt tantum *vana iactantia.* Hæc monſtra omnia veræ Religioni infeſta,damnantur vno D.N.I.C. effato:*Omnis planta,quam non plantauit pater meus cœleſtis,eradicabitur.* Quare tanquam ſpirituales *Aquilæ* recta & irretorto oculo in Solem Iuſtitiæ intueamur,eum,Ducem,lucemque ſequamur vitæ præuiam, nec ſicut *Talpæ* ad accenſum lucidiſſimum Euangelij iubar volentes ac petulanter cæcutiamus,ſic lucebit nobis ad fidem,pietatem,amorem,ac vitam denique ÆTERNAM.

Idem lib de Trinit.lib.14. cap.20.
1.Cor.3.v.11.
Hebr.11. v.6.
Ioh.3.v.36.
Marc.16.v.16.
Galat.5. v.6.
Loco alleg.ſub fin.cap.
Religio corrumpitur Idolis.
Εἰδωλολατρεία quid?
Leonclauius.
Budovvecius.
Sarracenica Heidelbergenſ.
Vide Extr.de Simonia.in Decret. & Decretal.
Auguſtin. cõtra liter.Petilian.lib.2.c.23
Tertullian. ad Conſt.Aug.
**Epheſ.5.v.5.*
Coloſſ.3.v.5.
1.Tim.6.v.10
Hypocritæ ſunt Athei.
Auguſtin.de ciu.Dei lib.19.c.5.
Matth.15.v.13.
Chryſoſt.Homil.24.in 1. Epiſt.ad Cor.

SI FILIVS VOS LIBERAVERIT, VERE *liberi eritis.*

En miſerum! diuæ conſtrictum carcere mortis,
Vincula Conſtrictè cura manuſq; tenent.
Dilige, quos debes. Fidei quoq; lumine Chriſtum
Reſpice; te ſoluet Spes tua; liber eris.

Der arme Menſch ſteckt hie im ploch,
Geplaget vnderm ſchweren joch:
Glaub, lieb vnd hoff, wie ſichs gebührt,
Chriſtus dich recht frey machen wirt.

Ici eſt enſerre ce pouvre miſerable,
La Mort lui fait tourment, et le Monde et le Diable:
Ainſi es tu, ô homme; Mais ſi ſcais eſperer,
Aimer, et en Chriſt croire, il te vient deliurer.

Captiuitas Fidei, Spei, atq; Charitatis.

CONſpicis virum, manicas ſimul atque pedicas patientem. Qui vir ſiet; ex circumſtantibus ſociis facilè coniectare potes, ſunt illæ, *Fides*, *Spes*, *Charitas*: vnde facile colligitur, *Fidei*, hunc, *Spei*, atque *Charitatis* cultorem eſſe, qui tam iniqua & indigna patiatur, atque adeo ſignificari, illas ipſas virtutes hodierno die captiuas detineri, non exerceri, exercentesque non permitti. Adſtringentibus *Satana*, *Mundo*, *Carne*, per fidelia ſua organa, &c. De *Fide* indubium eſt, nam iam inde ab initio vere fideles propter ſuam

*Geneſ.4.** fidem male habiti ſunt, quod vel ſolum *Habelis* exemplum comprobatum facere

facere poteſt. Poſt miniſterium Chriſti nihilo mitius habiti ſunt vere-fideles, certe Petro, Iohanni, Iacobo, carceri mancipatis, manicæ pedicæque iniectæ, Paulo ac Silæ (ſeu Siluano) inprimis, de quibus ſcriptum eſt: *καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον*. Idem euenit poſtmodum conſtantibus Chriſti fidelibus. Vt iam non dicam de carceribus piorum huius noſtri temporis, & integri ſuperioris ſeculi, & quàm multi in ipſis vinculis *εἰς τὸ ξύλον* fideliter & feliciter exſpirauerint, & animas ſuas in manus Saluatoris ſui depoſuerint. Verum hoc maximè ſolatur, vtut fideles vinciuntur, *Fides tamen, fidei verbum, fideiq́; præconium vinciri non poteſt*, ſed *currit*, & quidem, ſecundum Pſalmiſtam, *velociter*. In communi vita quàm *nulla fides eſt in* dictis, factis, *pactis*, vt iure cum *Hieronym.* conqueri liceat: *Rara nunc fides eſt, cum aliud in labiis, aliud in corde verſatur: Venenũ animi, linguæ melle tegunt. Hieronym. in 7. cap. Michæ. Bonæ ſpei homines* vinciuntur, vinciuntur equidem *propter ſpem bonã, quæ in ipſis eſt*, q̃ ipſis ereptam volunt carnifices, vt etiam cineres ipſorum in præterfluentes diſperſi legantur. Sed *ſpes non confundit*. Et ita cum ſperantibus emoritur, vt ſimul cum ipſis reuiuiſcat, imo vt ſperatis plenè potiantur. Deniq; *Charitas* itidem vincitur *εἰς τὸ ξύλον*, ſi non plane exulare iubetur. Quòd eo melius experiemur, ſi oculos circumcirca conuertamus I. In *Templa & Scholas. Eſſet quidem Charitatis officium, paſcere Dominicum gregem*, ſed Sacerdotes non ſincerè amant ac curant ſuos Auditores, *paſcunt ſeipſos:* ſacra paſcua inficiunt lethiferis herbis, quod eſt captiuare charitatem, imo occidere. Auditores odio habent ſuos Paſtores, præſertim ſi pro dignitate *paulò aſperius* ab illis obiurgentur: *Odio habent eum qui ſana docet & ſalutaria*, Propheta inquit. Adeo autem Charitas apud hos tales exſulat, vt etiam fidis ſuis animarum curatoribus propterea detrahant, eos infeſtẽt, ac quoquo modo perſequantur: *Experto crede Roberto!* ô charitatem! Pergamus *in Aulas, in Dicaſteria, in Curiam*, &c. vbi Proſopolepſia? vbi acceptio munerum ſuper innocentem? vbi vis ac violentia? niſi ibi SÆPE: ſæpè, inquam, & *interim patitur iuſtus*, qui damnatur; abſoluitur iniuſtus. ô Charitatem! Expilationes, grauamina, alia non attingam. ô Charitatem captiuam! Progrediemur *in Oeconomias*. Opifices, artifices, compendia quærũt, cum damno ac detrimento proximi. Vbi hic Charitas? Omnes ſua quærunt. Proximus quiſq; ſibi. ô Charitatẽ! Apud mercatores, propolas, myropolas, ſimiles, lances doloſæ, falſæ menſuræ, diminutio vlnæ; palea pro tritico: omnia cõmunia! ô captiuã Charitatẽ! Regnat ira, inuidia, acedia ſeu rancor, conuitia, probra, obtrectationes clandeſtinæ, calumniæ, falſa teſtimonia; vbi hîc Charitas? ſi non vincta eſt *εἰς τὸ ξύλον*, vaga certe eſt, proſcripta eſt, exſulat. Quid poſſumus denique aliud, niſi ingemiſcere: *O pie* CHRISTE; *bone* IESV, *cœleſtis clauiger, Veni & noli tardare, & captiuum tuum miſericorditer libera per ſanguinem tuum! Fiat!*

Actor. 4. 5. 16. &c. *Act. 16. v. 24* *Conſul. Martyrolog. maius & minus.* *2. Tim. 2. v. 9.* *Pſal. 147. v. 15.* *1. Pet. 3. v. 15. Euſeb. lib. 5. cap. 2.* *Rom. 5. v. 5.* *Gregor. in Paſtor. Et in Moral. Itidem in Regiſtr.* *Amos. 5. v. 10* *Habac. 2. Hebr. 10.*

NON VIDENTES, VIDEBVNT; ET VIdentes, cæci fient.

Fax Euangelij lucet ſuccenſa per orbem, Mater at errorum fœcunda eſt ſæuit Erinnÿs.
Quo ſimul offertur ſpes, via, vita, ſalus. Mundo gaudentes ſuaſio vana necat.
Das helle liecht aus Gottes wort Doch geths in der welt ſältzam zu,
Iſt angezundt au manchen Ort. Steckt vol betrug, liſt vnd vuruh.
Du ſeigneur la lumiere au monde ſa clarité Le Monde cependant a un tel bien ſ'oppoſe.
Eſpand, elle nous offre le Salut mentité. O Monde malheureus tu ne ſcais autre choſe.

Euolutio Emblematica. LIBER *cœleſtis Veritatis* explicatus eſt, non tantum prædicatur verbum Dei vbique propalam, ſed micat etiam ſplēdidiſſima eius fax in omni-
» bus linguis longiſſimè, latiſſimè, vt qui pio ſalutis ſuæ deſiderio, bonoque
» & ſecundum ſcientiam zelo flagrat, ſalutis ſuæ non poſſit eſſe anceps aut
» dubius. Sed quis eſt hic homo, qui ad tam roſeum iubar, ad tam ſplendidum fulgorem, imo qui ad meridianam lucem neſcio quàm obſcuram; quàm malè-olidam; quàm deceptricem lucernam accendit; ô Tenebriones! qui cæcutire quàm in clara refulgentē luce veritatem aperte contueri malunt.

CAVSÆ, cur multi à ſalutari veritate exorbitēt.

malunt. Sed; quid quæſo cauſæ eſt, quod in tanta claritate veritatis tam multi ſunt, qui ei non adſentiuntur? Ex multis hæ: *Naturalis Dei ad ſalutem ignorantia.* Nam, *Naturalis homo non percipit ea quæ ſunt Spiritus DEI.* *Studium indefeſſum* † *Satanæ*, qui radios veritatis tàm potenter iuſto Dei iudicio prohibet, *vt credant mendacio.* *Fulgor Mundi*, quod Primates: Imperator, Archi-Duces, Duces, Principes; imo & cognati: Pater, Mater, Frater, Soror; ſimiles veritati fortè non adſentiantur. *Nuda veritas eſt.* In *aprico eſt.* Proculcantur Sacra Biblia propalàm, quare cum *Omnis homo mendax*; verbum autem infallibile ſit, *ad Legem & ad Teſtimonium*, non homines, erat attendendum. *Honores huius æui*; ô quàm multorum oculos hîc fulgor præſtringit, vt agnitæ veritati recalcitrent. Sed opprobrium Chriſti, gloria cœli. Gloria Mūdi, opprobrium Chriſti, & æterna damnatio. *Leuitas multorum*, qui volunt decipi. At agitur Gloria Dei & ſalus Animarum. Μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. *Fœcunditas Errorum & Sectarum.* Sed *omnia* erant *probanda*, & quod *bonum* erat *retinendum*; maximè in tanta luce Euangelij. *Phariſaicus furor, odium, liuor, & inuidia*, qui inprimis Eccleſiaſticorum corda occupat. At illi conſiderare exempla debebant. * Sanè! in Chriſtianis olim aliud damnabatur nihil, niſi vnum ac ſolum nomen, nulla ratione. *Opimæ prebendæ*, & è contra metus paupertatis. *At ſi totum mundum lucrére, & animæ iacturam patiare, ad quid proderit tibi?* *Oſcitantia in perquirenda veritate:* Plerique enim putant, Eccleſiaſticorum tantum eſſe, capitibus religionis intendere cognoſcendis penitùs, ſuum eſſe forenſia, opificia, Oeconomica, &c. tractare. At religionis curam nôſſe illi debebant præcipuam eſſe, & ſalutarem agnitionem Dei omnibus ad ſalutem neceſſariam. *Quærendumq́ adeo primum & ante omnia regnum Dei*, in quod conditi, redempti, electi, ſanctificati, &c. *Vana perſuaſio.* Sicut enim *Seneca* ait: *Multis obſtare, quo minus ad ſolidam ſapientiæ cognitionem perueniant, quoniam ſe perueniſſe putent:* Ita & hic in cauſa fidei. Sed fides noſtra non vana perſuaſione, ſed indubitata veritatis cognitione niti dicitur. Huc pertinet etiam *præiudicium*, & *præconceptæ opiniones*, quæ quantopere noceant in negotiis religionis præconcepta opinio diſcipulorum Chriſti de corporali regno abunde edocere poterat. † *Calumniæ*, quibus veritas inceſſitur. At ſemper id factum. *Metus contemptus & odij.* At præualere debebat gloria Dei, propria ſalus. Quæramus igitur orantes, & oremus inueſtigantes ſincero corde, & veritas nobis obſcura eſſe, aut nos planè latere, non poterit.

1. Cor. 2. v. 14.
† Matth. 13. v. 25.
Luc. 8. v. 12.
2. Theſſ. 2. v. 12
NB.
" Ex Pſal. 16. " v. 11. in " Epiſt. ad " Rom. 3. v. 4
Eſai. 1. v. 20.
" Non omnes " ſimiles beneuoli illius: " Tripart. l. 9. c. 20. &c.
Heb. 11. v. 26.
Galat. 6. v. 7.
1. Theſſ. 5. v. 21
** Cæcum odiū Caij cæcus amor Titij. Et Bonus vir (Seius, ſed tantum malus, quia Chriſtianus. Tertull. Apol. 3.*
Matth. 16. v. 25. & Marc. 8. v. 36
CROESVS & IRVS erunt æquales.
O Corydon, Corydon, quanta hæc dementia vulgi eſt?
Huc pertinet ἐν τρόμῳ καὶ φόβῳ. Phil. 2.
Matth. 6. v. 33
Senec. dict.
πληροφορία.
Heb. 11. v. 1.
Matth. 20. Luc. 22. Act. 1. &c.
† At vel Nero dicet: Si accuſare ſufficit, nemo innocens erit, &c.
Heb. 11. v. 26.

Z 3 DOMI-

DOMINVS RESPICIT COR.

Diues hic ad Dominũ non corde ſed ore propinquat: Pauper hic ad Chriſtum toto ſed corde precatur
Mille locis errat mens vaga, lingua rogat. Pauper hic auditur, dum miſer ille perit.
Der Reich man bet zwar mit dem Mund; Der arm wendt ſein gantz hertz zu Gott
Geth aber nicht von hertzen grund: Vnd komt zu gnad, jener zu ſpott.
A grand peine (nous dit la treſſaincte Eſcriture) D'un Riche qui de leures prie Dieu, mais ſon coeur
Des Riches ſont ſauves: vois tu la pourtraicture Eſt ailleurs: de ce Pouvre le coeur tend au Seigneur

PRECATIO. OPponuntur *Precatio vera* & *Precatio falſa*. Differentia autem præcipuè, quinimo vnicè in motibus & adfectibus cordis conſiſtit. Nam *oratio res eſt cordis magis quam vocis: quia Deus non vocis, ſed cordis præcipue Auditor eſt, nec admonendus eſt clamoribus, qui cogitationes videt, & mentis conceptus, intra ipſas adhuc clauſi pectoris latebras intuetur; qui dicit apud Ieremiam: Ego DOMINVS ſcrutans cor.* Quare, qui heîc propius ad aram conſiſtit, proximus etiam Deo eſt corde, nam ex agnitione peccati ſui, & iuſtæ iræ Dei aduerſus peccata, contritus eſt totus corde, & adflictus ſpiritu, fatetur noxam, deprecatur, veniam implorat, adeoq; *toto ſpiritu ac fide fertur in vulnera Domini noſtri IESV*

Ex Cyprian. in Epiſt. de Orat. Domin. & Epiſt. de Lapſ. Refert Fulgent. lib. 2. ad Thraſim. Regem.

Ierem. 17. v. 10

Euolut. Emblematis.

CHRI-

CHRISTI,per quæ ipſi propitius eſt redditus DEVS, ideoque vere implet, quod Chriſtus monuit: *Deum ſpiritum eſſe, eoque in ſpiritu ac veritate eſſe adorandum:* ſed de hoc ſuperius abunde diximus, vt de eo nunc amplius ſuperſedendum cenſeamus. Cæterum qui & eminus geniculatur, toto etiam corde longiſſime abeſt à Deo, tametſi videatur corpore ad Deum appropinquare. Quæſo autem te, pie, quot in locis diuerſiſſimis diuagantur cogitationes mentis, cordisve eius. Eſt apud 1. ſementem facientem ſeruum. Eſt apud 2. præteruehentem currum. Vagatur etiam in 3. æquore & apud ſua 4. mercimonia, adeo anguſta ipſi terra eſt facta, vt etiam inter ſæuas procellas maris iactetur. In 5. ciſta pecuniaria *regnat.* In recens 6. exſtructis ædibus *habitat.* Iam 7. vxorem amplexatur, ſuauiatur, &c. ô cor diuiſum! ô ſtolidum caput! quantum tu fœtorem in ſanctum Dei conſpectum producis! *Neſcin' tu, quàm graue ſit oratione contrahere peccatum, vbi ſperas remediū.* Audi, obſecro te, *Chryſoſtomum,* nam illum obiurgantem te, quàm me lenius feres, ſic ille: *Labia tua mouentur ſolummodo, mens autem ſine fructu eſt, & aures eius ſurdæ ſunt. Tu non audis orationem tuam, & Dominum vis audire precem tuam? Flexi* (inquis) *genua? Curuaſti quidem genua, ſed mens tua foris vagatur. Os quidem loquebatur, ſed mens vſuras cogitabat, poſſeſſionem redditus ſupputabat, deſcriptiones domorum videbat, amicorum verba voluebat, negligentias intuebatur famulorum, paraſitorum vrbanitates ridebat, mulierum ſpeciem conſiderabat.* Hactenus *Chryſoſtomus. Quomodo Deum, vt tibi attenderet, orare poteras, qui tibiipſi non attendis?* inquit *Cyprianus. Sola anima, nihil carnis, carnaliumq́ue cogitationum in oratione attrahens loquitur Domino. Auguſtin. in Pſal.* 111. Non quidem omnes cogitationes inter orandum vitari poſſunt, ſed hoc fugere poſſumus, ne præualeant, & deuotionem ſupprimant, vt *ſimil. ab auibus* ſumpto *Pater* ille declarabat. Videdum etiam ne cogitationes ſint *ludicræ,* quemadmodum qui equum depoſuerat, ſine cogitationibus ſe oraturum ſtipulans, in medio autem orationis curſu de fræno quæritabat. Leuitatem! Cogitare debemus, maius quidpiam facere nos non poſſe, quam cum ſumma poteſtate colloqui, quare etiam & verba eo humilius formari, & habitum eo decentius componere debebamus: Denique *in ſpiritu & veritate* adorare, vt ſuprà. *Clauſum cordis cubiculum intrantes, quo non membra clauduntur, ſed includuntur cogitationes, verſanturq́ue ſenſus, cuius arbiter nullus eſt niſi ſolus Deus.*

Ioh. 4. v. 24.
Vide Eſai. 29. v. 13. Matth. 15. v. 8.
Vide Auguſt. in Pſal. 3. Hieronym. in Epiſt ad Saluian. de ſeruand. viduit.
Ambroſ. de Cain & Abel, cap. 8.
Chryſoſt. Homil. 12. de mulier. Chanana.
Πρόληψις.
Affectiones peſſimæ inter orandum.
Lib. de Orat. Domin.
Occupatio.
Aues prohibere nidificãtes. In vitis Patr. non præteruolantes.
Luther. memorat. hiſtor. lib. de ſimplici modo orandi.
Supra Emblema. 73.
Ambroſ. de Cain & Habel, cap. 8.

SORTES

SORTES NOSTRÆ IN MANV DOMINI.

Tres numero Parcæ tria volvunt Tempora re- Volvit Clotho colum Lacheſis net et Atropos occat;
(Scripta Poëtarum ſi meruere fidem) rum. Stat ſua cuique dies: mors ſua quemque manet.
Ein weib helt hie den Rockenſtab, Diß aber wirtt dadurch bedeüt:
Das ander ſpint, das dritt ſchneidt ab; Eim ieden ſey beſtimt ſein Zeit.
Trois Femmes il y a qui des humains la vie Clotho tient la quenouille, Lacheſis le fuſeau,
Conduiſent, ſi vray dit l'ancienne Poeſie: Atropos ſouvent coupe du jeu tout au plus beau

PARCÆ. — *Ex Heſiod. ἔργ. κὴ ἡμερ.* — *Ex dict. Cleanth. Ducant volentem fata, nolentem trahunt.* — *Apulei. Interpretat.*

PARCARVM apud Gentiles Fabula non eſt. Commenti ſunt de his, ꝙ ſint tres puellæ ſorores, Deæ, quod vitam hominis & eius fata, ortũque ac finem in manu habeant, & omnia diſcutiant; Nomina earum ſunt: *Clotho, Lacheſis, Atropos.* Ad vnum colum ſunt omnes. *Clotho* ſtans colum tenet: *Lacheſis*, quæ filum ducit, ſedet: ſedetq; quæ occat, & amputat Atropos. Ait *Apuleius:* Tres *Parcæ* tria fata ſunt numero cum ratione facientia, ſi poteſtatem earum ad eiuſdem ſimilitudinem Temporis referas. Nam quod in fuſo perfectum eſt, præteriti habet ſpeciem; & ꝙ torquetur in digitis, momenti præſentis indicat ſpatia, & quod nondum ex colo tractum eſt, ſubactumq; cura digitorum, futuri & conſequentis ſeculi poſteriora videtur

detur

detur oſtendere. Sic vides etiam vetuſtos ſaniores ſub harum fabularũ in- “ NB.
uolucris aliud dixiſſe, aliud intellexiſſe: quod & *Lactantius* vidit, alicubi ita *Inſtit. diuin. lib. 2.*
ſcribens: *Omnia cum tribus temporibus contineri neceſſe eſt, præterito, præſenti, & futuro. Præteriti eſt origo, præſentis ſubſtantia, futuri diſſolutio, quæ omnia in ſingulis hominibus apparent. Incipimus enim cum neſcimur, ſumus cum viuimus, deſinimus cum interimus. Vnde etiam Parcas tres voluerunt eſſe Poëtæ. 1. Vnam quæ vitam hominis ordinet.* *Clotho.* *2. Alteram, quæ contexat.* *Lacheſis.* *3. Tertiam quæ rumpat & finiat, & quæ in hoc verſiculo continentur:* *Atropos.*

Clotho colum baiulat, Lacheſis net, & Atropos occat.

Non reiicio hanc interpretationem, ſed potius confirmo; opinor autem, *Ad eundem modum & alij Ethnici.*
q. per ventum innotuiſſe Gentilitiæ vetuſtati, de tribus Perſonis Diuinitatis, quæ ſint vnus ille verus Deus, qui tempora ordinet, trahat, ac finiat, *Plato in Timæo, &c.*
eumq; vnicuiq; diſpoſuiſſe dies vitæ, & dierum vitæ. Fata, ita vt ortus noſter atq; occaſus ſit ἐν γούνασι Θεοῦ, & ſolus Deus proſtituat tempus quodq; *Triſmegiſtus. Ariſtoteles.*
venturum, quod ipſum vt opinor facit numerus perſonarum, facitq; explicatio fabulæ, quam ad partem audiuimus, facit denique ipſum verbum *Xenophon alij, &c.*
Dei. *Iob* ait: *Homo natus de muliere, breuis ætate & ſatur commotione. Vt flos ſimulac egreſſus eſt, & fugit velut vmbra, neq; conſiſtit.* *Iob. 14. v. 1.* *Quandoquidem præciſi ſunt dies eius, numerus menſium eius penes te eſt, determinationes eius feciſti, quas non prætergrediatur.* *ibid. 5.* Et proprio exemplo *Dauid: Celebro te* (Iehouah) *eo quod ſuſpiciendis operibus iſtis in admirationem adducor, celebro mirabilia opera tua, quam maxime nouit animus meus,* &c. *Pſalm. 139. v. 14. & v. 15.* *Maſſam meam vident oculi tui, in libro tuo hæc omnia ſcripta ſunt, ex quibus diebus formabantur, quum nullum vſq; quam adhuc exſtaret.* *ibid v. 16. Verſ. Luth. Germ. ſignificantior. vt & vulgat. ed.* De *Salomonis* ſententia peruulgatum eſt, *Habet ſub cœlo vnumquodque ſuum tempus,* &c. *Tempus naſcendi, tempus moriendi.* *Eccleſ. 3. v. 1. 2 & ſeqq.* Hinc adeo factum eſſe auguror, quod dictæ ſunt *Parcæ, ἀντιφραστικῶς, non enim parcunt.* Poteſtati non minimo viribus: non opulento: non pauperi, &c. NVLLI, quod confirmat Poëta:

Si mihi lanificæ ducunt non pulla ſorores *Martial. Epigramm.*
Stamina, nec Surdos *vox habet iſta Deos.* Et iterum:
Lanificas nulli tres exorare puellas,
Contigit, obſeruant quem ſtatuere diem.

Nos fabula miſſa ſenſum retinemus, non propter fabulam, ſed propter infallibile, facem his præferens, verbum Dei; & quoniam terminus DEI notus, nobis incognitus eſt, loca, horas, tempora, omnia ſuſpecta habemus, memorantes:

Quem dies vidit veniens ſuperbum *Senec. Thyeſt. Act. 3. Scen. 11 & id.*
Hunc dies vidit fugiens iacentem, &c.
Miſcet hæc illis prohibetq; Clotho, *Senec. Hercul. Furen. Act. 1. Scen. 6 7.*
Stare fortunam, rotat omne fatum, &c.
Res Deus noſtras celeri citatas
Turbine verſat.

AMORI CEDVNT OMNIA.

Dum furis et fundis temulento ſpicula cornu
Matris et Idaliæ fana profana colis:
Effuſi rapiunt te, vane Cupido, iugales.
Præda puella tibi eſt: ſunt tibi præda viri.

Die Lieb ſcheüſt aus ihr ſcharpff pfeil,
Ihr freche pferd treibt ſie in eÿll
Zu Venus Kirch: ſteth vff dem bergk,
Daſelbſt geſchehen ſältzam werck.

Cupido Dieu d'amour qui tes piquantes fleſches
(Ayant tes Ieux bandes) deſchoches, et alleches,
Les homẽs et femẽs tant pires que meilleurs
Te ſont tout vn, et rire et pleurer fais pluſieurs.

Προχίστη δὲ κακῶν πάντων ἐπιθυμία.

POTENTIAM Cupidinis [hoc eſt] Libidinis καὶ Ἀφροδισίων pingit nobis hęc Tabella: Infernalis enim cupido ex alto, cuiuſvis ordinis homines iaculo ferit, & ſub poteſtatem ſuam iugumq; mittit. Primum proximè Cupidinem locum ſibi ſumpſit impudicus ille Sodomita, Inceſtuoſus, Adulter, Leno: & nihil non huiuſmodi, Iupiter. ô cæcam Gentilitatem! Rectius vidit *Homerus*, qui ſcribit:

Homerus Odyſſ. ξ.

Οὐ μὲν σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσι, &c.

Et ex *Euripide Plutarchus* citat. Εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρὸν, οὐκ εἰσὶ θεοί. *Omnia* enim *dicenda ſunt potius, quàm Deũ malum facere*, vel θεὸν τοῦ κακοῦ αἴτιον εἶναι: vt noſter

Clemens Alex. in Pædagog.

noſter *Clemens Alexandrin.* inquit. Quid enim homines facient, ſi Dij talia auſint? *Charea Terentianus* talium blaſphemarum fabularum vſum graphicè depingit, quando ait: " NB.

Suſpectans tabulam quandam pictam, vbi inerat pictura hac, Iouem
Quo pacto Danaa miſiſſe aiunt quondam in gremium imbrem aureum
Egomet quoque id ſpectare cæpi, &c.
At quem Deum? qui templa cœli ſumma ſonitu concutit!
Ego Homuncio hoc non facerem? &c. ô barbaram libidinem!

Terent. in Eunuch. Act. 3. Scen. 5.

Sed ô incircumſpectam & futilem Gẽtilitatem! quam hoc cõmento vim atq; potentiam libidinis ſubindicare voluiſſe, mihi perſuadeo, q̃ certe nõ in *Priamo* ac *Thysbe*, non in *Eurialo* atq; altera *Lucretia*, non in *Charea* & ſuo ſcortillo, ſeſe exeruit, ſed in multo maioribus atque eminentioribus hiſce: In fortiſſimo nimirum *Hercule*. In *pugnaciſſimo Marcello*. In *bellicoſiſſimo Alexandro*. In *Ouidio*. *Tibullo*, & aliis. Et ne noſtra obmittamus in *Lotho, Samſone, Dauide, Salomone*, & aliis tam paruis & medioximis, quàm magnis, vt maxima libidinoſorum pone Cupidinis rhedam hîc ſequens conteſtatur turba. Sed ſapienter ac fideliter monet Seneca: *Libidinis initia continebit, quia exitum cogitat, non caput, ſed cauda eius ſpectanda erat.* Sane ſi in vllũ aliquod vitiũ grauiter Deus animaduertit, in hoc libidinis ſcelus certe grauiſſime. Grauiſſimũ libidinis vitiũ hæſit Dauidi in affecta fere ætate, ſed totum id tempus, ꝙ commiſſum illud crimen, ſecutum eſt, plenum fuit perſecutionũ, ærumnarũ, turbarũ: Soror à fratre vim patitur. Frater fratrẽ per horrẽdum parricidiũ trucidari iubet. Ipſe Dauid regio pellitur ſolio, & in acerbiſſimũ exſuliũ excutitur. *Holophernes* in medio libidinis incendio perimitur & capite truncatur. Libidinoſi *Neronis* αὐτόχειρ, Heliogabali in cloaca interfecti: Ipſe olidiſſima ſcelerũ cloaca, &c. Tragicos exitꝰ quis ignorat? Turpiſſimus adulter *Vitellius* nunquid turpiter periit? Itidem *inceſtuoſ. Caracalla*, &c. *Popil.* ** *Macrin.* iuſtiſſime ſtatuit, vt duo milites, qui hoſpitam ſuam per vim compreſſerant, duobus bouibus includerentur exertis capitibus, vt colloqui poſſent donec exſtinguerentur. Hiſtoriam *euerſæ Troiæ* propter raptum *Paridis* cantant. *OEdipus* etiam inceſtuoſus, tametſi per ignorantiam, peſſimo exemplo periit. Impuriſſimi iſtius hominũ ſterquilinij, quem non puduit Natæ ſinum permingere, vt *Sannazarius* canit, *Alexandr. VI. Pontif. Roman.* Exl. non ignoramus. *Otto Imp.* furtiuam ſuam cum Creſcentij Rom. conſuetudinem Deus per illud ipſum propudium morte Cæſ. priuſquam in Germaniam veniret, grauiter vltus eſt. Non iam dicam de *Diluuio*, de *Excidio Sodomæ & Gomorrhæ*, de *Samri* & *Baal-Peor*, de *Beniamitis*, de triſti occaſu *Samſonis*, Gigantis & pij ac fortiſſimi. *P. Tarquinij Superbi. Appij* nece, de Adraſtia Nemeſi in *Laconas* propter ſcelus in *Scedaci* filias cõmiſſum. Sed deſino: Nunquam quiſquam multum tulit facinus libidinis admiſſum.

Euolutio Emblematica.

Seneca lib. Mor. §. 11.

*2. Sam. 13.**

*2. Sam. 14.**

2. Sam. 15. 16. 17. 18.

Sueton. in Neron. August. Æl. Lampri. in Heliogab.

Sueton. in Vitell.

Ex Iul. Capitolin.

** refert Philipp.*

Id. in Chronic.

Sanazarius. Platina. Balaus. Alardus omnes.

Ioan Baptiſt. Egnat. in Othon. 3.

PVDI-

PVDICITIÆ TRIVMPHVS.

Tale Pudicitæ decus eſt, hoc ore triumphat, Templa petit, caſtos aris vt ponat honores:
Poſt fractos arcus, cæce Cupido, tuos; Victrices palmas addita turba gerit.
So komt die keüſchheit vffgezogen, Vnd eijllt als bald Zum Tempel Zu,
Wan ſie Zerbrochn der Liebe bogen Das ſie daſelbſt ihr Opffer thu.
C'eſt ainſi que triomphe la belle Chaſteté, Au temple elle ſ'en va, pour offrir ſacrifice,
Apres auoir les fleſches au Dieu d'amour oſté: Deuant elle et apres vont les vainqueurs du vice.

Lib.6.cap.1.

Encomium Pudicitiæ Rhetoricum.

Diſtinctio inter Pudicitiã & Caſtitatem. A.Gell.lib.10 cap.15.

PVDICITIA, quanto in honorẽ priſcis temporibus habita fuerit, id virginum ex veſtaliũ exemplo relucet: *Valerius Maximus* oratorie quidem ſed grauiter: *Vnde te virorum pariter ac fœminarum præcipuum firmamẽtum inuocem. Tu enim priſca religione conſecratos Veſtæ foros incolis. Tu Capitolinæ Iunonis puluinaribus incubas; Tu Palatij columen auguſtos penates ſanctiſſimumq́ Iuliæ gentis genialem thorum aſsidua ſtatione celebras. Tuo præſidio puerilis ætatis inſignia munita ſunt. Tui numinis reſpectu ſincerus iuuentæ flos permanet. Te cuſtode Matronalis ſtola cenſetur.* Id autẽ intereſt inter *Pudicitiam* & *Caſtitatem*, ꝙ illa in affectu, hæc in effectu conſiſtit. Tantæ autem dignitatis ꝓceſſit PVDICITIA apud priſcos, vt & *Conſul Romanus*, imo *totus Senatus* virginibus veſtalibus, ꝓpter ſer-

uatam

uatam Pudicitiam de via decederẽt. Vnde tanto atrocius in ipſas animad-
uerſum eſt, poſtq̃ compertũ eſt, Impudicitiæ luem ipſas inuaſiſſe. Virgini⁹
certe Rom. tametſi plebeij generis, Patricij tamen ac nobiliſſimi ſpiritus
homo, cum filiæ vitiũ ipſi innoteſceret, maluit pudicæ interemptæ, quam
corruptæ pater eſſe. Non diſputo q̃ recte quamve ſecus factum. Pudicitiæ
ſaltẽ ſemper fuiſſe laudem multo maximã probare intendo. Idem P. *Aufi-
dianus*; idem P. *Attilius Philiſcus*, vt recte concludat Val. *Quàm ſanctam igitur
pudicitiam fuiſſe exiſtimare debemus!* &c. *Gratia*, inquit Sapiens, *ſuprema eſt pu-
dica & fidelis mulier: Neq; eſt pretium vllum æque pendendum ac temperans anima il-
lius: Vt Sol Domini oriens in altiſſimis, ita * Pulcritudo bonæ mulieris eſt in ornamen-
to ipſius. Vt columnæ aureæ impoſitæ baſilicis argenteis: Vt lucerna elucens in lychnucho
ſancto: Ita*, &c. *Fallax gratia & vana eſt pulcritudo mulier timẽs Dominum, ipſa lau-
dabitur*. Hoc autẽ non huc trahi velim, q. Pudicitia fœminei tantum ſexus
ſit, cum virorum pariter ac mulierum pretioſiſſimus ſit Theſaurus, & illu-
ſtriſſimum ornamentũ. Tam enim laudabilis eſt in *Ioſepho* pudicitia, quam
turpis in *Dina* impudicitia. Et impotens in *Amnone* impudicitia tragicũ ſor-
tita eſt exitum; magnam laudẽ ſortitus Xenocrates; magnam ab initio A-
lexander; magnã Scipio, &c. maximã Ioſephus, &c. *Quæſitum* eſt, vtrum ex-
pugnato corpore, pudicitia ſit etiã expugnata, ſed reſpondemus ex *Hieron.*
Corpus ſanctarũ mulierũ non vis maculat, ſed voluntas. Thamar Dauidis filia, virgi-
nitatis florem amiſerat, pudicitiã non amiſerat. Stulte *Lucretia* ſe interimit
quæ inexpugnatũ ac pudicum animum gerebat, in oppreſſo corpore. Feli-
cius & rectius *Comathia Orthiagontis* vxor, q̃ tribunum, à quo paſſa vim e-
rat, capite p̃ inſidias plecti iubet, idq; ad pedes admirantis mariti abiiciẽs,
dixit: *Præclarũ puto, vnum duntaxat, q̃ mecum concubuerunt, viuere.* Quare recte
etiã illa paupercula, rogata, ecquã ſponte dotem allatura eſſet; *Pudicitiam
reſpondit.* ô opulentam dotẽ! Hæc.n. omnibus theſauris, gemmis, vnioni-
bus, & totius diuitiis mundi incõparabiliter pretioſior. *Antiochus tertius cũ
Epheſi* moraretur, atq; Dianæ ſacerdotem vidiſſet ſupra modũ eleganti for-
ma, continuo ſoluit, ne quid ſe indecens tentaret! Pudice! Improbe ille
alter, qui ne à *Stratonica* nouerca ſibi temperabat. Maiori honori ac gloriæ
eſt *Scipioni* Lucio ſponſam illibatã dediſſe q̃ Carthaginem expugnaſſe. *Ioſe-
phi* magna gloria in Imperio, maior pudicitiæ. Deus pudicitiæ *Saræ* & *Su-
ſannæ* vindex probauit quantopere pudicitia ſibi probaretur. Parũ erat pu-
dicam ẽt *Iudithã*, niſi capitalẽ pudicitiæ hoſtem etiã ſuſtuliſſet, vt *Comathia*,
ſed meliori fortuna *Zenobia* nõ niſi tentandarum conceptionũ gratia cum
marito coibat, quas vbi cõperiſſet, à concubitu abſtinebat. ô pudicã mu-
lierem, q̃, ſi fieri poſſet, etiã ſine concubitu ac dolore parere digna erat, q̃ ſine volu-
ptate concipiebat! Quare quicunq; *Pudicitiæ* hactenus ſtrenuè ac gnauiter hæſerũt
cum *Ioſepho*, &c. incõparabilem theſaurum ſeſe cuſtodiiſſe certo ſciãt, ſin vero eius
naufragiũ ſunt paſſi, colligant tabulas, cum *Themiſtocle, Alcibiade, Polemone: Huma-
num eſt errare, at in errore perſeuerare, prorſus diabolicum!*

Ludou. Viues de Inſtitution. fœmin. Chriſtian. lib. 1.
Valer. loc. alleg.
Idem ibid.
Syrach. 25. v. 20.
ibid. v. 21.
** Pudicitia.*
ibid. v. 22.
Prou. 31. v. 30
Geneſ. 40. & 34.
*2. Sam. 13.**
Quæſt.
Reſp. Hieronym. Quæſt. Hebraic. in Geneſin.
Eraſm. in Apophthegmat.
Ibid. & Valer. Max. lib. 6. c. 1.
Eraſm. ibid.
Ex Trogo Philipp.
Ex Liu. Gellio, Plutarch. &c.
*Geneſ. 40.**
Geneſ. 12. & 21.
Iudith. cap. 12
Trebell. Pollio de 30. Tyrann.
Plura Exempla require apud Ludou. Viu. Lib. de Inſtit. fœmin. Chriſtian.

SIC TRVCVLENTA METIT SÆVA MORS omnia ſalce.

Ferrea, cruda, rapax, tauris inuecta proteruis
Omnia Mors vncâ falce timenda metit:
Obuia quæq; ſibi proſternit; parcere neſcit
Poplitibus iuuenum poplitibúſue ſenum.

Der grauſam Todt vff ſeinem Sarg
Zwen Ochſen wild fuhrt an dem karch,
Hauwt mit der Seuſen alles vmb,
Es ſeÿ hoch, nider: ſchlecht oder krumb.

O Mort, cruelle Mort qui pitié de perſonne
Ne ſcais iamais auoir; et qui aux vns es bonne,
Et aux autres mauuaiſe: par toy montent aux cieux
Les vns, les autres vont par toy aux plus bas lieux.

Omnes & ſinguli homines morti obnoxij.

MOrtis ſpiculis omnes & ſingulos in hoc æuo expoſitos eſſe, probat hæc pictura:

» *Eſt commune mori, mors nulli parcit honori:*
» *Mors ſeruat legem, tollit cum paupere regem:*
Debilis & fortis veniunt ad limina mortis.

De Themiſtocle: & de Pericle refert Eraſmus.

Senec. in Hercul. Furent. Act. 3, Scen. 11

Hoc etiam Ethnici Poëtæ, Oratores, Hiſtorici, Philoſophi, plenis buccis efflarunt. *Neſcitur nihil, ꝙ non ſit moriturum. Sciebam me mortalem genuiſſe. Mors omnes & omnia æquat. Dura peragunt penſa ſorores, nec ſua retro fila reuoluunt; nulli iuſto ceſſare licet,* &c.

Pallida

Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas
Regumq; *turres*,&c.
Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat incoare longam.
Iam te premet nox fabulæq; manes.

Libet hîc apte admodum exclamare cum *Auguſtino: Circumſpice qui ſimilibus fluxere ſplendoribus? vbi ſunt qui ambiebant curſum poteſtatis? vbi inſuperabiles Imperatores? vbi ſunt qui conuentus diſponebant? & feſta? & equorum ſplendidi nutritores? vbi nunc veſtes & ornamenta peregrina? vbi ſeruorum turba? vbi iocus & lætitia? vbi Exercituum duces? vbi Satrapæ & Tyranni? Nonne omnia puluis & fauilla? Nonne in paucis verſibus eorum vita patet memoria? Reſpice eorum ſepulchra, & vide quis ſeruus, quis dominus, quis diues, quis pauper? Diſcerne, ſi potes, vinctum à Rege, fortem à debili, pulcrum à deformi.* Quandoquidem igitur mors certa, hora incerta, omnium idem exitus, & æqua omnium fortuna; videndum eſt, quomodo, qui pij ſumus, mortem ita oppetamus, vt & beate & honeſte, & glorioſe eam oppetamus. *Qui morte ſua teſtimonium perhibet veritati* ſaluificæ, *glorioſe* moritur; Et huic mors alia æquari non poteſt: Tales enim *morte ſua glorificant Dominum:* & talium *mors pretioſa eſt in conſpectu Dei.* Qui *pro patria, pro aris, focisq;, pro muris & legibb.* fortiter decertantes occumbunt, *honeſtam* mortem oppetunt; nam *pro patria mori pulcrum atque glorioſum eſt.* *Qui in Domino moriuntur, beate moriuntur.* Qui in fide decedunt Chriſti iuſti, *Eorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis.* Qui abripiuntur *ante πανολεθρίας*, beati, beati ſunt, *requieſcunt in pace in cubiculis ſuis.* Qui diſcedunt *rebus omnibus recte diſpoſitis*, conditis proba & illæſa conſcientia *teſtamentis*, tranquillo animo emoriuntur. Mors, *quam bona vita præceſſit, mala mors putanda non eſt: Non enim male mori poteſt, qui vitam bene tranſegit. Qui liberos ſuos † concordes, florentes, vigentes cernit*, pacato is animo obdormiſcere poteſt. Qui *mente ac deſiderio* à rebus omnibus caducis ac euanidis abſtracto, toto animo ad cœleſtia contendit, aſpirat, anhelat, beate moritur. Qui * *defecato ira*, odio, rancore *corde* emoritur, feliciter emoritur. Hoc modo quicunque ſe ad beatam ex hac vita emigrationem præparat, ille non vincitur à morte, ſed ipſe vincit mortem: quare etiam eo patientius exſpectatur, ac æquanimiter toleratur. Sane vna eſt *cathena, quæ nos alligatos tenet*, Amor vitæ: *qui vt non eſt abijciendus, ita minuendus eſt: vt ſi quando res exigat, nihil nos detineat, nec impediat, quo minus parati ſimus, quod quandoq; faciendum eſt, ſtatim facere.* Monitum ſecutus eſt, nam ſalientes venas ridens intuitus eſt, & aperienti magno animo brachia porrexit: Ita iugulum feriendum morti animoſe præbere poteſt, quicunque vitam ita exegit ſuam, fidemque coluit, vt per fidem in Chriſtum æterna animæ mors ipſi non metuenda ſit.

Horat. Oder. lib.1. Od.4.
Lib. de Natur. & Grat.
Senec. Epiſt. 24.
Hunc ipſum quẽ viuimus diem, cũ morte diuidimus.
Idem Epiſt. 91.
Æquat omnes cinis, impares naſcimur, & pares morimur.
§.1. MORS GLORIOSA.
Ioh.21.v.19.
Pſal.116.v.15
2. MORS HONESTA.
Vide Horat. Odar. libr.3. Od.2. loc. illuſtriſ.
3. MORS BEATA.
Apoc.14.v.13
Sap.4.v.1.
Eſai.57.v.2.
Eſai.38.v.1.
Auguſt. dict.
†Abraham, Geneſ.25.
Sciluras, vt eſt apud Eraſm. Plut.
Philip.1.v.20
**Matth.18. verſ.vlt.*
Catena mortis ineuitabilis.
Seneca Epiſt. 101.
Plutarch. Diogenes. Eraſm.
Senec. Ep.97.
Omne tempus Clodios, non omne Catones feret.

INGRE-

INGREDITVRq; SOLO, ET CAPVT INTER nubila condit.

Fama tubæ ſonitu, latè loca diſsita complet
(Corpore quam magno bellua magna trahit)
Der Famæ bild ſteth oben an,
Ziehen Zweij ſtarker Thier dran,
Le bruit de ſes trompettes par tout fait retentir
Renomée qui oſe et vray dire et mentir

Hæc ſacri Vates, hæc inclyta pectora bello
Viuunt: Virtutem Laus ſua certa manet.
Ihr ſchall wirt weit vnd bräit gehört:
Sie preiſt kriegsleut, vnd wolgelehrt.
Elle fait viure ceux, qui bien qu'ils ſoyent en terre,
Ont eſté vertueux, ou en paix, ou en guerre.

BONA FAMA. *NB.* *Prou.22.v.1.* *Senec.Epiſt. 29.* *Cat.in Moral.* *Strabo lib.14.* *Senec.lib.1. Ira.cap.9.*

GLoriam, Nominis perennitatem ac bonam Famam quærere, non arbitror quiſquã condemnabit vanitatis aut ſtultitiæ: *Non* enim *malis operibus ſudaturum credimus, quem amor bonæ famæ iuuit. Spiritus* quoq; *Sanctus* in Scriptura bonam famam, nomenq; & gloriam etiã *maximis theſauris, & pretioſiſſimis* in hoc æuo rebus præfert. Non intelligo nomen aut gloriam q̃ *in applauſu* tantum ſtolidi *vulgi* conſiſtit, ꝗ facile in iudicio fallitur, & vana eſt ea gloria, ſtultos quoq; in vanum vexat, titillatve, neq; q̃ prouenit ex male factis, qualis erat *Heroſtrati*, nobiliſſimi Epheſiorum Dianæ templi euerſoris,

ſoris,ſed quàm gignunt pie,præclare ac laudabiliter geſta,vt quando Dauid occiſo Goliatho,ſeruata patria,defenſis arisglorioſe celebratur,cantatur: quãdo *Aſmonæi* (qui & *Maccabæi*) libertatis vindices populi Dei Legis præconio & armis gloriam reperiunt: quãdo *Themiſtoclem Miltiadis* tropæa ſuauiter & in vtramuis aurem dormire non ſinunt. Hæc laus,hæc gloria, hic honos,nullo modo improbari poteſt,cum bonum Dei ſit donum: A piis ac ſacris pleriſq; quæſita, quemadmodum *Syracides* diſtinctis aliquot capitibus deduxit ac probauit; & pro benefactis merito detur. VIRTVTI DEBETVR HONOS. Et viciſſim vbi virtuti præmia nõ dantur,nec vitiis merita irrogãtur ſupplicia,ibi virtutem langueſcere,vitiaq́; indies magis magiſq́; accreſcere oportet: quis ergo vetabit quo minus exclamem, *Vtinam totus hic populus* gloriæ ſtudio accendatur,ardeat,deflagret! & bonã ſtudeat habere famam! Vtinam omnes pietate fideq; virtúte ac bonis factis æternitati ſe vendere curent! Etiamſi enim non cuiuis datur adire Corinthũ, & *Catonis*, *Platonis*, *Alexandri Magni*, *Hannibalis*, *Pyrrhi*, πολυτρόπου *Vlyſsis* nomen,famamq́; indipiſci poſſit, *nec in primis poſsit, pulcrum tamen eſt in ſecundis,tertiiſq́; conſiſtere.* Optimè ſanè Poëta:

2.Sam.17. & 18. — *1.Maccab. lib.per tot.* — *Plutarch.in Vit Themiſtocl.* — *Syr.44 & ſeqq.* — *Senec.in Hercul.Oet Act. 4.Scen 5.* — *O tempora! ô mores! Virtus premitur, extollitur ignauia Hadrian. VI.P.R.reÆiſſ. Multum intereſt, in qua tempora virtus incidat.*

Scindentur veſtes,gemmæ frangentur,& aurum,
Quam tribuit Pietas Fama perennis erit.
Fama manet facti,poſito velamine currunt,
Et memorem Famam qui bene geſſit habet.

Ouid.lib.1. Amor.Eleg. 10. — *Idem lib.2. Faſtor.*

Hieron. ſic habet: *Aſcendiſti in excelſum: admiratus es virtutum choros, timuiſti ruinam, abegiſti inſidiatores: dulcis te protinus laboris fructus inſequitur: Et in morem literarum radicum amaritudinem pomorum ſuauitas compenſabit?*

In Manſion. Hebr. manſ.5.

Ac pulcrum eſt digito monſtrari ac dicier: Hic eſt.

PerſiusSatyr.1

Diuino *Enniȷ̈* ingenio debetur,vt effigies eius in Corneliæ gentis collocetur. Dignus eſt *Alexander*, cuius *Curtius* præclarè geſta ad ſeros poſteros tranſmittat. Dignus *Dauid*,cuius *myriades* decantentur. Digni ſummi, quorum ſe *Syracides* laudum præconem præſtet. Heus igitur vos, *ô Politarchæ*, Habere vultis Lumina , virtutem euehite. Virtutem protrahite ex tenebris. Date præmia virtuti! Spondeo. Habebitis.

Enny laus. — *Alex.Magn.* — *1 Sam.18.v.7* — *Martial. Iraſci tantum felices nôſtis amici.Epigrã. lib.11.*

**Sint Mecænates; non deerunt flacce Marones*
Et tibi Virgilium vel tua rura dabunt.

Non belle facitis,ſed iuuat hoc facere. — ** Martial. Epigram lib.58.*

Sed ô tempora! ô mores! *Virtus calcatur, præmitur*, (ſed flamma ſæpe fit) vt melius tibi conſultum non nôris, quam illo Ouidiano:

Crede mihi bene qui latuit, bene vixit.

Ouid.de Triſtib.lib.3.Eleg 4.

T. *Labienus* cum forti militi *Scipio* dona dare nollet,ipſe largitus eſt,ne honos violaretur,deferueretq́; virtutis ſtudium. Sed modo; at quid agimus? cum defleri noſtri mores poſſint,corrigi non poſſint.

Liu cũ ſcrib. de bell.in Afric.

Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν.

Heſiodus in ἔργ.

Quæcunq; contra hanc laudis & gloriæ diſſertationẽ ἐγκωμιαστικὴν adferuntur,certum eſt,non niſi de vana gloria mundi,& inutili applauſus κένταυρῳ loqui.

SIC CVRRIT TEMPVS, TRANSITq; volatilis ætas.

Tempus edax rerum, nullo reuocabile motu, Ver, Aestas, Autumnus, Hyems (mirabile viſu)
Ducitur a ceruis: efficit hora rotas. Currus ſunt comites pro vice quiſq; ſua.
Die Zeit laufft ſchnel, nimt alles mit, Vmb Winter, Herbſt Sommer Früling,
Die Hirſch vnd Stand ſaumen ſich nit: Iſt es ein wunder ſaltzam ding.
Le temps conſume tout, et eſt irreparable. A desquadrans pour rouës le Printemps et l'Eſté,
Sonchar tire des cerfs (choſe bien remarquable) L'Automne, l'Hiuer pages ſont de ſa Maieſté

Temporis habenda ratio.

SI rem penitus conſideramus, monet hoc noſtrum Emblema, Temporis aptam, probam, accuratamq; ſubducendam rationem, ne quod prętereat, de quo oporteat dicere: *Amici diem perdidimus*; ſed vt ſemper memores ſimus illius: *Nulla dies ſine linea*: talia autem agamus, vnde nobis laus & vtilitas naſcatur. Temporis certe & cita & pretioſa iactura eſt, vt qui iſtud recte collocare velit, magna attentione opus habeat. Vnde factum eſt, vt Temporis rheda à ceruis velociſſimis trahatur.

Sueton in Tito Veſpaſian.

Tempus velociſſimum: triumphat cum Aureliano in ceruis tempus.

Ouid. lib. 1. Eleg. Eleg. 8.

Labitur occulte fallitq; volatilis ac tas,
Et celer admiſſus labitur annus equis.

Tempus edax rerum, tuq; inuidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis, vitiataq; dentibus aui
Paulatim lenta conſumitis omnia morte. Them. lib. 15. Metamorph.

Dum igitur *Tempus habemus, benefaciamus.* Inprimis cum tempus & volatile ſit & irreuocabile, & mors *tacitis ſaua veniat pedibus*, differenda pœnitentia ſeu reſipiſcentia non eſt, ne nos hora noſtra cum æterno animæ ac ſalutis noſtræ non periculo tantum, ſed & certiſſimo damno reperiat. Nam *morũ corrigendorum nullus alius quàm in hac vita locus eſt. Et poſt hanc vitam quiſq; habebit, quod in hac ſibi conquiſierit. Itaq; compellimur anima noſtra charitate, inuenire per ea, ne iſtam vitam ſic tranſigat, per culpam, vt ea finita non poſſit finire ſupplicium:* ait *Auguſtin. in Epiſt. & Hieron. Quia didiciſti, q omnia morte finiantur, & in inferno non ſit pœnitentia, nec aliquis ad virtutes recurſus: dum in iſto ſeculo es, feſtina, contende agere pœnitentiam, dum* HABES TEMPVS, *Labora, libenter enim ſuſcipit Deus pœnitentem.* Et B. Martyr Chriſti *Cyprian. Quando iſthuc exceſſum fuerit, nullus iam locus pœnitentia eſt, nullus ſatisfactionis effectus, hîc vita aut amittitur, aut tenetur, hîc ſaluti aterna cultu Dei & fructu fidei prouidetur, nec quiſquam aut peccatis retardetur aut annis, quo minus veniat ad conſequendam ſalutem. In iſto mundo pœnitentia nulla ſera eſt: patet ad indulgentiam aditus, quarentibus facilis eſt acceſſus.* Deinde etiam hoc nomine temporis eſt ſcrutanda ratio, quoniam omnia atterit & conſumit: Et dum hoc atterit, illud excitat; dum hoc conſumit, renouat illud: Nam vt *Lucretius* ſapienter dicit:

Galat. 6. v. 10
In vit. Patr. dicit quiſpiã: Hodie agam pœnitentiam, cras autem fiat in me voluntas Domini.
Auguſtin. in Epiſt. ad Macedon.
Id. in Epiſt. ad Hieronym.
Cyprian. Tractat. 1. contra Demetrian.

Cedit enim rerum nouitate extruſa vetuſtas
Semper & ex alios aliud reparare neceſſum. Lucret.

Et Ouid. *In ſpecies translata nouas, ſic omnia verti*
Cernimus, atq; aliis aſſumere pondera gentes:
Nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas
Et pro diuitiis tumulos oſtendit auorum.
Clara fuit Sparta, magna viguere Mycena, &c. Ouid. Metamorph. lib. 15.

Nempe, oſtendit nobis noſtrum occaſum, & renaſcentiam noui orbis q. Quare in Tempore ſepoſitis huius æui curis, curemus cœleſtia, q̃ ſanguine Chriſti nobis parta ſunt, quorſum verbo Dei euocamur. *Deniq;*, quoniam tempus tempori & iterum ſuccedit, & omnia ſuo fiunt tempore. Ver ſua producit, tanquam anni & temporis initium: ſuccedit Veri Æſtas, Æſtati, Autumnus; Autumno, Hyems, & vnumquodq; tempus ſua producit, vnumquodque ſuo fit TEMPORE: Ita certo credamus, fore etiam, quando promiſſa cœleſtia bona reuelentur, & nos in plenariam eorundem poſſeſſionem intromittamur: Sane abſcõditum hyeme latet ſemen, latent gemmæ, latent virentia folia, vere producuntur, reuelantur, manifeſtantur: Etiam *vita noſtra abſcondita eſt cum Chriſto, nec ſpem noſtram videmus modo, ſcimus autem quando Chriſtus vita noſtra reuelabitur aperte in gloria, tunc etiam nos cum ipſo apparituros in gloria, & meſſuros fidei noſtra, Charitatisq; pramium, vitam nimirum aternam.* Exſpectemus igitur vt patientes ac prudentes agricolæ.

Vſus.
Coloſſ. 3. v. 1. & c. 2. 3. & c. 1. Pet. 4. & Iac. 4. 5.

OMNES SISTEMVR TRIBVNALI DEI & Chriſti.

Omnia prætereunt tacitè labentib, annis
Durat in æternum Sermo vigétq; Dei.
All ding verzehrt ſich mit der Zeit,
Gottes wort bleibt in ewigkeit.
Toutes choſes ſe paſſent, la Parole de Dieu
Eſt ſeule qui demeure en tout point en tout lieu.

Cùm Iudex aderis, ſolidus tibi, Chriſte, Redemtor
Extremo tandem fine triumphus erit.
Chriſti Triumph ſich erſt erzäigt
Wan alls ſein endſchafft hat erräicht.
Quant tu viendras, Seigneur, pour ce faire paroiſtre,
A chaſcun tu feras ton triomphe cognoiſtre.

2. Pet. 1. v. 16. & 5. PETRVS grauis Chriſti Ieſu Apoſtolus, *non ſecutus Aniles fabulas, ſed firmũ*
habens ſermonem Propheticum, *de extremi temporis* hominibus vaticinatur
2. Pet. 3. v. 3. in hunc modum: *Scitote, quod venient in nouiſsimis diebus in deceptionem illuſores*
ibid. v. 4. *iuxta proprias concupiſcentias ambulantes*; *Dicentes: vbi eſt promiſsio aut Aduentus*
1. *eius*, &c. Mirum videri cuiquã poſſet, quomodo tam deprauati ſint futuri
2. mores Eccleſiæ quorundam ciuium ante nouiſſimum diem niſi Sathanas
3. antehac in populo Dei & nominatim Sadducæis huiuſmodi præluſiſſet,
& Petrus factis fore tam improbos teſtetur: & incredulitatem ſuam, quæ-
ſtione

ſtione ſint prodituri. Tametſi autem *in dono Fidei negaturi ſint quidam fidem*,
recompenſat tamen Deus hunc defectum ex parte in Ethnicis; ſanè *Ouid.*
aperte de extremo Iudicio loqui videtur, cùm ait:

> *Eſſe quoq; in fatis reminiſcitur, affore Tempus* — *Ouid. lib.1. Metamorph. fabul.9.*
> *Quo mare quo tellus correptaq; regio cœli*
> *Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.*

Sed & Seneca haud obſcurè fidem ſuam confuſam prodit. (Chriſtianum
enim eum fuiſſe, & à Paulo conuerſo firmioribus argumentis probari opor-
teret) quando ſcribit: *Mors quem pertimeſcimus ac recuſamus, intermittit vitam,* *Epiſt.36.*
non eripit. Veniet iterum, qui nos in lucem reponat dies, quem multi recuſarent. niſi ob-
litos reduceret. Sed nos certioribus nitimur demonſtrationibus, infallibili
nimirum *verbo D.N.I.C. Soteros noſtri, reducis ex mortuis, Ducis vitæ, Sponſi reditu-* 1.
ri, Regis iudicaturi, qui totum habendi Iudicij ſui proceſſum nobis ante o- *Actor 10.v.41.&c.*
culos pingit, ſubditq;: *Cœlum ac terram tranſitura prius quam verborum ſuorum* 2.
vnum vel minimum tranſeat, hoc eſt verbum immotum, *MIHI FLECTETVR* *Act.2.v.15.* 3.
omne genu, requirit id *Iuſtitia Dei* immutabilis, *vt ſiſtamur ad Tribunal Chriſti,* *Matth.25.per totum.*
recepturi prout quiſq; meruit in vita, vitam atq; gloriam ſempiternam, flammas vin- *Luc.2.v.33.*
dices infideles & inobedientes Euangelio. Sic *Apoſtoli* docuerũt; Sic credimus nos. 4.
Et hæc vltima, ſumma ſpes atq; conſolatio eſt omnibus in Chriſtum verè *2.Cor.5.v.10.* 5.
credentibus. *O ſancte Domine, bone IESV, quàm terribilis erit dies illa omnibus qui* *2.Theſſ.1.v.7.8.*
in te non vere crediderunt, nec morem geſſerunt Euangelio tuo, plangent omnes fines 6.
terræ, & iratum Iudicem expaueſcent: Hinc erunt peccata accuſantia, inde terrens Iu- *Ioh.3.v.17.*
ſtitia. Subtus patens horrendum chaos inferni, deſuper iratus Iudex, intus conſcientia *2 Theſſ.1.v.8.*
vrens, foris mundus ardens, vix iuſtus ſaluabitur. Latere impoſſibile, cõparere intolera- *Matth.24.v.30.*
bile. Væ omniũ hominũ iuſtitiæ, quantumuis laudabili, ſi remota miſericordia excutia- *Anshelm.*
tur; Videbunt enim in quem pupugerunt, videbunt & horriſonum eiulabunt: Mon- *conſ. de extr. Iudic.*
tes, cadite ſuper nos; colles abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronũ, & ab ira Agni, *Auguſt. dict.*
nam venit dies iræ magnus, & quis poterit ſtare. At ô miſericordiſſime Domine, IESV *Apoc.1.v.7.*
optime, quàm læta erit lux illa! quàm roſeum iubar! quam gratus ſplendor OMNI- *ibid.cap.6.v.16.17.*
BVS IIS, qui in te hîc verè crediderunt, verâ fide te hîc ſunt amplexi, & opera CHA- *Ioh.3.v.16.*
RITATIS fideliter atq; conſtanter exercuerunt. Venit dies, quo vindicabis ſanguinem *Matth.25.v.35.*
ipſorum, venit dies quo perſecutiones ac fugæ ipſorum ceſſant; Venit dies quo abſtergun- *Apoc.6.v.10*
tur omnes lacrymæ ipſorum ab oculis. Venit dies qui dempto omni metu, eiulatu, hor- *Pſal.55.v.9.* *Eſai.25.v.8.*
rore veram reponet lætitiam, gaudium quod nunquam finietur, gaudium nunquam *Apoc.21.v.4*
tolletur ab ipſis. ô beatos ſeruos, quos tum paratos Domini dies inueniet! ô felices, quos *Eſai.50.v.11.* *Ioh.16 v.22.*
tum mens male conſcia non ſtimulatur! ô beatos, qui hîc de peccatis ſuis acta pœniten- *Luc.12.v.35.& ſeqq.*
tia ſincera ac vigili, Chriſtum tum non Iudicem, ſed Aduocatum experientur! Beatas *1.Ioh.2.v.2.*
virgines prudentes quæ à ſomno obrepenti confeſtim euigilatæ, recollectaq; lampades *Matth.25.v.7.8.*
ardentes comprehentes, in occurſum ſponſi ibunt! Beatos omnes qui cum ſponſa *Apoc.21.verſic.vlt.*
verè & ex animo dicunt: Veni Domine Ieſu: Fiat! Fiat!

ELENCHVS BREVIVSCVLVS CONTENTORVM IN HOC OPVSCVLO.

Numerus deſignat ordinem Emblematum ac Tabellarum, non paginarum.

A.

Abel fortunæ victor. Emblem.61

Acceptio perſonarum. Embl.10. *vide Proſopolepſ.*

Acedia. 36

Aceſſæus quorum exemplar. 33

Adoratio. vide Oratio.

Adoleſcentia eſt inſtar mollis ceræ. 21

Adrian.Imp.venationes. 44

Adamus & *Chriſtus opponuntur.* 85

Adulatio. 2.

Adulter factus Ægyſthus per otium. 32 *adde & Dauid.*

Adulterium ſumma eſt ſtultitia & certa pœna. 77

Adulterium grauius peccatum furto. ibid.

Aduocati periti & imperiti. 19.

Ægritudo animi poſt amiſſam pugnam. 6

Afflictiones peſſimæ inter orandum. 91

Agnitio Dei ſapientia ſumma eſt. 77

Agnus cuius rei hieroglypton. 9.

Agricultura quam laudabilis. 30

Alacritas omnia commendat. 69

Alagabalus. vide Heliogabalus.

Alea ludus. 45

Albertus Marchio Brādæburgico-Onoltzbacenſis. 6

Alexand.Imp.Seuer.in diſcip.militar. 5

Alexandri Magni fortitudo animi. 57.
- *præſtat fortitudine corporis.* ibid.
- *contemnit probra & ſannas.* 66.
- *idem exemplum impudicitiæ.* 93.

Α'λλοτριο-ἐπισκοπίας *crimen.* 29

Ambroſius Epiſ.*Mediolanenſ.* Conſtantiæ *exemplum.* 81

Amictus virilis. 37. *& in genere.* ibid.

Amor illicitus. 44

Amor vitæ. 95. *idemq́; cæcus.* 73

Anabaptiſtæ refutantur. 13.

Androdi Serui hiſtoria. 65

Angeli exemplum humilitatis. 7.
- *eorum Liturgia, Pſalmodia.* 68

Antonius Trium-vir *vomitū reddens.* 43

Aquilæ ſpirituales. 88

Arbor Religionis. 88.

Argentinenſis Republic.*mos laudabilis de tollendis fucis & ignauis.* 38

Α'ρνία Domini *quomodo paſcenda.* 21

Armatura hominis Chriſtiani. *vide Panoplia.*

Aſſaſini

Aſſaſini cuiuſdam ſanguinaria obedientia. 11
Aſinus cuius rei typus. 66
Athanaſ. 21. *Exemplũ variæ fortunæ.* 48
A teneris adſueſcere. 21
Aſmonæi. vide Maccabæi.
Atropos Parcarum vna. 93
Auaritia. 2.23.& 36. *vide fiduc. in diuit. Confidit in diuitiis.* 45. *eius turpitudo & inſatiabilit.* 58. *vide &* 58.& 76.& 88.&c.
Aucupiorum ſtudium quale. 44
Αὐτάρκεια. 45. *vide &* 19.& 79
Aurea æreis permutare. 17.18.&c.
Aurelian. Imp. moderatio in veſtitu. 37
eiuſd. ſeueritas in diſciplin. militar. 5
Auguſt. Imper. moderatio in veſtitu. 37.
eiuſdem frugalitas in victu. 38.
Aula culmen lubricum. 22

B.

BAbylonica in fornace pueri. 81
Baſſus triumphatus & triũphans. 66
Belli conſideratio ſecundum cauſas, effecta, &c. 5
Benedictio per Chriſtum. 85
Beneuolus Quæſtor Imperatr. Iuſtinæ, exemplum Conſtantiæ. 81.
Biantis Prienæi dictum inſigne. 66.79.
Biuium hominis Chriſtiani. 27
Boni ac mali dies. 64
Braſilla Dyrrachina. 55
Bufo cuius rei typus. 64

C.

CAin deſperans. 82
Cæcum odium Caij. 90
Cæcus amor filij. ibid.
Calumnia ex inuidia. 4. *impedimentũ veritatis.* 90
Calumniator ſtultus eſt. 77
C. *Iul. Cæſar. fortitud.* 57
Carol. V. Imp. exemplum Conſtantiæ. 6
Carpi hiſtoria ex Dionyſ. 69
Carnalis homo, eiuſq; ſtudia finiſq;. 37. 38.39.40.
Caſtitas. 35. *exemplum Ioſephi.* 63
Cedrus cuius rei hieroglyph. 27
Ceres & Bacchus ſociãt Venerem ſibi. 42
Certamina hominis Chriſtiani. Vide Militia.
Charitas. 7. *eius cauſa. adiunct. diſtinct. obiect. &* 12.& 53. *exemplum Stephan.* 67. *eius præconium & vſus.* 53 *in oratione neceſſaria.* 71. *eius pulcritudo.* 75.86.88. *eadem captiua.* 89
Ciconia cuius rei hieroglyph. 28.
Circes fabula quid ſignificet? 43
Clementia fortiſſimum Reipub. munimẽtum. 86. *Vide etiam* §. NERO.
Clotho Parcarum vna. 93
Columba cuius rei hieroglypton. 9.
Commerciorum conſideratio. 16
Cogitationes in oratione. 91
Comathia exemplum pudicæ & prudent. fortitud. 94
Concordia & pax colenda cum omnib. 7
Coniunx propter Chriſtum quomodo deſerendus. 74
Conſcientia bona & mala. 23.35.39
Tyrannis mala. 39
Conſtantia in rebus integris & adflictis. 39.67. *in Exl. Iobi, &c.* & 81
Conſtantin. Magn. Imp. 51
Conſuetudo altera natura. 33
Contra veritatem non veniat. 72
Cor recte præparandum in oratione. 91
Contemptus Dei & proximi. 3. *cauſa deſperationis.* 82. *impedimentum veritatis.* 90

Cratetis

Cratetis Thebani voluntaria paupertas. 13.45.66.79
Creatio, eius cauſa, finis. 1.
Crocodilus cuius rei hieroglypton. 22
Crœſi de Pace dictum. 8. eiuſdem immoderatus luxus in veſtitu. 37. & 52. exemplum ebrij fortuna. 52
Crudelitas. 56. vide Sæuitia. Tyrannis.
Curſus cuiuſq; rei ἔμφυτος. 1.
Curioſitas. 3. & 78
Cyri moderatio in veſtitu. 37. frugalitas in victu. 38. exemplum variæ fortunæ. 48. & 63.

D.

DAuid triumphat de Fortuna. 66
Detractio ex Inuidia. 45
Decoctoris iocus. 43
Demadis veſania in corporalibus quærendis. 72
Demarati fidum conſilium. 5.
Demas ſpreto cœlo amat mundum. 72
Demoſthenis Apophthegma ſuper nocte Laidis meretricis. 15
Deſiderium trahit currum Patientiæ. 61
Deſiderabilia mundi miſſa facienda. 72
Deſidia turpiſſimum vitium. 29.30.31. 32.33.
Deſperatio & eius cauſæ. 82
Deus Lux eſt. 1.
Dilectio Dei & Proximi latiſſime. 12. vide Charitas. Eſt cauſa obedientiæ ſanctæ. 83
Diuitiæ. 3. & earum ratio. 22. vide etiam 13. fiunt per accidens cauſa omnium malorum. 3. finis. 24. recondentes diuitias, defodientesq;. 25. vſus. 79.
Diaboli peccatum primum Inuidia ac Superbia. 80
Dionyſius Syracuſanus Tyrannus. 56. exl. omnium Tyrann.
Diſciplina Eccleſiaſtica. Scholaſtica. OEconomica. 21. in genere. 34
Dogmata Mahometis. 59.
Dolus. 2.86
Domitiani vana voluptas in diuitiis. 2.
Dorophagia. 10. & 19

E.

EBrietas, eiuſque contraria. 38. & 41. eius fuga. 42. & effecta. ibid. & 43
Ebrij fortunæ ſucceſſibus. 52
Elephas in quo Stephanus triumphat. 67
Eccleſiaſtici corrumpunt puritatem verbi, & cultus. 88.
Eleemoſynæ ſuperbia perduntur. 78
Engeldradæ Rauennatis pudicitia. 55.
Ephebi iuſtitiam requiritur. 16
Ἐπιχαιρεκακία. 80.
Errorum multiplicitas impedimentum veritatis. 90.
Eſau improbæ deſidiæ exemplar. 30
Euangelium & lex opponuntur. 84
Euſebij Samoſatenſ. Conſtantia. 81
Exemplar Pudicorum. 94. Αὐταρκείας. 79. Impudicorum. 93. eorumque punitorum. ibid. deſperantium. 82. punita ſuperbia. 78. Paupertatis leniter latæ. 66. Bibonum. 41. & πολυποτῶν. varia fortuna. 48.49.50. punita Veneris immund. 93. virorum fortium. 57. Inuidorum. 80. Superborum. 78. conſtantia in Confeſſione. 81.
Exemplum Chriſti imitandum in obedientia. 11
Exilium grauiſſimum. 68. quomodo ſolandum. ibid. & 74.
Exercitatio ad naturã multum cõfert. 34

Falſi

F.

FAlſi Dd. fugiendi. 72
Falſa mercimonia. 2. ibidemq́; falſa pondera, &c.
Fama. Vide Gloria.
Fata viam inueniunt virtuti. 30
Fidelium triumphus olim in rheda nubis, ſubuehente triumphatore Chriſto. 70.
Fides communis (Trew vnd Auffrichtigkeit) 86. Optimum Reipublicæ fulcimentum. ibid.
Fides. 7. & 35. & 53. Oculus. Manus. Medium, &c. Electorum. 75. in Oratione neceſſaria. 73. Fidei & Spei collatio. 82. 86. 88. Captiua. 89
Fiducia vana. 2. Inprimis in diuitiis. 23 79.
Florentinorum laudabilis mos in tollendis fucis. 31
Fortitudo. 35. eiuſdem diſtinctio. ibid. & 57.
Fortuna. 49. 50. 51. &c. eius nomine quid nobis veniat. 49. ſuperans, omnibus fortior. ibid. præcipitium fortunæ. 50. vincit patientia fortunam. 47. luſus eius violentus. 48. eius ſucceſſibus ebrij. 52
Franciſci I. Galliarum Regis exemplū. 5
Fraus. 2. & 45. in mercimoniis & contractibus. & in Republic. 86
Frugalitatis laus & effecta. 38. & exl. ibid.
Fumus mordax, illecebræ huius vitæ. 76
Fundamenta Imperij. 86
Furor arma miniſtrat. 5. eius cauſa eſt ebrietas. 41.

G.

GAleatij Caracciolæ Illuſtriſ. Marchionis de Vico exemplum longe illuſtriſſimum. 74
Germanorum Germanum vitium ebrietas. 41
Gloria vera ac ſolida appetēda. 96. & 90
Gloriæ cupidorum exempla probata. ibid.
Gregorij Nazianzeni dictum. 21. exemplum inconſtantis fortunæ. 48
Grus cuius rei hieroglyph. 28.
Gula vitium. 38. eius finis. 39. taxatur. & 76.
Gut macht Muth. 3.

H.

HAbilis exemplum. 63
Hamanis interitus. 52
Heliogabalus Imp. 54
Helluones. vide Bibones. 60
Hercules. 27. & 93. & ſæpe alias. eius indoles & genius ἀπὸ ἁπλῶν ὀνύχων. 21
Herodes ſuæ carnis oſor. 12. & 60
Hieronymi mortificatio carnis. 38
Hilarion quomodo carnem edomuerit. 38
Hiſtoria de rege filiorum indolem probaturo. 34
Hiſtoria de vitando proceſſu. 14
Hippolytus. 63
Hirundo cuius rei hieroglyph. 28
Honores huius æui. 22. eorumq́; conſideratio & ratio. 22. impedimentum ſuſcipiendæ veritatis. 90. Iidem quomodo appetendi. 96. exl. & rationes. ib.
Holophernes. 57. 93
Hoſpitalitas commendatur. 79
Hoſtes hominis Chriſtiani. 87.
Humanitatis virtus. 65
Humilitas Chriſtiana. 6. 7. 22. inprim. eius conſideratio & commendatio. ib. & 35. & 52. in oratione inprimis neceſſaria. 70. & quare. ibid. oppoſita, ſuperb. 78.

Hypocriſis in oratione inprimis vitanda. 73. eſt Atheiſmus. 88

I.

IActantia conſideratio. 3. & 88
Ieſu Chriſti Domini & Saluatoris noſtri Triumphus, & vſus eiuſdem. 60 ipſe veritas, ideoq́; ſolus audiendus. 70 liberat nos à laqueis Satanæ. 76. eſt omniſufficientia noſtra. 84. in ipſo habemus iuſtitiam, vitam, ſalutem, omnia. 84. opprimitur Adamo radix radici. 85. de Chriſto Ieſu Turcarum fides. 59. cum Moſe opponitur. 84. cum Adamo opponitur. 85
Idololatria quæ. 86
Ignatij promptitudo ad patiendum martyrium. 67
Ignorantia naturalis impedimentum veritatis. 90
Ignaui in communitatibus nebulones non tolerandi, ſed tollendi. 29. 30. 31. 32 33.
Impudentia litigatoribus opus. 14
Impudicitia. 93. eius exempl. ibid. eadem punita. ibi. & ſæp.
Imperator militaris qualis eſſe debeat. 51
Indolis Encomium. 34
Ingenium puerorum cui rei ſimile. 21
Innocentia quæ. 35
Ingratitudo. 65
Inobedientia. 3. ex inuid. naſcitur. ibid. vide Obedientia.
Inopia belli finis. 5
Inſtitutio pueritiæ. 21. & 34
Intemperantia quæ. Eiuſque effecta, &c. 36.
Inuidia ratio & conſideratio. 3. & 4. & 36. itid. 80. & 75
Inuidia Fortunæ Comes. 80. etiam obiectio nocet propter effect. ibid.
Ioannes Chryſoſtomus exemplum indignæ fortunæ. 48
Ioannis Friderici Ducis Saxoniæ Electoris captiuitas & conſtantia. 5
Iobi Triumphus. 67. vide & 26
Ioſeph exemplum obedientiæ. 62. & caſtitatis. ibid. Idem eſt exemplum Caſtitatis. Pudicitiæ. Prouidẽtia diuinæ. 63 eſtq́; typus Chriſti. ibid.
Ioannes-Iacobus Triuultius exemplar hominum litigatorum. 17
Ioſua introducit in terram repromiſſionis. 85
Iouis, primi deorum apud Ethnicos laudes. 93. & quod eius ἐπιμύθιον. ibid.
Ira & eius diſtinctio, &c. 36
Iudas exemplum auaritiæ. deſperantis.
Iſaacus exemplum obedientiæ. 62. patiẽtiæ. ibid. prouidentiæ. ibid.
Iudices iuſti & iniuſti. 19. eorum monitio. 18.
Iudicij extremi conſideratio. 98
Iudicium de B. Arnobij Pſalterio. 86
Iugurtha Rex Numidarum typus Satanæ. 68
Iuliani Imperator. dict. egreg. 79
Iuſtitia διανεμετική. 35. 52.
Iuſtitia Chriſti imputatiua. 84. fundamentum Reipub. validiſſimum. 86

K.

Κειμήλια deuorat proceſſus. 17
Κέντρον vani applauſus. 96

L.

LAbores quomodo fieri debeant. 29 quomodo benedicantur. 30. neceſſarij. 31. 32. 33
Lacheſis Parcarum vna. 93
Lances doloſæ. 16. 89. &c.

Laquei Satanæ, quibus irretiri tentat humanum genus. 76
Laurentius exemplum patientiæ. 26
Leæna Tyrannicidas tacet. 81
Leo X. Pontifex Rom. venationum ſtudio nimium deditus. 44
Leonum natura & conſideratio. 65. *in exemplo Dauidis imitata.* ibid.
Lex & Euangelium. 84
Leuitas impedimentum agnoſcendæ veritatis. 90
Liberalitatis Encomium. 24
Liberorum habenda cura. 60. *& piè educandi.* 21
Libido. 76. *& ſæpiſſ. Vide Pudicitia. Impudicitia. Caſtitas.*
Litigator. eius requiſita. Adiuncta. Effecta. Finis. 14.15.16.19.20
Liuor trahit currum Inuidiæ. 4
Lothi exemplum ſæpiſſ. 73.76. *eiuſdem vxor.* 74
Lucretia Romana. eiuſdemq́ interitus. 55.
Lux præſtantiſſimum operum Dei. 1. *quid fuerit lux primigenia. ibid. eius conſider. origo.* ibid.
Luxuriæ crimen. 36.76
Luxus immoderatus victus. 36. *& amictus.* 37

M.

MAchometes. 59
Maccabæorum victoria. 47
Magiſtratus & eius munia. 10.54.*&c. non amandus titulus tantum, ſed & res ſectanda.* 10
Magnificentia. vide Philotimia.
Mala crux quibus parata. 31.32.33.*&c.*
Mammonæ non ſeruiendum. 79. *vide Auaritia.*
Manaſſes exemplum ſalutaris conuerſionis. 69
Marcellus impudic. exemplum. 93
Marchionis D'Ancre exemplum. 52
Marius exl. ciuil. diſſidij & diſtract. 86
Martian. Imp. dictum de pace. 8.
Martial. exl. eruditorum inuidiæ obnoxiorum. 80
Marcellinus Pontif. Rom. inconſtant. exemplum. 81
Medici indocti taxantur. 40
Medium tenuere beati. 36
MEI & TVI diſtinctio, licita. 13
Mendacij flagitioſa turpitudo. 73
MEVM & TVVM. 13.14.15.*&c.*
Mercatores. 89
Metallarius cuius rei typus. 24. *obliuiſcuntur charitatis.* ibid.
Militum virtutes & diſciplina. 5
Militia hominis Chriſtiani. 87. *contra quos hoſtes. ibid. quaq́ Panoplia.* ibid.
Modinenſis ciuis eſt adeundo. 81
Montium Sinai & Sion oppoſitio. 84
Modus ſeruandus in omnibus. 36
Morbo confecti. 40. *eorum officium.* ibid.
Mors ſecuris diuitibus inſidiatur. 24. *eſt certa.* 49. *circumſtantia incerta. ibid. triumphata.* 70. *ab ea Chriſtus nos liberat.* 76. *ſtipendium peccati.* 85. *omnibus & ſemper imminet.* 95. *glorioſa. honeſta. beata.* ibid.
Μωρία damnabilis. 77
Moſes & Chriſtus opponuntur. 84
Mulieris fortis virtutes. 29
Mulieroſitas in Magiſtratu. 54.
Murus aheneus bona conſcientia. 53. *Reipublica, Iuſtitia.* 86

Mundi illecebræ cauſa deſperationis. 82 *triumphatus.* 70. *eius fulgor impedimentum veritatis.* 90

N.

NAtale ſolum dulce. 68. *propter Chriſtum deſerendum.* 74

Natiuitas hominis. 92

Natura bona. 21. *genij videl. ingenij & indolis vſq; recurrit.* 33

Natura rerum nunquam otioſa, ſemper negotioſa. 31. *Monſtra.* 60

Nautæ docent nos ſpiritualem ſapientiã. 72.

Nebulones noſtri æui, qui. 60

Neronis venationes & piſcatus. 44. *eius colloquium cum Seneca præceptore.* 56. *Tyrannis & crudelitas.* ibid.

Nicolaus Epiſcopus Mirorum beneficus. 44

Noctis & Diei conſtitutio. 1

Niobes ſuperbia. 78

Norimbergenſium mos laudatiſſimus. 31

Notarij negligentes & imperiti. 19. *X. pro V. ſcribent.* 16

Nuditas noſtra ab vtero ad ſarcophagum conſid. 24

Nutrices quæ eligendæ. 34

O.

OBedientia, eiuſque diſtinctio & conſideratio. 11. *exemplum illuſtre in Iſaaco.* 62. *inprim.* 83. *impulſiuæ ad obedientiam.* ibid.

Ocellus Chriſtum intuens, Fides. 75

Odium, naſcitur ex litigandi libidine. 18. *& vitium eſt turpiſſimum.* 36. *Impedimentum veritatis.* 90. *Paſſio ſubiecto nocens. vide Inuidia.*

Operibus communibus qui addicendi. 32

Opinio multos fallit. 15

Omniſufficientia noſtra in Chriſto. 84

Opulentia conſideratio. 2. *effecta per accidens. ibid. gignit ſuperbiam.* 3

Opprobrium Chriſti gloria cœli. 90.

Oratio quid. 73. *quomodo fieri debeat? ibid. in Spiritu & Veritate orare quid ſit? ibid. cordis magis eſt, quàm vocis.* 91. *cogitationes inter orandum. ibid.*

Origenis laudes & indoles. 21

Oſcitantia in requirenda veritate. 90

Otij & deſidiæ turpitudo. 32. *vid. Ignau. deſid. quodq; ſuo loco.* itidem 33

Ottonis Imp. dictum & factum laudabile. 55

P.

PAcis bonum. 4. *origo.* 7. & 8. *optimum fundamentum Reipub.* 86

Pambi hiſtoria attingitur. 36

Palma typus fidelium. 81

Panoplia ſpiritualis. 87. *eadem ipſa vid. etiam* 27.

Parcarum fabula, eiuſq; interpretatio. 92

Parentũ amori Chriſtus præponendus. 74. *indoles in prolem proſeminatur.* 34

Parſimonia bonum. 45

Pax optima. 8. *triumphis potior.* ibid.

Patientia præconium & conſider. 26. *Litigatoribus maximè neceſſaria.* 14. *vincit fortunam.* 47. *Neceſſaria inprimis ſub onere paupertatis.* 26. *triumphat de Fortuna.* 61. 63. 67. *exẽplum Iob. &c. ibid. Sapientia magna eſt.* 77.

Patria dulcis. vide Natale ſolum.

Paupertas. 20. *ratio ferendæ.* 68. & 26

Peccatum omnium malorum, inprimis deſperationis cauſa. 82. *à D.N.I.C. deletum. ſæpiſſ. &* 84. *generat mortem.* 85

Pecunia litigatoribus maxime neceſſaria. 14
Pellicanus cuius rei typus. 84
Perillus artifex iuſtiſsime enectus. 56
Perdix cuius rei hieroglyphon. 13
Perſeuerantia coronatur. 11
Perſæ fucos non ferunt. laudabiliter!
Petrus Apoſtolus inconſtantiæ exemplũ. 81
Phalaris Tyrannus. 56
Phariſæi coadiutores Satanæ. 82
Philippi Haßiaci glorioſa Conſtantia. 5
Philotimia. 46. *Exl.* *ibid.*
Φλεγμονὴ *cuius rei typus.* 86
Φυγοδικεῖν *honeſtum, vtile, neceſſarium.* 17. *eo recitatur hiſtoria.* 14
Φύσις καὶ μάθησις *quid faciant.* 21.
Photion Dux Athenienſis αὐταρκής. 45
Pietas, vera ac ſolida ſapientia. 77
Piſcatus, eiuſque conſideratio. 44
Piſcium delectus in littore. 76
Piſiſtratus φιλόπονος. 31
Pluuia per iridem decidens. 8. *fructuoſiſſima.* *ibid.*
Pœnitentia. Vide Reſipiſcentia.
Politarchæ virtuti præmia debent. 96 *non ſunt mulieroſi.* 54
Polycarpi alacritas & conſtantia. 67
Polycrates ebrius fortunæ ſucceſſu. 52
Pompeij cum Cratippo diſputatio. 5. *Eidem non licet in leonibb. triumfare.* 69
Pondera iniuſta. 16
Poſſeßio propriorum bonorum licita. 13
Precatio. vide Aduocatio. & 71
Præbenda opima impedimentum veritatis. 90
Præiudicia, & præconceptæ opiniones impedim. veritatis. *ibid.*
Proceſſus Iuris. Eiuſq; fuga. 14. 15. 16. *&c. &* ἀπληστία. 17. *eiuſdem horridiſsimum monſtrum.* 15. *& cauſa.* 15. 16 17.
Præiudicium impedimentũ veritatis. 90
Præcepta Chriſti generalia & ſpecialia. 83.
Procuratores diligentes & negligentes. 19
Prodigalitas. adiuncta. effecta. 45.
Proſopolepſia. 10. 19. *& ſæp.*
Prouidentia Dei. 1.
Proſtibula & Lenocinia. 44
Prudentia. 35. 53. *& ſ.*
Ptolomæus Phyſcon rex Ægypti nequißimus. 60
Publica tranquillitas. 86
Pudicitia. eiuſque Exl. 55. *&* 63. *&* 94 *animi.* 94. *vide inprimis notab. loc.*
Purgatorium Turcarum. 59
Puer Alexandri Magni ſacrificantis. 62
Pugna hominis Chriſtiani. 87. *vide Militia.*

Q.

QVatuor inſatiabilia. 17

R.

RAdix ſalutis, Sapientia. 9. *&* 77 *duplex.* 85
Rapina. 2. *&* 45
Regnandi libido. 22
Regnipetæ quàm ſint ſtulti. *ibid.*
Reipubl. ſtatus optimus. 86
Religionis cura naturæ inſita. 88. *quomodo corrumpatur.* *ibid. &* 90
Reſipiſcentia ſalutaris neceſſaria. 69. *qualis eſſe debeat.* *ibid.* *eſt vtiliſsima.* *ibid.* *non differenda.* 96
Reſuſcitatio mortuorum. 77. *&* 98.
Retia Satanæ. vide Laquei.

S.

SÆuitia. vide Tyrannis.
Salomonis incontinentia. 76

Sanctorum victoria aduerſus fortunam. 61
Sapientia vera & falſa.9. itidemq́ Diabolica.77. eſt in apricum poſita. 9 *ibid. ſaluifica.* ibid.
Sapientia & ſtultitia opponuntur. 77
Sara fortunæ victrix. 61
Sardanapalus & eius interitus. 54
Satanas triumphatus.70. eius retia.76
Saulis exitus. 5.56. ſuæ carnis hoſtis. ib. & 60. exemplum deſperantis. 82 *exemplum obedientiæ erga parentes. 62. boni principis ab initio. vide Nero.*
Scipionis Africani fortitudo. 57.& ſ.
Serpens cuius rei hieroglyphicum. 9
Seruitus corporalis vnde? 6
Sepultura litigatorum infamis. 21
Simonia, maxima religionis corruptela. 88.
Sol vergit ad occaſum. 75
Solon deridet & corrigit Crœſum. 37
Somnus ſuauis magnū bonum.18. mente ſeruata tranquilla. ibid.
Spes & eius conſideratio. 7.35.52. poſita in diuitiis fit Idololatria. 23. trahit currum patientiæ.61. ſpei & fidei collatio.83. captiua. 89
Spiritu orare quid. 73. per partes explicatur. ibid.
Stephani protomartyris triumphus. 69
Stipendium peccati mors. 85
Studium bonorum operum. 77
Stultitia quæ, & multiplex. ibid.
Sublimia periculis pleniſſima. 22
Superbia cauſa, effectus, turpitudo. 3.36. 52.78. cauſa ipſa eſt inuidiæ. 80
Sybaritarum damnoſiſſima ſtultitia. 39

T.

T*Alpha cuius rei hieroglyph.* 88
Tantalus auarorum typus. 76
Taurus in triumpho Ioſephi. 63
Temperantiæ laus. 35.& 53
Temporum omnium diſpoſitio. 92
Tempus auriga æui.1. iactura pretioſiſſima.17. quare eius ratio accurate ſubducenda. 28. tempore quæq́ ſuo facienda. ibid. & 97. omnia conſumit. ibid. veniet, &c. ibid.
Teſtamentorum codicilli. 15
Teſtis verax & falſus. 19
Themiſtocles. 21. eiuſque dictum de proceſſu Iuris.15. exemplum indignæ fortunæ. 48. fauentis fortunæ in bello. 51.
Theodoſii Imp. felicitas. ibid.
Theſauros recondere in terram. 25. quantum malum. ibid.
Timor Domini vera ſapientia. 77 *conſiderat fata noſtra.* 92
Tobias triumphans. 68
Trifolium Dei chariſſimum. 66
Trinitatis myſterium apud vetuſtos. 92
Triumphi proceſſus & applicatio ad Chriſtum. 70
Turciſmus & eius dogmata impijſſima. 59.88
Tyrannis. 55.&
Tyrannorum mores atque exitus. ibid.

V.

V*Ana iactantia. vide Iactantia.*
Vana fiducia. vide Fiducia.
Vana perſuaſio impedimentum veritatis. 90
Vana ſuperbia in diuitiis. 3
Venationes & earum conſideratio. 44
Veneris retia vitanda.36. eiuſque fomenta. ibid. ex Cerere & Baccho. 42
Venti. 1:

Verbum

Verbum Dei quid & quale. 1.
Veri Imp. venationes. 44
Veritas, eiuſque definit. diſtinct. vtilitas. 72.
Veritate orare quid. 75. *pulcritudo veritatis. ibid. tantum vna eſt.* 88. *clara & explicata eſt.* 90. *impedimenta, quo minus agnoſcatur.* ibid.
Veſtitus. vide Amictus.
Vetuſtatis vanus prætextus. 70
Viæ duæ ad gloriam & honorem. 46
Victoria datur à Deo. 51. *in lubrico poſita eſt.* 19
Vincula Fidei, Spei, Charitatis. 89
Virgines Antiochenæ piæ. 55. *Mileſiæ impiæ.* ibid:
Virtutis trames. 27. *ei fortuna cedit.* 53 *ei debentur præmia.* 96. *aliâs exſpirat.* ibid.
Virtus improbiſſime & flagitioſe premitur. ibid.
Vitell. Imp. 76
Vita æterna donum Dei. 85
Vita noſtra nauigio ſimilis. 36
Vita æterna Mahometiſtarum. 59
Vmbo diuinæ prouidentiæ. 64
Voluptas. 2. & 27. *ſummum bonum lucratur.* 59. *in genere fugienda.* ibid.
Vomere per nimiam ingurgitationem, ebrietatemq́. 43
Vſura. 2.
Vxor Lothi. 74

X.

XErxis ægritudo animi potius amiſſ. pugn. 5

Y.

Y Litera quid myſtice ſignificet. 27

Z.

ZEnobia exemplum Fortitudinis & pudicitiæ. 94
Zoilus inuidus. 80

FINIS.

C

OAK

400

Play 440

L. Hs. Ley 76